

Ob koncu tedna
bo deloma jasno
s spremenljivo
oblačnostjo
in razmeroma
toplo.

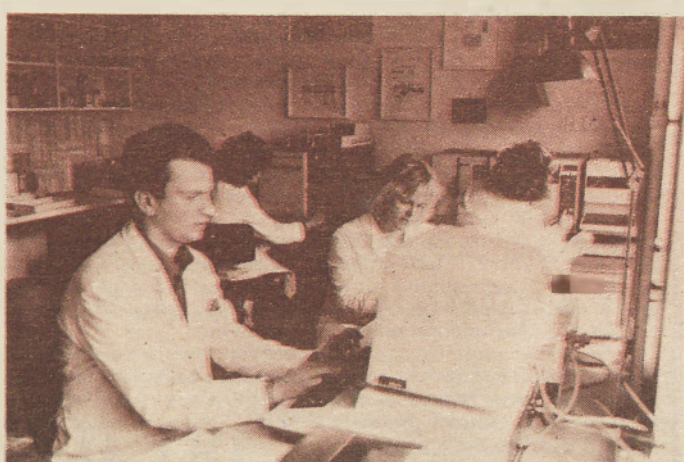
Svoboden človek in svobodno podjetje

Še nedavno od tega je bilo v urobnih časopisov ob občinskem prazniku značilno prikazovanje delovnih zmag in uspehov. V zadnjem času se je takšno srealistično opisovanje rezultatov umaknilo iz medijev iz preprostega razloga, ker številke in indeksi ne prinašajo nove kvalitete življenja. Družba, ki smo jo še pred desetletjem svetu ponujali kot alternativo, nezadržno drvi v brezno brez dna. Da sta v državi ekonomska kriza in politični kaos, je bolj ali manj znano. Dodamo lahko le to, da krize ne moremo več deliti na posamezne segmente, saj gre za degradacijo družbe kot celote.

Zgoraj izraženi pesimizem pa ne pomeni brezizhodnih razmer ampak, če pobrsamo po zgodovinskih spominu, celo možnost prehoda družbe v novo kvaliteto. Nobena radikalna sprememba v zgodovini človeštva se ni zgodila v brezkonfliktnih razmerah, temveč ravno nasprotno, njuhjuša družbeno protislovja so povzročala napredek v razvoju posamezne družbe.

Na gospodarskem področju smo že (še!) došli, da je le tržna ekonomija tista, ki nam zagotavlja vsaj minimalne možnosti za priključitev k svetovnim tokovom razvoja. Vendar tržnega gospodarstva ne moremo uvesti z dekretom ali zakonom, saj je to način delovanja gospodarskih subjektov, ki potrebuje v razvoj in inovacije usmerjeno družbo — brez odvečnih političnih fraz — skratka svobodno podjetje.

V občini in širše v Pomurju poteka nekaj projektov, kar pomeni, da so nekateri strokovnjaki došli pomen tega trenutka. Projekti sicer niso posebej »družbenopolitično« verifikirani, pomenijo pa trud, da se sedanje statično (lahko bi rekli samozadostno) stanje preseže. Nekje na polovici je projekt o ustanavljanju delovne organizacije, ki bi s tehnološkimi in marketinškimi informacijami pomagala ustanovljati mala podjetja; AGEA nam ponuja projekt o možnostih preustroja pomurskega gospodarstva; pod naslovom Ekološka optimalizacija in energetska racionalizacija v kmetijstvu deluje neformalna skupina strokovnjakov; v pripravi je projekt o intenziviranju kmetijstva na Goričkem in še bi lahko naštevali. Osnovnih problemov v občini — visoka stopnja nezaposlenosti, tehnološko zastarela industrija, ki ni sposobna zaposlovati priliva novih kadrov, beg mladih strokovnjakov iz regije, nizka kvaliteta življenja na Goričkem itd. — naj ne bi reševali na komitejih in razširjenih sestankih, ampak z malimi podjetji, fleksibilno in tehnološko razvito industrijo, z novimi oblikami organizacije in dela v kmetijstvu ter z intenziviranjem obstoječe poselne strukture in delovne sile na kmetijah. Vsa prizadevanja pa bodo zamen, če bomo spet začeli z ideološkimi čistkami, klicu k

enotnosti, onemogočanju argumentiranega in predvsem kulturnega dialoga ter zlasti ob neupoštevanju strokovnih znanj in dosežkov znanosti.

Politični kaos je predvsem posledica ekonomske krize, v katerem sta se izkristalizirali dve popolnoma različni usmeritvi političnega delovanja. Ena stran zahteva represijo in monopol partije (ali skupine v partiji), ki je na oblasti. V tako organizirani skupnosti je družba nad posameznikom, ki je le privrsek državnim institucijam. Vsako drugačno mišljenje, ki se razlikuje od uradnega, je antikomunizem in kontra-revolucija. Druga stran pa se zavzema za demokracijo, in sicer ne le da dopušča drugačno mišljenje, ampak to želi in potrebuje. Politična prosperiteta je tako odvisna od usmeritve političnega delovanja. Ne moremo mimo dejstva, da ta družba potrebuje demo-

kracijo in predvsem svobodnega — nekonformističnega, razmišljajočega, nemirnega in ustvarjalnega človeka.

Zelo poslušeno in abstraktno rečeno — svobodno podjetje in svobodno podjetje sta osnovna pogoja, da od zastale in neinovativne preidemo v inovativno in sodobno družbo. Zato naj to zveni kot poziv politiki, da je ona tista, ki le omogoča prostor, v katerem bodo ljudje iskali rešitve. Nikakor ne more in ne sme (!) dajati večno veljavnih smeri, po katerih naj bi ljudje delovali. Naj ni politike na svetu, ki bi bila zmuzna dojeti raznovrstnost človekovega delovanja in spekter njegovih hotenj. Razmišljanje bi sklenil z besedami znanega nemškega pesnika in dramatika B. Brechta, in sicer v stilu militarnih parol, ki so v tem času tako priljubljene na jugoslovanski politični sceni: »Knjiga je orožje, vzemi jo v roke!«

Albin KEREČ, dipl. soc.

Konec naporne partije pingponga?!

VENDARLE FREKVENCA RADIU MURSKA SOBOTA

Le komu v Pomurju niso znani zapleti ob nameravani širitvi madžarskega radijskega programa za eno uro ob nedeljah! Čeprav so vsi formalni pogoji izpolnjeni, do uresničenja (še) ni prišlo. Pa ne zato, ker bi bili Slovenci ali Madžari kakšni povampirjeni zagovorniki zgolj lastnih interesov (čeprav je, bodimo iskreni, med javno razpravo bilo nekaj iskric), pač pa veliko bolj zato, ker mnogi — tudi na republiški ravni — niso izpolnili nalog, ki jim jih navsezadnje nalaga tudi ustava (ta pa je za zdaj vseeno še veljavna). Narodnostna manjšina ima namreč pravico do celovitega in kakovostnega informiranja, kar lepo uresničujejo na primorskem koncu za Italijane, v nerazviti pomurski provinci pa komaj lovimo sapo daleč zadaj.

Z željo, da bi odgovorni slednjič le ukrepali, je Milan Nekrep, predsednik pomurske frontne organizacije, sklical delovni posvet, po katerem je (upajmo!) marsikaj bolj jasno. Udeleženci so si bili

enotni v oceni, da že nevdržno dolgo zgolj besedičijo v pogovornih, ljudje pa upravičeno postajajo vse bolj nestrpni. Zato so zdaj vrnili žogico na stran RTV Ljubljana. Ta je zdaj zadolžena, da do konca leta pripravi projekte za oddajanje radija Murska Sobota na dveh frekvencah, kar bi — to zdaj upamo trditi — pomenilo ko-

Marjan Šiftar, predsednik slovenskega komiteja za informiranje, o uresničevanju narodnostnega programa: »Ne govorimo o nobenih željah, ampak o ustavno določenih pravicah in dolžnostih, ne nazadnje pa gre tudi za uresničevanje zakona o javnem obveščanju. Zato zastavljam vprašanje osebne odgovornosti: kdo je kaj naredil in kdo ne — od tistega, kar je že bilo sklenjeno.«

rec nepotrebnih zdrav, ki se lahko kaj hitro sprevržejo v nacionalno nestrpnost. Hkrati mora RTV projekte izvesti vsaj do konca srednjeročnega obdobja. Dotlej pa bo treba najti kompromisno rešitev za nedelje, za katero je v vsakem trenutku potrebna oznaka »časasno«.

Končno torej kaže, da se približuje konec naporne partije pingponga. Igralci so kar predlog vztrajali pri igralni mizi in vlekli partijo v nedogled, čeprav so ljudje že postajali utrujeni in razdražljivi. Zda si vsi skupaj — Slovenci in Madžari — upajoče obetajmo, da bo partija kmalu odločena. V zadovoljstvo vseh.

Bojan Peček

Enotno in složno iz vseh težav

Pišemo leto 1988. V občini Gornja Radgona praznujemo naš 35. praznik. SFR Jugoslavijo vsakodnevno stresajo: politična kriza, ekonomske težave, nezmožnost vodenja, neposlušanje drugega, manipuliranje pravih informacij.

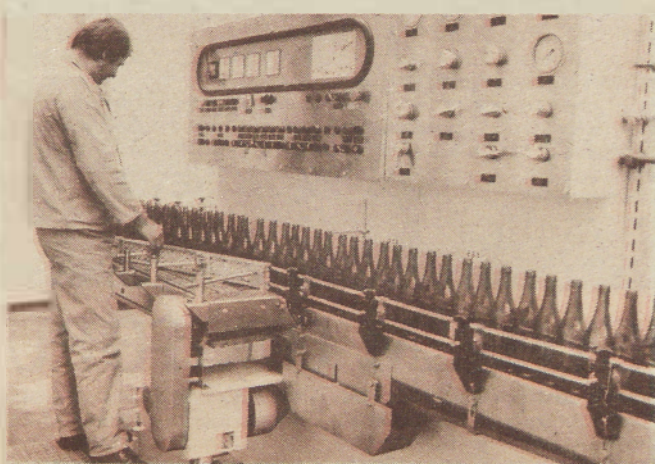
Občino Gornja Radgona odlikuje nekaj lepih in pomembnih oblik delovanja: obsejnost z relativno dobrimi odnosi s prebivalstvom in oblastnimi sestavami v sosednji avstrijski pokrajini; sejemski dejavnost s tradicionalno dobro organizacijo, pregledom dosežkov na kmetij-

Poglejmo, ali je vse to res poraba:

— po napornem delu hitimo v vrtec in pričakujemo zdravega, vzgojenega, čistega in sitga otroka;

— šolarja napotimo v hram učenosti; se vprašamo, kaj vse mu današnja sodobna šola ponuja, ali pa raje gradimo lastno miselnost samo na drobnih napakah in občasnem nezadovoljstvu učiteljev in vzgojiteljev ter celotno dejavnost prikazujemo v najslabši luči;

— zdravstvo je drago, zdravlja ne bomo plačevali, radi nerga-

skem in drugem področju: Festival bratstva in enotnosti, ki združuje mlade iz dvanajstih bratskih mest iz vseh republik in pokrajin naše Jugoslavije.

Občino Gornja Radgona odlikujejo še prijazni turistični delavci, dobra vina iz okoliških gor, boj krajanov za lepšo cesto, šola, telefonsko omrežje in tudi kabelsko televizijo. Veselimo se vsake delovne zmage, novega izdelka, ki je plod lastne pameti, novih proizvodnih programov in dejavnosti ter zadovoljnih ljudi.

Da, zadovoljnih ljudi in občanov! Današnji časi pa ne kažejo najboljših slik. Splošno zaostrovanje pogojev gospodarjenja in interventna zakonodaja ter drugi potresni sunki razmere v gospodarstvu naše občine drastično slabijo. Močno smo zakorakali v zadnje četrletje poslovnega leta 1988, vendar je že zdaj jasno, da večine materialnih okvirov razvoja iz resolucije za letošnje leto v občini Gornja Radgona ne bomo dosegli.

Industrijska proizvodnja pada, fizični obseg prodaje v trgovini se zmanjšuje, pomembne dejavnosti z materialnega področja stagnirajo; svetla točka je povečanje izvoza in rahlo povečevanje dejavnosti drobnega gospodarstva. Delež sredstev za akumulacijo iz dohodka se zmanjšuje; izgube v občini so velike in realni osebni dohodki padajo. Kaj storiti?

In kako je v družbenih dejavnostih?

Miselnoti nekaterih posameznikov, ki ne poznajo ali pa nečejo razumeti tega pomembnega področja, je še vedno ta, da so družbene dejavnosti del porabe, ki je v glavnem kriva, da je dohodek gospodarstva tako obremenjen.

Gospodarstvo in naši osebni dohodki so pa obremenjenosti na posameznih področjih celo pri vrhu v Sloveniji. Pa skupaj razmišljajmo o posameznih dejavnostih in ne spremenimo mišljenja takoj, ko ob 6. uri zjutraj stopimo na tovarniško dvorišče.

mo, ko smo sami zdravi; ko pa nastopijo lastne zdravstvene težave, potem pa bi bili radi takoj pri zdravniku, zdravnika imeli le zase, imeli najboljša in čim več zdravih, zahtevali dodatne specialistične preglede;

socijalnopravne pravice, veliki jih je; vsakdo med nami je najbrž že bil deležen katere od pravic s tega področja;

kulturne prireditve in dobrine so del našega življenja;

— za šport in rekreacijo je veliko možnosti, pozimi bi radi telovadili v sodobni in ogrevani telovadnici;

ob skromnem vlaganju je raziskovalna in inventivna dejavnost še vedno nezaželen otrok, ki ga gospodarstvo kar ne more vzeti za svojega;

Ne, vse te dejavnosti niso zastoj, radi bi imeli še več, sredstev in, toda drastično krčenje vseh teh oblik in dejavnosti bo imelo dolgoročne posledice. Otroci in zdravi so naše največje bogastvo, zato ga čuvajmo in ohranjajmo. Ob vseh težavah v gospodarstvu priskeljimo tudi težavam v družbeni sferi, saj tudi tu dela naš prijatelj, naš sosed, ki se trudi, da bi dosegel kar najboljši rezultat. Še je rezerv, poiskali jih bomo, vendar bo šlo v škodo našega standarda, ki smo ga počasi izboljševali. Razbremenitev gospodarstva torej ne učimo samo v družbenih dejavnostih, pogledajmo okoli sebe in poiscimo rezerve predvsem v lastnem okolju, kjer združujemo sredstva in delo.

Pogledi na izhod iz krize in iskanje poti napredka so različni in prav je tako. Na različnosti pogledov bi morala delovati vsa naša politika, vendar bi morala v končni etapi prevladovati taka odločitev, ki bo prinašala tudi pozitivne rezultate. Žal pa se vse prevečkrat dogaja, morda to ni značilnost samo naše občine, da se po končanem dogovarjanju in sporazumevanju razidejo in ponovno vztrajajo na svojih pozicijah, češ moje mnenje je edino zveljavno in pravilno. Ljudje smo različni in razmišljamo časi, kraji in razmeram primerne. Mišli našega občana dovolj zgovorno in plastično nakazujejo rešitev: Vi zgoraj se usedite skupaj in se zmešajte. Res, manj bi bilo »obračunavanja« in »lomljenja kopij« prek delavčevega in delegatskega hrba.

Vsako med nami ima svojo maksimo in ob prazniku občine Gornja Radgona jo izrekam tudi jaz: Naj bi cilj in glavno prizadevanje vseh nas za boljši in srečnejši jutri; naj bo na prvem mestu kolektivni duh, ne pa lastni egoizem! Dušan ZAGORC

Demokracija

ne sme
pomeniti
nereda!

Najnovejše zaostrene gospodarske in politične razmere v Jugoslaviji imajo velik odmev tudi v Pomurju. Ljudje izražajo veliko zaskrbljenost za razvoj nadaljnjih dogodkov, ki nimajo nič več skupnega z zdravim razumom. Pridružujejo se razsodnim predstavnikom slovenske politike in javnega življenja, zato zavračajo protestne zборе, na katerih blatijo slovensko vodstvo. Temu vodstvu dajejo polno podporo pri procesu demokratizacije in pri stališčih do sprememb k zvezni ustavi. Delovni ljudje in občani Pomurja izražajo ogorčenje nad pritiski, s katerimi skušajo ponekod doseči posamične interese in zasejati seme sumničnosti in sovraštva. Prepričani so, da ustavne in druge spremembe, če bodo dosežene brez soglasja vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, ne morejo biti trajni temelj našega skupnega razvoja.

Takšna in podobna stališča je bilo slišati tudi na sejah predsedstev in OK ZKS, posvetih sekretarjev OO ZKS, komitejev za SLO in DS ter v vodstvih pomurskih družbenopolitičnih organizacij, kjer so te dni obravnavali aktualne družbenopolitične in gospodarske razmere v SFRJ in v Pomurju. Jasno je bilo izraženo mnenje, da demokracija ne sme pomeniti nereda. Vsklanje življenje v pomurskih občinah pa je najboljši dokaz, kako je mogoče gospodarske in družbene probleme odpravljati le po demokratični poti. Demokratično politiko je mogoče uresničevati le v okolju, kjer spoštujejo vsak narod in narodnost kot subjekt z vsemi demokratičnimi avtonomnimi pravicami. V Pomurju, kjer živijo v sožitju večnacionalne skupnosti ter je sodelovanje med večinskimi narodom in pripadniki madžarske narodnosti dober zgled za naprej, zato težko razumejo odklone od začrtane politike. Tudi sožitje ob meji, ko ni nobenih konfliktnih odnosov z JLA, prispeva k sorazmerno ugodnim varnostno-političnim razmeram v Pomurju.

Sicer pa delovni ljudje in občani Pomurja zahtevajo zagotovitev ustavnega reda v vseh delih Jugoslavije in uveljavitev tistih ustavnih dopolnil, ki bodo sprejemljiva za vse socialistične republike in avtonomne pokrajine. Seveda pa nikogar ne smemo zibati v iluzijah, da smo v posesti čudežne skrivnosti, ki bo čez noč prinesla rešitve. Razmere se ne bodo same po sebi izboljšale, če se za spremembe, smeri krepitve tržnega gospodarstva in socialističnega samoupravljanja, ne bomo zavzeli vsi — od vrha do dna. Iz vsega svojega prebujenega čuta pa moramo težiti k prenovi vsega našega življenja. Zato Pomurci odločno podpirajo slovensko vodstvo, ki vztraja pri izvajanju treh bistvenih reform, to je gospodarskega in političnega sistema ter prenove Zveze komunistov.

Milan Jerše

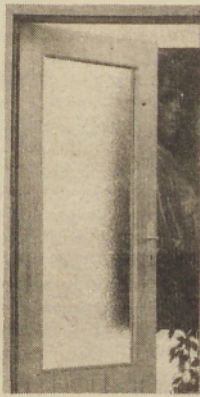
NAGRAJUJEMO!

JELOVICA

NAGRAJUJE NAROČNIKE
VESTNIKA

V štirih številkah Vestnika bomo objavili fotografije različnih vrat Jelovice. Ena BO DOBIL IZREBANI NAROČNIK VESTNIKA. Tokrat vam predstavljamo NOTRANJA VRATA, hrast, z odprtino za steklo. Izdelujejo jih v izvedbi mahagoni, hrast, lakirana ali lužena, velikosti 75 in 85 x 200 cm.

Za nakup se priporoča JELOVICA, predstavništvo Murska Sobota, Cankarjeva 25, tel. (069) 22 921.

PRAVOČASNO POSTANITE
NAROČNIK VESTNIKA!

Okrogla miza:
Pred praznikom
radgonske in soboške občine

stran
10—11

Etiopijo so pred nedavnim opustošile hude poplave. Mnogi prebivalci kraja Itanga so si komaj rešili golo življenje, kot tale, ki zaskrbljen zre v svet. »Hišo«, čeprav tako skromno, kot jih vidimo na sliki, mu je odnesla voda.

Nemiri vzhodno od Drine in Donave ter še en poziv k strpnosti in razumu

V nekaj več kot polurnem govoru preko radia in televizije je v nedeljo zvečer predsednik predsedstva SFRJ Raif Dizdarević državljano orisal vso resnost položaja v Jugoslaviji. Dejal je — med drugim — da bi se morali obnašati bolj strpno in razumno, vključno vsem, predvsem socialnim stiskam velikega dela prebivalstva. Kritične besede je naslovil na vse vrste nacionalizma, premajhno osebno in kolektivno odgovornost ter prepočasno izvajanje dogovorjenega, kar nas lahko pripelje v stiske neslutnih razsežnosti.

Sicer pa so se zadnje dni vrstila številna protestna zborovanja in to »vzhodno od Drine in Donave«, se pravi v Vojvodini, Srbiji, Kosovu in v Črni gori. V Vojvodini je odstopilo politično vodstvo avtonomne pokrajine. Številna protestna zborovanja zadnjih dni, predvsem pa tista v Titogradu, glavnem mestu Črne Gore, so pokazala, da gre za vzemirjenost ljudi zaradi težjih življenjskih razmer delavcev ter prevelike obremenjenosti gospodarstva, manj pa za solidarnost Srbov in Črnogorcev na Kosovu. Kakor v mnogih drugih krajih, se je tudi na protestnem zborovanju v Titogradu pokazalo, da se na takšna zborovanja »prilepijo« skupine ljudi, ki z nacionalističnimi in drugimi gesli potvarjajo pravi namen zborovanj. To je bila tudi ocena skoraj peturne skupne seje črnogorskega predsedstva CK ZK in predsedstva republike preteklo soboto.

Prejšnji petek se je obrnilo tako na članstvo kot na partijske organe s posebnim sporočilom tudi predsedstva CK ZK Jugoslavije, ki v 15 točkah namenja posebno pozornost ključnim vprašanjem naše družbene stvarnosti.

ŠETINC O SVOJEM Odstopu

Predsedstvo CK ZKU se je v soboto seznanilo z odstopom Franca Šetince. Ta je dejal, da bo o motivih za svoj odstop obširneje spregovoril na bližnji seji CK ZKU, nato pa je spregovoril o dogodkih v Črni gori: »Osebo podpiram ZK Črne gore in njeno vod-

stvo. V odstopni izjavi sem opozoril na brezum, ki nas potiska v propad.« Dodal je še: »Morate razpravljati o mojih opozorilih, jih sprejeti ali zavrniti in me poklicati na odgovornost.«

V nadaljevanju je opozoril, da imajo sedanji pohodi, mitingi in

protesti oznake organizirane spontanosti. Spontano je nezadovoljstvo z razmerami na Kosovu, v gospodarstvu, družbi, ZKU in njenem vodstvu. Ljudje so nezadovoljni zaradi padca standarda in predvsem zaradi brezperspektivnosti. Organizirane so manipulacije in pritiski, ki jih uporabljajo za določene cilje, za zamenjave vodstev in celo institucij sistema po ne vem čigavi meri.

Šetinc je rekel, da se boji režiserjev, ki so za kulisami, in njihovih načrtov. Poudaril je, da nasprotuje izrednim ukrepom, pač pa je za odločnejše izvajanje treh reform po demokratični poti. Toda hkrati je nujno okrepiti politično-varnostne ukrepe v okviru ustavnih pooblastil brez izrednih ukrepov. Šetinc je poudaril, da mora preprečiti odstavljanje legitimnih vodstev po diktatu ulice, preprečiti metodo linča, hkrati pa v vseh legalnih institucijah ostreje razpravljati o odgovornosti. Tudi sam sem za hitrejšo spremembo, za spremembo v vodstvih, za zaostreitev odgovornosti in moj odstop je posledica občutka moje osebne odgovornosti za razmere v državi, je poudaril.

Šetinc se je strinjal, da prepočasno uresničujemo tri reforme in tudi prepočasno urejamo razmere na Kosovu, toda t. i. organizirana stihija prinaša pravo katastrofo. V delu države jo z naklonjenostjo sprejemajo, v drugem pa zbujajo strah.

Dodal je še, da globoko spoštuje svobodnjaške tradicije Beograda, da pa se sam zdej na ulicah tega mesta počuti ogroženega, saj ga žalijo in zmerjajo na vsakem koraku, nihče pa mu ne da prilike, da bi se branil in nihče ne ugotovi, kaj je resnica in kaj laž. Predsedstvo je prosil, naj sprejme njegov odstop kot dejanje opozorila in ne kapitulantstva in rekel, da ne verjame v politiko, ki ne naredi ničesar, da bi ustavila plast laži v nekaterih časopisih.

Kako »ordiniramo«?!

Svojčas, pred desetletji, ko sem delal v Slovenj Gradcu, je na neki seji takratnega OLO navzoč zdravnik v funkciji odbornika ugotovil: miličniki ponoči ne »ordinirajo«.

Bil je govor o mačem očesu na kmečkih vozovih, češ da zaradi tega znaka, ko ga ni, na cestah nastajajo nepotrebne prometne nesreče.

Smisel te odborniške pripombe je: če bi bili ogovorni na delovnem mestu takrat, ko je to najbolj potrebno, bi bile takšne razprave o posledicah zanesljivo odvečne.

V sedanjem političnem trenutku, ko nekateri uporabljajo protestna solidarnostna in podobna zborovanja za uresničevanje ustavnosti (v času, ko se spet zatekamo k spreminjanju ustav), »ordinirajo« dejavniki, ki za tako delovanje niso ustavno predvideni, je vprašanje (ne)delovanja na pravem mestu postoteno.

V kulminaciji mitingov »solidarnosti« v Srbiji (nejasne so razsežnosti, in namere solidarnosti, opravljene z usodo Srbov in Črnogorcev na Kosovu) se je namreč postavilo vprašanje: ali smo v obdobju, ko je nacionalno nad razrednim, kar bi v prevodu nemara pomenilo, da je razredno delavski razred ene (?) republike izkoriščen za nacionalne (državne?) potrebe?!

Vprašanje sploh ni naivno, kajti ves čas rojevanja republik je vprašanje internacionalnosti razrednega delavskega gibanja in s tem vloge in položaja naše sindikalne organizacije in še marsičesa — na primer pomembnosti ali nepomembnosti zbora združenega dela v skupščini SFRJ, kateremu vnaprej odvzema vsako vlogo snovanje in sprejemanje zakona o — podjetjih.

Vprašanje »ordiniranja« je, menim da ne naključno, načel Jože Smole že ob nastopu Slobodana Miloševića na Kosovem Polju, ko je imel resno pripombo, izrečeno Miloševiću: zakaj na tem zborovanju ni nastopil predsednik SZDL Srbije ob navzočnosti predsednika RK ZK Srbije?!

Ne vem, al je bilo to, kar je bilo, namerno, vendar sem čedaje bolj prepričan, da je bilo navzoče samoljubje. Tudi slika, ki ste jo objavili v Vestniku, kjer je v ospredju prav podoba Slobodana Miloševića, kaže, da nastaja tukaj kult osebnosti, a v pričakovanju, da o vsem odloča osebnost, ne pa objektivno stanje odnosov ne samo v naši družbi.

To je obenem zrcalo dejanskih odnosov v družbi, kjer se občani praviloma o ničemer ne vprašajo, čeprav bi se po vseh temeljnih opredelitvah Ustave morali najprej vprašati.

Trditve, da ljudstvo (narod) plebiscitarno zahteva to, kar sliši, da zahteva na solidarnostnih mitingih, je neprepričljiva, dokler neki državljani ne more dobiti reklamacije računa za stanarino, komunalne storitve in drugo, kar se terja s tem računom najmanj pol desetletja in več, ker tudi redno sodišče tako dolgo zavlačuje razpravo o tem.

Fraza, stanovalci (občani) se ne vprašajo, ki je navadni uradni stavek v občini, sploh ni fraza. Dejstvo je, da se vse zadeve, ne samo stanovanjskih odnosov (te dni je sprejet zakon, da lastniki hiš in počitniških hišic morajo odstopiti družbeno stanovanje, pred letom pa, da se podstrešja odvezajo itd.), rešujejo na državno zakonski ne pa samoupravno ustvarjalni način.

Kot vemo, nastaja samoupravljanje v krajevni skupnosti in navzgor v ozemeljskih okvirjih na podlagi stanovanjskega samoupravljanja, toda tega ni, če ima oblast hišni svet kot podaljšana roka občinskih uprav in drugih organov, ki stanovalcev (občanov) o ničemer ne sprašujejo, kaj šele odločajo na podlagi njihovih odločitev.

Tema (samoupravljanja) v praksi je široka, preširoka za razpravljanje na tem kratkem prostoru, vendar je nad vsem vprašanje »ordiniranja«. Vtis je, da nihče ne »ordinira« takrat, ko bi moral in tam kjer bi moral in nam potem ostaja na voljo samo še nelegalno reševanje problemov — začenši z brezpravnim vseljevanjem v podstrešne in druge skupne prostore stanovalcev, če ostajamo pri stanovanjih, ali pa pri toleriranju sivega gospodarstva zaradi ohranjanja etatične oblasti ali prisvajanja funkcije drugih zaradi uresničevanja lastnih ambicij itd. V imenu ljudstva, seveda! In svobode, kajpak!

Viktor Sirec

O predsedstvu SFRJ več inčie

Še vedno niso usklajena tudi stališča do načina izvolitve predsedstva SFRJ in do njegovih pristojnosti. Predstavniki BiH, Črne gore, Srbije in Makedonije niso podprli predlaganega besedila amandmaja, po katerem naj bi člane predsedstva volili v skupščinah republik in pokrajin, zvezna skupščina pa naj bi samo verificirala njihovo izvolitev. Koordinacijska skupina je predložila ustavni komisiji dve inačici tega dopolnila. Po prvi naj bi člane predsedstva SFRJ izvolile republiške skupščine, in to na predlog socialistične zveze, o njihovem predlogu pa naj bi se izrekala tudi SZDLJ. Po drugi inačici pa naj bi izvolitev potrdili v skupščini SFRJ na skupni seji zborov, ki bi se je udeležila večina delegatov vsakega zbora, in to z večino glasov delegatov ter s tajnim glasovanjem. Če pa skupščina ne bi potrdila izvolitve članov predsedstva, naj bi ponovili celoten postopek, do izvolitve člana predsedstva SFRJ naj bi funkcijo članov v predsedstvu SFRJ opravljal predsednik predsedstva republike ali pokrajine, katere član ni bil izvoljen.

GLOSA

Hočemo Ruse

Predsedstvo Republiške konference SZDL Črne gore je bilo prvo, ki je prejšnji teden dejalo, da solidarnostni mitingi niso več potrebni. Seveda prvo v tistem delu Jugoslavije, ki je dajal tem mitingom poseben pomen. Na omenjenem predsedstvu je bilo rečeno, da zborovanja v prid kosovskim Srbov in Črnogorcem sama po sebi ne bodo spremenila sedanjega položaja, lahko pa da pospešijo nekatere procese. Na seji niso mogli razčistiti, ali so ljudje na mitingu v Nikšiću res vzklkali: »Hočemo Ruse!«

O solidarnostnih zborovanjih je bilo prelitega že veliko načelnega črnila. V Sloveniji smo mnenja, da le-ta niso tisto, kar bi pomenilo reševanje problematike na Kosovu. Iz tega slovenskega stališča (in oporekanj temu stališču na jugu) je nastala nekakšna »politična trojanska vojna« v Jugoslaviji: drug drugemu bi radi vsilili svoj prav glede umestnosti ali neumestnosti solidarnostnih mitingov v prid Srbov in Črnogorcem na Kosovu. Nam so takšna zborovanja »neracionalno trošenje ljudske energije«, ljudem vzhodnje od nas pa gre v tem primeru za nekakšen »vrhunec demokratičnega odločanja.« In kdo bi lahko trdil, da ima prav samo ena stran tega dolgega in že kar mučnega dialoga.

Med številnimi scenariji dogajanja okrog Kosova (in tudi kaj več) bi lahko bil tudi ta: odgovorni smo do lastnega naroda, zato iščimo napake in vse zlo današnjega trenutka samo drugje. Tudi s parolami, ki so preračunane na to, da bodo ljudstvu ugajale. Niti ni tako enostavno, če se udeleženci mitingov v Srbiji in drugje derejo »Smole doli« in podobno in če v Sloveniji reagira na to najhitreje najbolj čustven del populacije (lahko preko medijev tudi manipuliran), izražajoč občutja za nekakšno križarsko vojno.

Hočemo Ruse? Niso nam potrebni, saj si sami med sabo ustvarjamo razmere za ta klic (v negativnem pomenu seveda), in to od Triglava do Gevgelije.

Drugi trdijo, da smo Slovenci pametni...

— jmi

Dinar bo lažji

Kot kaže, bomo prihodnji mesec dobili nove kovance po 10, 20, 50 in 100 dinarjev, ki bodo tudi po teži lažji od zdajšnjih. To napovedujejo v NB Jugoslavije. To bo potemtakem že vsaj osma »peka« povojnega jugoslovanskega drobiža, ki je potrebna zaradi golih inflacijskih vzrokov. Po eni strani postajajo kovanci nižjih vrednosti odveč, ker z njimi ni več kaj kupiti, po drugi pa so stroški za njihovo izdelavo, prevoz, skladiščenje itd. preveliki. Iz prvega vzroka je Narodna banka Jugoslavije nedavno pometla iz obtoka kovance do 10 dinarjev, iz drugega vzroka pa bo zdaj zmanjšala težo ostalih kovancev. Tako bo novi 10-dinarski kovancev namesto 5,1 grama tehtal le 2,5 grama, 20-dinarski se bo stajal s 6,5 na 3,2 grama, 50-dinarski s 7,6 na 3,9 grama in 100-dinarski s 8,7 grama na 5,4 grama. Žal pa se Narodna banka še ne ukvarja s kovanjem nadstodinarskih kovancev, za kar bi bil najbrž tudi že čas.

globus

BUDIMPEŠTA — Tukaj se je pred dnevi končalo redno zasedanje vojaškega sveta združenih oboroženih sil držav varšavskega pakta. Razpravljali so o bojni pripravljenosti skupnih vojaških sil držav članic in o nalogah za leto 1989.

MOSKVA — Kot je razbrati iz pisanja sovjetskega časopisja, in iz sporočila po pogovorih med Gorbačovom in romunskim voditeljem Ceausescujem v Kremliju, ni bilo doseženo nobeno soglasje glede prenove socializma. Oba partijska in državna voditelja si očitno nista bila enotna v ničemer, in kot kaže, tudi ne glede narodnih manjšin v Romuniji.

DUNAJ — Članice skupnosti Alpe-Jadran so v avstrijskem Heiligenblutu ustanovile delovno skupnost, ki bo skrbela na območju dežel članic za narodne parke.

LONDON — Po besedah predsednika Organizacije držav proizvajalk in prodajalk nafte (OPEC) Rikwana Lukmana so države OPEC v avgustu načrtale 19,5 milijona sodov nafte na dan, kar je za četrtno preveč.

WASHINGTON — Ameriški ekonomist Lester Brown meni, da bi še eno tako vroče poletje s sušo v mnogih predelih sveta, predvsem pa v ZDA, pomenilo, da bi prišel svet na rob katastrofe glede prehrane, ki bi se v tem primeru nepojmljivo podražila.

BRUSELJ — Dežele OECD (Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj) pridelajo še vedno precej več mesa kot pa ga porabijo. Le prasijske meso je šlo dobro v prodajo, dočim, veliki presežki pa so pri govedini, ovčetini in pri perutnini.

BUDIMPEŠTA — Politburo madžarske socialistične delavske partije je sporočil, da se na Madžarskem žvzemajo za razvoj demokratičnih procesov v družbi s krepitvijo političnega pluralizma, zato omogočajo ustanavljanje skupin in združenj z različnimi nazorji. Pogoj je, da alternativna gibanja spoštujejo načela socialistične ureditve in vodilno vlogo partije ter priznavajo mednarodni položaj Madžarske v okviru varšavske zveze in sveta za medsebojno gospodarsko pomoč.

globus

— V ŽARIŠČU DOGODKOV —

Sporno poslovanje univerziade

SDK Jugoslavije je ugotovila, da finančno poslovanje univerziade ni potekalo po predpisih in da so nenamensko porabili precej družbenih sredstev. Organizacijski odbor univerziade ni vodil skoraj nikakršnega knjigovodstva, kljub temu pa so ugotovili, da so skoraj 31 milijard dinarjev temeljnega prometnega davka nezakonito odstopili proizvajalcem blaga z znakom univerziade. Pregled izdatkov je pokazal, da so 14,5 milijarde dinarjev porabili nenamensko, od tega 11 milijard dinarjev temeljnega prometnega davka.

Zbor republik in pokrajin naj bi poslovanje univerziade obravnaval na zasedanju 28. oktobra.

Ciklus gospodarskega nesmisla

Opazovalcu, ki je — kot to pravimo pri nus — zunaj struktur, ponuja naše gospodarsko življenje kopico dogodkov, za katere običajna pamet nikakor ne more oceniti, ali so bili smešni ali bolj žalostni. Morda so tudi tragični.

Ena najlepših tovrstnih zgodb je bila pred nekaj dnevi objavljena za beograjski del enotnega jugoslovanskega TV trga. Začelo se je s sliko, ki prikazuje občane Kraljeva, kako ob dveh zjutraj stojijo v vrsti pred samopostrežnico, da bi si tako zagotovili možnost, da bodo ob sedmih zjutraj lahko kupili tako imenovani ljudski kruh. Končala pa se je s sliko polic iste samopostrežne trgovine, ki so bile prepolne kruha. Po teh dveh slikah je direktor tamkajšnje pekarnice povedoval našo »noro« gospodarsko zgodbo. V samopostrežnici je ves dan kruha, kolikor ga kdo hoče in ga je mogoče kupiti brez kakršnih koli vrst in brez gneče. Vendar pa je na voljo le beli in polbeli kruh. Tamkajšnji peki si celo prižadevajo, da bi takšnega kruha prodali čim več in tako pokrili izgube, ki jih ustvarjajo z ljudskim kruhom, glede katerega država ukazuje, koliko ga je treba speči in po kakšni ceni ga je treba prodajati. Kompenzacije, ki jih pekarnice dobivajo od države, namreč ne pokrijejo niti polovice izgub, ki jih imajo z ljudskim kruhom. Gospodarstvo naše države pa je bolj prekanjeno kot država in kot so pekarnice. Standard ljudi je padel na raven, na kateri si redko kdo lahko kupi beli kruh. Ogromne količine tega kruha ostajajo neprodane in samopostrežnice jih vračajo pekarnam. Vrnjeni (beli) kruh peki po nekaj dneh prodajajo po bagatelni ceni 300 din za kilogram. Zaradi tega se pred isto pekarno spet pojavijo vrste, v katerih pa stojijo kmetje, ki želijo kupiti beli kruh za prehrano prasičev. Ciklus proizvodnje — plasma je tako sklenjen. Seveda pa je sklenjen tudi ciklus gospodarskega absurda: pekarnice v vsaki različici »proizvajajo« izgubo, ljudje od polnoči čakajo v vrstah, eni zato, ker ne morejo plačati cene dobrega kruha, drugi pa zato, da bi poceni kupili isti kruh tedaj, ko postane neuporaben za tisto, čemur je namenjen, za človeško prehrano. Vso korist imajo samo prasiči, njim pa vsaj ni treba čakati v vrstah.

Podobna, vendar za jugoslovanske gospodarske razmere in za stanje našega gospodarskega sistema je znatnega tudi zgodba iz El Niš. Tu so se odločili, da bodo okrog 5 tisoč delavcev poslali na dveletni plačani dopust. Pre TV kamerami je eden direktorjev te velike firme pojasnjeval »čisti« račun te »nore« poteze. Izkazalo se je namreč, da je za celotni dohodek podjetja koristneje plačevati te ljudi, ne da bi delali, kot da bi jih plačevali za delo. Delno zaradi tega, ker bo kolektiv za tolikšen tehnološki prevežek delovne sile oprsosen plačila davkov in prispevkov od osebnih dohodkov (to prevzame nase država), še bolj pa zato, ker bodo namesto teh delavcev lahko zaposlili 2 tisoč novih ljudi s strokovnimi kvalifikacijami, ki jih potrebujejo za obnovljene proizvodne programe z novo tehnologijo. Seveda bo večina povečanega dohodka, ustvarjenega z novo proizvodnjo in novo tehnologijo, odtekla za pokritje stroškov tistih, ki ne delajo, vendar pa bo firma kljub temu dohajala razvoj, ki naj bi ji prišel prav za prihodnje čase.

Tovrstne zgodbe seveda niso niti posamične niti naključne. Absurdi so namreč tolikšni, da se lahko pojavljajo samo kot posledica povsem kaotične gospodarske politike in kot posledica povsem razrušenega sistema, ki je sedaj sposoben »proizvajati« samo takšne ali podobne dogodke.

(GV)

Občinska slovesnost v Vidmu

Letošnja slavnostna seja ob prazniku občine Gornja Radgona bo v Vidmu ob Ščavnici. Delegati skupščine občine in člani družbenopolitičnih organizacij se bodo v soboto, 15. oktobra, ob 8.30 zbrali v osnovni šoli 12 talcev v Vidmu ob Ščavnici, saj je težko pričakovana nova šola, oziroma prizidek, največja pridobitev radgonske občine v zadnjem letu. Slavnostni govornik bo predsednik Izobraževalne skupnosti Slovenije Niko Žibret.

Številne prireditve, ki spadajo v okvir praznovanja občinskega praznika, pa se v gornjeradgonski občini vrstijo že ves teden. V soboto, 8. oktobra, je potekal na Stadionu bratstva in enotnosti v Gornji Radgoni teniški turnir, v sredo, 12. oktobra, ob 17. uri odbojarski turnir v telovadnici osnovne šole Ivan Nemec-Vojko v Radencih, v petek, 14. oktobra, ob 16. uri šahovski turnir v osnovni šoli Jože Kerenčič v Gornji Radgoni, v soboto, 15. oktobra pa bodo dopold-

ne potekala tekmovanja v streljanju z zračno puško (strelišče OSZ Partizan Gornja Radgona ob 9. uri), z malokalibrsko puško (strelišče Hercegovščak ob 9. uri) in na umerne golobe (Hercegovščak ob 14. uri). Tako kot na športnem področju bo tudi na kulturnem ves teden minil v znamenju praznika občine. Že 8. oktobra so v avli kulturnega doma odprli razstavo likovnih del kolonije Gorenje Elrad—Lončarič. Na ogled bo do 15. oktobra, od 17. do 28. oktobra pa bo na ogled občinska likovna razstava. V četrtek ob 12. uri bo občinska slovesnost s podelitvijo priznanj ob dnevu inovatorjev (v DO Gorenje Elrad). Številne prireditve in slovesnosti z otvoritvijo novih objektov pa bodo tudi v krajevnih skupnostih. Že v nedeljo, 9. oktobra, so predali namenu telefonsko omrežje s 46 priključki in okrog 3 kilometre asfaltirane ceste v krajevni skupnosti Stogovci, terčneje v vaseh Žiberči in Podgorje. V Vidmu ob Ščavnici bodo v sobo-

to, 15. oktobra, slavnostno odprli novo telefonsko centralo, naslednjega dne, v nedeljo, pa bo slovesno v krajevni skupnosti Spodnji Ivanjci. Poleg nove pošte in prostorov krajevnih skupnosti so v zadnjem letu zgradili prizidek h gasilskemu domu v Grabonošu in asfaltirali cesto Očeslavci—Okoslavci.

Kljub težkim pogojem gospodarjenja se v radgonski občini lahko pohvalijo, da so vlagali tudi v razvoj. Včeraj (12. oktobra) so odprli prostore linije za proizvodnjo izolacijskega stekla obratovalnice Krempel v Podgrađu, v petek prostore nove nalivalnice in polnilne linije Radenske v Boračevu, v soboto pa prizidek osnovne šole 12 talcev.

Nekakšen konec praznovanja občinskega praznika bo tradicionalni trimski pohod na kostanjev piknik z začetkom pred OŠ Jože Kerenčič v Gornji Radgoni.

Bernarda Peček

LJUTOMER

UKREPA DRUŽBENEGA VARSTVA NE BO

Kot smo pred kratkim zapisali, bi se izvršni svet SO Ljutomer moral odločiti, ali predlaga ukrep družbenega varstva v delovni organizaciji Komgrad, ali ne. Takrat so ugotovili, da ta kolektiv že vrsto let posluje zelo slabo, osebni dohodki zaposlenih so med najnižjimi, odnosi med vodstvom in delavci skaljeni, pa tudi organizacijska shema delovne organizacije, ki je komunalna delovna organizacija, ni primernejša. Za ureditev teh odnosov so ustanovili posebno komisijo, ki naj bi pomagala pri urejevanju teh težav, vendar brez uspeha. Izvršni svet je tej komisiji dal nalogo, da še enkrat preveri, ali so možnosti za uvedbo ukrepa družbenega varstva.

Komisija je končala z delom in ugotovila, da na osnovi izdelane bala sanacijskega programa (ki

je bolj analiza obstoječega stanja v DO Komgrad) ni razlogov za reorganizacijo delovne organizacije, ki bi jo pogojevale neobvezne dejavnosti, ki jih opravlja Komgrad ob z zakonom predpisanih dejavnostih. Očitki, da prihaja do nedopustnega prelivanja dohodka med dejavnostmi, namreč ne drži. Neobvezne dejavnosti bi se morale organizirati po ekonomskih načelih na tak način, da bodo v Komgradu nerentabilne dejavnosti opustili.

Ker je ena od pomembnejših nalog Komgrada zagotavljanje pitne vode v občini Ljutomer in ker zadnja leta vedno bolj peša sedanji vodovod, morajo pripraviti program ureditve vodovoda

in kanalizacije za občino Ljutomer, pri tem projektu pa mora sodelovati tudi občinska komunalna skupnost. Razvojni program komunale pa bo tudi osnova za nadaljnje odločitve o organiziranosti opravljanja komunalnih dejavnosti v občini Ljutomer.

V delovni organizaciji pa morajo v najkrajšem času urediti odnose znotraj kolektiva, predvsem odnose med vodilnimi in vodstvenimi delavci.

S temi ugotovitvami se je strinjal izvršni svet SO Ljutomer in jih tudi potrdil. Hkrati so določili roke, do katerih morajo biti naloge opravljene.

Dušan Loparnik

VELIKO PRIPOMB SLOVENSKE PRAVNIŠKE OSNUTKE ZAKONOV O PODJETJIH, DELOVNIH ORGANIZACIJAH IN DRUGIH

Zakon skrajšati v pravnih normah

Osnutki zakonov o podjetjih, temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, temeljih družbenega planiranja in družbenem planu Jugoslavije niso dovolj naravnani na doseganje večje ekonomske učinkovitosti, uredba pa niso niti v interesu dobrih delavcev.

V velikem delu osnutka zakona o podjetjih ni pomembnih vsebinskih novosti, saj so mnoga določila prevzeta iz obstoječih zakonodaj. Do take ugotovitve so prišli udeleženci odbora za samoupravno organiziranost in pravno dejavnost pri Gospodarski zbornici Slovenije in Mačkovcih pri Murski Soboti, ko so obravnavali osnutke vrste novih zakonov o podjetjih, delovnih razmerjih, planiranju in drugem. Na omenjeni seji sprejeta so uradna stališča SR Slovenije na predloge osnutkov zveznih zakonov.

Člani odbora za pravno organiziranost pri GZS so posebej opozorili, da sredstva občanov, ki jih ti zagotavljajo pri ustanavljanju mešanega podjetja po predlogu zakona o podjetjih, postanejo družbena sredstva, kar pa ne sme biti pravilo, marveč izjema. Samostojnost bi morali prepustiti tržnim subjektom tudi pri ustanavljanju novih podjetij in ne normativno predpisovati ekonomske upravičenosti ustanavljanja. Akt o ustanovitvi podjetja naj sklene tisti, ki da kapital, in ne GZ, ki z ustanovitvijo ne sprejema nobenih obveznosti. Postopek ustanavljanja podjetij je še vse preveč dirigiran. Postopek bi po mnenju slovenskih pravnikov moral biti normativen,

ne pa koncesijski. Interes ustanoviteljev bo v prvi vrsti ekonomski in le v posameznih primerih tudi širši družbeni, vendar pa mora biti izključno tisti, ki bo narekoval ustanavljanje novih subjektov. Več členov po nepotrebnem ločuje glavno in stransko dejavnost podjetja, čeprav bi zadostovalo že splošna opredelitev dejavnosti, ki ji je vodilo gospodarski interes.

Glede možnosti združevanja podjetij v Sloveniji vztrajajo, da se podjetja lahko združujejo v vse oblike združevanja dela in sredstev, kar pa mora biti izključna pravica podjetij. Pri oblikah samoupravnega združevanja delovnih ljudi so predlagali, da zakon izenači družbena podjetja in podjetja, ki jih ustanavljajo občani. Tačas namreč prispevki za manj razvite, sise in nekatere druge obveznosti bremenijo le družbeni sektor.

Posebno nespodobno za hitrejši razvoj pa je, tako so menili slovenski pravniki v Mačkovcih, da zakon o podjetjih predvideva skupni organ upravljanja delavcev, ki sredstva vlagajo, in delavcev, ki ta sredstva uporabljajo, primer je položaj vlagalcev sredstev, saj ni določbe, da so pravice upravljanja sorazmerne vloženim sredstvom.

Zakon tudi ne bi smel dopustiti možnosti oblikovanja organov upravljanja v posameznih delih podjetja, razmejiti pa bi bilo potrebno tudi vlogo upravnih in poslovnih funkcij. Glede združenega podjetja (sozda) pravniki menijo, da bi se lahko organiziralo kot samostojno podjetje z lastnim premoženjem in seveda

Številne prireditve ob prazniku

Ob 17. oktobra, prazniku občine Murska Sobota, se bodo vrstile številne prireditve, proslave in srečanja, s katerimi bodo obudili spomin na revolucionarne dogodke iz NOB. Že danes ob 15. bo tradicionalni ulični tek na Trgu zmage v Murski Soboti, jutri ob 18. pa bo v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec otvoritev samostojne razstave akademškega slikarja Radka Petriča iz Zagreba.

Posebno slovesno pa bo v soboto, 15. oktobra, ko je ob 9. v veliki sejni dvorani skupščine občine v Murski Soboti predvidena slavnostna seja vseh treh zborov občinske skupščine. Slavnostni govornik bo predsednik skupščine SR Slovenije Miran Potrč. Ob tej priložnosti bodo podelili priznanja in nagrade zaslužnim posameznikom in organizacijam. Tega dne ob 11. pa bo v dvorani kina Park proslava ob 20. obletnici Obrnega združenja Murska Sobota. Uro kasneje bo na osnovni šoli Daneta Šumenjaka otvoritev razstave izdelkov obrti. Tam se bodo dopoldne začele tudi športne igre obrtnikov in pri njih zaposlenih delavcev. Prav tako v soboto, 15. oktobra ob 15. bo v hotelu Diana ekipni šahovski hitropotezni turnir.

V nedeljo, 16. oktobra, ob 9. bo kolesarjenje k spomeniku Stefana Kovača v Gančanih; odhod bo izpred hotela Diana. S 17. oktobrom pa se bo končal teden športnih srečanj članov društva za rekreacijo in šport invalidov. Skratka, prireditve ob letošnjem prazniku soboške občine ne bo manjkalo.

M. Jerše

MURSKA SOBOTA — V KK SZDL, izvršnih odborih osnovnih sindikalnih organizacij v tozdih, enovitih delovnih organizacijah in delovnih skupnostih soboške občine potekajo te dni temeljne kandidacijske konference. Na njih — opravljene bodo do 15. oktobra — se odločajo o predlogu možnih kandidatov za člane predsedstva SR Slovenije, kadrovskih kriterijih in merilih za določanje kandidatov za člana predsedstva SFRJ iz Slovenije, povsod pa bodo izvolili tudi delegata za občinsko kandidacijsko konferenco, ki bo 21. oktobra.

MURSKA SOBOTA — Na seji izvršnega sveta so razpravljali o odloku o spremembi odloka o proračunu soboške občine za leto 1988. Načrtovani obseg vseh sredstev znaša 5,81 milijarde dinarjev, kar je povečanje za 40 odstotkov. Od tega bo splošna poraba višja za 31 odstotkov, odstopljeni prihodki pa za 118 odstotkov. Rebalans proračuna je nujen, saj jim zdaj primanjkuje precejšen del proračunskih sredstev, potrebe uporabnikov le-teh pa so močno porasle.

MURSKA SOBOTA — Eno najaktivnejših društev v soboški občini, to je Društvo za boj proti sladkorni bolezni Murska Sobota, je v veliki sejni dvorani skupščine občine pripravilo zanimivo predavanje. Zdravnik diabetolog jim je namreč razkril vse skrivnosti zdravega načina življenja, da ne bi prihajalo do povišanja sladkorja v krvi. To je namreč možno znižati s pravilno uravnoteženo prehrano. Ob tej priložnosti so člani društva, ki jih vodi prizadeveni predsednik Slavko Jesenič, pregledali svojo dejavnost in se dogovorili za nekatere akcije v oktobru, ki je namenjen boju proti sladkorni bolezni.

MURSKA SOBOTA — Na seji predsedstva OK ZKS so podprli prizadevanja za dosledno spoštovanje in uresničevanje sprejete politike ZKS, ki temelji na treh reformah, s katerimi je možno reševati vse aktualne probleme v SRS in SFRJ. Zavračajo pa nekorrektne in neargumentirane napade na slovenske vodilne politične delavce, ki se pojavljajo ob javnem izražanju slovenskih stališč o reševanju problemov na Kosovu. O aktualnih družbenih razmerah pa morajo razpravljati v vsaki OO ZKS v soboški občini.

ZA BOLJŠI JUTRI

Onesnaževanje okolja in nesmotna raba prostora se v Sloveniji nista ustavila. Sklepi konference Ekologija, energija, varčevanje so povzročili spremembe dolgoročnih in srednjeročnih načrtov, spodbudili so sprejem pravilnika o zmanjševanju emisije in pospešili izdelavo zakona o nevarnih snoveh.

V energetiki so bile narejene številne analize, ki so pokazale naše možnosti za smotno rabo energije. Danes lahko z gotovostjo govorimo, da v naslednjih letih ne bo mogoče ustaviti rasti primarne energije, niti elektrike, saj niso pripravljeni programi za preustroj industrije, ki bi ob enakem ali večjem družbenem proizvodu potrebovala manj energije.

Ob tej ugotovitvi pa moramo storiti vse, da bo rast primarne energije čim manjša. Popravljeni dolgoročni plani energetike so izdelani tako, da bo letna povprečna rast končne energije (to je energije na pragu potrošnika) le 1,85 % do leta 2000 in ne 2,4 %, kot je bilo prej planirano. Takšno znižanje upošteva vse tehnološke in ekonomske ukrepe, ki jih lahko izvajamo ob nebisestveno spremenjeni sestavi slovenskega gospodarstva. Med takšne sodijo — dosledna izolacija zgradb po novem standardu (JUS U. J5. 600) in sistematična ureditev starih objektov, — zamenjava starih kotlov z novimi, ki imajo večji izkoristek, — procesno (računalniško) vodenje toplotnih procesov (zgorenje, sušenja itd.), — rekuperacija odpadne toplote v industriji, — izboljšanje cos z dosledno kompenzacijo v električnem sistemu, — hitrejši uvajanje sončne in geotermalne energije za pripravo tople vode in ogrevanje.

V Sloveniji računamo na izdatno zmanjšanje emisije škodljivih snovi z razširitev plinskega omrežja v naših mestih (s priključkom na plinovod s plinom iz Alžira), z oskrbo potrošnikov, ki uporabljajo trda goriva, s premogom visoke kakovosti in toplotno kakovostjo mest. Glede na skromne materialne možnosti moramo težiti k ekološko optimalnim rešitvam ob najnižjih možnih vlaganjih.

Dve nalogi sta v prihodnjem obdobju pomembni: — ustavev nadaljnega poslabševanja stanja ob enaki ali večji učinkovitosti gospodarstva, — priprava novih razvojnih programov za prehod slovenskega gospodarstva na višjo kakovostno raven ob enaki ali nižji potrebni primarni energiji.

Obe nalogi sta težki in zahtevata uporabo in/ali koncentracije vseh sil in sredstev. Peter Novak

— hitrejši uvajanje sončne in geotermalne energije za pripravo tople vode in ogrevanje.

V Sloveniji računamo na izdatno zmanjšanje emisije škodljivih snovi z razširitev plinskega omrežja v naših mestih (s priključkom na plinovod s plinom iz Alžira), z oskrbo potrošnikov, ki uporabljajo trda goriva, s premogom visoke kakovosti in toplotno kakovostjo mest. Glede na skromne materialne možnosti moramo težiti k ekološko optimalnim rešitvam ob najnižjih možnih vlaganjih.

Dve nalogi sta v prihodnjem obdobju pomembni:

— ustavev nadaljnega poslabševanja stanja ob enaki ali večji učinkovitosti gospodarstva, — priprava novih razvojnih programov za prehod slovenskega gospodarstva na višjo kakovostno raven ob enaki ali nižji potrebni primarni energiji.

Obe nalogi sta težki in zahtevata uporabo in/ali koncentracije vseh sil in sredstev.

Peter Novak

Za boljše sejensko sodelovanje

Konec minulega tedna, 7. in 8. oktobra, so se v Gornji Radgoni sestali direktorji sejmov iz treh dežel, ki so člani skupnosti Alpe-Jadran. Ta deluje že dve leti, Pomurski sejmi pa je enakopraven član šole od lani. Na ta način sodeluje 16 sejmov iz Italije, Avstrije in Jugoslavije (od naših sejmov so vključeni iz Maribora, Kranja, Celja, Gornje Radgone, Ljubljane in Zagreba). Seja je bila prvič v slovenskem mestu.

Predsednik skupnosti dr. Hans Joerg Pawlik iz Celovca je ob koncu posveta dejal: »Dogovorili smo se tudi, da bo dal vsak sejem na voljo določen razstaveni prostor, na katerem se bodo lahko predstavili vsi drugi sejmi. Prav tako smo se dogovorili, da si bomo pri novih strokovnih sejmih pomagali in jih zaščitili. To se pravi, da bo ena tema obravnavana samo enkrat. Vsi smo veseli, da smo si imeli priložnost ogledati Gornjo Radgono, tako mesto kot sejem. To je namreč tudi cilj našega sodelovanja — da počasi spoznamo vseh 16 sejmov, ki so člani skupnosti Alpe-Jadran, da se zblizamo, kajti prepričani smo, da se na tak način problemi hitreje rešujejo kot na politični ravni.«

Bernarda Peček

IRASICA
tovarna pletenin ljubljana

Tozd BELTINKA, Otroške pletenine, BELTINCI n. sol. o.

DELAVCI RAŠICE
IZ BELTINEC ČESTITAJO
OBČANOM OB PRAZNIKU
SOBOŠKE OBČINE!

Boris Hegeduš

V Vojvodini več Slovencev kot v Porabju?

Kdor je te dni gledal televizijske oddaje iz Vojvodine, je med drugim lahko zasledil tudi podatek, da živi tamkaj okrog 3400 Slovencev. Gre seveda za naše rojake, ki so se tjakaj preselili in torej niso avtohtoni prebivalci, zaradi česar bi najbrž bili deležni tudi narodnostnih pravic. Čudno pa je to, da so kljub vsemu ostali Slovenci, da so se tako izrekli ob popisu prebivalstva. Na Madžarskem, kjer imajo naši rojaki formalno zagotovljene vse narodnostne pravice (pouk v maternem jeziku, lastno kulturno dejavnost, tisk, radijske oddaje itd.), pa se jih je za Slovence opredelilo le 1565, čeprav bi lahko rekli, da je po rodu blizu 5000 madžarskih državljanov slovenske narodnosti. Zakaj tega ne priznajo, je težko odgovoriti. Ali se jim to ne zdi potrebno ali so se asimilirali ali ... Mogoče bo kaj drugače ob naslednjem popisu?

Jože Graj

Elgrego, Guliver, Inženiring, Mikrokozmos inovacije

Naj ponovimo, da »so razvita zahodna gospodarstva že dolgo od tega spoznala, da je mogoče prebruditi probleme brezposelnosti, ustvarjanja monopolov in zaostajanje v konkurenčnosti le prek decentralizacije gospodarstva, z ustanavljanjem majhnih, visoko specializiranih enot«. Če naj tudi naše (pokrajinsko) gospodarstvo sledi temu spoznanju, brez prebijanja vsakovrstnih ovir ne bo šlo. O tem so se že prepričali ali se še bodo novopečeni pomurski podjetniki, tako v družbenem kot v zasebnem sektorju. Ta hip naj opozorimo samo na štiri.

Prvi je **Rudi Drevenšek** iz Murske Sobotice, mehanik, zaposlen v soboški Muri, ki bi rad na osnovi patentiranih inovacij ustanovil firmo za izdelavo in montažo električnih grelnikov goriv. (V tej rubriki smo ga predstavili 21. aprila letos pod naslovom Rojevanje Elgrega.) Drugi je **Feri Lainšček** iz Murske Sobotice, svobodni umetnik, ki je za zasnovo Trajno delovno skupnost samostojnih kulturnih delavcev Guliver: prvi njeni projekti so v izpeljavi.

V tretjem primeru (Inženiring) je posredi skupina treh soboških strokovnjakov, ki pod sozvočno »kapo« ABC Pomurke ustanavljajo neke vrste inkubator/valilnico za rojevanje manjših, specializiranih gospodarskih enot.

Četrti je **Goran Šoster** iz Ljutomer, diplomirani ekonomist, ki načrtuje oblikovanje skupine strokovnjakov kot nekakšno razvojno službo, ki bi snovala razvoj drobnega in velikega gospodarstva. Imenovala bi se — v smislu novega obrazca razvoja — Mikrokozmos.

NI RIVALSTVA MED PODJETNIKI V INKUBATORJU

Verjetno bi lahko dodali še katerega od zametkov majhnih, tehnološko zahtevnih podjetij v Pomurju. Morebiti je to že katera od najmanj 12 zasebnih obratovalnic (birojev), ki se ukvarjajo z intelektualnimi storitvami. Vendar bo za kaj takega še veliko priložnosti. Zasebna pobuda je očito na pohodu.

Skleniti namreč moramo razpravo dr. Aleša Vahčića z ljubljanske ekonomske fakultete, ki jo je imel na devetem posvetovanju o inovacijskih, tehnoloških in podobnih centrih 29. septembra na tehniški fakulteti v Mariboru. (Prvi del smo povzeli v prejšnji številki našega tednika.) Opozoril je da je kot sredstvo pospeševanja vstopanja novih majhnih in srednje velikih podjetij na naše tržišče prav gotovo najbolj in najprej primerna vrsta inkubatorjev, usmerjenih v splošno podjetništvo, saj »dokler ne bomo dovolj razvili splošne podjetniške klime, bo ustanavljanje tehnološko zahtevnih podjetij ustrezno težje delo... V ZDA je razvoj podjetniških inkubatorjev doživel svoj razcvet v tem desetletju. Izkušnje tega razvoja so zelo poučne tudi za nas. Skoraj vsi inkubatorji so potrebovali od pet do osem let, da so se razvili v obliko, ki je bila načrtovana v začetku. Praviloma se je inkubator razvil na osnovi prostih prostorskih možnosti in težav pri zaposlovanju. Tako odločitev o gradnji inkubatorja ni bila težka. Našli so se vlagatelji, ki so omogočili primerno ureditev prostih zmogljivosti in začelo se je z iskanjem bodočih podjetnikov. Toda pokazalo se je, da teh niti v podjetniško visoko razvitih ZDA ni lahko najti. V pričakovanem času praviloma ni bilo mogoče najti primerne števila novih podjetnikov in naložbo v organizacijo inkubatorja se ni vračala v pričakovanem obsegu. Zato so začeli stavbo polniti tudi z že delujočimi podjetji, ki so imela prostorske težave. Šele, ko je bil inkubator poln, so začeli z organizacijo tistih storitev, zaradi katerih je razvoj podjetja v inkubatorju prednost v nasprotju s samostojnim razvojem: animacijske dejavnosti, pomoči pri pripravi poslovnega načrta in možnostjo vsakodnevnega svetovanja novim podjetjem. V tem času je prišlo tudi do zamenjave podjetij v inkubatorjih. S sistematičnim iskanjem novih podjetnikov so stara podjetja sedaj res nadomestila podjetniške skupine, ki so z razvojem podjetja šele začele. Postopek njihove izbire pa dejansko predstavlja priprava poslovnega načrta večje skupine potencialnih podjetnikov in tisti z ugodnim izidom so uvrščeni v inkubator. Tudi sam podjetnik dr. Vahčić pojasnjuje, da »so podjetniki praviloma izbrani v inkubator tako, da niso medsebojni konkurenti. Zato radi izmenjujejo izkušnje in v agilitosti drugih najdejo vsakodnevno motivacijo za podjetniške lastno poslovanje. Druga pomembna prednost skupinske lokacije je v možnosti cenene organizacije nekaterih storitev, ki jih vsi potrebujejo, vendar obseg teh potreb ne opravičuje individualnih rešitev: tajniška opravila, fotokopiranje, sprejem in oddaja pošte in podobno. Pri zahtevnejših storitvah (knjigovodski servis, pravna pomoč in podobno) organizator inkubatorja predlaga vsaj enega ali več tovrstnih ponudnikov, ki so s kakovostjo in ceno dosedanjih storitev upravičeno tako priporočilo.«

LE METODOLOŠKI SVETOVALEC IN NEPRIJETNI DVOMLJIVEC

Jasno je, da organizatorja inkubatorja zanima zgolj razvoj uspešnih, zelo profitnih podjetij in temu podreja vse svoje ravnanje. Kakšne so možnosti uporabe inkubatorja pri nas? Dr. Vahčić meni, da lahko inkubatorske dejavnosti razdelimo v tri skupine: animacijska dejavnost, pomoč pri pripravi poslovnega načrta in skrb za nova podjetja. Skozi neprestano komunikacijo z okoljem, v katerem valilnica deluje, je smotrno spodbujati podjetniška iskanja. Na ta način si inkubator ustvarja tržišče za svoje delo.

»Poslovni načrt mora podjetnik ali podjetniška skupina pripraviti sama. Inkubator je lahko le metodološki svetovalec in neprijetni dvomljivec pri njegovi pripravi, nikakor pa ne sme tega dela opraviti sam. Cilj mu je vzgoja poslovno uspešnih ekip, ki se morajo od samega začetka nastajanja podjetja zavedati, da so same najpomembnejši nosilci iskanja vseh informacij in odločitev. Pri pripravi poslovnih načrtov se v delo vključujejo tudi zunanji svetovalci — specialisti s posameznih področij. Mreža zunanjih svetovalcev in ponudnikov nekaterih poslovnih storitev je na dolgi rok najpomembnejši del inkubatorja. Čeprav ne njegov fizični del, je to tista vsebina, ki mu zagotavlja uspešno delo. Za inkubator, v katerem domuje šest do deset podjetij, je dovolj ekipa dveh redno zaposlenih sodelavcev. Direktor inkubatorja, organizator vseh aktivnosti, vsakodnevno bedi nad poslovanjem svojih varovancev. Pomaga mu poslovni sekretar, ki izvaja tajniška in administrativna dela za vsa v inkubator vključena podjetja. Široka paleta potrebnih znanj, ki jo prispevajo zunanji sodelavci, se koristi po potrebi. Tako kot se nam potrebne prostorske zmogljivosti kažejo kot osnova za začetek dela inkubatorja, je organizacija mreže vrhunskih ponudnikov svetovalnih in poslovnih storitev njegova trajna naloga. Kot možna organizatorja inkubatorja se nam zdita primerna predvsem občina in večje podjetje,« poudarja strokovnjak, ki je tudi v Pomurju začel orati brazdo na tem področju.

Branko Žunec

Za drugačno organiziranost zdravstvenih skupnosti

V Sloveniji že dalj časa tečejo razprave o drugačni organiziranosti zdravstvenih skupnosti, ki doslej niso povsem odigrale svoje vloge. V ta namen je Zdravstvena skupnost Slovenije tudi pripravila delovno gradivo, ki vsebuje razmišljanja o prihodnji organiziranosti na osnovi ankete, v kateri so sodelovale občinske in medobčinske zdravstvene skupnosti v Sloveniji. Izoblikovanih je bilo pet predlogov. Ti so:

1. Ustanovitev zdravstvene skupnosti, ki bi pokrivala območje več občin, a bi imela v glavnem funkcije dosedanje občinske zdravstvene skupnosti.

2. Ustanovitev zdravstvene skupnosti z nalogami in pristojnostmi, ki jo imajo sedaj občinske zdravstvene skupnosti, a bi pokrivala območje več občin. Ob tem bi opustili dosedanje medobčinske zdravstvene skupnosti, njihove sedanje pristojnosti pa bi prevzela Zdravstvena skupnost Slovenije.

3. Ohranitev dosedanjih občinskih zdravstvenih skupnosti in prenos vseh nalog medobčinskih na republiško zdravstveno skupnost.

4. Ustanovitev medobčinskih zdravstvenih skupnosti kot rizičnih. Skupščino bi sestavljale delegacije občin, ki bi dosedanje

naloge občinskih zdravstvenih skupnosti opravljale skupno. Delegacije občin bi tudi predstavljale četrti zbor skupščine občine. Pri teh spremembah bi ostala vloga Zdravstvene skupnosti Slovenije nespremenjena v primerjavi s sedanjo ureditvijo.

5. Ustanovitev republiške zdravstvene skupnosti kot edine in enotne rizične skupnosti v republiki. Njeno skupščino bi sestavljale delegacije iz občin, ki bi hkrati predstavljale četrti zbor občin.

Pogledi na prihodnjo organiziranost zdravstvenih skupnosti v Sloveniji so torej različni. In kako o tem razmišljajo ugledni pomurski delavci v zdravstvu?

»Razprave gredo v tej smeri, da bi bila organiziranost zdravstvenih skupnosti v Sloveniji dvonivojska to je, da bi imeli

Zdravstveno skupnost Slovenije in regijsko zdravstveno skupnost, ki bi pokrivala več občin. V tej smeri naj bi se tudi razmišljalo o rizičnih skupnostih, kajti praksa je pokazala, to pa so tudi potrdile razprave, da je 65 občinskih zdravstvenih skupnosti premajhna rizična skupnost, ki bi lahko enotno reševala problematiko zdravstvenega varstva. Osebnost se nagibam za enotno rizično skupnost v Sloveniji, kar bi tudi zmanjšalo prelivanje sredstev v okviru zagotovljenega programa zdravstvenega varstva.

Dejstvo je namreč, da v pomurskih občinah zavarovanci ne morejo zbrati toliko sredstev, da bi lahko zagotavljali socialno in zdravstveno varnost. V primeru, da bi bila enotna rizična skupnost, bi v občinah ostale družbe, ki delajo neposredno za zavarovance. V Pomurju bi potem tudi delovala enotna strokovna služba po vzorcu sedanjega Pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za sedež službe pa bi se morali dogovoriti. Osebnost se zavzemam za takšno organiziranost zdravstvenih skupnosti, ki bo racionalnejša in na višji strokovni ravni. Tako razmišlja Jože Zver, strokovni delavec pri Medobčinski zdravstveni skupnosti Murska Sobotica.

»Novo organiziranost zdravstvenih skupnosti bi morali gledati z vsebinskega vidika. Zavdati se moramo, da so samoupravne interesne skupnosti z ustavo opredeljeno mesto dogovarjanja in sporazumevanja med uporabniki in izvajalci, čeprav se v zadnjih letih tu čedalje bolj vmešava država z interventnimi ukrepi, ki negirajo svobodno menjavo dela. Doseči bi morali, da bi sredstva prišla po najkrajši poti od uporabnika do izvajalca, njihov dovoljeni obseg pa bi morala določiti zdravstvena skupnost. Nasprotno mislim, da je v naši družbi preveč posrednikov in mnogih ponavljanih dela. Točno je tudi, da so občinske zdravstvene skup-

nosti premajhne rizične skupnosti in če bi te ostale, bi se nujno morali v republiki dogovoriti za enotne kriterije svobodne menjave dela. Zdravstvo je namreč izredno občutljiva dejavnost za ljudi, zato razlik v Sloveniji ne bi smelo biti. Zavzemam se v bistvu za sedanjo organiziranost zdravstvenih skupnosti, vendar z drugimi vsebino. Jasno pa je, da bi bilo za kaj takega potrebno spremeniti nekatere sistemske zakone,« pravi Štefan Vučak, pomočnik direktorja PZC Murska Sobotica.

»Pri obravnavi organiziranosti zdravstvenih skupnosti, kjer obstajajo različni pogledi, bi morali razmišljati s strokovnega vidika, kajti dosedanja organiziranost ni dala ustreznih rezultatov. V sistemu predvsem pogrešamo enoten pristop s strokovnovsebinskega vidika. Mislim, da bi to lahko uresničili v okviru pomurske zdravstvene skupnosti in strokovne službe, seveda z vključevanjem strokovnih zdravstvenih in drugih delavcev. Znotraj regije bi lažje reševali zdravstveno problematiko in uresničevali prednostne naloge. Več bi morali pri tem sodelovati z Zavodom za socialno medicino in higieno, ki ima pri tem posebno vlogo. Tako pa večkrat po nepotrebnem izgubljamo čas, ker je drugače odločeno in se pogovarjamo o že odločenem. Ne bi smeli dovoliti, da bi nestrokovni pristopi, ki so v določenih obdobjih imeli svoje učinke in nam razbili sistem zdravstvenega varstva, ker ni pogledov enotne medicine, v posameznih občinah še bili navzoči. Zato tudi ni čudno, da imamo v Sloveniji toliko zdravstvenih nivojev, kolikor je občinskih zdravstvenih skupnosti. Temu moramo napraviti konec, kajti v zakonih smo zapisali, da imamo vsi pravico do enakega obsega zdravstvenega varstva. Tako razmišlja s strokovnega vidika glede dosedanje in prihodnje organiziranosti dr. Jože Miklič.

V nadaljnjih razpravah o prihodnji organiziranosti zdravstvenih skupnosti bi se v Pomurju morali zavzemati za tak sistem, ki bo prispeval k večji racionalnosti in učinkovitosti, hkrati pa ne bi zanemarjal strokovnih doganj zdravstva.

Feri Maučec

OB KOSOVSKI DEMOGRAFSKI EKSPLOZIJI

»KAKO JE REKAO LEKA, TAKO JE OSTALO U NARODU!«

Kaže, da se Albanci v nekaj večjem številu začasno selijo iz pokrajine, čeprav so sicer najmanj mobilni (povsod po Jugoslaviji!), kar je glede na njihovo ekonomsko in družbeno razvitev (vpliv tradicionalnih razmer!) tudi razumljivo.

Tako mi je ob septembrskem obisku Kosova med drugim dejal slovenski demograf, pomurski rojak, dr. Janez Malačič, profesor z ljubljanske Ekonomske fakultete. Sicer pa nadaljujem s člankom iz prejšnje številke (Otroštvo brez duše, lizalke in čokolade) in se vračam k razpravi Albanci: Razporeditev, migracije in demografska rast, objavljeni v trojni številki Časopisa za kritiko znanosti (105/106/107), avtorja Hivzija Islamiya, albanskega teoretika, ki daje misliti. Povzemam: »Čeprav je v celotnem povojnem obdobju očitno absolutno povečanje števila Albancev na Kosovu, pa njihov delež v celotnem prebivalstvu pokrajine ni nenehno rasel, temveč se je zmanjševal ali stagniral, ker je bil vse do leta 1961 povezan z opredeljevanjem Albancev za turško narodnost, kar je bila pripravljalna faza za izseljevanje v Turčijo. Ta proces, na katerega so vplivale posebne družbene in politične okoliščine, je bil tudi na poseben način favoriziran. Od leta 1961 je število Albancev ob manjšanju ali stagnaciji števila nekaterih drugih nacionalnosti (Srbi, Črnogorci, Turki — razen Muslimanov in Romov) raslo, kar je bilo tudi realno pričakovati. Polega naravnega prirastka je na to povečanje vplivala tudi čisto zunanja okoliščina: odprje univerze v Prištini (1970), zaradi česar so se tja pospešeno priseljevali Albanci, ki se v Makedoniji, Črni gori in južni Srbiji niso mogli šolati v svojem jeziku in ki so tudi težko dobili zaposlitev.«

Dr. Malačič, ki je predsednik koordinacijskega odbora za načrtovanje družine pri slovenski Socialistični zvezi in član Sveta za načrtovanje družine pri zvezni konferenci SZDL, se je razgovoril o pripravi zvezne resolucije o prebivalstveni politiki, katere osnutek je tačas v javni razpravi. »V primerjavi s podobno resolucijo iz leta 1969 je zdajšnje gradivo bistveno dopolnjeno. Največ

smo se dajali okrog količinskih demografskih ciljev in širitve področja načrtovanja družine na vso prebivalstveno politiko. Gre predvsem za zmanjševanje rodnosti, ki vodi k zelo visokemu prirastku prebivalstva na zelo natalitetnih območjih države. Ravno predstavniki Kosova se — ne le v delovni skupini za pripravo resolucije, ampak sploh v zvezni skupščini — najbolj upi-

gibanja. Sogovornik je prepričan, da ti dejavniki najbolj živo zadevajo rodnost. »Že samo albansko tradicionalno pravo, vpliv islama in tudi iredente so naravnani izrazito pronatalitetno. Prebivalstvena politika naj bi bila samo eno od sredstev — ne pa edino orožje — zoper visoko rodnost oz. visok prirastek prebivalstva ter s tem povezane usodne razvojne in družbene probleme na Kosovu. Seveda v kratkem času ni pričakovati čudežev; velik dosežek bi pomenila pripravljenost za delovanje na tem področju.«

Kakšno je zdajšnje besedilo življenja za kosovsko »deco«? (Posnetek je iz Djakovice. V ozadju vrtec Gorenjeve tovarne Elektromotori.)

rajo, da bi omenjeni cilji prišli v ta dokument. Za zdaj so ostali v manjšini. Zlasti se zavzemamo za vzpostavitev neke vrste družbene norme o velikosti družine — za družino z dvema do tremi otroki.«

Kanon — strahotna razvojna zavora

Posebno problematično je poglavje o tem, kolikšen je vpliv tradicionalnih razmer (kulturne, izročila, duhovne tradicije in veroizpovedi) na demografska

Tu sva z uglednim slovenskim strokovnjakom trčila ob izjemno občutljivo, tako rekoč skrivnostno temo: albansko tradicionalno pravo v obliki Kanona Leke Dukadinija, ki je zlasti v vaških okolišjih še vedno pomembnejši od državnega prava. »Kodificiral ga je eden albanskih voditeljev iz srednjeveškega obdobja, zapisal pa ga v 19. stoletju neki katoliški izobraženec. Leta 1986 je kot knjiga izšel v Zagrebu v srbohrvaškem prevodu. Ureja vsa področja človekovega življenja

od rojstva do smrti in je povezan z zakonitostmi časa, v katerem je nastal; torej gre za izrazito pronatalitetno usmerjenost, kar je še posebno pomembno za demografska gibanja. Najbolje se to kaže v položaju ženske v družbi, saj je ta opredeljen s številom otrok moškega spola, ki jih rodi možu. V tradicionalni albanski družini ženska nima pravice dedovanja ne po svoji ne po moževi strani in zato se še danes dogaja, da po kosovskih vaseh ne registrirajo porok pred državnimi organi, ampak opravijo le cerkvene obrede. Na ta način se izogibajo delovanju modernega pravnega sistema.«

Skoraj izključna podrejenost ženske in brezštevne druge »zapovedi« so kakopak strahotna zavora, da bi se najmanj razvita pokrajina v Jugoslaviji hitreje izvila iz spon preteklosti. Najbrž je v tem pogledu dovolj zgovorno dejstvo, da se nihče od Albancev — naj bo kmet, delavec ali izobraženec — ni hotel pogovarjati o Kanonu. Ne pravi zaman albanski pregovor: »Kako je rekal Leka, tako je ostalo u narodu!« Morda zdaj, ko sem temeljiteje prelistal v knjižni obliki izdani omenjeni zbir pravil tradicionalnega albanskega prava, tudi bolje razumem kosovsko stvarnost, ki ji je znana kolumnistka zagrebškega Danasa Tanja Torbarina v eni zadnjih številik namenila naslednje vrstice: »Pričakujem, da bodo Šolovič (razpiti lider odbora za prirejanje mitingov zoper izseljevanje Srbov in Črnogorcev iz pokrajine — op. B. Ž.) in drugi kmalu začeli obiskovati vrtec ter dajati lizike in čokolade malčkom, ki bodo vpiili: Otroštvo damo, Kosova ne damo! Pravi čudež je, da se še ni začel val protestov po porodničnicah. Tukaj bi lahko dojenčki takoj po rojstvu zahtevali spremembo ustave in uvedbo izrednega stanja na Kosovu. Pri tem bi jih spodbujali z mlekom. Dojenčki so lačni desetkrat na dan, in ne bi jim dali prej jesti, dokler ne bi zakričali: Dol Matič! Dol Smole! Hočemo gosli! Hočemo orožje! in podobno. In šele potem dudu.«

Branko Žunec

OBRTNE ZADRUGE: NUJNO ZLO?

Prednosti organiziranja obrtnikov v obrtne zadruge ni treba posebej poudarjati in tega so se zavedli tudi v vseh štirih pomurskih občinskih središčih: 1973. leta so obrtno zadrugo ustanovili v Ljutomeru, 1977. v Radgoni, 1979. v Murski Soboti in 1984. še v Lendavi. O dejavnostih zadrug, predvsem pa o njihovem prispevku k razvoju drobnega gospodarstva, smo hoteli zvedeti nekaj več, zato smo v uredništvu pripravili pogovor. Udeležili so se ga predstavniki vseh zadrug: iz ljutomerske Prlekije komercialni direktor Branko Recek, iz radgonske 14. oktobra direktor Peter Fridau, iz soboške Prekmurke direktor Niko Hochstetter in lendavske Lindau direktor Dezider Paller.

Zadruga se predstavi

Predstavnike pomurskih obrtnih zadrug smo najprej zaprosili za kratko predstavitev.

BRANKO RECEK: Naša zadruga je bila ustanovljena pred 15 leti in letos praznujemo majhen jubilej. Ta čas ima 180 aktivnih članov, od tega polovico z območja Pomurja, ostali pa so iz mariborske, celjske in ljubljanske občine ter z območja sosednje Hrvaške. Naši člani se v največji meri ukvarjajo s predelavo kovin, izdelavo strojev in naprav, predelavo tekstila, lesa, plastike, v manjšem obsegu pa tudi z gradbeništvom. Lastne proizvodnje nimamo.

PETER FRIDAU: Skupaj imamo 250 članov, od katerih jih 80 odstotkov redno sodeluje z zadrugo. Od skupnega števila članov jih je 130 iz radgonske in sosednjih občin, ostali pa so iz notranjosti Slovenije in iz Hrvaške. Zadruga 14. oktober je že od začetka usmerjena na področje storitvenih dejavnosti, še posebej na gradbeni in končna dela v tej panogi. To je verjetno posledica, ker je bilo obrtno gradbeništvo že prej močnejše razvito in so se potem nanj lahko navezale še druge storitve. Da pa se v okviru zadruga ni v večji meri razvila proizvodna dejavnost, pa je najbrž posledica tedanjega stanja v združenem delu, ki ni potrebovalo sodelavcev iz vrst obrtnikov. Mislim na kooperacijo združeno delo-obrtniki.

NIKO HOCHSTETTER: V obrtni zadrugi Prekmurka imamo sedaj 215 članov raznih strok in dejavnosti. Od teh jih je letos aktivnih 178. Od skupnega števila je 166 članov iz soboške in ostalih pomurskih občin, ostali pa so iz drugih slovenskih občin, nekaj s Hrvaškega in tudi nekaj iz drugih republik. Najpomembnejša dejavnost zadruga je industrijska kooperacija, vendar je tudi gradbeni dejavnost precej močna. Težimo torej za tem, da bi bil obseg sodelovanja obrtnikov z združenim delom iz leta v leto večji. To pa je bil tudi cilj 18 obrtnikov, ki so 1979. leta ustanovili svojo zadrugo.

DEZIDERIJ PALLER: Število obrtnikov, članov zadruga Lindau, je od 1984. leta, ko je bila ustanovljena, naraslo na 150. Od teh jih je polovica iz Pomurja, ostali pa iz Hrvaške in drugih republik. Glavna dejavnost zadruga je proizvodna kooperacija. Obseg te znaša kar 70 odstotkov, ostalo pa so razne uslužnostne dejavnosti, kot so gradbeništvo, končna dela v gradbeništvu in inštalacije. V okviru industrijske kooperacije gre v največjem obsegu za izdelavo kovinskih izdelkov in polizdelkov, potem pa za predelavo plastike, imamo pa tudi obrtnike, ki izdelujejo betonske in poliesterskobetonske izdelke.

V Radgoni lastna proizvodnja

Medtem ko obrtne zadruga Prlekija, Prekmurka in Lindau nimajo svojih lastnih obratov za izdelavo, obrtna zadruga 14. oktober tak obrat ima. Kaže, da je nastal bolj po naključju, kajti ostale zadruga lastne proizvodnje ali storitvene dejavnosti nimajo, ker bi sicer konkurirale svojim članom.

PETER FRIDAU: Lastna dejavnost je nastala zaradi spleta okoliščin pred tremi leti. Tedaj smo reševali težave Elementa. Na ravni občine smo se dogo-

sodelujemo na celjskem sejmu obrti in mislim, da je povpraševanje tudi rezultat prikaza izdelkov naših članov.

Težko v združenem delu

NIKO HOCHSTETTER: V Prekmurki lastne proizvodne ali storitvene dejavnosti nimamo, ker bi sicer najbrž prišli v konflikt z našimi člani, ki imajo — gledano na celoto — množico proizvodnih in storitvenih dejavnosti. Kar pa zadeva pridobivanje del za naše člane, ne drži, da bi samo hodili po naročilnicah, delo pa bi si predvsem iskali sami. So pa izjeme, vendar tudi v takih primerih zadruga opravi svojo vlogo. Glede na težave pri pridobivanju del bomo morali bolj okrepiti našo komercialno službo in jo reorganizirati, da bo uspešnejša. Zlasti za razmah industrijske kooperacije bomo morali narediti več, posebej se zdi, ko mnoge organizacije združenega dela zmanjšujejo obseg proizvodnje in se dogaja, da prvotna naročila za izdelavo polizdelkov prepolovijo, še huje pa je, ko jih preklicajo. Tako se zmanjša ali celo prekine proizvodnja pri naših

BRANKO RECEK

celovita. To nam omogoča, da lahko prevzemamo manj zahtevna dela v občini in zunaj nje.

Sicer pa je, kar zadeva pridobivanje del, tu kar nekaj posebnosti. Ne samo v gradbeništvu, ampak tudi v drugih dejavnostih so primeri, ko stranke oziroma investitorji sami iščejo naše storitve, pa tudi narobe: določene storitve moramo na ustrezen način ponuditi sami. Tu pa prihaja vse bolj v ospredje marketinška funkcija zadruga. Zdi se, da je delo, ki bi se ponujalo samo, vse manj, bo treba toliko več narediti za zaposlitev zmogljivosti našega gradbenega obrata, da bodo imeli dovolj dela obrtniki-gradbinci in vsi drugi člani zadruga. Upam, da bo tako, kajti obrtništvo je zelo prožno, hitro se lahko prilagodi in najde rešitve, investitorji so z našim delom zadovoljni, posebej še zato, ker smo konkurenčni. Žal pa so tudi primeri, ko ponekod gledajo na zadruga kot nujno zlo, ker jih je pač treba vključevati v posel, ob tem pa pozabljajo na prednosti.

DEZIDERIJ PALLER: Tudi zadruga Lindau iz Lendave ima nekaj izkušenj pri gradbeni dejavnosti. Sodelujemo na natečajih za gradnjo družbenih objektov, kjer naši člani opravljajo predvsem razna inštalacijska dela. Najpogostejše delajo naši člani na gradbiščih Gradbenika, kjer vgrajujejo inštalacije, kajti ta organizacija teh del sama ne opravlja. Nekaj drugega pa so zasebne gradnje, kjer si ponavadi investitorji sami najdejo zidarskega mojstra, ki je naš član, potem pa sklepajo pogodbe za izvajanje del prek naše zadruga. Kar zadeva industrijsko kooperacijo, tu zadruga veliko več naredi! Ob koncu leta sklepajo pogodbe za sodelovanje v naslednjem letu, in sicer v imenu kooperantov, išče tudi nove oddajalce del v družbenem sektorju, žal pa to še v manjši meri, ker za zdaj še nimamo razvite komercialne službe. Nekoliko drugače je pri izdelkih za široko porabo, ki jih prodajajo trgovine, kjer obrtniki pogosto sami pridejo na dan s predlogom, kaj bodo izdelovali. Pri sami prodaji, torej ko proizvodnja že steče, pa zadruga seveda pomaga. Dobro pa je, ker v zadnjem času nekatere firme same iščejo določene izdelke oziroma storitve. Mi vsako leto

PETER FRIDAU

obrniki, ki izdelujejo razne plastične ali kovinske izdelke.

BRANKO RECEK: Z enakimi problemi se srečujemo tudi v Prlekiji, čeprav je tudi res, da imamo nekatere panoge, v katerih je dela lažje pridobiti, ker smo dlje časa prisotni na tržišču. Običajno pa je tako, da poslovniki stiki, ki jih najprej navežejo obrtniki sami, prej ko slej preidejo v odnose med kupcem in zadrugo, ki potem v imenu obrtnika nastopa na tržišču. V naši zadrugi nameravamo organizirati razvojno službo, kajti vedno je treba stremeti za novimi izdelki. Za to pa potrebujemo informacije o izdelkih, o katerih je na trgu povpraševanje oziroma bi jih trg sprejel, če bi jih ponudili kot novotarje, potrebni pa so tudi podatki o zmogljivostih, tehnični opremljenosti, znanju in še čem, s čimer razpolagajo naši obrtniki. S temi in še nekaterimi drugimi službami, ki bodo začele delati pri zadrugi, bodo naši člani, združeni v zadrugo Prlekija, postali enakovredni partner organizacijam združenega dela.

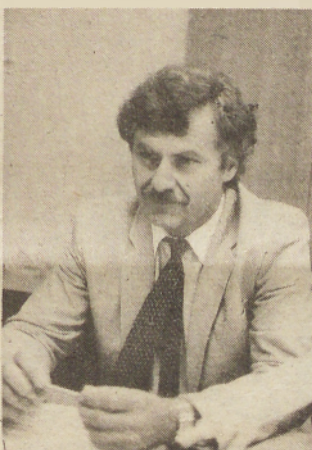
Tehnična opremljenost

Čeprav tudi z enim strojem lahko narediš veliko, odvisno pač od zmogljivosti, tehnične dovršenosti in še česa, pa si nekako želimo večjih obratov, ki naj bi zaposlovali večje število delavcev, kdaj pozneje pa bi prešli v organizacije združenega dela ali kako drugo organizacijsko obliko. V Pomurju nekaj takih zametkov imamo, čeprav ni nujno, da bo šel njihov razvoj v smeri, kot si nekako želimo, postavlja pa se vprašanje, zakaj tega ni več. S tem vprašanjem smo prišli na dan tudi na pogovoru z direktorji zadrug.

DEZIDERIJ PALLER: V lendavski občini je 240 obrtnikov, od teh se jih največ ukvarja s storitvenimi dejavnostmi. Proizvodnih obrtnikov, ki bi imeli

stroje za izdelavo raznih polizdelkov in izdelkov za industrijsko kooperacijo, pa je malo, poleg tega pa so, razen nekaj izjem, slabo opremljeni. Tistih nekaj proizvodnih obrtnikov, ki pa imajo sodobne stroje, imajo tudi po nekaj zaposlenih in izdelujejo izdelke, ki jih prodajamo ne le domačim organizacijam, ampak v notranjost Slovenije in celo po celi Jugoslaviji. Ustvarili so si pač ugled. Mali obrtnik pa si niti ne upa v večji obseg proizvodnega dela.

PETER FRIDAU: Jaz bi k temu dodal, da tudi delavci, ki prihajajo med obrtnike iz združenega dela, lahko veliko storijo za ugled osebnega dela. Za uspeh vselej ni potrebna ne vem kaka draga tehnična opremljenost, ampak je več koristí od znanja. Strokovnjaki v organizacijah združenega dela, ki iz takšnih ali drugačnih razlogov tam ne morejo doseči, kar bi radi, se ponavadi v drobnem gospodarstvu, torej, ko začne kot samostojni obrtniki, dobro izkažejo. Seveda pa je uspeh odvisen tudi od individualnega študija, raziskovanja, ogledov sejamskih eksponatov... Ob odhodu strokovnjaka iz združenega dela v obrt nastane ponavadi spor, ki pa sčasoma usahne in pride celo do sodelovanja, saj je znano, da se v nekaterih vodarh še vedno ukvarjajo z dopolnilnimi dejavnostmi, od katerih imajo čisto več stroškov kot prihodkov. Obrtnik-strokovnjak pa marsikateri tehnološki problem lahko najhitre-

NIKO HOCHSTETTER

je reši tudi zaradi tega, ker ne pozna 8-urnega delavnika.

DRAGO RECEK: Odgovor na vprašanje, zakaj se pomurski obrtniki ne vključujejo v večji meri v industrijsko kooperacijo, je morda tudi v tem: opažamo, da izgubljamo del poslov, ker je tudi industrija izredno zmanjšala obseg poslovanja, ker pač izdelki na tržišču ne gredo. Da pa bi vendarle zaposlila svoje proizvodne zmogljivosti, se loteva tudi izdelave polizdelkov, ki so prej prihajali iz zasebnih obratov. Vsi bi radi delali vse, kar pa je seveda navzkriž z logiko. Delo si bo treba še naprej deliti in urediti zadevo tako, da se bo vedelo, kaj pripada drobnemu gospodarstvu in kaj industriji.

Sodi za Francijo

Že nekaj časa smo polni besedi o drobnem gospodarstvu, češ da je v njem rešitev za nezaposlenost in naš še večji prodor na tuji trg. So tudi predlogi, da bi bilo treba obrtnikom omogočiti neposreden izvoz. Za zdaj pa niti obrtne zadruga ne morejo izvažati na ta način, ampak posredno prek izvoznih organizacij. Našim sogovornikom smo zato postavili tudi vprašanje, kako je z izvozom izdelkov, ki nastajajo v zasebnih obratovnicah.

PETER FRIDAU: Jaz mislim, da je izvoz interesanten. V 14. oktobru smo letos prvič med aktivnimi izvozniki, ne direktno, ampak prek pooblaščenih organizacij. Začeli smo z izvozom raznih livarskih izdelkov. Kupec je zadovoljen z izdelki, tudi z roki. Zdi se, da izvoz že nekaj časa nemoteno. Dogovarjamo za izvoz plastične embalaže za elektroniko in prepričani smo,

da bodo uspeli tudi s tem izdelkom posrednega izvoza, ko naše polizdelke vgrajujejo v razne stroje in jih izvažajo. Več naših izdelkov bi lahko šlo na tuje, ko bi uredili maloobsejno menjavo med Jugoslavijo in Avstrijo, kajti na drugi strani je po nekaterih naših izdelkih kar precejšnje povpraševanje. Zakaj je to mogoče z Italijo, ne pa tudi z Avstrijo, ne vem, čeprav je o maloobsejni menjavi že bilo veliko pogovorov, ne pa tudi rezultatov, češ da stvari še niso dozele. Tako pa zdaj nekateri Avstriji, v glavnem posamezniki, individualno kupujejo izdelke pri nas in imajo zaradi tega težave s svojimi carinskimi organi. Zlasti veliko zanimanje kažejo za izdelke naših mizarjev. Za končno oživitve menjave z Avstrijo bo morala več narediti tudi gospodarska zbornica.

NIKO HOCHSTETTER: Če se ozrem za pet let, se spomim, da smo imeli dobrodušno razdelano strategijo izvoza, predvsem montažnih hiš — brunaric, pa tudi hiš, kot jih izdelujejo naše znane delovne organizacije, vendar smo morali zamisel opustiti, kajti zaradi predragih surovin končni izdelek ni bil konkurenčen. Letos smo se znova odločili za prodor na tuji trg in povezali smo se z Eksportdromom, prek katerega smo začeli izvažati v Francijo sode. Prva pošiljka je že poslana in je kupec zadovoljen. Vrednost letošnjega izvoza sodov bo 40 milijonov dinarjev. Glede ceneno delovno silo bi naši izdelki morali biti na tujem poceni, vendar jih dražijo visoke cene surovin.

DEZIDERIJ PALLER: Obrtna zadruga Lindau je letos prvič izvažala na tuje. V prvem polletju smo namreč izvozili prek izvo-

DEZIDERIJ PALLER

zne organizacije kovinsko galvanterijo in mize iz poliesterbetona. Kupec je bil v Italiji. Imamo namreč našega člana. Pogovarjali smo se s predstavniki firm iz Nemčije in Avstrije in ugotovili, da je veliko zanimanje za naše izdelke, a kaj, ko je na naši strani še precej ovir za uspešen start na tujem. Veliko pa imamo mo pa tudi precej posrednega izvoza, ko polizdelke naših članov vgradijo v končni izdelek in ga organizacije združenega dela izvozijo.

DRAGO RECEK: Tudi v Prlekiji imamo izvozne izkušnje, saj izvažamo posredno in neposredno. Ker imamo velike proizvajalce oziroma predelovalce tekstila, je izvoz teh izdelkov največji. Prodajamo jih v Avstrijo, Nemčijo, Švico in Veliko Britanijo, seveda prek izvoznih organizacij. Naša naloga je, da sistematično proučimo možnosti še za izvoz drugih vrst izdelkov, posebno še zato, ker nekateri na našem tržišču ne gredo, ker jih je preveč, ali pa so predragi.

Na vidiku je nekaj novih vrst proizvodnje, ki bodo izvozno usmerjene. Težav seveda ne bo manjkalo, kajti surovine so drage, energija prav tako... vendar upamo, da bodo izdelki naših članov vendarle konkurenčni. Naš letni izvoz znaša do 300 milijonov dinarjev.

O obrtnih conah

So proizvodne in storitvene dejavnosti, za katere ne rabiš večjega prostora, zlasti, če jih

opravljaš sam. So pa tudi proizvodne dejavnosti, kjer je večji prostor nujen, zato je kar nekaj obrtnikov, ki so s prostorom zelo utesnjeni in svoje dejavnosti ne morejo več širiti. Ti naj bi se preselili v obrtne cone, ki nastajajo (žal še ne pri nas v Pomurju) na obrobju mest ali pa v bližini industrijskih con. Glas o tem je prodrt tudi v svet ob Muri, žal pa rezultatov ni. Naši gostje so seveda vedeli odgovoriti na vprašanje, zakaj je tako?

PETER FRIDAU: V Gornji Radgoni smo z urbanističnim načrtom predvideli, kje naj bi se razvijale posamezne obrtne dejavnosti in kje naj bi bili kombinirani stanovanjsko-poslovni objekti. Je pa problem, kako vse to aktivirati. Konkretno: v G. Radgoni, kjer je naj bi bila obrtna cona, je gol teren — brez infrastrukturnih objektov. Zemljišče, cesta, vodovod, elektrika, telefon... vse to pa veliko stane, morda celo več kot sama gradnja objekta. Morda bo prej kaj nastalo v Radenci, kjer naj bi ob Radgonski cesti zgradili stanovanjsko-poslovne objekte in bi se v njih »nastanile« dejavnosti. Ki so pomembne za razvoj turizma. Ker torej obrtniki, še manj pa tisti, ki bi to radi postali, ne bodo zmogli finančnih bremen za urejanje obrtnih con in gradnjo objektov ter njihovo opremo, bo treba najti neki vir prihodkov za pomoč pri usposobitvi obrtnih con, sicer bomo spet ostali samo pri besedah. Obrtniki in zadruga zdaj, ko so možnosti poslovanja res slabe, komajda zmorejo denar za nemoteno proizvodnjo, kvečjemu tudi kaj posodobijo. Mislim, da tudi iz pomurskih občinskih proračunov ne bo mogoče dati denarja za urejanje obrtnih con, čeprav je res, da si v nekaterih slovenskih razvitih občinah to lahko privoščijo. Tudi ne vem, kako bo s skladi za razvoj drobnega gospodarstva, kajti problem je, kje vzeti denar za njihovo polnjenje, saj vemo, da ga ni ne v obrtnih zadrugah ne v organizacijah združenega dela. Morda pa bi se sredstva vendarle našla, in sicer v kaki interesni skupnosti, ki ima »viške«. Morda bi šlo tudi, ko bi za spodbudo razvoja obrtništva (obrtne cone) združevali denar, ki ga obrtniki dajejo kot prispevke in davke...

NIKO HOCHSTETTER: Mi v Murski Soboti smo precej daleč, morda najdlje med pomurskimi občinami. Dejansko smo sofinancirali projektni program, ki ga je izdelal zavod za urbanizem. Obrtna cona naj bi obsegala 6,5 hektarja in na tem kompleksu naj bi bile vrstne delavnice in tudi posamične precejšnje zemljišče za postavitev delavnic za industrijsko kooperacijo in drugih storitvenih dejavnosti. Pri prvem razpisu je bilo precej interesentov, okrog 25, zdaj pa ugotavljamo, da je interes precej manjši, kajti komunalno urejene parcele za drobno gospodarstvo ne bodo poceni. Zdi se, ko smo dejansko hoteli dobiti prijave za gradnjo, pa se ni prijavil nihče! No, to ne pomeni, da smo zdaj zamislili o obrtni coni opustili, čeprav bi po sedanjih obračunih 10-arska parcela stala 37 milijonov dinarjev, 20-arska parcela 70 milijonov... Zdi se, da smo ponovno zainteresirani obrtnike, ker vemo, da imajo svoje prostorske težave, pa tudi dejavnosti, ki jih ne bodo mogli opravljati v nedogled na sedanjih lokacijah. Radi bi našli vsaj 5 ali 6 obrtnikov, ki bi kupili komunalno urejene parcele in začeli graditi; najbrž se jim bodo sčasoma pridružili še drugi. Če bomo dobili interese, se bomo zadruga, obrtno združenje in občinski izvršni svet skušali dogovoriti, kako naprej.

Spraševal in zapisal
STEFAN SOBOČAN

POP povsem uspel

Od negotovih začetkov izdelave pralnih strojev pred leti se je mlada organizacija združenega dela po številnih težavah razvila v vodilno izdelovalko polnilnih linij in drugih strojev, ki jih uporabljajo pri polnjenju mineralne vode in drugih pijač. Sedaj že 80 odstotkov izdelane opreme izvozijo, njihovi stroji pa bodo kmalu računalniško vodeni in na višji ravni kot stroji konkurenčnih tovarn. Na vinskem sejmu sta se poleg TPO-ja predstavila tudi SOP Krško in Djuro Djaković.

Pred dvema letoma, ko so v TPO-ju začeli uresničevati drugo razvojno obdobje, se je pojavila ideja o organiziranju POP-a ali posvetovanja o polnjenju pijač. Vedeli so namreč, da je treba izboljšati kakovost in doseči zahtodnoevropsko raven ali pa začeti s preustrojem. Začeli so sistematično izboljševati ugled — naj se sliši še tako čudno, toda prodaja tako velikih in dragih strojev, ki se kupujejo za deset, petnajst ali celo dvajset let, je zelo odvisna od ugleda tovarne, ki jih izdeluje. K izboljševanju ugleda spada tudi obsejemska prireditev na Vinu 88, posvet o polnjenju. Če so se ga lani lotili s strahom, so bili letos že skoraj v celoti prepričani, da bo uspel. Zakaj torej tovrsti posvet, na katerem je lani sodelovalo 50 strokovnjakov iz vse države, letos pa že čez sto. Kakor je dejal direktor TPO-ja Radenske Ludvik

Rajbar, je razvoj polnilne opreme nemogoč brez tesnih stikov tistih, ki to opremo izdelujejo s tistimi, ki jo uporabljajo. Od uspešnosti reševanja te problematike (tehnični kader se je začel z njo intenzivno ukvarjati), so odvisni finančni rezultat, osebni dohodek in obstoj polnilnice. Zaradi tega so se verjetno strokovnjaki na njihovo vabilo že prvič odzvali v tako velikem številu. Lani so predavanja razdelili po skupinah — posebej za oljarje, pivovarje, mineralce itd. Vendar so ugotovili, da obstaja tudi skupni interes, novosti, ki bodo zanimale prav vse. Tako je ena pomembnih novosti, ki jo bo TPO že začela vgrajevati, računalniška kontrola delovanja polnilne linije. Še vedno so zelo odvisni od reprodukcijskega materiala, saj njegova kakovost v Jugoslaviji še posebej močno niha. Ludvik Rajbar je glede tega še

dejal: »Na tem posvetovanju smo tudi slišali podatek, za katerega sicer ne trdim stoodstotno, da je povsem točen, toda po občutku bi dejal, da je. To pa je, da je izkoristek linij za polnjenje pijač v Jugoslaviji manjši zaradi kakovosti zamaškov. In predavnik BIP-a je to dokazal analitično. In kaj to pomeni? Da ima Radenska, če bi kupovala samo prvovrstne zamaške, eno linijo preveč. In če to drži, jih je od tristo polnilnih linij v Jugoslaviji kar deset preveč samo zaradi zamaškov. Naše predavanje je bilo neke vrste polaganje računov. Seznanili smo jih z dosežki in novimi cilji. Ti pa so: izdelati novo generacijo pralnih strojev, ki bodo enakovredni najsoodobnejšim v svetu, porabili bodo manj energije in materiala.« Tuji predavatelji, ki so tudi sodelovali na POP-u, so se lotili različnih tem. Na primer o polnjenju z vinom s pomočjo dolge cevke, pa o zapiranju steklenic, mešanju brezalkoholnih pijač...

S sejmom v Ljubljano zelo zadovoljni, saj so tam zbrani skoraj vsi uporabniki njihovih strojev.

Bernarda Peček

GRADBENIK LENDAVA

Prvi v Sloveniji in drugi v Jugoslaviji

V organizaciji zveznega odbora sindikata delavcev v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala je bilo v Paliču pri Subotici dvajseto srečanje gradbenicev Jugoslavije. Najboljši gradbenici iz vseh republik in avtonomnih pokrajin so se pomerili v desetih delovnih disciplinah, kot so zidarstvo, ključavničarstvo, teracerstvo, elektroinstalaterstvo, napeljava vodovoda, tesarstvo in tako naprej. Tekmovanja so se udeležili tudi trije tesarji lendavskega Gradbenika (Zdravko Kontrec, Josip Lipović in Nikola Drk), ki so se prav dobro odrezali: zasedli so drugo mesto za ekipo tesarjev gradbenega kombinata Medžimurje Čakovci. Ker so tesarji Gradbenika letos prišli eno mesto naprej (leta 1980 so bili tretji), smemo pričakovati, da bodo na naslednjem srečanju gradbenicev, ki bo v Zagrebu, prvi. To pa bi skorajda lahko postali (z malo sreče pri tekmovalstvu) že zdaj, še posebej,

ko bi pravilnik tekmovanja dal večji poudarek kakovosti dela. Za prihodnja tekmovanja se bo treba tudi bolje pripraviti. Lendavski tesarji so na tek-

movanju v Subotici v rekordnem času izdelali opaž za steno s cvetličnim koritom.

Š. Sobočan

Trije tesarji lendavskega Gradbenika, ki so pred časom zasedli prvo mesto na republiškem tekmovanju v Celju, zdaj pa še drugo mesto na zveznem tekmovanju.

AVTOBUSNI PROMET
Murska Sobota p.o.

69000 Murska Sobota, Bakovska 29
Telefon: (069) 21-884, 21-459, 22-606

Informativne pisarne:

Murska Sobota 21 515
Lendava 75 002
Gornja Radgona 74 098
Radenci 73 098

Srečno vožnjo!

Čestitamo ob občinskem prazniku

Prevozi potnikov v mednarodnem, medmestnem in primestnem prometu, izleti po domovini in tujini, letni oddih, prodaja avtobusnih vozovnic, posredovanje potnih listov in vizumov, informacije.

V okviru naših dejavnosti ponujamo nov, sodoben, zanimiv program bivalnih enot, minibusov, specialnih nadgradenj, servisne storitve komercialnih vozil ter transport blaga s cestnimi vozili od 6 do 25 ton.

Vsem delovnim ljudem in občanom čestitamo ob občinskem prazniku in želimo obilo delovnih uspehov!

AUTORADGONA

telefon: 74 511, prodaja: 74 232, telex: 35236 yuar

ALI SE BO ZDRUŽENO DELO ODZVALO?

Potem ko so se s 1. oktobrom cene komunalnih storitev v gospodinjstvih povišale za 20 odstotkov, v gospodarstvu pa za 50 odstotkov, tozdr Komunalna podjetja Sobotna skupno s samoupravno komunalno skupnostjo išče dodaten denar za nove naložbe. Gre za 3 pomembne objekte: dokončanje gradnje novega vodovodnega črpalnice v Krogu, gradnjo novega odlagališča komunalnih odpadkov v Puconcih in gradnjo prve etape kanalskega zbiralnika po Markišavski in Noršinski cesti v Murski Soboti. Vse skupaj bi stalo čez 4,38 milijarde dinarjev.

Po sedanjem sistemu zbiranja sredstev se za razširjeno produkcijo v soboški občini zbirajo sredstva po stopnji 1,55 iz čistega dohodka po zaključnem računu. Na ta način samoupravna komunalna skupnost med letom ne razpolaga z nobenimi sredstvi. Na osnovi planskih predvidevanj se bo zbralo do aprila 1989 okrog 3,2 milijarde dinarjev. Z zbranim denarjem od vode in kanalskine pa bi letos zbrali okrog 50

milijonov dinarjev. Ker bo očitno pomanjkanje denarja, predlagajo skrčen pristop h gradnji nujnih komunalnih objektov. Po tem izračunu bi potrebovali nekaj več kot 2,41 milijarde dinarjev. Tu so seveda upoštevane trenutne projektantske cene. Ogrevajo se za drugo različico predloga virov financiranja skrčenega programa. Po njem bi z združenimi sredstvi iz čistega dohodka po devetmesečnem obračunu do-

bili 1,7 milijarde dinarjev, prispevek Območne vodne skupnosti Mura bi znašal 300 milijonov dinarjev, posojilo tozdr Komunalna oz. komunalne skupnosti (iz pospešene amortizacije) pa nekaj čez 417,4 milijona dinarjev.

S to različico, ki jo je podprl tudi odbor za planiranje, finančne zadeve in družbenoekonomski razvoj skupščine komunalne skupnosti, bo treba iti v široko družbeno akcijo po večjih delovnih organizacijah za predčasno izločitev sredstev iz čistega dohodka. Prav tako bi morali uvesti prispevek za razširjeno reprodukcijo v ceni za kanalskino, vodo in odvoz smeti. Kakšne so dejanske možnosti za uresničitev te zamisli, pa bo pokazal odziv v soboškem gospodarstvu. Milan Jerše

Trgovina po meri graditeljev

»Kdor danes naroči blago, ga dobi že jutri. Na večje stvari, ki jih delajo posebej po naročilu, je seveda treba čakati nekoliko dlje,« je dejal vodja prodajnega skladišča Opekarne Ptuj v Gornji Radgoni. Zaradi tega, pa tudi, ker se prodajalci zares trudijo, da priskrbijo kupcem željeno blago, sta se število kupcev in obseg prodanega blaga v zadnjih dveh letih močno povečala.

Po ukinitvi radgonske opekarne so Radgončani ostali brez prodajalne opeke. Priložnost so izkoristili Ptujčani in v starih prostorih prejšnje opekarne (ki so last Avtoradgone) 1986. leta uredili prodajno skladišče. Da je taka trgovina potrebna, je bilo očitno že takoj na začetku, saj je bilo čedalje več ljudi, od blizu in daleč, ki so pri njih kupovali in naročali blago. V prvih mesecih so prodali za približno 50 milijonov dinarjev gradbenega materiala, letos pa že za 250 milijonov. Že to je dovolj trden dokaz njihove

uspešnosti. Lani so se preselili na sejmišni prostor, sklenili pogodbo s Pomurskim sejmom in Poljoopskrbo ter se naselili v njihove prostore. Izbiro blaga so povečali, saj v Gornji Radgoni ni ustrezne trgovske organizacije, ki bi se ukvarjala izključno s to dejavnostjo, kupci pa so želeli poleg opeke še marsikaj drugega. Tako lahko dobijo graditelji pri njih prav vse, od betonske opeke do dimnika.

V dveh letih se je samo prodaja opeke povečala od 10 tisoč na 25 tisoč modulov.

Za hitro opravljanje poslov skrbijo trije zaposleni z enim viličarjem ter štirje najeti avtoprevozniki. Čeprav je njihova prodaja uspešna, so želeli kupcem še bolj omogočiti nakup, zato so uvedli posojila. V začetku so bile obresti 20- in 10-odstotne, sedaj pa (zaradi vedno višje inflacije) 20- in 40-odstotne. Čeprav so obresti višje, je zanimanje za posojila še vedno veliko. V treh mesecih so sklenili pogodbe s 1800 posojiljemalci.

Franca Rajterja pa skrbi nadaljnja usoda prodajnega skladišča Opekarne Ptuj v Gornji Radgoni. Ne morejo namreč dobiti pokritih skladiščnih prostorov za gradbeni material, kakor sta apno in cement, pa tudi Poljoopskrba bo prav kmalu potrebovala prostore zase. Bernarda Peček

V lendavski občini so odkriti

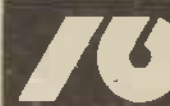
Brez pomoči ne bi šlo

Da bi lahko povsem realno ocenili učinke družbene pomoči, ki jo prejema občina Lendava, bi bilo treba najbrž pripraviti »zajetno« študijo. Ne glede na to, da tega ni, ampak le 12 strani obsegajoče (pomanjkljivo) poročilo, pa vendarle ugotavljajo, da so napredovali na mnogih področjih prav zaradi pospeševalnih ukrepov za skladnejši razvoj. Gre za solidarnostna sredstva, ki jih dobijo nekatere družbene službe, denar iz republiškega proračuna, razne davčne olajšave in sredstva, ki jih organizacije združenega dela združujejo za manj razvite republike in Kosovo, vendar jih

lahko v določenih primerih uporabijo tudi na manj razvitih območjih Slovenije. Občina Lendava je zdaj v tako imenovanem prehodnem obdobju iz nerazvitosti v razvitost, a kaj, ko pa ima od 18 krajevnih skupnosti razvite samo 4, zato pa toliko več možnosti za črpanje sredstev iz raznih zunajpomurskih skladov. Organizacije združenega dela to dokaj koristijo, pa so tako ta denar uporabili kot delež pri gradnji proizvodnih prostorov Indipa, Leka, Utoka, nekaterih objektov na mejnem prehodu in avtobusne postaje. Tudi najnovejša naložba — tovarna Ilves v Petišovcih — računa na

denar za manj razvite. Tudi za posodobitve oziroma gradnje infrastrukturnih objektov, kot je na primer telefonsko omrežje, so sredstva za manj razvite dokaj pospešila naložbe. Investitorji se zavzemajo, naj bi ustrezno višino denarja dobili vnaprej, da bi ga že na začetku vključili v finančno konstrukcijo, ne pa, kot je zdaj, ko denar lahko šele »refundirajo«. Solidarnostna sredstva, ki pa jih prejemajo družbene službe (šolstvo na primer), pa prihajajo z večmesečno zamudo, zato je njihova realna vrednost manjša.

Š. S.

Ljubljanska banka

Pomurska banka Murska Sobota

OB PRAZNIKIH OBČIN ČESTITAMO!

KRAJEVNA SKUPNOST RADENCI

Na podlagi 124 člena Statuta krajevnih skupnosti Radenci razpisna komisija objavlja prosta dela in naloge. **TAJNIKA-RAČUNOVODJE** krajevnih skupnosti Radenci.

Pogoji: srednješolska izobrazba, tri leta delovnih izkušenj, teritorialno in problemsko poznavanje krajevnih skupnosti.

Kandidat(ka) bo sklenil(a) delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev (šolsko spričevalo z opisom dosedanjega opravljanja del in nalog) pošljite v 15 dneh po objavi na naslov:

Krajevna skupnost Radenci, razpisna komisija, 69252 Radenci. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

HITRO IN POCENI DO LASTNEGA DOMA Z GRADBENO-OBRTNIM PODJETJEM GRADITELJ — KOMUNA BELTINCI

Ob prazniku soboške in radgonske občine iskreno čestitamo!

Dogodek na svinjski farmi Nemščak

Branko Žunec

Zgodovinski kirurški poseg na evropski ravni (embriotransfer)

Dogajalo se je minulo sredo (5. oktobra) v zgodnjih jutranjih urah na prašičji farmi Nemščak. Mag. Mladen Tomšič, vodja reprodukcije, pobudnik velikopotezne akcije, pripoveduje: »V torek, 4. oktobra ob sedmih zjutraj je ekipa dr. Niemana iz inštituta za živalinorejo v Mariensee pri Hannoveru (ZR Nemčija) pridobila od nemških svinj pasme landrace prašičje zarodke (embrije) in z njimi krenila na pot. K nam so prispeli ob enih. Na farmi smo pripravili 13 svinj in vanje po kirurški poti — presadili 300 zarodkov. Ker so embrije po transportu pozitivno ocenjeni in svinje na Nemščaku ustrezno pripravljene, pričakujemo, da dobimo vsaj 40 prašičev, ki bi jih sicer uvozili iz ZR Nemčije.«

V. d. direktorja tozda Prašičereja v KG Rakičan Albert Smodič nadaljuje: »Presajanje prašičjih zarodkov, ki so ga to noč na farmi Nemščak izvedli strokovnjaki iz ZR Nemčije, ljubljanske biotehniške fakultete, vtozda za veterinarstvo, katedra za reprodukcijo domačih živali in z naše farme, je pomembna

pridobitev za vso slovensko in jugoslovansko prašičerejo. Ima več pomenov. Najprej cenejši uvoz kakovostnega plemenskega materiala za potrebe selekcije, ki je osnova kakovostne proizvodnje; z vidika zdravstvenega varstva domačih živali pomeni bistveno manjšo nevarnost za vnos kužnih boleznih v primerjavi s klasično metodo uvoza živih plemenskih prašičev; poenostavljen in skrajšan je tudi postopek karantene. Gre za prvi prenos zarodkov med dvema državama. Omeniti moram pomembno vlogo biotehniške fakultete, vtozda za veterinarstvo, ki nam je v svojim strokovnim delom omogočila, da med prvimi v Evropi izvedemo ta kirurški poseg.« Prof. dr. France Černe z ljubljanske biotehniške fakultete vse skupaj nadgrajuje: »Če je pri presajanju zarodkov pri govedu prvenstveni namen dobiti čim več genetsko visoko kakovostnih živali, ima pri prašičih prednost zdravstveni vidik: s presajanjem zarodkov preprečimo prenos nevarnih kužnih boleznih, hkrati nam ta metoda omogoča, da pri okužbi na

farmi problematiko v celoti saniramo. Prav tako ne smemo zanemariti selekcijskega vidika, podobno kot velja za govede. Tu je še hitrejši in cenejši mednarodni transport — namesto da bi uvažali visokokakovostne živali uvažamo njihove zarodke in seveda skrajšana karantena. Skratka, gre za ekonomske, organizacijske in številne druge prednosti tega posega. Glede na izvedbo operacije, kakovost zarodkov in pripravljene živali sem optimistično razpoložen. Pričakujem, da bomo dobili veliko potomcev in da bo ta prvi poseg spodbuda za nova iskanja in aplikacije.«

(Istega dne popoldne — v sredo, 5. oktobra — nemški strokovnjak prof. dr. H. Nieman v izakovski gostilni Pri Ančki pred kakimi 50 zbranimi prašičerejskimi izvedenci iz Slovenije izpove: »Najbolj bistvena področja za uporabo ET (embriotransfere) pri prašičih so: vnos novega genetskega materiala v zaprte reje ter formiranje SPF (varne pred okužbami) rej. Glede na sedanje stanje znanja je nevarnost, da bi z ET prenesli bolezen tudi pri

svinjah, izredno majhna. Nadaljnja relevantna področja uporabe ET bi bila še: izboljšanje rejske vrednosti živali, boljše izkoriščanje reprodukcijskega potenciala svinj z možnostjo formiranja selekcijskih centrov pa tudi možnosti, ki jih daje ET v raziskovalnem delu.«)

Končno dr. Černe pribeje: »V tozda za veterinarstvo že vrsto let sodeluje z živalinorejskim inštitutom v Mariensee pri Hannoveru (ZR Nemčija), zlasti v raziskovanju sodobnih problemov razmnoževanja domačih živali in torej tudi na področju presajanja zarodkov. V sodelovalni krog smo pritegnili strokovnjake s prašičerejske farme v Nemščaku pri Murski Soboti. Naj posebej poudarim, da so bili prav ti — ko smo sprožili zamisel o presajanju zarodkov pri prašičih — prvi, ki so nas tako moralno kot predvsem materialno izredno podprli. Pravzaprav so se zelo hitro ogreli za poseg. Še več: bili so celo naši spodbujevalci in gotovo je njihova zasluga, da je do tega dogodka na tukajšnji farmi sploh prišlo, toliko večja.«

VRENJE MOŠTA

Trgatev je za večino vinogradnikov že končana, mošči so v sodih in zdaj je glavna vinogradnikova skrb, da začnejo vreti. V letih, ko smo poštevali karence in nismo pretirali s škropljenji z botricidi in drugimi pripravki, kot so na primer mycodifol, folpet in drugi, vnesemo v mošt dovolj žlahtnih vinskih kvasnic, ki so sposobne prevreti sladki mošt v vino.

Pomembno je, da nam začnejo mošči vreti čimprej, da je to vrenje počasno in da mošt povre do kona. Poglejmo si, kaj vpliva na začetek vrenja. Da bo mošt začel vreti, mora znašati temperatura v kleti najmanj 20°C, temperatura mošta v sodu pa vsaj 18°C. Če beremo v sončnem vremenu, ima mošt tako temperaturo, vendar so kleti večinoma prehladne. Pri 13–15°C v kleti mošt ne bo vre, čeprav se lahko zgodi, da nam mošt pri 15°C lažno vre, vendar je za spontano vrenje ta temperatura premalo in že najmanjše znižanje te temperature v sodu povzroči prekinitve vrenja. Zato moramo v kletih zapreti ventilacijo in ogrevati klet ali mošt v sodih. Če večina mošta v sodih še ni začela vreti, segrevamo klet z električno ali kako drugo pečico, vsaj na 25°C, da se bo mošt v sodih segrel vsaj na 18–20°C. Če nam je v nekaterih sodih mošt že začel vreti, bi bilo negospodarno segrevati celo klet, zato segreva-

mo mošče v sodih, kjer še niso začeli vreti. To najlažje storimo s posebnimi električnimi grelniki, ki jih damo skozi pilko v sod. Če jih nimamo, si pomagamo tako, da vzamemo iz soda do 1/5 mošta, ga segrejemo v loncu, na peči ali kje drugje do temperature 50°C, da dobimo potem v sodu povprečno temperaturo okoli 20°C. To temperaturo je potem potrebno obdržati (z vsakodnevnim ogrevanjem) tako dolgo, da nam mošt začne vreti in deloma že povre, kajti ob vrenju se sprošča tudi toplota, ki nam ogreva mošt. Vendar je pomembno, da nam temperatura v kleti v času vrenja ne pada prehitro. Vzdrževanje potrebne temperature je težavnejše v manjših sodih, kjer se v njih segreje mošt hitreje ohladi kot v večjih. Vzrokov, da nam mošt ne začne vreti, je poleg temperature še več, kot na primer ostanki škropliv, premočno razsluzenje (žveplanje in pretok po 24 urah in potem še enkrat žveplanje). K razsluzenemu moštu in tudi drugim se priporoča dodatek selekcioniranih vrelnih kvasovk, ki jih potem še sami dodatno razmnožimo po recepturi, ki jo dobimo zraven. Kvasovke prodajajo na Kmetijskem zavodu v Mariboru in imajo lastnost, da začnejo vreti tudi pri nižji temperaturi in prevrejo tudi večje količine sladkorja.

Posvetovanje ob dnevu koruze v Rakičanu

Ideje pomembnejše od strojev

Strokovni odbor za poljedelstvo pri sozdu ABC Pomurka in Zadružna zveza Slovenije — center za pospeševanje kmetijstva sta (poleg drugih strokovnih manifestacij) organizator posvetovanja in ogleda poskusov na dnevu koruze v Rakičanu. V letošnjem letu je manifestacija izvedena v sklopu 30. zveznega tekmovanja traktoristov, Titova brazda.

Srednja kmetijska šola Rakičan in ABC Pomurka, Kmetijsko gospodarstvo Rakičan sta že vrsto let izvajalec poskusov različnih vrst in sort poljščin, ki se pridelujejo in se bodo pridelovale na ožjem in širšem območju. Služijo kot orientacija pri izbiri vrst in sort za naslednjo sezono pridelovanja. V letošnjem letu smo si ob dnevu koruze lahko ogledali preizkušanje 65 domačih in tujih hibridov koruze, 16 različnih krmnih dosevkov, poskus 20 sort sladkorne pese, trav, detelj in njihovih mešanic in pravo poskusnega polja za jesensko setev.

Ogledi poskusov so običajno združeni z aktualno tematiko pridelovalne sezone. Tako smo v letošnjem letu prilagodili posvet ekstremnim vremenskim razmeram — suši.

Območje je dobilo v letošnji sezoni pridelovanja koruze le 58 % potrebnih količin padavin. Pomanjkanje je vplivalo na različne poljščine, močno tudi na koruzo. Primanjkljaj vlage v zemlji in zraku je močno vplival na oprave pri koruzi, na rast in razvoj rastlin ter formiranje zrna.

Sodelavec Kmetijskega inštituta Slovenije Zoran Čerčan je v svojem prikazu temeljito obdelal omenjene razmere, obnašanje koruze in posameznih hibridov. Iz prikaza smo lahko ugotovili, da so ekstremne razmere dobro prenesli predvsem tuji hibridi (poleg nekaterih domačih), končni izpad v pridelku pa bo seveda ugotovljen ob spravilu. Zanimiva je informacija o potencialnih hibridih koruze za področje Slovenije iz istega referata. Ugotovimo lahko, da imamo v Jugoslaviji hibride, ki so zelo rodoviti, vendar običajno nimamo potrebnih količin semena. V povprečju pa so še zmeraj najbolj rodni tuji hibridi (trenutno pionir), kjer pa zopet nimamo zagotovljene oskrbe s semenom.

Osnovno obdelavo tal in nove poti je prikazal v svojem referatu dr. Mite Culjat, sicer sodelavec Kmetijskega inštituta Osijek. Tal nikoli ne bi smeli obdelovati s stlo, z vedno večjimi in sodobnejšimi stroji, tla moramo obdelovati z idejami. Osnova današnje obdelave tal je še vedno plug. Kot

takšen je nenadomestljiv, poseben v primerih globljega mešanja tal, zaoravanja večje količine rastlinskih ostankov ipd. Kljub vsemu smo v obdobju, ko je plug »napovedana vojna«. V idejah obdelave tal so se pojavili novi stroji — orodja, ki v določeni fazah popolnoma nadomestijo plug. Kaj zahtevamo od tako imenovane nove agrotehnike:

— ustvariti ugodne razmere za razvoj rastline s čim manj porabljenimi energijami, — obvarovati (ali povečati) mikrobiološko aktivnost, — zagotoviti (konzervirati) vlogo za ekstremne razmere — sušo,

— uskladiti tehnološke parametre za čimvečjo ekonomičnost pridelovanja. Pri jesenski pripravi tal za setev izključimo plug, kjer je to možno. V naših razmerah je to možno npr. ob setvi pšenice za sladkorno peso ali silažno koruzo, izključeno pa je ob izdelavi velikih količin koruznjaka. V tem primeru je plug nenadomestljiv. Posebno prednost imajo obračalni plugi, ki ob hitrosti 8 km/uro pripravijo površino boljše in hitreje. Ob jesenski setvi se srečujemo s časovnim tveganjem (pozne setve pšenice imajo zmeraj nižje pridelke) in je vsaka rešitev z večjo storilnostjo in boljšo kakovostjo dela dobrodošla. Krožna brana je pri pride-

lovanju poljščin samo nujno zlo in se je izogibamo, če je le to možno. Tudi freza v klasičnem smislu ni nikoli imela pravega mesta pri obdelavi tal. Novi stroji z vertikalnim ali horizontalnim gibanjem delovnih organov, običajno gnanih od priključene gredi (kar pa ne sme biti pravilo), imajo vključene vse te prednosti. Na tržišču se pojavljajo pod različnimi imeni, kot so rotobrane, rototiler, multitiler, paker valji ipd.

Priprava zemlje za spomladansko setev naj bo praviloma jeseni, razen redkih izjem (erozija). Plug je lahko nosilec te priprave,

pomanjkanju vlage, kjer je bistveno izstopila oskrba s kalijem.

Za pridelke koruze 10 t zrnja/ha je potrebno okrog 300 kg dušika, 120 kg fosforja (P₂O₅) in 350 kg kalija (K₂O). Del potrebnih hranil je v zemlji, del ostane (ali se vrne) z rastlinskimi ostanki, razliko pa moramo dodati z gnojili. Idealno je, če si pri tem pomagamo z analizami tal. Oskrba s hranili in dostopnost je seveda odvisna tudi od vremenskih razmer (vlaga), vendar ne do takšne mere, da bi lahko sušo razglasili za elementarno nesrečo. Na območju vzhodne Hrvaške nihajo pridelki v povprečju zadnjih 10 let za okrog 30 % in med obema sektorjema lastništva tudi okrog 30 %.

Iz analize prehrane koruze lahko ugotovimo, da premočno gnojimo z dušikom (bujne rastline, preizkušni deleži zrna, velika poraba vode, neoprednost na boleznih, poleganje, slabo dozorenje itn.).

Pomembno vlogo ima v mineralni prehrani in odpornosti proti suši kalij. Ob ustvarjanju velike količine organske mase je ob večji razpoložljivosti kalija večja poraba ogljikovega dioksida in s tem večja fotosinteza ter priraščanje organske snovi v enoti časa. Kalij izboljšuje izkoriščanje vode, ker regulira odpiranje in zapiranje listnih rež. Pri bogati prehrani s kalijem se poveča sesalna moč korenin in s tem tudi v vodi raztopljenih mineralnih snovi. Ta sistem lahko primerjamo s močnejšo črpalko, ki je v sušnih razmerah sposobna iz talnih rezerv potegniti tudi močnejše vezano vlogo.

Kmetijski inštitut Osijek je v vzhodni Hrvaški izvedel gnojilne poskuse s tako imenovanim meliorativnim gnojenjem s kalijem. Na treh različnih lokacijah je uporabljeno celo do 2500 kg čistega kalija (K₂O), poleg rednega gnojenja (240 kg N, 120–150 kg P₂O₅ in 125–180 kg/ha K₂O). V triletnih poskusih so se pridelki povečali tako, da so bili ob najvišjem gnojenju (2500 kg K₂O) celo 5-krat višji kot pri kontroli (brez meliorativnega kalija).

Količina hranil oziroma gnojila (60% kalijeva sol) se je poplačala s povečanim pridelkom celo že v prvem letu.

Geza Džuban, dipl. inž. agr.

IZ TOVARNE SLADKORJA ORMOŽ

Letos manj sladkorja

S prizigom apnene peči so 1. oktobra v Tovarni sladkorja v Ormožu na priložnostni slovesnosti simbolično naznanili začetek letošnje sladke kampanje. Pridelovalci sladkorne pese in predelovalci so jo letos pričakovali s kančkom grenkobe, saj je suša tudi na tej poljščini opravila

delali več kot 330 tisoč ton sladkorne pese in pridobili 41.800 ton sladkorja, vendar bo letos pridelek zaradi suše za kakšnih 10 odstotkov manjši.

Večji pridelovalci so s spravilom pese začeli v začetku prejšnjega tedna, zdaj je že steklo spravilo na celotnem območju,

Iz ormoške tovarne bodo letos pridelovalci sladkorne pese dobili saturacijski mulj, ki ostane pri predelavi, z njegovo uporabo pa se lahko zmanjša poraba umetnih gnojil. Tona saturacijskega mulja vsebuje 300 kilogramov kalcida in 7 kilogramov fosforja. Mulj je možno dobiti v tovarni po 30 dinarjev kilogram, dostavljen na dom pa stane 40 dinarjev.

svoje, vendar zdaj vse kaže, da posledice le ne bodo tako hude. Začeli julijske in avgustovske suše je prišlo do zastaja v rasti, po ponovni vegetaciji pa do zmanjšanja vsebnosti sladkorja, vendar je ob lepem vremenu v drugi polovici septembra in v začetku oktobra pesa spet začela pridobivati sladkor.

Slovenski in hrvaški pridelovalci morajo letos sladkorno peso pospraviti z okrog 5.100 hektarjev polj, v ormoški tovarni bodo tudi letos storitveno predelali od 50 do 60 tisoč ton pese iz Madžarske, tako da načrtujejo, da je bodo skupno predelali od 250 do 280 tisoč ton in naredili okrog 35 tisoč ton kristalnega sladkorja. To je sicer manj kot lani, ko so v ormoški tovarni pre-

dnevno je bodo v tovarni prevzeli in predelali nekaj več kot 4 tisoč ton, s predelavo pa naj bi končali do konca leta. Predelava sladkorne pese v Tovarni sladkorja v Ormožu teče zdaj že deveto leto, v tem času so si pridobili veliko izkušenj, zato po besedah mag. Vinka Stefančiča, direktorja tovarne, do težav in zastojev ne bi smelo prihajati. Mehanizacije je dovolj, pridelovalci bodo po oddaji dobili skupaj s premijo in drugimi dodatki 104 dinarjev za kilogram sladkorne pese ob povprečni stopnji sladkorja, vendar v tovarni pravijo, da je ta cena akontacijska, če bo cena pridelovalcem doplačala, pa bodo pridelovalcem doplačali še razliko.

L. Kovač

TURNIŠČE: CENE PUJSKOV

Minuli četrtek, 6. oktobra, so rejci pripeljali na sejem v Turnišče le 23 puijskov, starih od 7 do 10 tednov in težkih od 15 do 25 kilogramov. Prodali so vse živali, za puijske pa so zahtevali od 100.000 do 130.000 dinarjev. Sejem se začne ob 7. uri.

Če bi bile vse takšne, bi se

računica izšla, pa tudi s primesmi ne bi bilo problemov.

Kaj bi lahko rekel Kuharič

»Radovedni smo, kako bo reagiralo učiteljstvo na tako psovaje?« (Stane Kavčič, Dnevnik in spomini / 1972–1979 /, str. 20.)

Gornji citat iz Kavčičeve knjige je stavek iz neke kritike, ki je izšla ob uprizoritvi Cankarjevih Hlapcev, Kavčič ga navaja v ponazoritev različnih mnenj, tukaj pa hočem z njim ponazoriti, da se je včasih računalo tudi na reakcijo učiteljstva.

Tukaj učiteljstvo sploh več ne reagira. O njem lahko pišete kar koli, lahko pišete tako, kakor se to dela o kolektivu šole SCTPU v M. Soboti, kjer naj bi »manjšina vnašala spore in pasivizirala večino«, kakor so zadnjič slišali delegati na seji skupščine soboške občine. Tako opisano stanje ni samo obupno, marveč je prav romaneskno, saj bi ga lahko prebrali kvečjemu v kakšnem romanu B. Travnja ali podobnega pisca, ki opisuje razmere v kakšni mehiški vasiči zunaj območja zakona, kjer skupina psihotičnih desperadosov terorizira topoglavno vaško prebivalstvo. V urejeni družbi, s političnimi in upravnimi ustanovami, kaj takega ne bi smeli brati. Sicer pa tam, kjer tovrstne ustanove so in delujejo, takšnih izjav ne slišite, ker bi družba s svojimi stalnimi mehanizmi že prej ugotovila, da gre za skupino znorelih učiteljev, se preden bi lahko ta skupina spravila neko vodstvo, v tem primeru vodstvo na SCTPU, ob avtoriteti in zavlada ubogim učiteljskim parom. Še prej pa bi ta družba premislila o učiteljskem ekonomskem položaju, o načinu, kako se legalizira avtoriteta vodenja, tako na šoli kot v politiki, predvsem pa bi ta družba zelo pazila, da ne bi okrnila integritete učiteljskega poklica in s tem spopostovanja do izobrazbe in znanja, ker bi se politični predstavniki te družbe bali za svoj ugled in za volilce iz učiteljskih vrst. Če bi v takšni družbi pred politične predstavnike že prišlo takšno poročilo kakga pristojnega organa, bi zelo diskretno analizirali, kako je z intelektualnim nivojem večstrogavega profsorskega zbora, da se je dal tako cmesti, in slednjič bi se tudi vprašali, kaj je prišlo pobesnelo profsorsko manjšino, da pasivizira svoje kolege. V marksistični družbi se analiza prav gotovo ne bi ustavila na psihiatrskem nivoju, pri diagnozi skupinske psihoze, ampak bi skušala najti ekonomske in družbene vzroke.

Toda, ali ni ta družba deklarativno marksistična? Res je, to vprašanje sploh ni fundamentalnega pomena, mnogo pomembnejše je vprašanje, zakaj učiteljstvo sploh več ne reagira? Na nobenem slovenskem koncu, namreč o kakem kolektivu, ki je staval, če seveda predpostavimo, da se o kolektivu SCTPU tako piše zaradi stavke, ne bi govorili, da je večino nahujskala manjša skupina skrajnežev, četudi bi šlo za nizko kvalificirane tovarniške delavce. Učitelji pa nič, vsaj v tisku in na forumih ne.

Sem učitelj na tej šoli in bi v opravičilo svojega stanja iz zbornice lahko navedel nič koliko razlogov za takšno nevzdržljivo držo: od izobraževalne politike v poveljnem času, ko se je šola obravnavala kot ideološki surrogat, pa do usmerjenega izobraževanja, ki je uničilo preveč učiteljeve samozvesti, da bi se mu zdelo vredno vznemirjati. To ni znamenje intelektualne zakrnjenosti, ampak rezultat politične nemoci, ki je značilna za vse stanove izobraženstva.

Na Slovenskem je tačas mogoče zaznati začetek družbene polarizacije, ki se izraža s poudarjanjem stroke oziroma stanu, usposobljenosti in profesionalne pripadnosti, s čimer naj bi se uveljavili pluralizem, konkurenca, tržnost, intelektualizacija in ekonomizacija življenja. Vse to naj bi bilo nekakšno nadomestilo, za nekatere pa celo preseganje strankarskega pluralizma. Predvsem pa naj bi pomenilo začetek konca političnih monopolov, umestitev politike tja, kamor spada, da bi lahko gospodarstveniki začeli gospodariti, zdravniki zdraviti in učitelji učiti, kakor to ustreza evropskemu prostoru zdajšnjega časa.

Posamezni stanovi si morajo zato povrniti svojo stanovsko samozavest, začeti postavljati vprašanja in, kar je še posebej indikativno, legalizirati delo političnih organizacij!

Kakšno vprašanje bi morali po-

staviti učitelji s SCTPU predstavnikom družbeno političnih organizacij, da bi postalo delo teh organizacij legalno? Kako bi morali predstavniki teh družbenopolitičnih organizacij odgovoriti, kako bi lahko odgovarjali, da bi po odgovoru lahko sodili o tem, koliko vsak od tako imenovanih družbenih subjektov opravlja svoje delo?

Odgovor je zelo preprost, kajti stavljači delavci na SCTPU bi vzemirjene politike lahko vprašali: kako to, da nam Mura in druge močne organizacije ne morejo pomagati? Zakaj nas ne oprostite, ker imamo pač slabe plače, nekaterih davčnin, ki jih določa oziroma pobira občina, vi pa ste politični predstavniki te občine, ki je naš ustanovitelj?

Odgovor politikov bi lahko bil prav tako zelo preprost. Mura in druge organizacije vam ne morejo pomagati, ker same nimajo, ker nečejo, ker nimajo od vas nobene koristi ipd, bi morebiti odgovorili na prvo vprašanje. Enako odklonilno bi lahko odgovorili na drugo vprašanje, na primer v stilu: v naši občini to ni mogoče, mogoče pa je v nekaterih drugih slovenskih občinah. Iz takšne izmenjave vprašanj in odgovorov bi se videlo, da politični in učiteljski stan opravlja vsak svoje delo, da so družbenopolitični predstavniki izvršili svojo dolžnost ter izkoristili svoje pristojnosti, zato je njihovo reševanje problemov na SCTPU legalno, in če učitelji tega ne bi razumeli, bi jim v resnici lahko postavili omejeno diagnozo, ki so jo slišali in z enim glasom proti sprejeli delegati na zasedanju skupščine.

Ni razloga, da tovarišu Kuhariču iz Mure ne bi verjeli, ko je na tej skupščini zanikal, da bi kdaj prej omenjal denar, ki bi ga podjetje, ki ga vodi, lahko dalo naši šoli. Niti nas nič ne opravičuje, da bi od tega podjetja smeli pričakovati denar. Imamo pa pravico in dolžnost, da predstavniki političnih organizacij vprašamo, zakaj tovariš Kuharič na seji skupščine ni rekel, da so politične strukture sicer podjetje vprašale, če jim lahko pomagajo pri finančnem urejanju razmer na šoli, da pa so jim oni odgovorili, da ne morejo? Enako velja za vprašanje oproščanja davkov.

Sicer je moji stanovski samozavesti veliko bolj v prid, če me plačuje republika in mi kak slehernik tukaj ne more reči, da naj pojem njegovo pesem, ker jem njegov kruh. Ni po v prid dijakom, ki jih učim, če me kak tak spozna za psihotika.

Stefan Smeč, profesor

Skozi igro po meri otroka

V Celju je bil minulo sredo v okviru tedna otroka in sejma Vse za otroka vsejugoslovanski posvet o razvijanju novih oblik vzgojno-varstvene dejavnosti za predšolske otroke. Izjemen odziv je presenetil organizatorja (republiško skupnost otroškega varstva in Zvezo prijateljev mladine Slovenije) in tako je potekal z zamudo namesto v sejni kar v športni hali Golovec. V njej se je zbralo več kot štiristo udeležencev, predvsem udeležencev, kar potrjuje, da je vzgoja in varstvo predšolskih otrok tudi v vrstici predvsem domena žensk. Predsednica sveta za vzgojo otrok Jugoslavije, dr. Ljubinka Trgovčević, iz skupine eminentnih gostij celodnevne posveta, se je v pozdravnem nagovoru zavezala za brezskrbno otroštvo tudi v teh kriznih časih, ko otroka ne bi smeli oropati svobodnega otroštva zaradi političnih razlogov in različnih drugih manipulacij, katerih posledica je vedno težji položaj, ki ga čutijo tudi najmlajši.

Uvodničar strokovnega posveta je bil dr. Ludvik Horvat, predsednik republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, pa obenem tudi delovni predsednik sre-

čanja, ki je v svojem izjavljanju izhajal iz razpetosti med vrtcem kot servisom za otroke, ko so njihovi starši na delovnih mestih, in vzgojno funkcijo, ki naj bi jo opravljal v času otrokove največje dojemljivosti, kar je nesporno prav predšolsko obdobje. Med drugim je izrekel tudi trditve, da je zunaj vzgojno-varstvenih organizacij preveč otrok iz marginalij in socialno ogroženih okolij, v njih pa so predvsem tisti otroci, ki imajo že tako boljše možnosti. Vrtec je okarakteriziral tudi kot mesto, v katerega (po drugi plati) trpamo otroke, pa če vanj hočejo ali ne, in premalo uporabljamo druge oblike organizirane predšolske vzgoje. »Do njih smo bili dosikrat mačehovski,« je dejal, »čeprav se zavedamo, da predšolski otrok potrebuje možnosti za razvoj.«

Prav o iskanju teh možnosti je bilo največ razprav večine od trindvajsetih najavljenih razpravljalcev, ki so se zvrščali pred mikrofonom in skušali v dovoljenih desetih minutah bolj ali manj strokovno pojasniti svoja izhodišča. Veliko zanimivega je bilo slišati, tudi o tem, kako animirati otroke med igro in zanje

poskrbeti predvsem doma, ne le v vrtcih, v katerih je le del populacije predšolskih otrok. Zato zveni kot visoko zastavljen cilj, da naj bi bil do leta 1990 vsak otrok v obdobju od treh let do vstopa v šolo vključen v eno organiziranih predšolskih dejavnosti, ki ga je izrekel slovenski minister za vzgojo in izobraževanje. Obenem pa tudi misel, da je potrebno spremeniti filozofijo našega družbenega okolja, v katerem na šestankih veliko govorimo o otrocih, bolje pa bi bilo, da bi se z njimi ukvarjali.

Brigita Bavčar

NA OTROKA VPLIVAMO IN GA OBLIKUJEMO. ZATO NAM NE SME BITI VSEENO. KAKO

Otrok, ki doživlja neprijazno obnašanje, bo postal prepirljiv.

Otrok, ki doživlja, da se zanj ne zmenijo, bo postal samotarski.

Otrok, ki doživlja kritiziranje, bo rad obsojal.

Otrok, ki ga pogosto karajo, ne opaža, da ga imamo radi.

Otrok, ki doživlja osramočenje, se bo začel samega sebe sramovati.

Otrok, ki se mu posmehujejo, se bo zaprl vase.

Otrok, ki nima ne bratov ne sester, ne ve, kaj je bratovska in sestrška ljubezen.

Otrok, ki doživlja strpnost, bo znal potrpeti z drugimi.

Otrok, ki se mu daje pogum, bo imel zaupanje v samega sebe.

Otrok, ki doživlja pohvale, bo znal ceniti to, kar je dobro.

Otrok, ki doživlja poštenje, bo znal biti pravičen in vreden.

Otrok, ki živi v gotovosti, bo rad zaupal.

Otrok, ki doživlja odobravanje, bo znal biti sam s seboj zadovoljen.

Otrok, s katerim se pogovarjamo, se bo naučil misliti in pogovarjati.

Otrok, ki doživlja, da ga imajo starši radi, bo spoznal, da je družina skupnost ljubezni.

Otrok, ki doživlja prijateljstvo in ki je sprejet, bo znal odkrivati ljubezen v svetu.

Skozi igro po meri otroka je izhodišče programov predšolske vzgoje, otroške kulture, ustvarjalnosti in umetnosti, ki jih ponuja Center za kulturo v Beogradu, v njem pa deluje naš rojak Borut Vild, ki smo ga srečali na vsejugoslovanskem posvetu v Celju.

Na sejno Vse za otroka pa smo videli med razstavljenimi igračami tudi z zlato zibko nagraden voziček rocky (Jožeta Cankja iz Dramelj), polivalentne športne blaznice (Elana iz Begunji) in kolekcijo oblačil za šolarje (sevnške Jutrjanke). Za igračo leta so na letošnjem 12. sejnu razglasili voziček ajda iz programa opo novomeškega Novolesa, štirinajstim igračam pa so dodelili znak dobrega igrača, ki ga podeljuje posebna komisija pri skupnosti otroškega varstva Slovenije. Celjski sejem Vse za otroka je edini tovrstni v Jugoslaviji, in čeprav skromnejši od drugih podobnih, se tokrat ponša kar s 163 izdelovalci, predvsem pa pozornostjo do najmlajših, za katere je organiziran celo sejmski vrtec.

Rojstvo otroka in njegova rast povežeta v skrb in ljubezni odrasle, od staršev do vzgojiteljev in učiteljev, prijateljskega kroga okoli družine, društev in različnih institucij z različnimi ustvarjalci.

Kitajska modrost je že zdavnaj ta, da je za kratko dobo življenja treba posejati riž, za desetletje posaditi drevo: za danes, jutri in pojutrišnjem pa vzgajati otroke, ki so danes drobna radost doživljanja, jutri zagotovilo za zarjo, pojutrišnjem pa porok za počitek.

gorenjeelrad

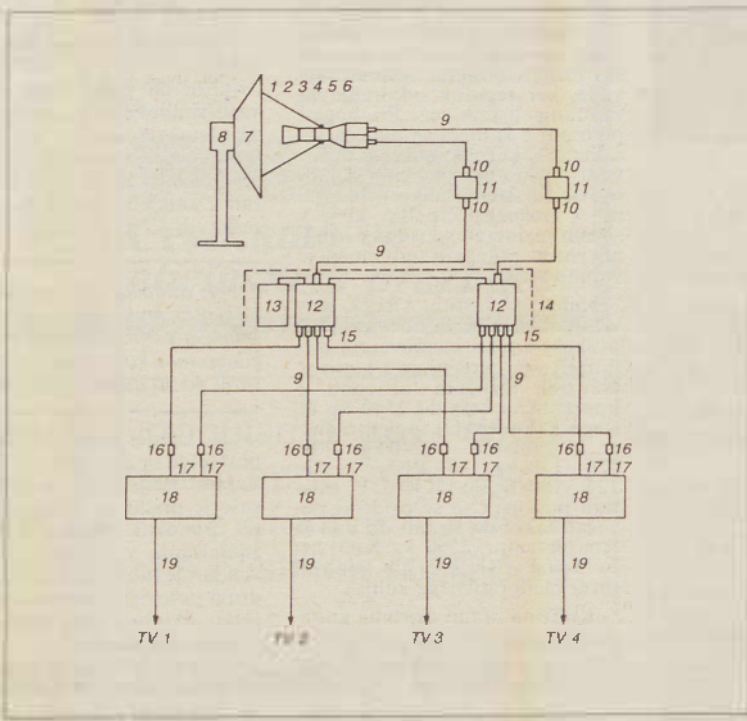
Tovarna elektronike, elektromehanike, anten in kablov n.sol.o. Gornja Radgona

Ljutomerska 28
69250 Gornja Radgona
Jugoslavija

Kakovostne slike in HI-FI ton iz vesolja

Televizijski užitki prihajajo iz cele Evrope, iz Italije, Nizozemske, Francije, Anglije, Belgije, Nemčije in Švice, ter tudi iz ZDA.

Množica TV kanalov vam prinaša neverjetno različnost programov naravnost v hišo: zabava, filmi, šport, glasba, poročila... Vse programe lahko spremljate s satelitskim sprejemnim sistemom za individualni sprejem GORENJA ELRAD.

Sprejemni sistem SATV za komun. satelite 10,9 – 11,7 GHz – naprava za 2 do 4 odjemalce – za 2 polarizaciji

Št.	Izdelek	Kosov
1	OSI 37013 ali OSI 37012	1
2	VAP 36203	1
3	OZE 39101	1
4	POK 37024	1
5	ZEN 32012 ali ZEN 32013	2
6	CEL-F-661-7-03	2
7	PAPL 31005 ali PAPL 31004	1
8	PPI 39011 ali PPI 39010	1
9	KEL 75/7/201	12 (6)
10	CEL N-091	6
11	OTR 35082 v vodotes. ohišju	2
12	DEL 36061 ali DEL 36071	2
13	US 4005	1
14	PM 04	1
15	CEL-75-BNC-661-7-01	8 (4)
16	CEL-E-661-7-04	8 (4)
17	P 220	8 (4)
18	NEN 33012	4 (2)
19	P 2528/1 ali P 2528/2	4 (2)

Odločitev je vaša, izbirate lahko med naslednjimi kanali:

AFRTS Germany	Intelsat VAF 12
ARTS Channel	Intelsat VAF 11
BBC 1/2 (Mix)	Intelsat VAF 11
BR3 (Bayerisches Fernseh)	Intelsat VAF 12
Canal J	Telecom-1 F2
Canal 10 (Film Success)	Intelsat VAF 11
Children's Channel	Intelsat VAF 11
CNN	Intelsat VAF 11
3 Sat	Ulsat-1 F1
3 Sat	Intelsat VAF 12
Eins Plus	Intelsat VAF 12
Eureka	Intelsat VAF 12
Filmnet	Eutelsat-1 F1
InfoFilm & Video (Norge)	Intelsat VF2
IRIB — 1 (Iran)	Intelsat VF 5
IRIB — 2 (Iran)	Intelsat VF 5
La Cina	Telecom 1A
Lifestyle	Intelsat VAF 11
M6	Telecom 1A
MTV	Intelsat VAF 11
NRK (Norsk Rikskringkasting)	Eutelsat-1 F4
Premiere	Intelsat VAF 11
RAI Uno	Eutelsat-1 F4
RTL-plus	Eutelsat-1 F1
SATI	Eutelsat-1 F1
Satellite Information Services	Intelsat VAF 11
Screensport	Intelsat VAF 11
Sky Channel	Eutelsat-1 F1
Super Channel	Eutelsat-1 F1
STV-1	Intelsat VF2
STV-2	Intelsat VF2
Teleclub	Eutelsat-1 F1
Tele-5 (KMP musicbox)	Intelsat VAF 12
TV3 (Scansat)	Intelsat VAF 11
TV5	Eutelsat-1 F1
TVE-1	Eutelsat-1 F4
WOR3	Intelsat VAF 12
Worldnet	Eutelsat-1 F1
Worldnet	Eutelsat-1 F2

PRAZNUJTE PRAZNIK OBČINE GORNJA RADGONA OB SLIKI IZ VESOLJA!

KNJIŽNI NOVITETI

»Vsaj trikrat prav je, spoštovani zbrani, da Pomurska založba predstavlja knjigo o pisateljskem delu in življenju Miška Kranjca pred delovno skupnostjo tovarne Mura. Prvič zato, ker gre za knjigo o pisatelju, ki ste mu priznali častno članstvo in ga s tem sprejeli za člana svoje delavske družine. Drugič zato, ker bi se Kranjec prav gotovo z zadovoljstvom strinjal, da takšno knjigo promoviramo prav v delovni skupnosti Mure, ki zavzema tako pomembno in priznano mesto med delavskimi kolektivi Slovenije in Jugoslavije. In tretjič je prav, da knjigo promoviramo tukaj v Prekmurju, ker gre za poeta prekmurskih ravnin, za zvestega glasnika in kritičnega presojevalca ljudi, ki živijo na teh ravninah, po njih pa za glasnika slovenskega ljudstva sploh.« je v uvod svoje predstavitve v tovarni oblačil Mura dejal dober poznavalec njegovih del dr. Franc Zadravec. Pomurska založba je namreč v počastitev 80-letnice rojstva pokojnega pisatelja, ki je bil njen avtor od začetkov (nekoliko zapoznele) izdala dve knjižni novosti.

To sta monografija dr. Franceta Zdravca o Mišku Kranjcu z naslovom Poet prekmurskih ravnin in izbor ljubezenskih novel Smehljaj.

SMEHLJAJ

Zbirka je naslovljena po noveli smehljaj, obenem pa ima simbolični pomen — vedenjsko določnico —, ko se čustveno zblizujemo. Poleg naslovne obsega še osem novel: Sreča na vasi, Ljubezen Heli Wieszove, Življenje in smrt H. B., Ženitev Matije Berdena, Lepa Vida prekmurska, Vse tri božje persone so obiskale Mujdrice, Ukradena ljubezen in Legenda o vrednotah ali idealizem in realizem. Izbor in spremena beseda sta opravljena z natančno analizo ljubezenskega motiva v celotni Kranjčevi prozi, knjižna novost pa vabljivo branje novel, v katerih je bil Kranjec resnični mojster.

V monografiji Poet prekmurskih ravnin avtor razkriva, da sta se z Miškom Kranjcem o knjigi, ki bi zajela celovitost pisateljevega dela, pogovarjala v začetku 1983. leta. O tem je dr. Franc Zadravec, ki je doktoriral na proučevanju Miška Kranjca v obdobju od 1908. do 1935. leta, zdaj pa zaokrožil njegovo življenje in delo s prerano smrtjo prekmurskega pisatelja, govoril (žal redkim zbranim v Muri), dokler ni čustveno pretresen obmolnil. Vseeno pa povedal dovolj, še bolj zgovorni pa sta njegovi deli.

FRANC ZADRAVEC

Poet prekmurskih ravnin ima dva dela. V prvem dr. Zadravec analitično razčlenjuje Kranjčeve tematske stalnice — ugotavlja, da se je skozi vse ustvarjalno obdobje vračal k ljubezenskim temam, zemlji, kmetškemu proletarstvu in sezonstvu, verski zaveznanosti, vprašanjem oblasti, prekmurski revoluciji in podobni vojne. Posebni razdelek je avtobiografsko pisanje (avtotevatski roman Strici so mi povedali), ki ga avtor sklene v poglavju Oblikovalne težave in izjave — na podlagi dokumentarnega gradiva izoblikovanim Kranjčevim pogledom na bistvena vprašanja umetnosti in lastnih ustvarjalnih težej ter dilem. Drugi del knjige z naslovom Pisatelj in čas pa beleži dejstva, ki jih je mogoče registrirati od pisateljevega rojstva v Polani 1908. do smrti 1983. leta, vendar pa avtorja zanima predvsem, kako se je Kranjec odzival na izjave časa: soočenje z novim duhovnim obzorjem, odboj od okostenelega verskega dogmatizma, približevanje socialistični ideji in naprednemu gibanju pred vojno, povojni obnovi, medvojnemu razdobju in zadnjim letom življenja. Zadravec ne ostaja na površini dejstev, marveč skuša mnoga razmerja globinsko razmejiti. Tako piše tudi o sporih v pisateljskem društvu v petdesetih letih. Kranjčevem odnosu do Kocbeka in težavah z rokopisom o 14. diviziji ter Kranjčevem spopadu s cenzuro.

Iz prebranega je jasno, da je Kranjec zagovornik določenega tipa poetike in da je zdaj (po izidu prve monografije pri Pomurski založbi 1935) z izidom druge, po pisateljevi smrti, črta potegnjena do konca. »Znano vam je, da je bil Kranjec kmetiskoproletarski otrok, eden med tisočermi, ki so bili določeni za sezone delavce, toda nemirni in prodorni duh ga je pogнал navzgor. Zavezal ga je za pisateljsko besedo, gнал ga je v mesto. Kranjec pa se ni nikoli pomeščani. Zmerom znova se je vračal med svoje male ljudi, kot imenuje svoje literarne in tiste ljudi, ki so mu služili za reprodukcijo. Za vse, ki so se v mladosti vrasli vanj in jim je ostal zvest, tako kot svojemu socialnemu poreklu, ter zvesto opravljal naloge, ki mu jih je to poreklo naložilo kot pisatelju,« je med drugim v vrsti izbranega povedal dr. France Zadravec, še več pa je zapisanega v njegovih zadnjih dveh delih in v vrsti tistih, ki jih je napisal Miško Kranjec ter nas na neki način zadovoljil s količino zapisanega. Oddolžujemo pa se ne le z izdajanjem, ampak tudi branjem njegovih knjig.

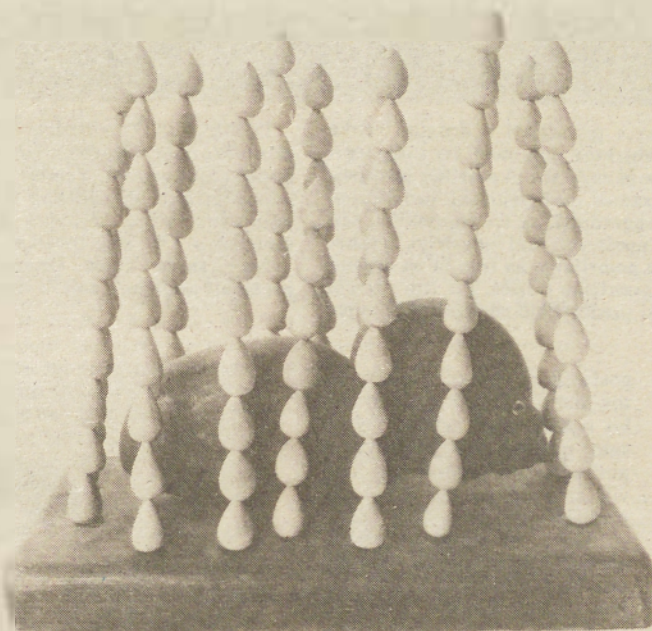
Brigita Bavčar

Prodajna razstava

Ob prazniku soboške občine bo tri leta, kar je v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec prodajna razstava. Dela pomurskih likovnih umetnikov so razstavljena v posebni, svetlobe polni sobi prostorne galerije na tržnici, ki bi bila še lepša, če bi bila opremljena, pa tudi tako je zanimiva in marsikateri ljubitelj del domačih likovnikov rad zavije vanjo.

Gizelo Luthar smo pred kratkim povprašali, kako poteka prodaja in po katerih slikah obiskovalci najraje posegajo in po čem so. »Proti pričakovanju naša trgovina zelo dobro prodaja umetniške eksponate pomurskih ustvarjalcev. Cena se giblje od 50.000 do 800.000 dinarjev. Seveda pa je odvisno, ali gre za grafiko ali olje in kdaj je delo nastalo. Novejša olja so tudi po 950.000 dinarjev, kot protutež za tiste, ki stežka odrinejo toliko denarja pa je še nekaj zaloga in kar je za kupce ugodno — prodajajo tudi na obroke,« je ljubezljivo pojasnila sogovornica, na katero se lahko obrnete, če bi radi opremili stanovanje z umetniškimi deli in mu tako dali svoj pečat, saj so stene brez slik puste, kič na njih pa je odveč.

bb

RATKO PETRIĆ: ONO ČAKA, 1984, les. (Eksponat z razstave v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec v Murski Soboti, ki bo odprta od 14. oktobra do 6. novembra).

USTVARJANJE IN USTVARJENO NA PLATNIH

»Želim vam čim več uspešnega dela, ustvarjanja, predvsem pa, da se med nami dobro počutite,« je izrekla za dobrodošlico udeležencem letošnje likovne kolonije Gorenje-Elrad predsednica kulturno-umetniškega društva Svoboda Milena Marović. Pet (od skupno osem) likovnih ljubiteljev, ki so bili v sejni dvorani delovne organizacije v središču Gornje Radgone, je pozorno prisluhnilo tudi predsedniku konference sindikata Ludviku Števančecu. V imenu delavcev jim je zaželel čim več ustreznih motivov, da bodo lahko zapolnili belino platen in razgibali kulturno življenje tako v delovnem kolektivu, ki jih gosti, kot okolici.

Pogovarjali smo se z vsemi likovnimi ustvarjalci, najprej pa s predstavnikom firme Lončarič,

tudi zvedavo poizvedovali po njegovi impresiji okolja. »Prvič sem v Gornji Radgoni in zdi se

bilo, smo pa zvedeli tudi za razlog preložitve — da bi lahko domačin Peter Jančar sodeloval na njej. Uspešni ljubitelj, ki je bil na sejmu elektrone v Ljubljani, se kolonije po prvotnem terminu ne bi mogel udeležiti, pa so organizatorji spremenili datum, in tako je bil med udeleženci. Ne prvič, ampak kar sedmič, zato so se njegovi sodelavci zavzeli zanj. Kot sam pravi pa ima veliko hobijev, med katerimi ima likovna

Mončilo Golubović

Milan Mitić

ki je kulturnikom priskočila na pomoč v želji po ohranjanju tradicije našim znanjem vsaj na platnu. »Že lani smo skupaj sodelovali na tej likovni manifestaciji, vendar se mi je zdelo, da premalo, tako da se letos neposredno vključujemo vanjo,« je dejal. Razlog sodelovanja oziroma soorganizacije je družinska razgledanost, saj so veliko potovali po svetu in sprevideli, da pri nas premalo skrbimo za ohranjanje tradicije. »V Ameriki in Kanadi, kjer smo bili, smo videli, da jim je veliko do kulture in tradicije, pa čeprav je v primerjavi z našo še zelo mlada,« smo slišali

mi, da ima to mesto z veliko zelenja svoj imidž. Osnovni namen njegove udeležbe na likovni koloniji je predvsem druženje, izmenjava izkušenj, vse drugo pa vzporedno. O izražanju v likovnem jeziku pa je menil tako: »Klasični način sem obvladal in prešel, zdaj sem v etapi, ko slikam predvsem ljudi, njihov boj v tekmi s časom, njihova stanja, rad pa naslikam tudi portret človeka, predvsem ženske, ki je v zgodovini umetnosti muza slikarjev. Tudi do pejsažev nisem nedogledljiv, vendar me mora pograbiti, da se jih lotim, ker se mi to slikarstvo zdi lažje, obenem

Miloš Bičanin

dejavnost pomembno mesto. Veliko eksperimentiram, moja dela so celo v Ameriki in Avstraliji; razstavljaj sem skoraj po vsej Jugoslaviji, tudi v sosednji Avstriji. Čeprav sem čist amater je menda narejeno ljudem všeč: slikam pejsaže, upodabljam preteklost, staro arhitekturo, tudi kiparim,« je hitel naštevati s svojim značilno hripavim glasom.

Manj zgovoren pa je bil učenec Damjan Vljaj, ki se že v drugo preskušajo na likovni koloniji. Tako kot Katjo Getov, edino predstavnico nežnejšega spola med udeleženci, je tudi njega izbrala likovna pedagoginja na osemletki, na osnovi uspešnega likovnega

Peter Jančar

Katja Getov

Damjan Vljaj

Na razstavi v Kruševcu

Zveza kulturnih organizacij občine Murska Sobotica že vrsto let sodeluje s kulturnoumetniškimi društvi in institucijami zunaj meja SR Slovenije. Tako je tudi letos prišlo do tradicionalnega srečanja na likovnem področju, ki ga je tokrat organizirala Umjetnička galerija iz Kruševca. Tega srečanja sta se udeležila tajnik ZKO Geza Kisfalvi in akademski slikar Jože Denko. Letos je bila na vrsti Murska Sobotica, da predstavi svojega umetnika. Od 29. 9. do 11. 10. 1988 razstavlja v kruševski Umjetnički galeriji mlad prekmurski akademski slikar Jože Denko. Kruševskemu občinstvu se predstavlja s 30 eksponati, predvsem z olji, kolaži in grafičnimi listi. Otvoritev razstave so se udeležili ugledni predstavniki kulturnega življenja Kruševca.

Dvodnevni obisk je minil ob poglobljanju prijateljskih vezi in dogovarjanju za prihodnje sodelovanje. Gostitelji so bili prijazni in pozorni, vzdušje je skazilo le miting solidarnosti s kosovski Srbi in Črnogorci na glavnem kruševskem trgu. Mesto Kruševac leži v osrednji Srbiji, 196 km jugovzhodno od Beograda. Steje okrog 80.000 prebivalcev. Kruševac je eno najstarejših srbskih mest, saj ga omenjajo že leta 1371 kot prestolnico srednjeveške Srbije in kneza Lazarja. Izpod turške jarma se je Kruševac osvobodil šele leta 1833. Danes je to moderno mesto z razvito strojno, kemično in živilsko industrijo.

G. K.

Na dosedanjih enajstih likovnih kolonijah Gorenje-Elrad v Gornji Radgoni od leta 1977 do 1987 je sodelovalo kar 43 udeležencev, med njimi polovica iz Pomurja, prav toliko pa je bilo tudi likovnih ustvarjalcev iz drugih krajev Slovenije.

Kaj je nastalo v šestih dneh minulega tedna, v katerem je (nekoliko pomaknjena) potekala 12. likovna kolonija, je zdaj že videno v avli Doma kulture v Gornji Radgoni. Takrat, ko še ni

delovanja pri pouku likovne vzgoje. Oba imata tudi izkušnje z lankoletne likovne kolonije, veliko pripravljenosti za delo, ki ga želita nadaljevati in se učiti naprej, čeprav končujeta solanje v osnovni šoli. Damjan slika s tempero in svojim priborom. O pričakovanih udeležbah na likovni koloniji pa smo povprašali še Miloša Bičanina iz Maribora, ki je sicer že bil na nekaj kolonijah, vendar prvič v Gornji Radgoni. »Tudi zame je važno predvsem druženje, upam, da nam bo vreme naklonjeno, rezultate slikanja pa bomo videli na razstavi,« ni obljubljal preveč. Omenim petim se je še istega večera pridružil mentor letošnje likovne kolonije v Gornji Radgoni — akademski slikar Andrej Trobentar iz Vasi pri Kočevju, iz Titovega Velenja pa je prišel Marjan Vodišek. Kaj so vsi skupaj ustvarili, je razstavljeno v avli Doma kulture v Gornji Radgoni le še danes in jutri, kajti razstava 12. likovne kolonije Gorenje-Elrad-Lončarič je na ogled od 8. do 14. tega meseca.

Brigita Bavčar
Foto: Nataša Juhnov

kulturni koledar

PETEK, 14. OKTOBRA
MURSKA SOBOTA — Ob 18.00 bo v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec otvoritev samostojne razstave del akademskega kiparja Ratka Petriča iz Zagreba. Odprta do 6. novembra, njena otvoritev pa sodi v počastitev občinskega praznika. V sredo, 20. oktobra, bo po razstavi voden ogled, ki ga bo med 16. in 18. uro opravil vodja soboške galerije, kustos-galerist Franc Obal.
SOBOTA, 15. OKTOBRA
RADENCI — V Kongresni dvorani hotela Radin bo ob 20.00 koncert ženskega in moškega pevskega zbora iz Kranjske Gore.

Šerbedžija pride med nas

V nedeljo, 16. oktobra, bo prvič v Murski Soboti v gosteh znani gledališki in filmski igravec — umetnik Rade Šerbedžija. Boem, ki igra (tudi nogomet, se odziva na povabilo nogometnih veteranov in bo nastopil zanje na tekmi ob 65-letnici nogometnega kluba Mura ter srečanju z reprezentanco, ki tukaj trenira. Tekma bo ob 14.30. zvečer ob 20.00 pa bo v kavarni hotela Diana priznani umetnik nastopil v monodrami KRLEŽEV OBRAČUN Z NAMI.

Njegov nastop je dobrodošen, izkupiček pa namenjen bivšemu nogometašu Muri Vlado Horvatu. Sicer pa se Rade Šerbedžija ustavlja pri nas na poti v Ljubljano, kjer bo imel v Cankarjevem domu v ponedeljek zvečer dve predstavi, za kateri je izjemno zanimanje, saj sta že razprodani. Upajmo, da v Murski Soboti ne bo razočaran nad obiskom in publiko! bb

razstave

LEDAVA — V galeriji Lendava je na ogled razstava 23 likovnih del umetnikov iz Železne zupanije, ki jo je organizirala delovna enota Galerija-muzej Zavoda za kulturo Lendava.
RADENCI — V Razstavnem salonu hotela Radin so podaljšali ogled razstave sedmih članov društva likovnih ustvarjalcev LIKOS-a iz Murske Sobotice.
GORNJA RADGONA — V avli Doma kulture je na ogled razstava del, nastalih na 12. likovni koloniji Gorenje-Elrad — Lončarič.

Od 15. do 28. oktobra pa bo v istih prostorih na ogled razstava likovnih ustvarjalcev iz gornje-radgonske občine.

kino

GORNJA RADGONA — V petek, 14. oktobra, in soboto, 15. oktobra, ob 19.00 bo v kinu Svoboda na sporedu slovenski film Hudodelci, ki je bil na berlinskem festivalu bolje sprejet kot v Pulju 88. Domačo dramo Francija Slaka si bodo lahko ogledali tudi v Apačah (v nedeljo in (že danes) v Vidmu ob Ščavnici.

Knjige

USPEŠNICE TEGA TEDNA v knjigarni DOBRA KNJIGA v Murski Soboti so: Romano Božanc, Stjepan Mužić — GOBARJEVA KUHNJA (Založba Obzorja), Victoria Holt — MOJA SOVRAŽNICA KRALJICA (Pomurska založba) in Johanna Kingsley — DIŠAVE (Založba Obzorja).

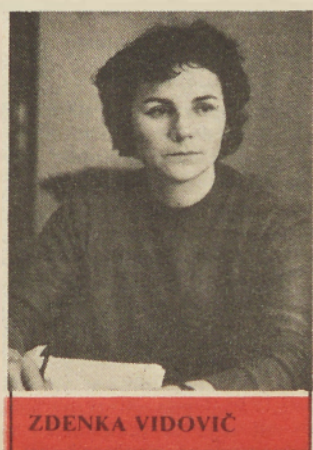
Abonma v Mariboru

Občinska Zveza kulturnih organizacij Murska Sobotica tudi letos organizira gledališki abonma v Mariboru. Prva predstava bo v nedeljo, 16. oktobra, ob 16.00 v Slovenskem narodnem gledališču, kjer so na programu NEVARNA RAZMERJA avtorja Christopherja Hamptona. Odhod avtobusa s soboške postaje je ob 14.30.

PREUSTROJ — SEN, KI POSTAJA RESNIČNOST

O problematiki preustroja gospodarstva veliko govorimo, v praksi pa slabo uresničujemo lepo zamišljene ideje na tem področju. Gre za proces, ki mora težiti k večji prožnosti združenega dela. Od kar živimo v kriznih gospodarskih razmerah, vidimo poglavitno možnost, da se iz njih izkoplje, v posodobitvi gospodarstva. Toda, ali imamo sploh dovolj denarja za to? Koliko akumulacije je razpoložljive za nove naložbe? Kako izboljšati stanje v združenem delu, kjer se zaradi zastarelih proizvodnih programov in pomanjkanja ustvarjalnih strokovnih kadrov srečujejo z mnogimi težavami? Kje smo s sovlaganjem denarja in kakšne razvojne možnosti se nam obetajo?

To je nekaj bistvenih vprašanj, na katere smo skušali dobiti odgovor na okrogli mizi v našem uredništvu ob bližnjem prazniku občine Murska Sobota. V razpravi so sodelovali: ZDENKA VIDOVIČ, članica občinskega izvršnega sveta, ŠTEFAN ŠPILAK, svetovalec izvršnega odbora MGZ za Pomurje, MILORAD VIDOVIČ, direktor Centra za razvoj sozda ABC Pomurka, KAREL SUKIČ, pomočnik GLAVNEGA DIREKTORJA Tovarne oblaci in perila Mura, STANISLAV GOBEC, pomočnik glavnega direktorja Mesne industrije ABC Pomurka in EMIL MARŠIK, vodja razvoja in investicij v ZGEP Pomurski tisk.

ZDENKA VIDOVIČ

Le delno zadovoljstvo z doseženim

Najprej nas je zanimalo, kako so v murskosoboški občini zadovoljni z doseženim preustrojem gospodarstva. ZDENKA VIDOVIČ: S prizadevanji za preustroj gospodarstva v občini smo lahko le delno zadovoljni. Nekaj pozitivnih premikov je vendarle storjenih, saj se organizacije združenega dela vključujejo v izvajanje teh pomembnih nalog, ki so sicer jasno opredeljene v vseh planskih dokumentih. Vendar je cel kup objektivnih razlogov, ki vplivajo na to, da načrtovane naloge počasneje uresničujemo. Med pomembne prispevke na tem področju bi lahko uvrstila prizadevanja kovinskopredelovalne industrije, ki si je s precejšnjimi vlaganji, zlasti v sodobno opremo, zagotovila dobro osnovo za preustroj svoje proizvodnje in uvajanje novih proizvodnih programov, ki so dohodkovno zanimivi. V glavnem gre za delovni organizaciji Panonija in rogašovski LIV, ki se naprej išče nove programe, tudi pri strojni opremi. Ne moremo prezreti tudi premikov v organizacijah mesno-predelovalne industrije, kjer prihaja do večje finalizacije izdelkov — tako v Agromerurju kot v Mesni industriji ABC Pomurka. Za občino pomeni nekaj novega gotovo gradnja blagovno-transportnega centra v Murski Soboti, ki bo nedvomno prispeval k preustroju gospodarstva, saj take dejavnosti doslej v občini nismo imeli. Tudi drugih delovnih organizacij ne gre zanemarjati, predvsem vodilnih kolektivov na svojih področjih, kot je, na primer, Mura, kjer pomenita velik dosežek uvajanje nove in sodobne tehnologije ter izdelava konfekcijskega in tekstilnega blaga na visoki tehnološki ravni.

ŠTEFAN ŠPILAK: Prav gotovo ima murskosoboška občina, kjer je sedež večjih delovnih organizacij, določene prednosti v primerjavi z drugim delom Pomurja. Tu je možno ob večjem številu visoko kvalificiranih kadrov, ki so najpomembnejši dejavnik, bolj izvajati poslovno politiko.

V murskosoboški občini je 2,5 odstotka delavcev z visoko izobrazbo, v drugih pomurskih občinah pa je ta delež nižji od 2 odstotkov. Kljub temu pa v murskosoboški občini, ki ne more vsrkati vseh sodobnih tehnoloških procesov, še vedno prevladuje klasična proizvodnja. To pa ne pomeni, da izdelki konfekcijske, gradbene in drugih industrij niso donosni v jugoslovanskih razmerah. Značilno je, da so v izvozu te industrije najuspešnejše. Po drugi strani pa imamo probleme z zaposlovanjem pripravnikov s končano srednjo šolo, premalo je štipendistov: enkrat je premalo prijav, drugič pa premalo razpisanih štipendij. Ljudje ne želijo študirati, čeprav imajo pogoje, ker ne vidijo možnosti, da bi ob pridobljeni izobrazbi dobili ustrezno zaposlitev. Nerazumljivo se mi zdi, da v delovnih organizacijah nenehno ugotavljajo, ako jim primanjkuje strokovnega kadra. Kot da se vrtimo v začaranem krogu, iz katerega je težko najti pravi izhod. Menim, da bi morali nemudoma začeti s pospešenim izobraževanjem na visokih šolah, saj je soboška občina tačas na repu po številu vpisanih študentov na visokih in višjih šolah v SR Sloveniji.

ŠTEFAN ŠPILAK

Tehnološki presežki zaradi neprimerne zaposlovanja

Ko govorimo o preobrazbi soboškega gospodarstva, se ne moremo znebiti občutka, da je tehnološko še vedno premalo opremljeno in da ni dovolj sposobno preiti na zahtevnejše programe. Cilj preustroja pa ni samo v tem, da iščemo nadomestne programe, pač pa iskanje takih programov, ki zahtevajo več znanja in boljše tehnologijo. Kaj je narejeno na tem področju?

ŠTEFAN ŠPILAK: Vprašanje je težko, odgovor še težji. Nazoren je podatek, da v sodobnih poslovnih sistemih dela že več kot četrtina zaposlenih na razvojnih in raziskovalnih funkcijah. Za to pa je potrebna tehnološka baza, sposobna vsrkati tehnologije na višji stopnji zahtevnosti, kar pri nas pogrešamo. V soboški občini — tako pa je tudi drugje v Pomurju — preprosto ne moremo najti ne menedžerskega ne tehnološkega kadra, kakor tudi ne izpolniti drugih pogojev, da bi v šestih mesecih lahko usposobili neko proizvodnjo, ki potrebuje ob tisoč zaposlenih 200 inženirjev. Zato, ker bi iz sedanjih organizacij morali potegniti ves kader. Danes veliko govorimo tudi o drobnem gospodarstvu. Še vedno trdim, da organizacije drobnega gospodarstva — tudi če bi jih začeli pospešeno ustanavljati — v procesu preustroja ne bodo zapolnili vrzeli, ki nastaja zaradi zoževanja jugoslovanskih tržnih možnosti v velikih organizacijah. Po ugotovitvah imamo v Pomurju okrog 500 tehnoloških presežkov. Če

bi hoteli te zaposliti v drobnem gospodarstvu, bi morali ustanoviti 25 organizacij z 20 zaposlenimi. Če bi to dosegli v petih letih pospešenega delovanja, bi gotovo bili veseli velikega uspeha. Ostaja pa še okrog 2500 nezaposlenih. Po mojem je treba začeti s preustrojem v velikih poslovnih sistemih in hkrati nadaljevati z drobnim gospodarstvom.

Ali so tehnološki presežki dejansko posledica razvoja tehnologije in uvajanja novih programov robotizacije ali pa je posredi neproduktivno zaposlovanje v preteklosti?

ŠTEFAN ŠPILAK: Tehnološki presežki se pojavljajo, odkar je znana industrijska proizvodnja. Povzročajo jo sodobnejši tehnološki procesi in oprema, predvsem zaradi avtomatizacije proizvodnje in izgube delovnih mest. V Pomurju pa so ti presežki posledica neprimerne zaposlovanja in premajhnega tržišča za izdelke. Če bi bili v teh organizacijah sposobni sprosti poiskati delo za svoje delavce, potem se ne bi srečevali s presežki. Vse or-

MILORAD VIDOVIČ

ganizacije, ki se ne bodo intenzivno vključile v izvoz in plasiranje presežke produktov, za katere ne bo prodajnih možnosti na domačem trgu, bodo imele presežke delovne sile. Vendar ne toliko tehnoloških kot presežkov zaradi delovanja tržnih zakonitosti.

KAREL SUKIČ: Menim, da v sedanjih razmerah iz objektivnih materialnih in kadrovskih možnosti, razpolaganja z znanjem, denarjem, programi ter vizijami za tretje tisočletje ne moremo preskočiti razvoja, pa čeprav bi to hoteli. Objektivno ga tudi ni mogoče preskočiti z uvozom »tehnološke revolucije« od drugih. Nepristno se dogovarjamo o preustroju in v večini iščemo nove programe, opuščamo obstoječe proizvodnje in uvajamo nove, pa višjo stopnjo obdelave in predelave tistega, kar že delamo. Tu ima soboška občina neverjetne možnosti: tudi v dopolnjevanju neustrezne sestave obstoječega gospodarstva. Zlasti nam primanjkujejo razne storitvene dejavnosti in malo gospodarstvo. Zato pa se uveljavlja popoldanska obrt in šumarstvo. Razen avtoprevoznikov in gostilničarjev je vseh drugih poklicev drobnega gospodarstva za potrebe prebivalstva premalo.

In če konkretno vzamemo tovarno Mura, kako gledate na te probleme v kolektivu?

KAREL SUKIČ: Strokovnjaki Mure pravijo, da se razen pri džinsu in pri nekaterih drugih enostavnih izdelkih v svetu, za katerim tehnološko dosti ne zaostajamo, niso uveljavili avtomati za šivanje staj, modnih bluz, oblek itd. Moda je področje, kjer verjetno še dolgo ne bodo prevladali računalniki in avtomati, ki bi nadomestili delavce, razen v velikoserijskih proizvodnjah. Drugo pa je, kako bomo s tehničnimi sredstvi olajšali delo, da bomo povečali storilnost in produktivnost dela. Tu gre tehnika naprej in mislim, da mora Mura slediti tem tokovom. Zato tu ni pričakovati velikih tehnoloških presežkov. V Muri si ne zatiskamo oči pred resnico, da imamo še vedno precej možnosti v preustroju. Najprej v sami kakovosti in stopnji predelave — od najmanj zahtevnega do kompliciranega izdelka —, ki terja veliko znanja in visoko kvalifi-

ciranega kadra. Zelo zahtevna modna proizvodnja je gotovo pomemben vidik preustroja. Tudi z vlaganjem v tehnologijo, ki bo omogočala zelo produktivno in kakovostno delo, vlagamo danes, da bi utrdili svoj položaj na jugoslovanskem trgu. Zavedamo se, da bo v boljših razmerah vedno več ljudi lahko kupovalo zelo kakovostno modno konfekcijo.

Pri tem vas gotovo spodbuja dolgoročno izvozna usmerjenost, ki se je pokazala za edino pravilno?

KAREL SUKIČ: Že letos bo okrog 75 odstotkov naših proizvodnih zmogljivosti namenjenih zahtevnemu zahodnemu konvertibilnemu tržišču. Temu cilju se marsikateri gospodarstveni subjekt ne bo mogel približati tudi v naslednjem desetletju. To proizvodno usmeritev, pa najsi gre za klasični izvoz, dodelavne posle ali mednarodno kooperacijo, bomo skušali ohraniti s kakovostjo in razporejanjem proizvodnje. Naslednja usmeritev je prodaja znanja. Prve pozitivne izkušnje že imamo, kajti že tretje leto prodajamo v Egiptu kompletno znanje z usposabljanjem zaposlenih v tovarnah za izdelavo modne konfekcije. V teku so pogovori z zahodnonemškimi partnerji, ki so nas kot ponudnike in izvajalce vključili v tehnološke posle v Sovjetski zvezi. Tretje zelo pomembno področje je pa prodaja znanja v informativno-računalniškem sistemu, ki je dejansko prispevek k preustroju proizvodnje. Navsezadnje so tu že novi programi, npr. od Liva do Ljutomera in samostojne tovarne hladilnih

KAREL SUKIČ

naprav, tačas pa se ukvarjamo tudi z izdelavo nadomestnih delov za konfekcijsko proizvodnjo. Omenim naj program izdelave gumbov, v zadnjem času pa se dogovarjamo o izdelovanju sedežnih garnitur za avtomobilsko industrijo.

Najdražje je to, če ni razvoja

Ali drži ugotovitev, ki jo velikokrat slišimo, da v delovnih organizacijah rešujemo le trenutne težave, premalo pa mislimo na prihodnost?

MILORAD VIDOVIČ: Problemi kadrov se vedno sučejo v zaprtem krogu. Vedno govorimo, da je v soboški občini kadrovska kriza, da je premalo štipendij, na koncu pa tisti, ki pridejo, ne dobijo zaposlitve. Tu se očitno vrtimo v začaranem krogu. V naši, relativno zaprti regiji, ne bomo dobili kadrov od drugod, zato moramo več narediti sami. Po mojem je možnost v tem, da mlade nadobudne in zelo kakovostne kadre bolj povežemo z delovnimi organizacijami. Tudi mlajši delavci se morajo še izpopolnjevati v znanju. Tu bo očitno potrebna sistematična in celovita politična akcija. Zdej v nekaterih delovnih organizacijah soboške občine ugotavljajo, da nimajo niti toliko kadrov, da bi zdajšnje znanje lahko prodali drugam, ker jih ne morejo pogrešati v tekočem proizvodnem procesu. Iz izkušenj vem, da bomo morali imeti vsaj nekaj visoko strokovnih kadrov, ki ne bodo obremenjeni s tekočimi problemi, ampak zgolj z razvojnimi možnostmi kolektiva. Pri tem se moramo zavedati, da rezultati ne bodo nastali

čez noč, ampak šele čez določen čas. Konkretno — v sozdu ABC Pomurka se ponujajo mladi strokovnjaki, pri čemer moramo celo s političnimi pritiski reševati njihovo zaposlovanje. Tak mladi človek nekaj časa čaka, potem pa odide tja, kjer ga rabijo. Odide iz regije in celo v tujino. Vse to so bolj ali manj razvojni problemi. Razvoj sam po sebi je zelo drag, najdražje pa je tisto, če razvoja sploh ni!

V Pomurju pravimo, da imamo premalo znanja, vendar je število doktorjev, magistrstov in drugih precejšnje. Kako nam uspeva to znanje povezati, tudi v smislu svetovalnih, razvojnih organizacij, da bi natančno določili smer razvoja?

MILORAD VIDOVIČ: Tu moramo uporabiti t. i. projektni princip. Ne moremo si namreč privoščiti organizacije, kjer bi skoncentrirali 15 najboljših strokovnjakov, ki naj bi reševali množico problemov. Pač pa bi morali imeti organizacijo, ki bo operativno povezovala vse naše strokovnjake. Konkreten zgled iz sozda ABC

STANISLAV GOBEC

Pomurka: Za oceno študije o hladilniških zmogljivostih v Puconcih smo pritegnili strokovnjake iz različnih organizacij in jim dali možnost, da se uveljavijo pri novem projektu. Po pogodbi so opravili okrog sto ur takega dela in se zopet vrnili v svoje delovne organizacije. Če bi pa bili zaposleni v skupnih službah sozda, bi bili izkoriščeni morda mesec ali dva na leto v svoji stroki, preostali čas pa bi jih obremenjevali z obrobimi strokami, kar ne bi bilo smotno in ne učinkovito. Projekti torej lahko povezujejo strokovnjake naše regije na raznih področjih. Sedaj smo pred ustanovitvijo enote drobnega gospodarstva s svetovanjem in inženiringom, ki bo operativni, visoko usposobljeni strokovni organ, ki bo prenašal že znane programe od drugod. To bo organizacija s 7 zaposlenimi in brez administrativnega delavca. Največji problem pa je najti ljudi, ki bodo tvegali in se na tržišču bojevali s svojim znanjem ter nenehno izobraževali.

Pravimo, da kmetijstvo ni v celoti izkoriščeno, predvsem pri finalizaciji proizvodov. Kaj menite v Mesni industriji ABC Pomurka?

STANISLAV GOBEC: Danes so v svetu 3 strategije: energija, hrana in orožje, vse drugo pa so obrobne strategije. Le redko katera industrija v Pomurju, kot je naša mesna, ki je oskrbljena z okrog 60–70 odstotki lastnih surovin, ima take možnosti. Zato je treba tudi znotraj občine resno razmisliti o sovlaganjih v kmetijsko proizvodnjo in predelavo, predvsem pa v hrano, kar so že zdavnaj sprevideli v razvitem svetu. Mesna industrija ABC Pomurke ima z zunanjimi partnerji sklenjene tri kooperacijske pogodbe, ki temeljijo na dolgoročnem sodelovanju. Tako smo imeli priložnost, da se vključimo v svetovno znani sistem programov za gastronomijo Mc Donalds v ZDA, ki ima že okrog 10 tisoč restavracij po vsem svetu. Prodajajo pa izključno sendviče hamburger, kokakolo, pomfri itn. V strategiji našega razvoja smo se zato odločili za gradnjo tretje etape mesne industrije.

Ob ustreznem trženju bo 35 do 40 odstotkov naše proizvodnje izvozno naravnane. Lanski

izvoz je znašal 12 milijonov dolarjev, letošnji pa naj bi bil 18 milijonov dolarjev. Naš poglavitni cilj je, da posodobimo lastno prodajo, ki bo vabljivejša za kupce. Zato od gradnje tretje etape mesne industrije, ki je velik izziv za tiste, ki hočejo sovlagati v naš projekt, veliko pričakujemo.

Sovlaganje daje dobre možnosti

V soboški občini si veliko obetamo tudi od preustroja grafičnopredelovalne industrije. Kakšne so možnosti tu?

EMIL MARŠIK: Prizadevamo si za take razvojne programe, ki se dajo komercializirati, zato moramo biti organizacijsko sprejemljivejši za uvajanje nove tehnologije. Velik del naše proizvodnje je takšen, da se dela za znanega kupca. To je t. i. naročniška proizvodnja, za katero so značilni kratki dobavni roki. Da bi odpravili ozka grla v proizvodnji in dosegli večjo kakovost izdelkov, si nenehno prizadevamo za posodobitev proizvodnega procesa. Najnovejši proizvod, ki je sad skupnega vlaganja med nemško firmo Ritter in Pomurskim tiskom oz. tozdom Eureco, je samolepni reklamni blok. Kot edini izdelovalec v Jugoslaviji ter drugi v Evropi smo s to proizvodnjo letos služili 2,5 milijona mark. Tu obstajajo že velike možnosti prodaje, zato si prizadevamo za razširitev proizvodnih prostorov, boljšo organizacijo trga in marketinga, ker smo 70 odstotkov te proiz-

EMIL MARŠIK

vodnje prodali s posredovanjem tujega partnerja. Ker gre za kapitalno intenzivno proizvodnjo, zdaj uvajamo procesnoračunalniški krmilni proces tiska, imamo pa tudi avtomatski čitalec tiskarskih plošč in računalniški nadzor nanosa barve ter alkoholno blaženje, kar prispeva h kakovosti tiska in manjši porabi vode. Tudi v tiskarni bomo dopolnili proizvodni proces, kjer je ozko grlo vezava knjig.

In kakšna je usoda samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in financiranju sklada za pridobivanje novih proizvodnih programov?

ZDENKA VIDOVIČ: Žal ugotavljamo, da je doslej pristopila k temu sporazumu le polovica delovnih organizacij iz gospodarstva soboške občine. V občini računamo, da bi na ta način že naslednje leto dobili nad 2 milijardi dinarjev, ki bi jih uporabili za financiranje proizvodnih programov. Ne vidim tehtnega razloga, zakaj se nam ne bi pridružile še druge organizacije, ker znaša združevanje le 1 odstotek iz dohodka po zaključnem računu. Navsezadnje gre za skupni razvoj občine. Vse večje delovne organizacije so se že odzvale, ne pa tudi manjše in kmetijske, kjer verjetno ne vidijo lastnega interesa za svoje naložbe. Po drugi strani pa je naložba vedno manjša. Ob tem je spodbudno, da letošnje polletje prvič beležimo porast akumulacije v občini. Vendar pa je marsikje dosežena na račun nižjih osebnih dohodkov. Nekatere večje delovne organizacije z višjo stopnjo akumulacije namreč vlečejo voz napredka, kar je v sedanjih razmerah gotovo spodbudno.

MILAN JERŠE

Dan pionirjev

Začeli smo z občinimi zbori organizacij in društev. Jaz sem bil pri Rdečem križu. Po občinah zborih je bil kulturni program. Na obisku so bili učenci iz Velike Polane. Predstavili so prizorček »Intervju z Miškom Kranjcem.«

Po kulturnem programu smo si ogledali film. Trajal je dve uri, prikazoval pa je bogataša, ki je v enem dnevu izgubil vse. Bil mi je zelo všeč.

Janko Šobak, 5. a
OŠ Crenšovci

HURA, NOVA TELOVADNICA

Če ima šola telovadnico, je v redu, če ima veliko, je to super. Na šoli imamo telovadnico, vendar le majhno. Zato smo morali večkrat na trening odbojke kar v Križevce. Z zavistjo smo opazovali njihovo telovadnico. Naša skrta želja je bila, da bi tudi mi imeli tako. Nekega dne nam je prišlo v ušesa, da bodo gradili nov vzgojni dom in s tem naj bi dobili tudi štiri nove razrede in telovadnico. V začetku sploh nismo mogli verjeti, da je to res. Ko pa so prišli na gradbišče delavci in je iz dneva v dan poslopje raslo, z njim pa tudi naša telovadnica, je naša sreča dosegla vrhunec. Čeprav v njej ne bo novega supermoderna orodja, ker za to primanjkuje denarja, pa že komaj čakamo, da bomo prvi telovadili v njej. Naša šola pa bo tudi bogatejša za velik objekt, katerega vsi potrebujemo.

Zato še vsi enkrat zakličimo »hura« za našo novo telovadnico.

Tadeja HANŽEKOVIC, 6. r.
OŠ VERŽEJ

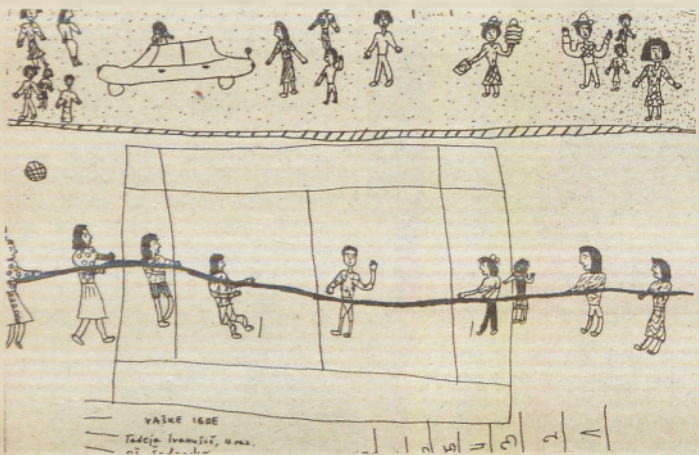
Moje sončno poletje

Za mano so počitnice. V njih sem doživela marsikaj prijetnega in zanimivega.

Sredi julija smo bili vsa družina v Kranjski Gori. To mestoce leži visoko v hribih, obdano s skalovjem, strminami in slapovi. Nekega sončnega popoldne smo se odpravili občudovat del te naše prelepe Gorenjske. Ustavili smo se pri enem izmed slapov Save Bohinjke. S silovitim šumenjem se je spuščal po strmini. Kot kristal čiste vodne kapljice so pršile daleč naokoli. Zadostuje en sam pogled, da ti zastane dih ob vsej tej lepoti — zame tako skrivnostni, neulovljivi lepoti. Okolica je bila poraščena z drevesi in grmičevjem, kamor so prijetno vabile s svojim vonjem ciklame.

Imeli smo še več podobnih sprehodov in izletov, toda dogodki tega dne so ostali v najlepšem spominu.

Klavdija Šek, 6. a
OŠ Edvard Kardelj
Murska Sobota

Jesenski dan

Bila je nedelja. Šla sem k prijateljici Aniti, ker sva se zmenili, da bova to nedeljo preživeli v naravi in pripravili majhen piknik.

Pripravili sva sadni napitek in sendviča. S seboj sva vzeli še kasetofon in ležalnik. Odšli sva po gozdu do gozda in si tam poiskali prostor. Razprli sva ležalnik in prižgali kasetofon. Zabuvali sva se ob prijetni glasbi in klepetali. Pri-povedovali sva si šale in tako poskrbeli za veselo razpoloženje.

Klepetali sva kar naprej, dokler nisva začutili, da sva lačni. Vzeli sva sendviča in ju hitro pojedli ter sili pripravljene napitek. Ko sva pomalicali, sva se začeli sprehajati. Ob gozdu sva našli jagode, ki sva jih z užitek pojeli. Iz gozda je prišel majhna srnica. Ko naju je zagledala, se je prestrašila in odhitela nazaj v gozd. Srnice sva bili veseli. Razmišljali sva, kakšno je življenje srnjadi in drugih gozdnih živali. Sprehod sva nadaljevali po gozdu. Nenadoma zagledam pod smreko nekaj rjavega. Hitim k smreki in zakričim: »Jurčka sem našla, Anita!« Anita pogleda k smreki in zakliče: »Glej.

Melita, tam sta še dva!« Bili sva jih veseli in sva se domenili, da jih bova začeli nahirati. Zares sva jih še nekaj našli. Ker nisva imeli s seboj nobene vrečke, je Anita morala sleči pulover, da sva vanj zavili jurčke. Nabrati sva približno kilogram. Ko sva se vračali iz gozda, so naju presenetile prve kaplje dežja. Pogledala sem v nebo in zagledala temne oblake. Kuplje pa so kar padale. Hitro sva pospravili stvari, ki sva jih imeli s seboj, in stekli proti domu. Z neba pa je neusmiljeno kapljalo na naju, kaplja za kapljo, dokler se ni vilo kot iz škafa. Čez nekaj minut sva pritekli do Anitinega doma. Anita mi je dala trenirko, da sem se lahko preoblekla. Počakali sva, da je nehala deževati, nato sva šli k odkupovalcu in prodali jurčke. Vsaka je zaslužila 3000 dinarjev. Zatem sem odšla, povečerjala in legla, ker sem bila zelo utrujena.

Preživela sem lep jesenski dan, na katerega me bo spominjala ploha, ki me je premočila do kože.

FICKO MELITA 8. a
OŠ GRAD

Skrbimo za svoje zdravje

Zdravje je največje človekovo bogastvo. Ne moremo ga primerjati ne z denarjem, ne z zlatom, z ničemer. Prideš v bolnico in vidiš polne sobe bolnih ljudi.

Včasih je bilo manj bolnih ljudi kot danes, čeprav so tedaj še bile pogoste velike epidemije bolezni, ker medicina še ni dovolj napredovala. Toda vseeno so bili bolj zdravi, kot smo mi danes, saj so imeli drugačno prehrano.

Niso imeli konzervirane hrane, nobenih sladkarij, tudi raznih škropiv niso uporabljali v takšnem obsegu kot danes. Danes bi se morali ljudje čim več ukvarjati s športom. Šport krepi telo, predvsem pa se odvijata na svežem zraku. Poznam dečka, ki se že od malega ukvarja s športom in je bil le enkrat močnejše prehlajen.

Ta bi lahko bil vzor nas vseh. Čim več se gibajmo na svežem zraku! Pijmo mleko, ker vsebuje

TRGATEV

Vinska trta je dozorela, zato trgatve smo imeli, vince dobro smo pili, in vsi veseli smo bili.

Vesna Vodnik, 2. a
OŠ Videm ob Ščavnici

V soboto smo bili na trgatvi. Bilo nas je veliko. Delo je potekalo hitro in nemoteno. Ob devetih smo imeli malico, nato smo šli dalje delat. Potrgali smo grozdje in ga znosili v prešo. Tam je bilo zelo veselo. V kad je tekel sladek most.

Alenka Koren, 4. b
OŠ Videm ob Ščavnici

vitamine, beljakovine, rudninske snovi, kar telo potrebuje.

Toda ne moremo piti samo mleka. Zato moramo naš jedilnik popestriti, a ne s slaščicami in mastno hrano, saj sladkor škoduje predvsem zobem, oboje pa je povzročitelj pretirane debelosti in različnih bolezni.

Sam skrbim za svoje zdravje tako z rednim čiščenjem zob kot s pravilno prehrano in športom, toda zdi se mi, da še vedno premalo, saj moram obiskovati šolsko zobno ambulanto, pa tudi sicer mi boleznj vedno ne prizanašajo.

Poglejmo vsi okrog sebe? Ali ni lepa ta prekmurska zemlja, pokrajina ob Muri! Ali vse to lahko uživamo, če nismo zdravi? Premislite in odločite se boste za zdrav način življenja!

Zdravec Daniel
OŠ Turnišče

PRIČEVANJE NAŠIH MISIJONARJEV — MARIJA SREŠ

Kjer so psi, se sliši lajanje.

(Indijska modrost)

Njeno poistovetenje z indijskimi ženskami je tudi zunanje; nosi njihova oblačila (sari ali kurto), in to se ji zdi zelo pomembno. Prepričana je namreč, da šele potem more priti do notranjega poistovetenja, do globokega, tesnega stika src. Sicer pa sodi, da je bolj doma v Indiji kot v Sloveniji, v Prekmurju. »Najbrž tudi zato, ker mi je zagotovljeno primerno mesto v družbi. Ko sem bila na gimnaziji in na Vekšu v Mariboru, nisem videla posebnih možnosti za uveljavljanje verskih izobraženec. O vrnitvi v domovino še ne morem govoriti in tudi sicer ne vem, kako bi se vključila v tukajšnje družbo,« pravi bratronska misijonarka, že 17 let na misijonarskem poslanstvu na azijski celin.

OPISMEJENJEVANJE S KAMENČKI IN TABLICAMI

Na območju, kjer misijonari — država Gujarat — je zdaj že deset vasi, kjer imajo tečaje iz opismenjevanja. »Potrebnovali bi ustrezna besedila, učbenike, da bi napredovali in se izpopolnjevale. Motivacija je velika in proces opismenjevanja, o čemer pred desetletjem ni bilo ne duha ne sluha, je na pohodu. Ženske vse skupaj same organizirajo in rada jim pomagam. Pravijo, da so bile prej slepe, da so videle in hkrati ne videle. Sredstva so preprosta: kamenčki (krede in tablice), cilj pa je, da bi bile do leta 1995 vse tukajšnje vasi pismene. Računamo na pomoč države, kajti vsega same ne zmoremo. Je pa res, da ženske, ko hočejo kaj doseči, tudi dosežejo — za kakršnokoli ceno. Izvirajo denar, naj bo tako ali drugače. Ne cenijo pa tistega, kar jim podariš,« pojasnjuje Marija in že se ji rojevajo načrti: »Tačas se sama s sabo pogovarjam, če naj še pišem oz. publiciram ali ne. Rada bi objavljala za naše ženske, v gujaratščini, seveda zelo preproste, nazorne prispevke. Vsekakor se bom po vrnitvi v Indijo tega temeljito lotila.« Njeno široko razgledanost z močnim mobilizacijskim nabojem (boj za pravice žensk je vodilo vsega!), aktivistično žilico in organizacijske sposobnosti na svoj način potrjujejo njeni članki in razprave, objavljeni v ženskih revijah, teoloških revijah in dnevnem časopisu. Ravno Marijina miselnost, publicistična dejavnost nas tokrat še posebej zanima.

Bratronska misijonarka s kolegicami v kraju Lusadij.

ŽENSKA, KI SE OPAZUJE

Celo dramo je napisala z naslovom Prutvi (Zemlja), ki so jo večkrat uprizorili. »Govori o mladem, izobraženem dekletu, ki se upira tradicionalnim navadam, recimo zakrivanju žensk ali temu, da bi smela ženska sedeti na stoli, nima pa nikakršnega statusa v družbi. Problematika je dobera zapletena in je bralcu oz. gledalcu prepuščeno, da sam poišče rešitev. Uporabljenega je precej indijskega medija: pesem, ples (garba) in glasha. Večkrat smo jo uprizorili tudi v drugih krajih Gujarata in je po njej še vedno povpraševanje.« Ženska

pokriti. Naj nas ljudje poznajo kot ljudi, in ne kot bitja nad njimi. Na račun te razprave sem bila deležna dokajšnje kritike, tako naklonjene kot nenaklonjene, saj v Indiji niso vajeni, da bi ženska tako odločno in odkrito spregovorila, in tako umetniško. Največ negativne kritike je prišlo iz krogov sester, redovnic: zdelo se mi je, da tudi nekatere ženske ne morejo sprejeti naprednih razmišljanj ženske. Bilo pa je tudi veliko dobre kritike iz vrst duhovnikov in laikov, zlasti še ženskih organizacij, ki so versko neopredeljene.« Pomenljiv je članek Samo enajst na dan, v katerem je govor o plačnem delu in njegovi organizaciji, saj so norme tako visoke, da jih ljudje ni-

vprašanja so obravnavana tudi v razpravah. Ženska, ki se opazuje in Nismo več slepi. »V prvi sem opisala način mojega življenja kot redovnice. Zdi se mi, da ljudje oblikujejo način življenja duhovnikov in redovnikov in je zelo pomembno, da jim prisluhnemo; da živimo odprto, taki kot smo, in da nismo neke vrste hi-

tonska misijonarka opisuje pogreb moža in usodo žene po njem, zlasti v tistem delu, ko žensko po posebne vrste ritualu spremenijo v vdovo. »Vse okraške, ki jih kot ženska lahko nosi, ji strejo in ji s tem — čeprav je stara morda vsega 20 let — ubijejo občutek samozavesti. Celo tako je: če srečaš zjutraj najprej vdovo, je to znamenje, da boš imel slab dan.«

RAZVOZLAVANJE VOZLOV V TELESU

Pogovarjamo se o velikem Tagoreju, njegovi izjemni zapuščini in indijski književnosti. Vnovič streže s pregovori, reki, modrostmi. »Treba se je izraziti, nastopiti. Naše ženske, ne brez razloga, veliko uporabljajo tale izrek:

činu meditiranja, ki se ga tudi redovniki in redovnice radi udeležujejo. »Je najprimernejši način za sproščanje oz. odreševanje od preteklosti. To je desetdnevna meditacija, ki jo vodi zelo znan guru. V Indiji je več tovrstnih središč. V teh desetih dneh mora človek na neki način nehati misliti. Pravijo namreč, da je misel tista, ki nas zaustavlja pri življenju v zdajšnjosti. Pušča nas v minulosti ali nas vodi v prihodnost, ki pa nas skrbi. Ponavadi se postimo oz. dobimo le en obrok na dan; vendar le rastlinsko hrano.

Meditira se zjutraj od štirih do desetih zvečer; vsako uro pet minut meditacije, opoldne je pol ure proste — po kosilu. Dovoljš občutkom, da se sprostijo v telesu. Po posebni metodi tri dni opazuje (ne z očmi, ampak z občutki) svoje nozdrvi, nakar začneš z vso glavo. Pri tem je pomembno dvojje: da se ne navežeš na noben občutek, dober ali slab, in da ga ne zavrneš. Si preprosto indiferenten do občutkov; naj se sprostijo. Gurudži (učitelj) pravi, da se s tem razvežejo vsi vozi preteklosti, Takrat, ko si nekaj želiš, pa tega ne dobiš, se ti zaveže en vozle nezadovoljstva, poženja; ali takrat, ko se na nekaj navežeš, spet nisi več prost, svoboden. Med desetdnevno meditacijo se zaobljubiš, da ne boš opravljal nobenih drugih verskih ritualov, se z nikomer pogovarjal, niti besedice, da ne boš imel z nikomer spolnih odnosov, ne ubil nobene živalce, ne uporabljal nobenih zdravil. Po desetih dneh meditiranja se počutiš kot prenovljen, si — vsaj enkrat — v sedanosti,« pripoveduje misijonarka iz Bratonec, ki se ukvarja tudi z jogo. »Večkrat opravi oboje namesto meditacije evangelija. Pomembno je namreč, da je človek fizično in duhovno pripravljen na delovni dan.«

Oranje z voli — kot privilegij indijskih možakarjev.

Kljub temu se ženske niso dale ugnati. Prej narobe. Odločile so se, da se bodo po celodnevem delu učile pisati, se izobraževati — na lastno pest, z lastnim denarjem. Opismenjevanje in usposabljanje uspeva in to je veliko zadoščenje.« Pretresljiva je zgodba Pokopavamo žive, kjer bra-

moraš se izraziti in zaprositi za tisto, kar si želiš: kot na primer otrok materino mleko. Ali pa tale: upati v drugega pomeni stalno nesrečo. Gre za naslednje: pomagaj si sam in bog ti bo pomagal. In še veliko je podobnih, zelo praktičnih misli.« Ustavimo se pri vipasani, budističnem na-

Zakaj umira osrčje Prlekije?

Otroci so seveda veseli. Ni jim treba hoditi peš, kajti vsak dan pride ponje avtobus in jih zapelje v lepo novo šolo. In kaj vse je tam, česar prej niso imeli? Lepe, svetle učilnice, jedilnica, učni pripomočki, igrišča, pa ... veliko novih prijateljev.

Toda ljudje s Stare Gore v gornjeradgonski občini so še vedno jezni. Bolje povedano — užaljeni. Nočejo se niti pogovarjati o tem, da bi bilo v sedanjih praznih prostorih stare šole kaj drugega, ampak pravijo samo: »Naj nam vrnejo šolo. Otroci te-

zna šolsko poslopje — deloval tega lepega jesenskega dne nekam nenaravno tiho. Kakor da bi jih kdo oropal za življenje. Ljudje že štirideset let gledajo, kako umira njihov kraj. Ne, saj tega ne moremo reči, gasilci bi bili prav gotovo užaljeni. Pa

Roman Prelog pred najstarejšim vodnjakom na Stari Gori

ga še ne razumejo, zdaj jim je tam v Vidmu ob Ščavnici vse lepo, zanimivo. Vendar takšnega lepega prostora kot tukaj ni nikjer, takih sadovnjakov in vrtov ob šoli, je pripovedoval Roman Prelog s Stare Gore 18.

Ne jeziijo se toliko zaradi tega, ker je pač v Vidmu narejena nova šola, temveč zato, ker odgovorni prej niso razmislili, kaj bodo s šolskimi prostori na Stari Gori. Poleg vsega drugega, kar je že izginilo s Stare Gore, osrčja Prlekije, je sedaj izginil tudi šolski vrvež. In res je vrh (ki ni gor) poseljen z nekaj hišami in z lipo ter novim gasilskim domom v središču, nad vsem pa se dviguje mogočna cerkev in pra-

kljub vsemu — če primerjamo, kaj vse je bilo včasih na Stari Gori in kaj je pomenilo obiskati ta kraj nekoč in danes, moramo pač reči — kraju manjka življenje.

Vodnjak iz 16. stoletja

Na Prelogovem dvorišču je vodnjak. Točneje povedano — Prelogova domačija je sezidana poleg vodnjaka, ki je prvi na Stari Gori, saj so ga skopali že v 16. stoletju. Omenjen je tudi v Ljutomerski kroniki.

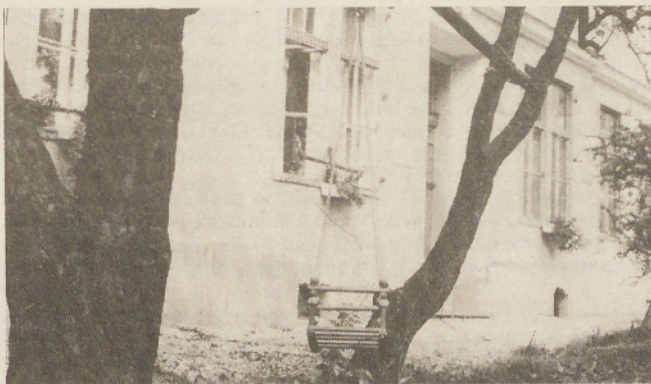
Tudi grad so imeli včasih. Od njega so ostali še stari hlevi. Danes je to mogočna stavba na levi strani ceste, ko se pripeljete na hrih, v precej klavniem stanju, v

kateri so danes trgovinica in dve stanovanji. Pravzaprav je to bila prva šolska stavba na Stari Gori, ki je začela delovati pred več kot sto leti.

Stara Gora je bila včasih tudi šolsko središče. Otroci so prihajali peš iz Bolehnečic, z Berkovskih bregov, iz Berkovec, Žihlavec, Terbegovec, iz dela Drakovec, Malega Moravščaka, Kokotanjčaka, Kutinec, Sovjaka in Ženika.

Zadnje šolsko leto je bilo v šoli 30 otrok in šest učiteljev, smo izvedeli. To stavbo so gradili vojni ujetniki (Italijani) 1917. leta, tudi opeko so delali sami.

Če je kdo pred vojno omenil Staro Goro, je imel v mislih se-

Kakšna bo usoda mogočne stavbe, kjer je bila dolga leta osnovna šola? Bo ostala pozabljena in osamljena, kakor gugalnica pred njo?

jem, takšen ali drugačen. Jernejev sejem sredi avgusta, živinski sejem, Lucijin sejem, kramarski sejem ... Pod lipo in ob cerkvi se je zbralo tudi po 600 prodajalcev. Prišli so od blizu in daleč, dobil pa si vse, kar si potreboval in česar ne. Prej je bil njihov center Ljutomer, to je bil tudi katarski okoliš.

Bili so v središču Prlekije in ne na robu treh občin: Gornje Radgone, Ljutomerja in Pruja.

Trgovino in telefon pa čim prej

Gasilski dom zidajo že deset let. Drugo leto bo zagotovo končan. Le kako bi lahko prej naredili, ko pa so ves denar morali sami zbrati, organizirati številne prireditve, delati tako, kot je bil denar. In ko se je delalo, ni bilo problema z ljudmi. Prišlo jih je po 30 ali 40, pa če je bil pri tisti hiši kdo gasilec ali ne. Čez 20 tisoč delovnih ur je že vloženi v ta gasilski dom.

Pred dvema letoma so dobili tudi asfaltirano cesto. Najbolj od vsega pa si želijo telefon — toda: račun prihajajo, telefonske zveze s svetom pa od nikoder. Tudi trgovine si želijo. Sedanja je komaj vredna imena tr-

govina, na voljo ima le najnujnejše, za vse večje nakupe pa gre v enega od bližnjih (oddaljenih) centrov. Tudi prave gostilne ni na Stari Gori, le hiše.

Zato bi radi, da bi jim končno uspelo odpreti turistično usmerjeno kmetijo. »Ti predpisi in papirji — zaradi njih se vedno vse ustavi!« se slišimo.

Se bo življenje potem vrnilo v srce Prlekije?

Bernarda Peček

Več pozornosti urejanju prostora

Kot drugje v SR Sloveniji se tudi v soboški občini ukvarjajo s problemi pri urejanju prostora. Prvi problem se začne že pri načrtovanju poseganja v prostor, saj tovrstno načrtovanje ni prilagojeno možnostim, ampak le-to prilagajajo drugim načrtovalcem. To pomeni, da je komite za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve pri skupščini občine v Murski Soboti v dokaj nezavidljivem položaju, ker jim drugi določajo načrtovanje prostora. V praksi bi moralo biti ravno obratno, to je, da bi omenjeni komite ponudil prostor in vsem zainteresiranim omogočil vključevanje v to obliko načrtovanja. »Pri urejanju prostora smo dosegli določen napredek, saj varujemo kmetijska zemljišča, kar je jasno opredeljeno tudi v zakonu. Tako ne pozidavamo zemljišč prve kategorije, čeprav je v tem primeru soboška občina v posebnem položaju. Okrog naselij, ki so nosilna za naš razvoj, je namreč v bistvu le prvo območje kmetijskih zemljišč. V Sloveniji pa je problem obraten, saj se pozidava prvo območje kmetijskih zemljišč, čeravno so na voljo tudi druga območja, ki so za kmetijstvo manj zanimiva.« poudarja predsednik komiteja za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve pri skupščini občine v Murski Soboti Silvij Podlessek.

Znatno ugodnejše so razmere glede sklada stavbnih zemljišč, ki deluje zelo dobro in pravočasno opravlja svoje naloge. Na ta način lahko drugi nosilci načrtovanja posegajo v prostor v skladu z načrti in programi sklada stavbnih zemljišč. Osnovni problem, ki jih tare že nekaj časa, je pomanjkanje denarja. »Ta se kaže v samem postopku načrtovanja, ko naši načrti niso v celoti narejeni, ker jim manjkajo določeni bistveni sestavni deli, med katere sodi tudi urbanistična zasnova mesta Murska Soboti. Tudi z organizirano pomočjo ne moremo biti povsem zadovoljni, saj še vedno nismo ustanovili upravne organizacije, ki bi jo po zakonu že morali imeti. Tudi tu je osnovni vzrok pomanjkanje denarja. Če bi namreč ustanovili takšno upravno organizacijo, bi morali zaposliti v soboški občini 7 ljudi, dobiti na voljo ustrezne prostore in tudi določeno opremo,« meni tovariš Podlessek.

Tolikšnih sredstev ne morejo zagotoviti, v republiki pa jim ne dovolijo, da bi v ta namen povečali občinski proračun. Zelo pomemben je tudi informacijski sistem, ki se postopoma razvija. Osnova informacijskega sistema so predhodni podatki, ki jih sedajle zbirajo, kar bo omogočilo še boljše delovanje tega sistema. V prvi vrsti omenjajo urbanistične zasnove, ki so osnova zazidalnih načrtov. Pri Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti so že naročili urbanistično zasnovo mesta Murska Soboti, ki bo gotovo velikega pomena. Predvidevajo, da bodo urbanistično zasnovo naredili tudi za Moravske Toplice in Beltince. Vse to je v skladu z usmeritvami dolgoročnega načrta soboške občine, v katerem je izražena potreba po boljšem urejanju prostora. Pri poselitvah pa so se odločili za mnogosredni razvoj, čemur bodo prilagojeni tudi posamezni zazidalni načrti za večino največjih mest in naselij v soboški občini.

Milan Jerše

NOVO ČRPALIŠČE PRI KROGU

Z VODO POSLEJ NE BO PROBLEMA

Novo črpališče v neposredni bližini reke Mure pri Krogu, s katerim je dolgoročno rešen problem oskrbe z vodo, je velikega pomena za celotno soboško občino. Končana so gradbena dela,

nov dinarjev. Izvajalec teh del pa je sarajevski Energoinvest.

MOŽNOST ŠIRITVE VODOVODNEGA OMREŽJA

»Mislim, da je novo črpališče

bil gradnja cevovoda Krog—Črnske meje, torej povezave z novim črpališčem. To je bilo končano v začetku letošnjega leta, naložba pa je bila vredna okrog 500 milijonov dinarjev. Drugi del, ki se pravkar končuje, je gradnja črpališča v Krogu, kjer je novo vodno zajetje. Tretji del pa je obnova sedanjega črpališča v Črnskih mejah. Vrednost teh del, za katere že imajo izdelane projekte, pa je 800 milijonov dinarjev. V tem primeru gre za

kem, ne moremo biti povsem zadovoljni. Omenjena druga etapa, za kar Projektivni biro v Murski Soboti izdeluje študijo, ki bo končana do konca septembra, je torej v teku. Študija bo v javni razpravi in bo pokazala, kako naprej s širitvijo sistema za oskrbo z vodo. Sredstva za njeno uresničitev so zelo velika, zato se bo treba v občini dogovoriti, na kakšen način opraviti to gradnjo, od katere vsi veliko pričakujemo. Možnost je, da dobimo denar tu-

NOVO ČRPALIŠČE V KROGU — V prijetnem okolju sredi gozda je nastal velik objekt, ki je gotovo širšega pomena. Z njim so dolgoročno rešili problem oskrbe z zdravno pitno vodo v soboški občini.

urediti pa bo potrebno še nekaj napeljav. Po dogovoru z glavnim izvajalcem SGP Pomurje bodo ta dela končali sredi oktobra. Na ta način bodo končali gradnjo drugega dela prve etape gradnje novega sistema za oskrbo z vodo.

Zmogljivost novega črpališča je tačas 60 litrov na sekundo, kar je približno toliko, kolikor znaša sedanja poraba vode. Seveda pa bo možno zmogljivosti črpališča povečati, in sicer z dvema dodatnima vodnjakoma. Tako predvidevajo, da bo končna zmogljivost tega črpališča 200 litrov vode na sekundo. V ta namen je tudi zgrajen cevovod, dolg 5,5 kilometra, ki povezuje novo s starim črpališčem. Vrednost opravljenih del znaša 600 milijonov dinarjev. Za avtomatizacijo celotnega sistema pa so odšteli 200 milio-

v Krogu velika pridobitev za soboško občino, predvsem ko govorimo o gradnji gospodarske infrastrukture. Pri tem ne smemo pozabiti na sušo, zlasti v sedemdesetih in osemdesetih letih, zaradi česar je bila oskrba z zdravno pitno vodo negotova. Šele po dolgih letih, ko so bile dokončane vse študije o gradnji novega črpališča, smo sedaj tako daleč, da lahko začnemo z gradnjo druge etape. To pa pomeni širitev vodovodnega omrežja tudi na tistih območjih soboške občine, kjer tačas primanjkuje vode,« nam je pojasnil direktor tozda Komunalna podjetja Soboti v Murski Soboti Rudi Horvat.

Vedeti je treba, da je gradnja sistema za oskrbo z vodo v soboški občini razdeljena v dve etapi. Zdaj se še izvaja prva etapa, ki je razdeljena na tri dele. Prvi je

UREJANJE OKOLICE — Delavci Splošnega gradbenega podjetja Pomurje iz Murske Soboti so med našim obiskom urejali okolico novega črpališča. Foto: M. Jerše.

avtomatizacijo celotnega sistema in gradnjo komandnega prostora ter biotestne naprave, kar je potrebno za varnost celotnega sistema. Zamišljeno je, da posadke v Krogu ne bo in bo ves proces voden z enega mesta. To seveda terja še dodatna merilna mesta na sedanjem sistemu vodovoda. Končana prva etapa pa bo navsezadnje omogočila tudi širitev vodovodnega omrežja v soboški občini.

»Naša občina je v družbenem načrtu SR Slovenije opredeljena kot območje, kjer primanjkuje pitne vode. Potrebe prebivalstva so namreč precej večje, pa tudi s kakovostjo vode, zlasti na Gorič-

di na račun republiške solidarnosti, ker je naše območje manj razvito,« poudarja Rudi Horvat.

Širitev tega vodovodnega omrežja je predvidena v treh smereh. Prva smer je proti Čankovi in Rogoševcem, druga proti Mačkovecu in tretja proti Moravskim Toplicam in Bogojini. Spričo pomanjkanja zdrave pitne vode na teh območjih je zanimanje posameznih krajevnih skupnosti veliko. To drži v prvi vrsti za vasi in naselja okrog Murske Soboti, saj se skoraj povsod ubadajo s tem vsakodnevnim problemom.

Milan Jerše

gorenjecommerce

p. o., 63320 Titovo Velenje, Partizanska cesta 12

Komisija za delovna razmerja oglašja prosta dela in naloge

v RAZSTAVNO-PRODAJNEM CENTRU GORENJE V LENDAVI

1. ODDELKOVODJA RPC
2. PRODAJALEC II (2 delavca)
3. BLAGAJNIK RPC
4. NAKLADALEC-RAZKLADALEC
5. ČISTILKA

Poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev, morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod 1. — KV trgovec (IV. stopnja usmerjenega izobraževanja)
- najmanj 4 leta ustreznih delovnih izkušenj v trgovini
- pod 2. — KV trgovec (IV. stopnja usmerjenega izobraževanja)
- najmanj 1 leto ustreznih delovnih izkušenj v trgovini
- pod 3. — KV trgovec (IV. stopnja usmerjenega izobraževanja)
- najmanj 2 leti ustreznih delovnih izkušenj v trgovini
- pod 4. in 5. — NK delavec

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas s poskusnim delom po Pravilniku o delovnih razmerjih DO Gorenje Commerce, p. o., Titovo Velenje.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi oglasa na naslov: GORENJE COMMERCE, Oddelek kadrovskih in socialnih zadev, 63320 Titovo Velenje, Partizanska 12.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 60 dneh po poteku roka za prijavo.

NAROČILNICA

NAROČAM VESTNIK

Časopis začnite pošiljati od dne

Ime in priimek:

Naslov: kraj, ulica, hiš. št.

.....

.....

Podpis:

Datum:

Naročilnico natančno izpolnite s tiskanimi črkami, izrežite in pošljite na naslov: VESTNIK, 69000 MURSKA SOBOTA, Titova 29.

Uspešni paraplegiki—ribiči

Slavko Dunaj in Jože Magdič sta se kot predstavnika pomurske regije vključila v ekipo slovenskih paraplegikov, ki se je udeležila tekmovanja v športnem ribolovu v Čeških Budjevicah (ČSSR). Naša tekmovalca sta se dobro izkazala, saj je Slavko Dunaj enkrat zasedel prvo mesto, dvakrat drugo in enkrat tretje, bil pa je tudi dvakrat skupni zmagovalac v troboju. Jože Magdič pa je zasedel enkrat prvo mesto, enkrat tretje, dvakrat četrto in enkrat šesto mesto. V troboju pa je bil drugi z najdaljšim metom v daljavo: 48,5 metra. Ob tako dobrih tekmovalcih je razumljivo, da so se naši predstavniki dobro odrezali tudi kot ekipa: enkrat so zasedli drugo in štirikrat prvo mesto. Skupaj je bilo na tekmovanju 9 ekip.

Naši paraplegiki-športni ribiči pa so pred kratkim sodelovali tudi na republiškem tekmovanju, ki je bilo v Gradcu pri Metliki. Tu so se še bolje odrezali: skupina Dunaj—Magdič—Golob je osvojila naslov republiškega prvaka za leto 1988. Športnim ribičem želimo še več takih uspehov.

M. in J. Magdič

Pomurski paraplegiki-športni ribiči, republiški prvaki za leto 1988.

Ribiški car Branko

Soboško jezero je zelo privlačna voda v vsakem letnem času. Pozimi (če je dovolj nizka temperatura) zamrzne in trdnost ledene skorje preskušajo pogumni drsalci. Od pomladi do jeseni privablja številne ribiče, ki na vse mogoče načine poskušajo privabiti in ujeti ribo. V najbolj vročem delu leta delajo družbo ribam številni kopalki in kopalkice. Slednje pravim prebivalcem vodnih globlin ni všeč in zgodilo se je že, da je hraber som energično popadel kopalko, ki je preveč razkazovala svoje čare.

Jančez Pugalj iz Murske Sobotice ni ujel temperamentnega soma, je pa vsekakor njegovega mlajšega brata (slika), dolgega 170 cm in 20 kg težkega. Najbrž je bilo ribiču Jančezu nekoliko žal, da se je končalo življenje tako častitljivega kralja vodnih globlin, vsekakor pa je v duhu športnega ribiča poklonil trofejo domači ribiški družini. Ribiška sreča se je nasmešila tudi Jožetu Serugi iz Murske Sobotice. Poleg omenjenih je bilo letos uplenjenih v soboškem jezeru še nekaj po teži nevsakdanjih primerkov.

Med člani so ribiči kronali Branka Serca iz Murske Sobotice za ribiškega carja za leto 1988.

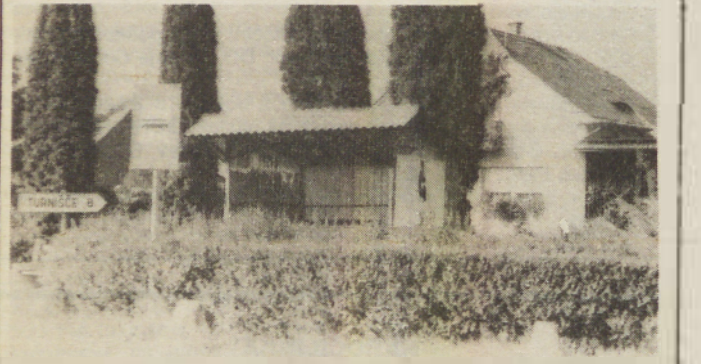
Janko Bezjak

Tekmovali veterani

Gasilsko društvo Borejci je pripravilo tekmovanje starejših gasilcev in kot se za veterane spodobi, so gasilske brizgalne vozile s konjskimi vpregami. Pripravili so zanimiv sprevod gasilske opreme, Alojz Majer pa je povedal zgodovino gasilske tehnike. Čeprav že starejši, so se gasilci pomerili v metanju cevi in tridelnem mokrem napadu.

frku

»Zaščiteno« avtobusno postajališče

V naglo razvijajočem se pomurskem središču, v Beltincih, so v zadnjih letih že marsikaj postorili za komunalno in infrastrukturo, in za lepši videz kraja. Pred leti, ko so krajevni veljaki iz Beltinca postavili dve avtobusni postajališči, sta ohe rabili namenu in tako je še danes. Prvo postajališče na Panonski ulici je dobesedno obdano z živo ograjo — zelenjem. Živa ograja je tako rekoč prerasla vhod v avtobusno čakalnico. Prav bi bilo, da bi odgovorni v krajevni skupnosti omogočili potnikom, ki čakajo na avtobus, dokaj dostojen vstop v čakalnico.

Tekst in foto: Jože Žerdin

Kabelska tv z zamudo

Skoraj gotovo je, da v Črešnjevcih in delu Gornje Radgona do konca oktobra ne bo kabelske televizije, kot so načrtovali. Vzrok za zamudo ni pri izvajalcu del, kot mnogi mislijo, to je Elradu, ki bo izvajal napeljavo, temveč pri KS Gornja Radgona. Toda tudi krajevna skupnost ni kriva za zamudo. Zataknilo se je namreč pri pridobivanju soglasij za napeljavo kabelskega omrežja. Zaradi PTT-ja Murska Sobaota so morali menjati celo projekt, kar je še najbolj podaljšalo rok za ureditev kabelske televizije.

Kot pravijo pri krajevni skupnosti, je precej problemov tudi s tistimi, ki neradi dovoljujejo napeljavo prek zasebnih zemljišč. Seveda pa lahko tiste, ki so vplačali potrebne obroke, vsaj potolažimo, da bo cena priključka kljub neznosni inflaciji nespremenjena, torej taka, kot je v pogodbi. Izvajalci in KS Radgona pa se bodo potrudili, da bo delo čim prej steklo v zadovoljstvo naročnikov kabelske televizije v Gornji Radgoni in okolici.

Ludvik Kramberger

GASILSKI PRAZNIK

Gasilsko društvo Motvarjevci bo čez štiri leta praznovalo 100-letnico delovanja in sodi med manjša društva. Minulo nedeljo pa je pripravilo slovesnost ob prevzemu orodnega gasilskega vozila. Društvo si je lansko leto uredilo nove prostore, opremo in poskrbelo za mlajše člane. Lotili so se tudi akcije zbiranja prispevkov za nakup že rabljenega orodnega gasilskega vozila. Denar zanj so prispevali Lovska družina Prosenjakovci, sis za požarno varnost občine Murska Sobaota ter krajevni in gasilci.

Na proslavi je prebral kroniko društva predsednik Geza Vida, v imenu Občinske gasilske zveze Murska Sobaota pa je govoril Janez Šever. Kulturni program so pripravili učenci osnovne šole Prosenjakovci, pokrovitelj prireditve pa je bila kmetijska enota v Motvarjevcih.

K. Ščavničar

V krajevni skupnosti Lipa deluje gasilsko-tehnična desetina, ki lahko priskoči na pomoč ob požarih in drugih nesrečah. Ekipa civilne zaščite deluje že nekaj let, v zadnjem času pa se je pomladila. Ekipa, ki je od krajevne skupnosti dobila nove oblike, vsako leto sodeluje na sektorskih vajah in drugih tekmovanjih. Poveljnik Alojz Zadravec je z delom nadvse zadovoljen.

Jože Žerdin

Upokojenci na Madžarsko

Društvo upokojencev je pred kratkim organiziralo izlet za svoje člane v sosednjo Madžarsko. Ogledali so si Blatno jezero in letovišče Hevis ter mesto Zalaezerszeg.

Omeniti velja, da so si nekateri člani tokrat prvič ogledali Blatno jezero in nekatere kraje z njihovimi znamenitostmi.

Poleg izleta na Madžarsko je društvo na željo članov, da bi organizirali krajše izlete oz. srečanja, pripravilo nedeljsko popoldansko srečanje. Društvo upokojencev Beltinci je tokrat prvič organiziralo srečanje, ki je organizacijsko in številčno dobro uspelo, kajti udeležencev je bilo nad 100. Srečanje so pripravili v gostišču Perdigal v Izakovcih, kjer so jim pripravili obilno porcijo rib, trio Holman pa je poskrbel, da se je večina udeležencev veselo zavrtela, proti večeru pa so se s kolesi zadovoljni vračali domov.

A. H.

PRAPOR ZA KAPELSKE UPOKOJENCE

Upokojenci iz KS Kapela in Jančev vrh so realizirali sklep letne konferenice: zbrali so prispevke in kupili društveni prapor za območje pododpora. Pokroviteljstvo je prevzelo VG Kapela.

Delegatka, tovarišica Lazarjeva, je opravila svečano razvitje ter prapor izročila predsedniku pododpora Alojzu Kovačiču. Slavnostni govornik v imenu KS in KK SZDL je bil Marjan Pirc, tajnik KS. V kulturnem programu je nastopil 34-članski mešani pevski zbor upokojencev iz Gornje Radgona pod vodstvom tov. Bezjaka in učenci OŠ Kapela.

Zbralo se je nad 140 upokojencev, med njimi najstarejša Antonija Knebek z Jančevega vrha, ki je letos dopolnila 90 let. Ob zvokih harmonike tov. Divjaka so se upokojenci v veseljem razpoloženju zadržali pozno v popoldan.

J. K.

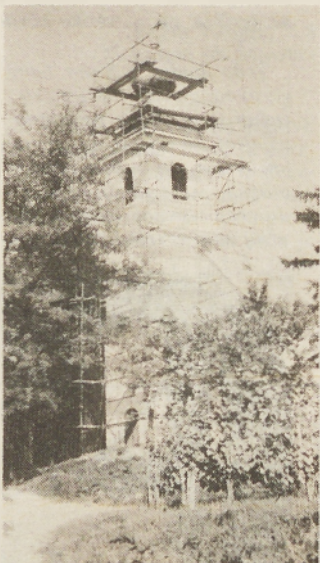
Obnova kapelice sv. Trojice

Kapelica svete Trojice nad Lendavo, ki je že desetletja okras in kulturnozgodovinska znamenitost Lendavskih gorc ter značilen sestavni del mesta, je že dalj časa klicala po obnovi. Zaradi dotrajanosti jo že nekaj časa obnavljajo.

Ko nas je pot v teh jesenskih dneh pripeljala h kapelici, ki je slabe tri kilometre nad Lendavo, smo imeli enkratnega pogled nad prostrano prekmursko ravnino. Kapelica sv. Trojice stoji na 266 metrih nadmorske višine. Zgodovinski viri pričajo, da jo je dala sezidati rodbina Gludovatz leta 1728. Znamenitost kapelice je vsekakor mumificirano truplo kapetana Mihaela Hadika, branitelja Lendave.

Kapelico je načel zob časa, njeno zunanost in notranjost. Za obnovo je Občinska kulturna skupnost Lendava začela zbirati prostovoljne prispevke organizacij združenega dela, društev in posameznikov, ki znajo ceniti kulturno dediščino. Levji delež sredstev pa je dala tudi župnija iz Lendave, ki skrbi za obnovo.

Tekst in foto: Jože Žerdin

IGRIŠČE V MARTINJU

Pred dnevi so bila kronana dolgotrajna prizadevanja mladih zanesenjakov iz Martinja, da bi zgradili nov večnamenski športni objekt.

Zagnani člani športnega dru-

Györek novi zvezni sodnik

Pred dnevi je opravil Jože Györek, ki je že 28 let, od pionirskih let, član ribiške družine iz Murske Sobotice, v Sremski Mitrovici izpit za zveznega sodnika ribiških tekmovanj v ulovu rib. Jože, ki mu je ribištvo del življenja, je že od leta 1976 republiški sodnik. Pri ribištvu mu je bil vzor in stalni spodbujevalec za angažiranje — mednarodni ribiški sodnik Janko Božič iz Ljutomer. Jožeta Györeka večina ljudi v Pomurju pozna kot dolgoletnega organizatorja ribiških piknikov pri gramoznici na Bakovski cesti. Jože je bil pobudnik v zadnjih letih najbolj obiskanih prireditev v Murski Soboti in širše. Tačas z ribiško družino Murska Sobaota ne sodeluje najbolje, ker meni, da so se ob velikih komercialnih poslih skalili pristni odnosi med ribiči — člani ribiške družine.

Boris Hegeduš

štva Srebrni breg (iz Martinja in Boreče) so na ruševinah stare šole napravili igrišče za mali nogomet, ob njem pa še 400 m² veliko betonsko površino, ki naj bi ustrezala meram teniskega in košarkarskega igrišča, njena namembnost pa bo seveda še mnogo večja.

V načrtu je še precej ureditvenih del (okolica, ograja, namestitve športnih rekvizitov ...).

Posebej pa je treba poudariti, da je celotna akcija potekala dve leti, da so vsa dela opravljena prostovoljno in brezplačno, finančna sredstva pa so se nabrala od dejavnosti društva in prostovoljnih prispevkov članov društva.

SREČKO KALAMAR

GORENJE—ELRAD

Izlet za upokojence

V delovni organizaciji Gorenje Elrad vsako leto pripravijo za svoje upokojence izlet po Sloveniji. Letos so se odpravili v Titov rojstni kraj Kumrovec, kjer so si ogledali muzej in spominski center. Izleta se je udeležilo več kot 70 upokojencev. Izletov se leti radi udeležujejo, saj na tak način najbolj ohranijo stike z nekdanjimi sodelavci.

L. K.

Asfalt v Murščaku

V krajevni skupnosti Kapela, ki šteje 1750 krajanov, si vseskozi prizadevajo, da bi vse krajevne in vaške ceste asfaltirali. S tem bi izboljšali varnost prometa, prihranili pa tudi pri vzdrževanju makadamskih cest. Pri ureditvi tega načrta si pomagajo s samoprispevki, ki so skoraj v celoti namenjeni posodabljanju krajevnih in vaških cest. Asfaltiranje izvajajo po naprej pripravljenih planih.

V letošnjem letu so sredstva iz krajevnega samoprispevka namenili asfaltiranju 1600 metrov dolge ceste Murščak—Selišči in tako z asfaltom povežali krajevno skupnost Kapela in Videm. Dela so stala 100 milijonov dinarjev, opravilo pa jih je cestno podjetje Maribor, tozdr Murska Sobaota. Sredstva so zbrali po ključu, dve tretjini iz krajevnega samoprispevka, eno pa so prispevali krajanji, ki živijo ob novoasfaltirani cesti. Posebna pridobitev asfalta za krajane Murščaka pa je uvedba avtobusne proge za vse tri izmene v Radence in Gornjo Radgono.

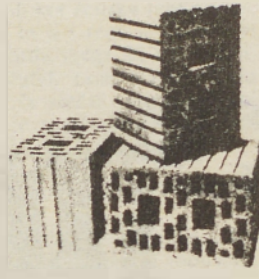
Ludvik Kramberger

GRADIMO SODOBNO

Novost na našem tržišču — izolacijska opeka

IZOSKOK

modularni blok z mikroporami.

IZOSKOK omogoča:

- dobro toplotno in zvočno izolacijo
- toplotno stabilnost
- prihranek energije do 21%
- ekonomično in enostavno gradnjo

IZOSKOK vam pomaga prijetno preživeti vroča poletja in mrzle zime.

OPEKARNA KOŠAKI/MARIBOR

Šentiljska 116, telefon 082/21 018, 24 907

zavarovalna skupnost triglav

POMURSKA OBMOČNA SKUPNOST n. sol. o., MURSKA SOBOTA, Titova cesta 13

Občanom soboške in radgonske občine čestitamo ob njihovem prazniku!

ARCOMURKA

KMETIJSKI KOMBINAT RADGONA n.sol.o.

OB PRAZNIKU OBČINE ČESTITAMO!

NTK v sredini lestvice drugoligašev?

V soboto, 15. oktobra, se začne namiznoteniška sezona v medrepubliški ligi zahod in republikah. Da bi o novem tekmovanju zvedeli kaj več, smo za izjavo zaprosili Mirko Ungerja, republiškega kapetana za moške in tehničnega sekretarja NTK Sobota. »Sobota se na novo drugoligaško tekmovanje pripravljali več kot dva in pol meseca. Ekipo bo letos precej spremenjena, ker sta v JLA odšla dva ključna igralca: Benko in Benkovič. Strokovno vodstvo se je znašlo pred pomembno odločitvijo, kako čimbolj zapolniti to vrzel. Po dolgotrajnih prizadevanjih nam je uspelo dobiti igralca ljubljanske Olimpije, Gašiča, ki bo leto dni nastopal za NTK Sobota. To je vsekakor velika okrepitev. Tako bodo namiznoteniški igralci Sobote v tej sezoni nastopili v naslednji postavi: Kuzma, Gašič, Unger, Rihtarič in Ori. Pričakujemo, da se bo ta ekipa lahko potegovala za uvrstitev od sredine lestvice navzgor. Če prihodnje leto pa imamo večje ambicije, saj se iz vojske vrne Benko in Benkovič, in bomo poskušali startati na prvo mesto in uvrstiti v prvo zvezno ligo, kjer smo igrali že več sezon.«

MIRKO UNGER — Republiški kapetan za moške in tehnični sekretar NTK Sobota ne skriva optimizma pred bližnjo sezono. Foto: N. Juhov.

In kaj pričakujete od posameznih igralcev?

»Za našo ekipo pomeni vsekakor veliko okrepitev Gašič, kajti brez njega bi se verjetno borili za obstanek v ligi. Precej pričakujemo tudi od Kuzme, ki je že dve sezoni igral v tej konkurenci in naj bi postal nosilec uspehov ekipe, medtem ko bo Unger prvič nastopil v tej ligi. Ostala dva mlajša igralca, Ori in Rihtarič, se bosta v ekipo vključevala po potrebi in bosta lahko nastopila tudi za Radgona v republiški ligi. Moramo vedeti, da bo letošnja druga liga zelo kakovostna z velikim številom mladih igral-

mladimi Kusom, Gerendajem in drugimi, ob pomoči nekaterih starejših igralcev. Tudi ta ekipa se bo letos potegovala za sredino lestvice in bo težko dosegljivo lansko tretje mesto, ko je igral tudi Unger. V B republiški ligi bo nastopila mlada ekipa Sobote, katere cilj je, da se obdrži v ligi, kar mislim, da ne bo težko. Pomembno pa je, da se ti igralci kalijo za naslednja tekmovanja. Več pričakujemo tudi od mladinske vrste, medtem ko s pionirsko ekipo za zdaj ne moremo posegati visoko.«

Milan Jerše

Öri v prvi skupini

Kvalifikacijski mladinski turnir SRS, ki je bil v Murski Soboti, je zbral vse najboljše slovenske igralce. Pomurci so igrali povprečno, pričakovanja je izpolnil le Öri, ki se je edini uvrstil v prvo skupino na sklepnem TOP turnir in ima tako priložnost, da se uvrsti na letošnje zvezne pozivne turnirje, razočaranje pa pomenita slabi uvrstitvi Rihtariča ter Gerendaja.

Öri je v svoji skupini dosegel rezultat 9:0 in je ostal brez poraza, premagal pa je tudi prvega favorita v tej skupini, državnega pionirskega reprezentanta Ignjatoviča. Dober je bil tudi Kus, ki je z rezultatom 5:4 zasedel peto mesto, prav tako pa tudi Županek, ki je bil z rezultatom 4:5 šesti. Rihtarič je s 6:3 pristal na zanj slabem četrtem mestu, slab pa je bil tudi Gerendaj, ki je s 3:6 zasedel osmo mesto in se mu pozna premalo treninga. Pomurci so tako na prvem mladinskem tekmovanju v novi sezoni dosegli manj, kot so pričakovali. M. U.

Vogrincec in Sekereševa v finalu

V Lendavi je kar 34 igralcev in igralk iz vse Slovenije sodelovalo na 1. republiškem B turnirju v badmintonu, ki je četverici najboljših omogočal tudi uvrstitev na turnirju A skupine. Lep uspeh sta dosegla Marjan Vogrinec in Karina Sekereš, saj sta se uvrstila v finale in izgubila šele v borbi za prvi mesti. Marjan Vogrinec je dvoboj pri vodstvu Zateleta zaradi poškodbe moral predati. Rezultati: Moški: 1. Zatelet (Olimpija), 2. M. Vogrinec (Mladost Lendava), 3. S. Šendlinger, 6. Kustec, 7. Skušek, 9.—12. Bajs, Dominko, 13.—16. Pule, 17.—20. R. Vogrinec (vsi Mladost Lendava).

Ženske: 1. Carman (Ježica), 2. Sekereš (Mladost Lendava), 3. 4. Mulič, 8. Krpan, 9.—12. Matičič, Györköš (vse Mladost Lendava).

Vogrincec, Sekereševa in Muličeva bodo v soboto sodelovali v Ljubljani na turnirju najboljših slovenskih igralcev in igralk.

V Lendavi pa bo v soboto ob 10. uri pionirski dvoboj Lendava—Gleisdorf v pionirski konkurenci. tg

ROKOMET

Točka Bakovcem in poraz Polane

Čeprav so vodili že s 6 goli razlike (23:17), so rokometiški Bakovci tudi tokrat po nepotrebnem izgubili točko. Pred okrog 500 gledalci so na domačem igrišču proti Črnomlju iztržili le točko z rezultatom 23:23 (11:8). Največ golov za Bakovčane je dosegel Kozel (8). V naslednjem kolu gostujejo v Krškem.

Rokometašice Polane pa so na domačem igrišču izgubile z mariborskim Branikom z 20:24 (9:10). Hozjanova je dosegla 8 zadetkov. Polana je tudi po 4. kolu brez točke na zadnjem mestu, v naslednjem kolu pa bo gostovala v Cerknem.

Polovičen uspeh pomurskih predstavnikov

V 4. kolu druge republiške rokometne lige je Radgona na domačem igrišču prvič zmagala. Premagala je ekipo Šempetra s 25:22. Manj uspešni so bili rokometiški Kroga, ki so izgubili v Šostanju s 26:29, Črenšovski Toko pa je na domačem igrišču izgubil z Veliko Nedeljo s 23:28.

V 5. kolu je v pomurskem derbiju Krog premagal Radgona z 19:17, Toko pa je izgubil s Šempetrom s 23:32.

PRL — moški

4. kolo — Krog: Bistrica 27:21, Mladinec: Polet 37:15, R. križje: Bakovci 32:28, Polana: Videm 31:24 in zaostala tekma Videm: Krog 28:33. Vodita Mladinec in Krog z 8 točkami.

NOGOMET

Popoldne A reprezentanca SFRJ: Mura

Od ponedeljka do 19. oktobra, ko bo v Glasgowu kvalifikacijska nogometna tekma za svetovno prvenstvo s Škotsko, se v Murski Soboti pripravljala A reprezentanca Jugoslavije. To je pomembno priznanje za prizadevne nogometne delavce pomurskega središča, ki se bodo tudi tokrat potrudili za čim ugodnejše bivanje reprezentantov. Ti se bodo danes ob 15.30 na stadionu NK Mura v Murski Soboti pomerili z domačimi igralci. Dogodka vsekakor ne kaže zamuditi!

Zmagi Mure in Nafta ter poraz Veržeja

V 7. kolu slovenske nogometne lige je Mura premagala Partizan Hmezd z 2:1 (2:0). Čeprav so imeli že od 16. minute igralca več, so le tesno zmagali. Gola za Muro sta v prvem polčasu dosegla Cifer in Abakumov. Mura je na 5. mestu z 8 točkami, v naslednjem kolu pa gostuje pri Stolu Virtusu.

V slovenski območni ligi vzhod pa je prijetno presenetila Nafta, ki je v gostih premagala Papirničarja s 3:1 (0:1). Gole so dali Šijanec, Pintarič in Horvat. Nogometaši Veržeja pa so izgubili s Proletarcom 0:2 (0:1). Po 7. kolu ima Veržej 5, Nafta pa 4 točke.

PNL

Beltinka povečala naskok

7. kolo — rezultati: Črenšovci: Cankova 2:1, Lipa: Mladost 6:5, Bakovci: Turnišče 1:1, Dokležovje: Tišina 1:0, Beltinka: Renkovci 2:0, Polana: Dobrovnik 6:1.

Lestvica:									
Beltinka	7	6	0	1	17:3	12			
Črenšovci	7	4	2	1	13:11	10			
Renkovci	7	4	0	3	11:10	8			
Tišina	7	3	2	2	11:10	8			
Dobrovnik	7	3	2	2	10:12	8			
Turnišče	7	3	1	3	19:11	7			
Lipa	7	3	1	3	13:17	7			
Dokležovje	7	3	1	3	7:14	7			
Mladost	7	1	3	3	16:18	5			
Polana	7	1	2	4	17:16	4			
Cankova	7	1	2	4	13:19	4			
Bakovci	7	1	2	4	8:14	4			

I MNL MS

7. kolo — Tromejnik: Šalovci 7:2, Gančani: Čarda 2:1, Ljutomer: Ižakovič 1:2, Puconci: Radgona 4:1, Tešanovci: Rogašovič 1:6, Rakičan: Bratonce 3:2. Vodijo Ižakovič s 13 točkami pred Rogašovič, 11, in Ljutomerom, 10 točk.

II MNL MS

6. kolo — Serdica: Hodoš 3:0, Križevci: Prosenjakovič 2:1, Apače: Grad 4:1, Vrelec: Pušča 4:3, Bogojina: Selo 1:1. Na čelu lestvice so Apače z 10 točkami, Serdica (s tekmo manj) in Selo pa sta zbrala po 9 točk.

ONL Lendava

5. kolo — Panonija: Odranci 0:7, Bistrica: Mostje 3:1, Hotiza: Kobilje 1:1, Petišovci: Nedelica 1:3, Nafta B: Lakoš 0:1.

6. kolo — Nedelica: Nafta B 4:2, Kobilje: Petišovci 2:0, Odranci: Lakoš 5:2, Panonija: Bistrica 0:1, Mostje: Hotiza 1:4. Vodijo Hotiza pred Bistrico in Lakošem — vsi imajo po 8 točk.

II. ONL Lendava

4. kolo — Žitkovci: Zvezda 6:1, Kapca: Graničar 1:2, 5. kolo — Kapca: Olimpija 0:4, Žitkovci: Graničar 1:1. Vodijo Žitkovci pred Graničarjem — oboj imata po 7 točk.

Poraz žensk in zmagi moških

V slovenski košarkarski ligi za ženske so igralke Pomurja izgubile v Zireh s Kladivarjem s 57:64, v moški območni ligi pa je Pomurje premagalo Polzezo z 82:72. V 2. republiški ligi vzhod pa je Radgona premagala Miklavž z 69:66.

Agroplod: Brezovica 1:3

V 1. kolu slovenske odbojkarke lige je Agroplod iz Ljutomerja po pričakovanju klonil proti Brezovici z 1:3 (2:15, 10:15, 15:12, 10:15). Gostje so močno okrepljeni z bivšimi igralci Bleda, v naslednjem kolu pa igrajo Ljutomerčani v Ljubljani proti Narodnemu domu.

Startali so tudi odbojkarji v 2. slovenski ligi. OK Pomurje je v moški konkurenci premagal Partizan Hoče s 3:1, ženske istega kluba pa so izgubile s Prevaljami z 2:3.

V Bakovcih jutri tek parov

V petek, 14. oktobra, ob 16.00 bo v športnem centru Bakovci že tradicionalni tek parov in otroški živžav, za katerega sta poskrbela TVD Partizan in društvo prijateljev mladine. V teku parov — nastopajo lahko moški in ženske — se bodo pomerili na 3 in 6 kilometrov. Kategorije so razdelili: do skupnih 30 let, do skupnih 60 let in nad 60 let. Vsi udeleženci bodo prejeli značke, štartnoge pa ne bo.

KAJAKAŠTVO

Varga tokrat drugi

Na mednarodnem maratonu od Brežic do Zagreba (42 kilometrov), ki je bil speljan po reki Savi, nastopilo pa je 200 tekmovalcev iz Avstrije in Jugoslavije, so se izkazali tudi pomurski predstavniki. Štefan Varga iz Kroga je bil pri članih drugi, pri mladincih sta zmagala Gajtman—Kuzmič, pri C-2 turistih Kuzmič—Kovačič, pri pionirjih se je s 1. mestom izkazal Čizmašija iz Bistrice, pri mladinkah K-1 pa njegova klubska tovarišica Ozbečič s 3. mestom. Tretja je bila tudi Anita Gjerek pri pionirkah K-1.

STRELSTVO

Zmaga Noršinec

Na odprtem tekmovanju za Groharjev memorial z zračno puško, ki je bil v Hrastniku, so med 19 ekipami zmagali Noršinci z 287 krogi. Med posamezniki sta Bukovec in Horvat nastreljala po 277 krogov.

V občinski A strelski ligi MS je po 2. kolu na prvem mestu Grafičar z 2841 krogi pred Gančani, 2838, in ABC Pomurka, Mesna industrija, 2814 krogov. V občinski B ligi pa vodi Koloman Flisar pred dvema ekipama Noršinec. V pionirski ligi je v vodstvu ABC Pomurka Mesna industrija pred Krko in Noršinci.

Se zanimате za vadbo?

Nova pridobitev za telesnokulturno dejavnost prebivalcev Murske Sobotne in drugih je športna dvorana pri Osnovni šoli Edvarda Kardelja, ki je primerna za vse dvoranske športe in druge prireditve. Z oktobrom je dokončno usposobljena tako da lahko z vadbo začnejo klubi in predstavniki delovnih organizacij. ZTKO občine Murska Sobotna ima na voljo popoldanske izmene, in sicer med tednom od 17. do 22. ure ter ob sobotah in nedeljah.

7 dvorano sedaj upravlja poseben odbor, ki je tudi pripravil hišni red ter cenik vadbe in prireditve. Vsi morebitni interesi se lahko oglašijo na sedežu ZTKO v TVD Partizanu, kjer je možno rezervirati čas vadbe. Sicer pa bodo podrobnejši urniki pripravili na pogovoru, ki bo v četrtek, 13. oktobra, ob 13.00 na sedežu ZTKO v Murski Soboti.

ZAKAJ TAKO?

Končale so se 24. 01 v Seulu. Vsi skupaj smo ponosni, da smo tudi Pomurci imeli svojega predstavnika — rokoborca Franca Podleska.

Hkrati se začneja novi olimpijski ciklus za Barcelono 92, in prav zato želimo sedaj opozoriti široko javnost na določene nepravilnosti, ki se dogajajo v telesni kulturi — in sicer nepravilno razporejanje družbenega denarja ZTKO M. Sobotna; od celotne dotacije okrog 200 MILIJONOV DINARJEV je namenjena za vrhunske in tekmovalni športi letno 87.000.740 din. Predvsem se bom dotaknil rokoborskega športa, kajti odnos ljudi, ki so zadovoljni za pravilno razporejanje družbenega denarja, je nepravilen, mačehovski. Ta usoda spremlja tudi nekatere druge «male» športe z dobrimi rezultati.

Če bom bolj konkreten — v letošnjem letu je RK Pomurje dobil za redno dejavnost 1.800.000 din ali 2 odstotka od vseh sredstev, namenjenih za vrhunske in tekmovalni šport.

V letošnjem letu so rokoborci dosegli naslednje rezultate: dva naslova mladinskega državnega prvaka, dva nastopa na mladinskem evropskem prvenstvu in eno kolajno s članskega državnega prvenstva.

Torej je po rezultatih RK Pomurje pri samem, če ne na samem vrhu lestvice v občini, a po dotaciji s strani ZTKO na samem dnu in zato se s pravico sprašujem, ali je to nagajevanje po simpatijah? Se večji absurd pa je, ker se od teh klubov zahteva strokovni program, enako kot od klubov, ki imajo profesionalne delavce in sodijo v športe s prioritarnim programom. Tisti, ki delijo denar, naredijo to nestrokovno in kakor odgovarja nekaterim posameznikom — tako rekoč «od okasa». Zato želimo opozoriti, da mora financiranje programov temeljiti na temelju doseženih rezultatov, kajti vsakemu mlademu človeku, ki se ukvarja s športom in dosega primerne tekmovalne rezultate, se mora ustrezno temu financirati njegov program, ne glede na to, s katerim športom se ukvarja, kajti ne smemo pozabiti, da je šport sestavni del naše družbe.

Če nekdo ne želi ali ne zna pravilno razporediti družbenega denarja, mora odstopiti mesto tistim, ki bodo to bolj pravično naredili. Zato mora biti vsak, ki opravlja družbeno funkcijo, deležen kritike, če svojega dela ne opravi tako, kakor bi moral.

Ali smo se kdaj vprašali, koliko truda in koliko ur treninga je potrebno, da se doseže samo en povprečni rezultat v državnem merilu? Da o vrhunskih rezultatih sploh ne govorimo. In če hoteli ali ne, nekaj moramo spoznati: da imajo možnosti za doseganje vrhunskih rezultatov le športniki iz individualnih športov zaradi raznih subjektivnih in objektivnih okoliščin, pa tudi praksa je to pokazala. In če se v kakem športu pojavi talentiran športnik, ki začne dosegati dobre rezultate, smo dolžni, da njegov program financiramo ustrezno, kajti zato se od vaju tudi družbeni denar, ki pa je bil do sedaj v večini primerih napačno investiran, napačne naložbe pa niso zaželeni nikjer, niti v športu, in so tudi škodljive.

Iz RK Pomurje trenutno tekmuje 6 tekmovalcev za druge klube po Jugoslaviji, živijo in trenirajo pa v Pomurju. Edini razlog za to je, ker ZTKO M. Sobotna ta šport nepravilno obravnava in zaradi tega tudi premalo financira. V drugih klubih dobijo primeren športni dodatek, materialna sredstva za priprave, potne stroške. Odgovor, zakaj pri nas tega ne dobijo, ne sme biti, da «nimamo denarja», ampak je v tem, da sredstva za tekmovalni in vrhunske šport nepravilno razporedijo.

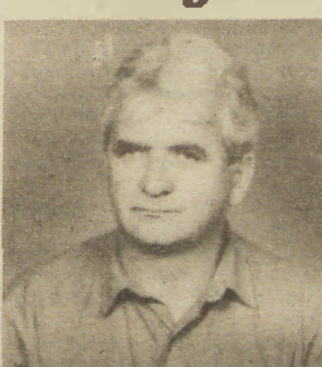
V kolikor se stvari ne izboljšajo, bodo 1. 1. 1989 tudi drugi dobri tekmovalci iz RK Pomurje odšli v druge klube. Tega pa si ne bi smeli dovoliti, da nam pripravljani tekmovalci odhajajo in nam na OL, sredstevskih, svetovnih in evropskih tekmovanjih tekmujejo za druge klube. To, česar ne dobijo od ZTKO M. Sobotna, se ne more dopolniti niti s podporo delovnih organizacij (Radenske, ABC Pomurke) in angažiranostjo upravnega odbora. Odločil sem se, da se oglašim s tem člankom, da bi se sedanje razmere spremenile na boljše: upam, da športniki in trenerji dobijo to, kar si zaslužijo, kajti vsi so amaterji in veliko svojega prostega časa žrtvujejo, da nam vsem prinesejo čim več prijetnih trenutkov z njihovimi dobrimi rezultati.

A le, če jim bomo pravilno pomagali, saj imamo talentirane posameznike, ki lahko posegajo po vrhunskih dosežkih. Vseeno pa bi nam moralo biti, v katerem športu, mar ne?

Blaž Davidovski

JOŽE GOLOB, NOGOMETNI SODNIK, ODLOŽIL PIŠČALKO

Ljudje dobro poznajo nogometna pravila

Na nogometni tekmi Mura—Dinamo (Zg) se je od sodniške piščalke poslovil Jože Golob, star 42 let, voznik avtobusa iz Murske Sobotne, ki je v 16 letih piskal na blizu 400 nogometnih tekmah. Ob slovesu z nogometnih igrišč smo ga najprej vprašali, kako je našel pot med nogometne sodnike?

»Že kot otrok sem rad tckal za žogo, brali smo celo žogo, nabito iz cunj, ker po mi to ni šlo posebn dobro, sem vseeno hotel

ostati ob nogometu. Vpisal sem se v tečaj, opravil izpit in postal podzvezni sodnik.«

Danes se športno občinstvo pogosto spozablja ob svojih strasteh in sodniki so mnogokrat deležni različnih očitkov, kaj menite o tem?

»Nogomet je samo igra in ne bi smela minevati v gladiatorskem smislu, morala bi biti športna, sodniki pa bi morali prispevati k temu, da se nogomet ne bi še bolj pokvaril. Med tekmo sodniki namreč ne smejo poslušati gledalcev, spoštovati morajo pravila igre in si ustvariti avtoriteto — takrat ne bo manjkalo tudi zaupanja gledalcev.«

Kako je z mladimi sodniki?

»Zanimanje mladih je vse manjše. Tudi izpadi so razlog, da se vse manj ljudi odloča za nogometnega sodnika. Res je, da se občasno pojavijo težave na tekmah, ki jih mladi sodniki težko izpeljejo, ker ljudje danes že preveč dobro poznajo tudi nogometna pravila.«

TC

JESEN IN VARNOST CESTNEGA PROMETA

Prometna varnost v Pomurju je na splošno slaba, vendar je za takšno stanje več subjektivnih kot objektivnih vzrokov, saj se voznotehnične razmere ne poslabšujejo enako hitro kot prometna varnost. Torej, velikokrat je pri prometnih nezgodah in drugih ogroževalnih deliktih, ki nas ogrožajo v prometu, navzoč subjektivni faktor.

Posebej je potrebno zaradi varnosti cestnega prometa na območju Pomurja opozoriti na jesenski čas, ko je v letošnjem letu zaradi posebnih razmer (suša) nekoliko zgodnejše spravilo jesenskih pridelkov, zato je na naših cestah bistveno več kmetijske mehanizacije kot sicer in zaradi tega tudi bistveno več nevarnosti. Tako moramo na tem področju v jesenskem času ločiti dve vrsti nevarnosti, in sicer: poškodbe s kmetijskimi stroji pri delu in prometne nezgode s kmetijskimi stroji. Več posledic je običajno pri delu s kmetijskimi stroji, predvsem gre tu opozoriti

na ravnanje s silažnimi kombajni za koruzo, ko se zaradi hitrejšega dela odstranjujejo razna zaščitna sredstva, napake oz. zastoji pa se odpravljajo med obratovanjem ipd., kar je še posebej značilno za stroje za ličkanje koruze, ko vsako leto prihaja do delovnih nezgod s hudimi poškodbami.

Pri ravnanju z delovnimi stroji je nujno upoštevati navodila izdelovalcev, predvsem glede zaščite pri delu in odpravljanju zastojev, pri tem pa upoštevati tudi zmožnosti strojev, izkušnost uporabnikov, vremenske razmere, posebej pa se poskušajmo izogibati delu z nevarnimi kme-

tjskimi stroji ponoči.

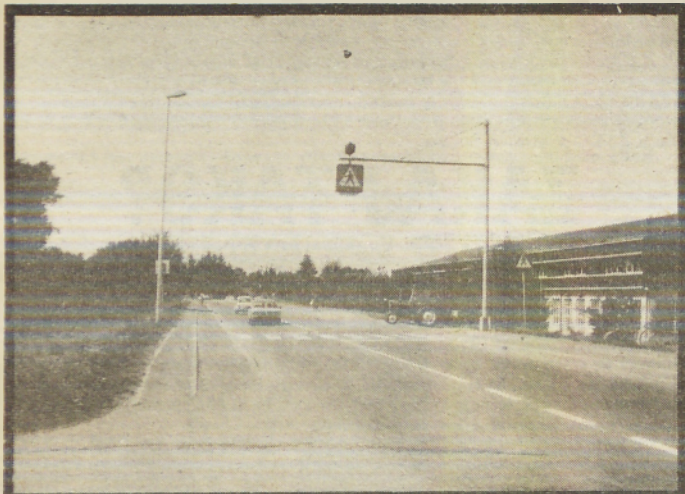
Druga vrsta nevarnosti jeseni v cestnem prometu pa je povečano število kmetijske mehanizacije. Nevarnost se stopnjuje na vrhuncu spravila določenih kmetijskih pridelkov in ob poslabšanju vremena. Tako se ob spravilu koruze pojavljajo na cestah kombajni in traktorji, po večini z dvema velikima prikolicama, posebej pa še ob spravilu sladkorne pese, ko je običajno še slabše vreme. Predvsem pri prevozih opozarjamo na brezhibnost svetlobnih teles — posebej še pri priklopnikih, brezhibnost zavor in upoštevanje skupne mase, saj so se že začela meglena jutra, ko je vidljivost bistveno zmanjšana in je obvezna uporaba luči v prometu, na cestah je veliko blata in ob prekoračitvi največje dovolje-

ne mase je nevarnost v prometu še bistveno večja. Posebej želimo opozoriti prevoznike, ki bodo vozili sladkorno peso, na pravilno nalaganje tovora; saj pesa velikokrat pada z vozila, ker je tovor praviloma naložen še čez podaljške stranic.

Opisane nevarnosti temeljijo na zgledih iz prakse, saj je bilo v preteklem letu obravnavanih 29 delovnih nezgod s kmetijskimi stroji, pri katerih je kar 6 ljudi izgubilo življenje, 11 jih je bilo hudo in 12 lažje telesno poškodovanih. Pri tem materialna škoda sploh ni pomembna, ker ni primerljiva s hudimi posledicami pri ljudeh.

Torej, upoštevajte opozorila in naj vam bodo kmetijski stroji v pomoč, ne pa nevarnost!

Marjan HORVAT

Lendava je dobila prvi sodobno urejen prehod za pešce, ki bo v nočnih urah osvetljen. Cestno komunalna skupnost Lendava, ki je financirala postavitev tega prometnega znaka pa žal nima več denarja, da bi ga lahko prikloplili na elektriko. Tako znak imamo, a ga ne moremo uporabljati.

POTA IN STRANPOTA

Zapirajo, mar ne?

Tačas je iz lendavske občine, ki ima 27.000 prebivalcev, zaprtih 33 občanov. Svoječas so pač prišli navzkriž z zakoni, zato so jim sodišča odmerila ustrezno dolžino odvzema prostosti. Najdlje, in sicer več kot 5 let, bodo zaprti štirje, od 2 do 5 let osem, do 2 leti šest, do 1 leta šest, kazen do 6 mesecev zapora pa je izrečena prav tako šestim. Ne da bi v tem zapisu hoteli posebej poudarjati narodnost, katere člani so še posebej nagnjeni h kaznivim dejanjem, pa vendarle navajamo število: med 33 zaprtimi je 9 Romov. To pa je glede na njihovo število v občini (nekaj sto) izredno veliko. Na lendavskem centru za socialno delo so tudi ugotovili, da mnogi, ki se vrnejo s prestajanja kazni, znova zaidejo na kriva pota. Svoje pove tudi tale podatek: dve tretjini občanov, ki zdaj prestajata zaporno kazen, pred nastopom kazni nista bili zaposleni. Ali bo tako tudi po vrnitvi? Odvisno bo pač od prevzgojnih ukrepov in pomoči, ki je bo posameznik deležen po vrnitvi. Najpomembnejša bo vsekakor zaposlitev. Z dobro voljo na obeh straneh bo nekako šlo. Vsaj tako kažejo izkušnje iz bližnje preteklosti, ko so zaposlili 10 bivših kaznjencev. Delo pa se vsekakor mora najti vsaj za tisto desetino, ki je bila pred odvzemom prostosti zaposlena. Čeprav madeža, ki ga je obsojeni naredil, ni mogoče tako hitro odstraniti, odpustiti ... pa vendarle mora prevladati razum, še zlasti do tistega, ki po vrnitvi z dejanji izpričuje, da sprejema splošne družbene norme.

S. S.

Gasilci v Žibercih v Apaški dolini zdaj premorejo sodobno motorno črpalko, medtem ko so si pred nekaj desetletji pomagali z ročno prevozno črpalko. Dobre stare črpalke seveda niso zavrgli, ampak so jo postavili pod streho pred gasilskim domom. Staro je pač treba ohraniti! Mimo pelje cesta in marsikateri potnik se ustavi in si od blizu ogleda žibersko ročno črpalko, ki so jo prevažali s konjsko vprego. Sicer pa so v bližini doma gasilcev v Žibercih lepo urejene tudi kmečke domačije (polna okna rož na primer), zato je koristno tudi iz tega razloga za trenutek postati. Tako je storil tudi S. Sobočan, ki je posnel tole sliko.

Gasilsko društvo Gornja Radgona je pripravilo 4. tradicionalni spust po reki Muri od Gornje Radgone do Bistrice. Okrog 50 udeležencev iz Ljutomer, Radenec in Radgone je v lepem vremenu in prijetnem razpoloženju ob harmoniki in petju uživalo v štirinurni vožnji na valovih Mure. Srečanje, ki naj bi prispevalo k še tesnejšemu sodelovanju, so nadaljevali pri gasilskem domu v Gornji Radgoni.

Foto: Feri Maučec

Presenetite sorodnike, ki živijo zunaj Pomurja, in jim naročite Vestnik!

Odredba o prodaji

14. novembra 1988 bo ob 9. uri v sobi št. 12 Temeljnega sodišča v M. Soboti, enota v M. Soboti javna dražba nepremičnin vl. št. 2137, k. o. M. Sobota, parc. št. 1125, z. k. telo I, stavbišče in dvorišče, z. k. telo II — hiša št. 26, Cvetkova ul., z gospodarskim poslopijem. Izključna cena znaša 217.096.430.— din, varščina znaša 21.709.640.— din.

Pomurski zdravstveni center TOZD Pomurske lekarne M. Sobota razpisuje dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

Organiziranje in vodenje dela v lekarni Lendava za mandatno dobo 4 let.

Kandidati za razpisana dela in naloge morajo, poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:

- da imajo VII/1 stopnjo VIP farmacevtske usmeritve — dipl. inženir farmacije,
- 3 leta delovnih izkušenj in opravljen strokovni izpit.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: PZC TOZD Pomurske lekarne M. Sobota, Kocljeva 2.

Prijavljene kandidate bomo o izidu imenovanja obvestili v 30 dneh po izteku objave.

SREDNJA ŠOLA TEHNIČNIH STROK IN OSEBNIH STORITEV LJUBLJANA, Titova cesta 78 in ZDRUŽENJE ŠOFERJEV IN AVTOMEHANIČEV Ljutomer, Rajh Nade 15

organizirata seminar za voznike inštruktorje

Pogoji za vključitev:

- 3-letna srednja šola,
- 3-letna vozniška dovoljenje,
- zdravniško spričevalo za voznika inštruktorja,
- pogoji, določeni z ZVCP.

Informativni dan bo 21. oktobra ob 15. uri pri ZSAM Ljutomer Ulica Nade Rajh 15.

Prijave sprejema ZSAM Ljutomer do 2. 11. 1988 — vsak ponedeljek, sredo in petek od 13. do 16. ure, ali po telefonu 81 212.

Z uprave za notranje zadeve

4 mrtvi in več hudo ranjenih

Trgatev, mokre ceste, megla, nepazljivi udeleženci v prometu — to in še nekateri drugi razlogi so povzročitelji številnih nezgod na pomurskih cestah. Vsak voznik bi se moral zavedati tega in prilagoditi svojo vožnjo trenutnim vremenskim in drugim razmeram.

Stanislav Dolamič iz Šalincev se je 3. oktobra peljal s traktorjem po Prešernovi cesti v Ljutomeru. Nenadoma mu je postalo slabo, padel je v nezavest, traktor pa se je brez kontrole peljal sem ter tja po vozišču, pri tem pa zadel v osebni avtomobil, ki se je peljal nasproti. To je opazil miličnik, ki je skočil na traktor, splezal skozi okno in ustavljal vozilo. Dolamiča so prepeljali v zdravstveni dom, kjer so ugotovili, da je umrl zaradi srčne kapi.

3. oktobra, v večernih urah, se je peljal voznik kombajna Mirko Lasio iz Radmožanec po cesti iz Kamovec proti Žitkovcem. Na koncu Kamovec se je izogibal prometnemu znaku, pri tem pa nekoliko zapeljal na drugi vozni pas, po katerem se je v tistem trenutku z avtom pripeljal Tibor Šimon iz Dobrovnika. Voznik avtomobila je z levim prednjim delom trčil v kombajn in se pri tem hudo poškodoval. Nastalo je za 20 milijonov škode.

Tudi v Gornjem Lakošu se je 3. oktobra pripetila prometna nezgoda. Voznik osebnega avtomobila Tibor Feher iz Kapce se je peljal iz Lendave proti Murski Soboti. V Gornjem Lakošu je na cestišče nenadoma prišel otrok R. H. in se zaletel v voznikovo prednja vrata ter se pri tem hudo poškodoval.

Koloman Cifer iz Murske Sobotice se je 3. oktobra ob 14.15 peljal s Tišine proti Murski Soboti. Na Tišinski cesti je zaradi neprimerne hitrosti in domnevne vinjenosti trčil v pešakinjo Marijo Mitnjek in S. S., obe iz Murske Sobotice, ki sta v tistem trenutku prečkali cestišče. V nesreči sta se obe hudo poškodovale in Marija Mitnjek je čez nekaj ur umrla.

5. oktobra, v večernih urah, se je peljal Jože Trplan iz Murske Sobotice z avtomobilom iz Lipovec proti Dokležovju. Ko je pripeljal v križišče z magistralno cesto, ni upošteval prometnega znaka, ampak je z nezmanjšano hitrostjo zapeljal na cesto v trenutku, ko je iz soboške smeri pripeljal avtomobil. Voznik avtomobila Janez Bico iz Izakovca je močno zaviral, vendar pa trčenja ni mogel preprečiti. Trplan se je pri tem tako hudo poškodoval, da je med prevozom v bolnišnico umrl.

Janko Horvat iz Hrastja-Mote se je 6. oktobra peljal s traktorjem iz Radenec proti Križevcem. Ze zunaj naselja Hrastje-Mota se je za njim z avtom pripeljal Franc Šauperl iz Ljutomerja in trčil v neosvetljeno traktorsko prikolico. Pri tem se je hudo poškodovala sopotnica v osebnem avtomobilu Slavica Šauperl. Materialne škode je za 35 milijonov dinarjev.

Voznik tovornega avtomobila Jože Debeljak iz Somoldnega pri Škofji Loki se je 8. oktobra peljal iz Lendave proti Murski Soboti. V Dolnjem Lakošu je pred seboj zagledal ustavljeno kolono vozil, zato je začel zavirati. Zaradi neprimerne hitrosti in mokrega cestišča je vozilo začelo zanašati in ga je zaneslo na levo v trenutku, ko se je nasproti pripeljal Slavko Hozjan iz Dolnje Bistrice. Prišlo je do čelnega trčenja. V nesreči se je hudo poškodoval sopotnik v Hozjanovem avtomobilu, Stanislav Horvat. Nastalo je za 6,3 milijonov škode.

9. oktobra se je iz Dobrovnika proti Mostju peljal z motornim kolesom Janez Somi iz Kamovec. Zaradi neprimerne hitrosti in domnevne vinjenosti ni speljal levega blagega ovinka v Kamovcih, tako da ga je začelo zanašati po vozišču, potem pa je zapeljal na bankino, v jarek in trčil v stebel lesene vrtno ograje, od tam pa ga je odbilo v leseni drog električne napeljave. Somi se je pri tem tako hudo poškodoval, da je na kraju nesreče umrl.

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA
Petek, 14. 10. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, Lepo je v naši domovini biti mlad, reklame, glasba), 18.00 21-232	Sobota, 15. 10. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, strokovnjak odgovarja — pravni nasveti, reklame, glasba), 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi	Nevelja, 16. 10. 10.00 Rezerviran čas, 11.00 Srečanje na pomurskem valu, 12.00 Spored v madžarskem jeziku, 13.00 Doma in onkraj meja, 13.30 V nedeljo popoldan (aktualni prispevek pred praznikom soboške občine, novice, minuta za varstvo okolja, humor, glasba, minuta za kmetovalce), 14.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi (dežurstvo na telefonu 21-232 od 9.00 do 13.00)	Ponedeljek, 17. 10. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, reportaža s polja, kronika, glasba, reklame), 18.15 Rezerviran čas	Torek, 18. 10. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, gospodarske teme, glasba, reklame), 18.00 Vprašanja-odgovori, 18.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi	Sreda, 19. 10. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, kulturna oddaja, reklame, glasba, Romano Vilago), 18.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi	Četrtek, 20. 10. 16.00 Rezerviran čas, 16.30 Aktualno (informativni del, kulturna oddaja, reklame, glasba, Romano Vilago), 18.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi
TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA
10.00 Mozaik: Tednik, 11.00 Svet na zaslonu, 11.40 Po sledih napredka, 12.20 E. Harwood: Mandela, ponovitev, 16.45 Mozaik, Tednik, ponovitev, 17.45 Spored za otroke in mlade Vrnitev Antilope, angleška nadaljevanka, 18.15 Sodobna medicina: Operacija oči, 1. odd., 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Obzorik, 19.30 Tv dnevnik, 19.55 Vreme, 19.59 Zrcalo tedna, 20.25 R. Daley: Tujčeve roke, ameriška nadalj., 21.20 EPP, 21.25 Čas negotovosti: Manire in morala visokega kapitalizma, 2. oddaja, 22.20 Tv dnevnik, 22.35 Sodobni španski film: Potovanje v neznano.	8.05 Ponovitve otroških oddaj: 8.05 Radovedni taček: Ogledalo, 8.20 Lonček, kuhaj: Sadni napitki, 8.25 M. Golar: Že oglašja se klopotec, 8.40 Druga izmena, serija Tv SK, 9.10 Majhen je poper, madžarska ser., 9.40 Pogledi, oddaja o kulturi 1, 10.55 Naša pesem, 11.25 Izbor tedenske programske tvornosti — ponovitve oddaj, 17.00 Rana ura, zlati ura, češkoslovaški mladinski film, 18.30 Da ne bi bolelo: Mikrosporija, 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Knjiga, 19.30 Tv dnevnik, 19.55 Vreme, 19.59 Naš utrip, 20.25 Zrebanje 3 x 3, 20.35 S. Alexander: Hrestač, ameriška nadaljevanka, 21.25 EPP, 21.30 Circommusic, 22.20 Tv dnevnik, 22.35 Dolina Issy, poljski film.	9.35 Otroška matineja: Živ žav, 10.20 Vrnitev antilope, ponovitev angleške otroške nadaljevanke, 10.45 Cagney in Lacey, ponovitev ameriške nanizanke, 11.30 Domači ansambli: ansambel Rž, 12.00 Ljudje in Zemlja, 14.35 G. Zapolska: Leti in dnevi tečejo, poljska nadaljevanka, 15.40 Kolo sreče, ponovitev, 16.45 Hotel, ameriški film, 18.15 Slovenci v zamejstvu, 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Tv mernik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 J. Tihec: Vrtince in kaktusi, Tv nadalj., 20.45 Zdravo.	10.00 Mozaik, Zrcalo tedna, 10.15 Naš utrip, 10.30 Pesem je rojena, amer. film, 16.55 Mozaik, ponovitev, Zrcalo tedna, 17.15 Naš utrip, 17.25 Spored za otroke in mlade, Radovedni Taček: Roža, 17.45 Druga izmena, otroška serija Tv Skopje, 18.15 Družina šimpanzov, nizozemska poljudnoznanstvena oddaja, 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Obzorik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 D. Dunne: Dve gospe Grenvillovi, ameriška nadaljevanka, 21.00 Omizje.	10.00 Mozaik: Šolska Tv: Novo o starih planetih Z-Uran, Bioenergetska transformacija, Pamet je boljše kot zmet, Obnašanje v prometu VI, 11.00 Angleščina 5. lekcija, 16.40 Mozaik ponovitev, šolska Tv, 17.40 Spored za otroke in mlade, Lonček kuhaj: Ocvrti sir, 17.45 Ex Libris: Akt, ponovitev, 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Obzorik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Veljko Radović: Milandar, drama Tv Beograd, 21.30 Osmi dan, oddaja o kulturi, 22.10 Tv dnevnik, 22.25 Videogodba.	10.00 Mozaik, V. Radović: Milandar, drama Tv Bg, 11.10 Osmi dan, oddaja o kulturi, 11.50 Mostovi, 16.05 Mozaik, ponovitev, Osmi dan, oddaja o kulturi, 16.40 Mostovi, 17.15 Angleščina, 51. lekcija, ponovitev, 17.35 Spored za otroke in mlade, Zbis-S. Croket: Svilen obleka, Studio je vaš: Sladoled za pesalce, 18.15 Izgubljena govorica, 7. del dokumentarne serije Tv Sarajevo, 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Obzorik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Mednarodna obzorja, 20.50 Film tedna: Kres, švicarski film, 22.45 Tv dnevnik, 23.00 Mali koncert — A. Berg: 7 zgodnjih pesmi A. Pusar-Jerić.	10.00 Mozaik: Šolska Tv: Slova slikarstva, Slovenska ljudska glasbila in godci — bordunske citre, 11.00 Malo jaz, malo ti, madžarski film, 16.30 Mozaik ponovitev, šolska Tv, 17.30 Spored za otroke in mlade, Noro, norejšje, norišnica, norv. serija, Potrona expres, španska nanizanka, 18.00 Glasbeni ropot, 18.45 Risanka, 19.00 Vreme, 19.01 Tv obzorik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Tednik, 21.10 J. A. Bardem: Lorca, španska nadaljevanka, 22.05 Tv dnevnik, 22.20 Retrospektiva jugoslovanskega filma, 30 let nagrade Jeten: Deveti krog.
Program: Lj 2 17.25 Varaždin: Mednarodni rokometni turnir (Z) Yassa — prenos finala, 19.00 Domači ansambli: Ansambel Braneta Klavžarja, ponovitev, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Koncert simfonikov RTV Ljubljana, prenos iz velike dvorane CD, (Rančigaj, Paganini, Skrbabin).	Program: Lj 2 14.30 Kako biti skupaj, 15.00 Epik, avstralski mladinski film, 16.40 R. Bajič: S. Stefanović—Ravasi: Led, ponovitev drame, 17.40 Predstava za otroke, 18.40 Dallas, ameriška nadaljevanka, 19.30 Tv dnevnik, 20.10 Umor v Orient expressu, angleški film, 22.20 Športna sobota, 22.40 Mak-fest '88, posnetek festivala narodne glasbe.	Program: Lj 2 8.55 Poročila, 9.00 Danes za jutri za JLA igrani film, 12.00 Anglunipe, 14.00 Športno zabavno popoldne, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Poljudnoznanstveni film, 20.45 Informativna oddaja, 21.00 Mali koncert, 21.20 Športni pregled.	Program: Lj 2 18.00 Beograjski Tv program, 18.55 Premor, 19.00 Indirekt, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Umetniški večer, v počastitev Jamesa Stewarta, Feniksov let, ameriški film.	Program: Lj 2 18.10 Angleščina, 51. lekcija, 18.30 Mostovi, 19.00 Medijev top, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Kolo sreče, 21.00 Zrebanje lota, 21.05 Arhitektura slovenskih pokrajin: Vas in domačija v Istri, dok. serija, 21.35 J. Haydn: Letni časi — pomlad.	Program: Lj 2 18.00 Beograjski Tv program, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Športna sreda, 21.30 Poročila, 21.35 Svet poroča...	Program: Lj 2 18.00 Beograjski Tv program, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 S. Townsend: Skrivni dnevnik, Jadrana krtka, angleška nadaljevanka, 20.55 Pogledi, oddaja o kulturi.
TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB
8.20 Poročila, 8.25 Čuvajmo naravo — dvignimo glas, otroška serija, 8.55 Tv v šoli: Zakaj, zakaj?, Zvonimir Balog, francoski jezik, tv-gledališče: Režija, 10.30 Poročila, 10.35 Tv v šoli: Velikani svetovne književnosti: L. N. Tolstoj: risanka, zgodovina: Doba neolit: risanka, 30 let televizije, 12.30 Poročila, 14.20 Francoski jezik, 14.40 TV-Gledališče: Režija, 15.20 Poročila, 15.25 Nočni program, ponovitev, 17.25 Poročila, 17.30 Čuvajmo naravo — dvignimo glas, otroška serija, 18.00 Voda in življenje, izobraževalna odd., 18.30 Risanka, 18.40 Stevitke in erke, kviz, 19.00 Tv koledar, 19.10 Risanka, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Kriminalistične zgodbe, serijski film, 20.50 Zahvalni program, 21.50 Tv dnevnik, 22.10 Kultura sreča, 23.40 Nočni program, 0.40 Poročila.	9.00 Tv v šoli, ponovitev, 10.30 Poročila, 10.35 Nočni program, ponovitev do 12.35, 17.00 Narodna glasba, 17.30 Poročila, 17.35 Tv koledar, 17.45 Sedem tv dni, 18.30 Teleobjektiv, dokumentarna oddaja, 19.15 Risanka, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Concertino, 20.15 Smrtonosno delo, ameriški film, 21.50 Tv dnevnik, 22.05 Nočni program, 0.05 Poročila.	10.30 Nedeljsko dopoldne, 12.00 Kmetijska oddaja, 14.00 Sen o zahodu, film, 15.35 Dokumentarni mozaik, 17.25 Farell v imenu ljudstva, film, 19.30 Dnevnik, 20.00 Rože in kaktusi, nadaljevanka, 22.40 Dnevnik, 23.00 Nočni program.	9.00 Izobraževalni program, 15.25 Nočni program, ponovitev, 17.30 Otroški program, 18.40 Kviz, 19.30 Dnevnik, 20.00 Drama, 21.55 Dnevnik, 22.15 Nočni program.	9.00 Izobraževalni program, 14.55 Nočni program, ponovitev, 17.30 Otroški program, 18.40 Kviz, 19.30 Dnevnik, 20.05 Film, 23.15 Nočni program.	9.00 Izobraževalni program, 15.25 Nočni program, ponovitev, 17.30 Otroški program, 18.40 Kviz, 19.30 Dnevnik, 20.00 Športna sreda, 23.20 Nočni program.	9.00 Izobraževalni program, 15.25 Nočni program, ponovitev, 17.30 Otroški program, 18.40 Kviz, 19.30 Dnevnik, 20.00 Politični magazin, 21.05 Zabavno-glasbena oddaja, 21.50 Dnevnik, 22.10 Nočni program.
TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA
9.00 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Primer za dva, 21.20 Svojčas, 22.05 Bitka v oblakih (film), 0.00 Ugrabitel.	9.00 Tv v šoli, 10.35 Ponovitve, 14.20 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Nogomet, 19.00 Vesela sobota, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Show Rudija Carrela, 21.55 Šport, 22.25 Dve minuti svarila (film), 0.15 Vojna svetov (film).	9.00 Ponovitve, 14.05 Otroški in mladinski spored, 19.30 Čas v sliki, 20.15 100 let Burgtheatra, 22.15 Spektrum, 23.15 Koncert.	9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Ponedeljkov šport, 21.15 Miami Vice, 22.00 Blagoslovljenosti, 23.20 Munsterjevi.	9.00 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dežela gora, 21.07 Dallas, 21.55 Primi malce to bombo (film), 23.45 Zahodno od Santa Feja.	9.00 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Nedeljski otrok (film), 21.45 Primer Paradin (film), 23.35 Kobra, prevzemite.	9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Kviz, 21.55 Izginjajoča točka (film), 23.30 Notranjci.
Drugi program 16.00 Glasbene želje, 17.30 Iskanje izgubljenega raja, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Schwarzwaldska klinika, 21.15 Schilling, 22.20 Ekranska vročica (reportaža), 23.05 Al Johnson (portret pevcu).	Drugi program 16.00 Glasbene želje, 17.30 Iskanje izgubljenega raja, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Schwarzwaldska klinika, 21.15 Schilling, 22.20 Ekranska vročica (reportaža), 23.05 Al Johnson (portret pevcu).	Drugi program 9.00 Matineja (literatura, glasba), 13.30 Športno popoldne, 17.00 Volitve na Spodnjeavstrijskem, 17.05 Šport, 17.15 Klub seniorjev, 18.02 Filmske novitete, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Umor v Orient-Expressu, 22.25 Ogenj in plamen, 0.10 Šport, 0.20 Kojak.	Drugi program 16.00 Glasbene želje, 17.30 Iskanje izgubljenega raja, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Schwarzwaldska klinika, 21.15 Schilling, 22.20 Ekranska vročica (reportaža), 23.05 Al Johnson (portret pevcu).	Drugi program 16.00 Glasbene želje, 17.30 Iskanje izgubljenega raja, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Schwarzwaldska klinika, 21.15 Schilling, 22.20 Ekranska vročica (reportaža), 23.05 Al Johnson (portret pevcu).	Drugi program 16.00 Glasbene želje, 17.30 Iskanje izgubljenega raja, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Schwarzwaldska klinika, 21.15 Schilling, 22.20 Ekranska vročica (reportaža), 23.05 Al Johnson (portret pevcu).	Drugi program 16.00 Glasbene želje, 17.30 Iskanje izgubljenega raja, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Schwarzwaldska klinika, 21.15 Schilling, 22.20 Ekranska vročica (reportaža), 23.05 Al Johnson (portret pevcu).
TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA
9.05 Obmorsko poletje, pon. 2. dela, 9.50 Abrahamovi otroci, pon. 10.20 Delta, pon. 10.45 Telovadba za invalide, 17.05 Tv spored za 4 dni, 17.15 Za upokojenje, 17.45 Tekla, 18.00 Okno, služnostni program, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Kramljanje, spored Tamasa Vitrayja, 21.20 Panorama, svetovnopolični magazin, 22.05 Nekaj minut o gledališču, 22.25 Tv dnevnik.	8.30 Naš ekran, 9.05 Lutke, 9.10 Popevke, 9.55 Kviz za otroke, 10.00 Skupni program, 10.25 Enciklopedija italijanske umetnosti, 14.35 King's Singers, 15.05 Obmorsko poletje, 3. del, 16.00 Kinderwurler, 17.00 Dnevnik, 17.45 Živi planet, 3. del, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Zakonik kralja Matjaža, 20.20 Kabaret..., 21.05 Umetnina tedna, 21.10 Čarovnikove sanje, TV film, 22.15 Tv dnevnik.	8.55 Spored za otroke, 10.30 Gospodinjimo, 7. Solata, 11.25 Vrata Amazonije, 2. del, 14.15 50 let v violino, Sándor Lakatos, 14.55 Vrnitev iz vesolja, sovj. film, 17.10 Delta, 17.35 Oglejmo si skupaj, 18.15 Reutgen, 18.25 Pravljice, 19.00 Teden, aktualne reportaže, 20.00 Dnevnik, 20.10 Pojoče filmske kocke: En dan v New Yorku (On the Town), ameriški glasbeni film, 21.45 Telešport.	Prvi program ne oddaja, oddajniki druge TV mreže pa od 20.00 prenašajo regionalne programe iz studija Budimpešta, Pecs in Szeged (do 21.00).	8.45 Sci-fi serija, 7. del: Tajne, skrivnosti, 9.45 Gospodinjimo, pon. 10.05 TV loto, 10.10 Sofer se vrača, č/b Tv igra, 10.45 Telovadba za invalide, 16.30 Tv spored za 3 dni, 17.15 Videoklipi po želji gledalcev, 17.45 Jezikovne uganke, 18.40 Nils Holgersson, risanka, 19.30 Tv dnevnik.	9.05 TV doktor, o zadržanosti, 9.15 Ferenc Orsi: Zrinski, pon. 3. dela TV drame, 10.25 Abrahamovi otroci, pon. 8. dela belgijske serije, 16.55 Poročila, 17.00 Domače ogledalo, 19.15 Zrebanje lota, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Sosedje, 39. poglavje TV romana, 20.45 Ozadje vesti, pogledi in mnenja o javnih zadevah, 21.45 I. svetovna vojna, ameriška č/b serija, 22.30 Glasba..., 23.15 Tv dnevnik.	9.05 TV doktor, o zadržanosti, 9.15 Ferenc Orsi: Zrinski, pon. 3. dela TV drame, 10.25 Abrahamovi otroci, pon. 8. dela belgijske serije, 16.55 Poročila, 17.00 Domače ogledalo, 19.15 Zrebanje lota, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Sosedje, 39. poglavje TV romana, 20.45 Ozadje vesti, pogledi in mnenja o javnih zadevah, 21.45 I. svetovna vojna, ameriška č/b serija, 22.30 Glasba..., 23.15 Tv dnevnik.

kino

SPORED FILMOV V KINU PARK M. SOBOTA od 14. do 20. okt. 1988

14. okt. ob 17. in 19. uri amer. krim. NEDOTAKLJIVI. Režija: Brian de Palma, igrajo: Kevin Costner, Sean Connery, Robert de Niro, Andy Garcia idr. ODLIČEN FILM -- GLASBA, SCENARIJ, IGRA -- OVENČAN Z MNOGIMI UGLEDNIMI NAGRADAMI. UVRSTIL SE JE MED NAJBOLJŠE FILME LETA 1987!

16. okt. ob 15. uri amer. risanka RACMAN JAKA IN NJEGOVA KLAPA.

16. okt. ob 17. in 19. uri amer. krim. NEDOTAKLJIVI.

17. okt. ob 17. in 19. uri amer. grozljivka NAJAVLJENI ZLOČINI.

18. okt. ob 17. uri amer. grozljivka NAJAVLJENI ZLOČINI.

18. okt. ob 19. uri amer. komedija NEZVEŠTO TVOJA. ODLIČNA KOMEDIJA Z APLETI ZARADI LJUBOSUMNEGA DIRIGENTA, KI JE POROČEN Z MNOGO MLAJŠO STARLETO! IGRATA DUDLEY MOORE IN N. KINSKI.

19. OKT. ob 17. in 19. uri amer. komedija NEZVEŠTO TVOJA.

20. okt. ob 17. uri amer. akc. film ŽELO, II. del. NADALJEVANJE FILMA ŽELO. DUHOVIT, NAPET FILM, POLN AKCIJE IN PREBRATOV, PRAVA ZABAVA ZA GLEDALCE!

20. okt. ob 19. uri nem. erot. film ZALJUBLJENA MELODI. GLEDLJIV FILM, PREDVSEM ZARADI OKOLJA, V KATE-REM JE POSNET, IN GLASBE! Mladini do 16. leta ne dovolimo ogleda filma!

Prodaj

TRAKTOR STEYR, 18 KS, v dobrem stanju, in R 4, letnik 1982, na novo registriran, ugodno prodaj. Vladimir Sapač, Topolovci 10, p. Cankova, M-7242.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ, 3,5 KW, in plinsko peč prodaj. Odranci 375, M-7244.

TRAKTOR URUS, 35 KS, star šest let, prodaj. Satahovec 50, M-7246.

Kam na kozarček in pico? Na Hotizo v Osmico!

NAHRBNO MOTORNO SKROPILO PANONJA in moped V 14 prodaj. Vanča 64, M-7247.

LADO 1200, letnik 1975, v dobrem stanju, prodaj za 130 SM. Kuhar, Hrastje-Moča 61, M-7248.

VW (hrošč), registriran do oktobra 1989, prodaj. Drago Kralj, Lutverci 16, telefon: (069) 74-756, GR-18594.

FIAT 126 P, letnik 1978, registriran do konca 1988, prodaj. Kranje, Radenci, Ljutomerska 17, telefon: 73-213, GR-18595.

FORD ESCORD, kleparsko in ličarsko obnovljen, registriran do septembra 1989, prodaj. Črešnjec 123, p. Gornja Radgona, GR-18597.

TELEVIZOR GORENJE, črno-beli, star dve leti, prodaj. Rantaša, Gornja Radgona, Mladinska 9, GR-18598.

FIAT 125 PZ, letnik 1974, prevoženih 84.500 km, garažiran, prodaj za 150 SM. Gornja Radgona, Apaška cesta 7, GR-18599.

HIŠO, 1 km iz Gornje Radgone, prodaj. Informacije: odvetnik Weindorfer, telefon: 069 74-540, GR-18600.

ZASTAVO 750, prva registracija 1977, prodaj. Telefon: 26-110, M-7138.

GUME S PLATIŠČI (145 x 13, 155 x 12 in zimске 165 x 13) prodaj. Marjan Benkič, Vadarci 32, M-7251.

KORUZO NA STORŽIH (zličkan) prodaj. Filovci 64, M-7252.

RENAULT 4 GTL, karamboliran, letnik 1984, prodaj. Petkovič, Lendavske Gorice 606 a, M-7253.

ŠKODO 120 L, vozno, neregistrirano, prodaj za 19 M. Prodaj tudi dvojne balkonskih vrat (240 x 80) in motorno škroplilnico panonija. Dobrovniki 294 a, M-7254.

ZASTAVO 750, dobro ohranjeno, prevoženih 24.000 km, prodaj. Markovci 116, M-7255.

ZASTAVO 750, dobro ohranjeno, in brejo telico prodaj. Čepinci 130, M-7256.

CITROEN 6S PALLAS, letnik 1978, prodaj. Telefon: 78-044, M-7257.

RENAULT 4 TL, letnik 1977, prodaj za 200 SM. Jože Lepoša, Pertoča 74, M-7258.

GOLF JGL, december 1982, ugodno prodaj. Karoli, Gederovci 14, M-7260.

OSEBNI AVTO MERCEDES 123, letnik 77 (benzin), prodaj. Anton Aleksič, Zidarstvo, Zalinci M-7261.

KOMBAJN CLAS IN TRAKTOR (Rakovica), 60 KM, prodaj. Telefon: (069) 78-700, M-7262.

OSEBNI AVTO GS, registriran do 1. oktobra 1989, prodaj. Branko Grajner, Lešane 25 a, p. Apač, M-7263.

OPEL ASCONA 1.6 S, letnik 1977, prodaj. Marjan Vnuk, Lendava, Kidričeva 7, M-7264.

PRIKOLICO ZA AVTO IN PEČ NA OLJE ter rezervne dele za FIAT 125 P prodaj. Drago Hozjan, Rakičan, Jezera 29, M-7265.

JAWO 350 TS, letnik 1987, z opremo MF prodaj. Bakovci, Mladinska 6, M-7266.

PRIKOLICO ZA PREVOZ ŽIVINE, 150 x 250 cm, prodaj. Jože Bertalančič, Pertoča 98, M-7267.

JABOLKA ZA OZIMNICO prodaj. Telefon: 25-537, M-7301.

BARVNI TELEVIZOR (ekran — diagonalna 56 cm), prodaj. Telefon: 26-246, M-7302.

STARO HIŠO (gostilna), in parcelo v Kapci prodaj. Mala Polana 112, IN-19186.

AUDI 80 CL, letnik 1983, prevoženih 32.000 km, prodaj. Jože Antolin, Gaberje 96, IN-19184.

ZASTAVO 750, z rezervnimi deli, prodaj. Poznanovci 37, IN-7303.

RENAULT 18 GTL, letnik 1983, prevoženih 70.000 km, prodaj. Telefon: (069) 23-370, M-7304.

KORUZO V ZRNJU ALI NA STORŽIH prodaj. Telefon popoldne: 46-343, M-7305.

PEČ AMIT, trajnožarno, prodaj. Tišina 3 c, M-7307.

TRAKTOR STEYR, 30 KS, prodaj. Gančani 79, M-7309.

TRGANA JABOLKA, neškropljena, in jabolka za jabolčnik prodaj. Moščanci 71, M-7310.

GOLF J, letnik 1977, registriran do 7. 8. 1989, prodaj. Murski Črnci 33, M-7311.

KRAVO, brejo pet mesecev, prodaj. Kerec, Grad 55, M-7313.

ZASTAVO 101, letnik 1982, prevoženih 34.000 km, ugodno prodaj. Ružič, Murska Sobota, Zorina Veljara 44, M-7314.

ZAMRZOVALNO SKRINJO, 210 l, AUDI 100, ZASTAVO 750, televizor črno-beli in otroško posteljo prodaj. Banfi, Murska Sobota, Cvetkova 18 a, M-7316.

KRAVO, brejo devet mesecev, prodaj. Žižki 77, M-7317.

JUGO 45, letnik 1985, štedilnik na trda goriva culorex in stiskalnice, 80 l, prodaj. Telefon: 21-678, M-7268.

KORUZO NA STORŽIH prodaj. Telefon: 22-611, M-72269.

126 P, letnik 1981, prodaj. Puzeveci 53, M-7270.

ZASTAVO GTL 55, letnik 1985, ugodno prodaj. Hren, Mursko Središče, Maršala Tita 6, telefon: (042) 86-149, M-7271.

PREDSETVENIK, širina 1,8 m, prodaj. Bolehnečiči 20, p. Videm ob Ščavnici, M-7272.

DOMAČE KOLINE

Od 14. do 16. oktobra

Gostilna Sijarto-Špilak, Puconci

KRAVO, brejo devet mesecev, prodaj. Turnišče, Stefana Kovača 158, M-7273.

KRAVO s tetom, kontrola A, staro sedem let, prodaj. Domanjševci 34, M-7274.

PERZJSKE MAČKE prodaj. Branka Hafner, Zg. Volčina 75 a, Volčina 75, M-7275.

GROZDIJE (klinton) in jabolka poceni prodaj. Fanta za pomoč na kmetiji (dedovanje), iščem. Štibilar, Petanjci 102, M-7276.

MLADIČE NEMŠKEGA OVČARJA prodaj. Tišina 56, M-7277.

KRAVO, staro sedem let, brejo osem mesecev, zaradi bolezni lastnika prodaj. Karel Korpič, Budinci 67, M-7278.

KORUZO prodaj. Rakičan, Partizanska 10, M-7279.

DVE KRAVI prodaj. Križevci 98 v Prekmurju, M-7280.

KRAVO po izhiti prodaj. Pečarovi 119, M-7283.

126 P, letnik 1982, garažiran, prodaj. Telefon popoldne: 74-232, po 15. uri: 74-828, M-7284.

PEČ ZA CENTRALNO OGREVANJE prodaj. Alojz Marič, Repoša 17, p. Rogošci, M-7285.

DVA KAVČA in 3 fotelje po ugodni ceni prodaj. Cvetko, Trstenjakova 39, M-7286.

KRAVO, brejo kontrola A, prodaj. Pečarovi 126, M-7288.

ZASTAVO III, staro dve leti, prodaj. Lipovci 100 a, telefon: 71-087, M-7287.

ŠKODO 110 L (po delih), prodaj. Vanča vas 58 c, M-7289.

PEL GEOT 304 prodaj. Skakovci 26, M-7290.

FORD TAUNUS 1.6, letnik 1979, motor 1984, prodaj. Telefon: 26-034, M-7291.

KOMBAJN UNIVERZAL, traktor IMT 577 in droben krompir za kremo prodaj. Telefon: 71-413, M-7292.

KROMPIR prodaj. Naslov v upravi lista, M-7294.

PRALNI STROJ GORENJE, rabljen, prodaj. Informacije popoldne po telefonu, 22-292, M-7295.

BYW 316, letnik 1977, prodaj. Telefon: 23-887, M-7296.

ZASTAVO 101 prodaj. Bratonci 42, M-7297.

ZASTAVO 101 CONFORT, letnik 1981, prodaj. Brezovci 23, M-7298.

POMIVALNO KORITO z elementom, skoraj novo, tri ženske plašče št. 40, ter moškega, št. 60, prodaj. Valenčič, Kidričeva 3, M-7299.

TRAKTOR IMT 540 prodaj. Telefon: 71-727, M-7318.

ŠKODO 100, letnik 1972, prodaj za 2.000.000,— din. Brunec, telefon: 21-533, M-7319.

IZDELUEM NAVADNE IN HIDRAVLICNE STISKALNICE, do 600 l. Prodaja z garancijo. Možnost plačila na obroke.

Po 1. oktobru razprodaja, cenejšje do 20 odstotkov. Nedelišče, Varaždinska 65, telefon: (042) 831-928.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ, pralni stroj, hladilnik, globok in športni otroški voziček, uvožena, prodaj. Todorovič, telefon: 22-330, M-7320.

FRIZERII! TRI FRIZERSKE STOJE, skoraj nove, v kombinaciji kroma in rjave barve, zelo ugodno prodaj. Miklošičeva 26, telefon: 25-128, M-7321.

TRIDELNO OMARO ZA DNEVNO SOBO in mizico prodaj. Telefon: 25-201, M-7322.

RENAULT 4, letnik 1982, prodaj. Cankova 35 a, telefon: 76-657, M-7323.

OSEBNI AVTO FORD ESCORT 1100, letnik 1972, registriran do 6. septembra 1989, prodaj. Vlado, Vinča Megle 10, telefon: 23-464, M-6975.

STOJALA ZA ČINELE, mikrofone, elektronski bobni simons s 1 s čipi in mikser za bobne ali dodatek simons MTX 9 prodaj. Vlado, telefon: 23-464, M-6975.

ZELO LEPE MAČEHE prodaj. Sebehorci 94, M-7096.

ZASTAVO 1300, moped T 12, prikolico za avto in črno-beli televizor, prodaj. Nebojša Milosevič, Cankova 21 a, M-OP.

V SUKOŠANU pri Zadru prodaj gradbeno parcelo za počitniško hišico, voda na parceli, Vitomir Jurše, Mataškova 6, 62342 Ruše, M-OP.

TRI TONE SUHE KORUZE prodaj. Cena do 650 din kg. Telefon: 062 716 286, IN-16842.

GLAVNO GRED za traktor steyr, 28 KS, prodaj. Telefon: 77-064, M-7243.

VRENO UTO, 6 x 4 m, primerno za garažo ali skladišče, prodaj. Banovci 5 a, telefon: 87-333, IN-16848.

VW 1300, letnik 1971, ugodno prodaj. Štefan Krampač, Veščica 19 c, Ljutomer, IN-16846.

JABOLKA, reči delišes, za ozimnico, naprodaj po 800 din. Slunjak 7, telefon: 82-135, IN-19195.

HIŠO, zgrajeno do prve plošče, 0,5 km od Ljutomera, prodaj. Telefon od 18. do 20. ure: (069) 81-679, IN-16850.

ZASTAVO 128, nova karoserija, prodaj. Slavko Stuhec, Logaroviči 52, telefon: (069) 87-684, IN-16751.

GOLF, letnik 1981, prodaj. Kančič, Kristanci 1 a, p. Križevci pri Ljutomeru, IN-16849.

PLUG SLAVONAC, 12-colni, prodaj. Bratonci 29, telefon: 71-029, M-MM.

ZVOČNIK BAS, 150 W, zvočnika 2 x 150, z ojačevalcem ali brez, avtoradio in gramofon prodaj. Satahovec 37, M-7322.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ prodaj. Telefon: 23-730, M-7323.

TOMO VINKOVIČ TV 521 s priklopi in trajnožarno peč gorenje in peč na olje EMO 8 prodaj. Telefon: 48-255 ali Maravske Toplice, Dolga ulica 62, M-7324.

MOTORNO KOLO GILERA 250 NGR, z dodatno opremo, prodaj. Telefon: 21-267, M-7325.

WARTBURG ugodno prodaj. Nemčevci 24 ali telefon: 24-581, M-7326.

LADO 1500, letnik 1975, prodaj. Naslov v upravi lista, M-7327.

ZASTAVO 101, letnik 1977, december, obnovljeno, prodaj. Naslov v upravi lista, M-7328.

CVETLIČARNA MARIJE RATNIK TIŠINA

sprejema NAROČILA ZA 1. NOVEMBER

Cenjenim strankam so na voljo tudi mačehe. Telefon: 46-238.

KOMBI 1500, letnik 1978, obnovljen, prodaj za 2,8 M. Kroška 32, telefon: 24-757, M-7330.

JECMIEN, krmno peso in krompir prodaj. Kraplivičnik 74, p. Grad M-7331.

ALFO ROMEO JUNIOR, I 1973, vozno, registrirano, prodaj za 200 SM. Ficko, Lendavska 45 b, M. Sobota M-7333.

ZASTAVO 101, letnik 1977, registrirano do julija 1989, prodaj. Krog, Murska ul. 11, ali tel.: 26-114, M-7334.

KORUZO z njive, 50 arov, primerno tudi za siliranje, prodaj. Vadarci 108, M-7336.

GROZDIJE (tržling, šipani) prodaj. Tel.: 75-459 od 18. do 20. ure, M-7337.

DVE CISTERNI, 1500-litrski, za kuhalno olje, prodaj. Tel. 75-459 od 18. do 20. ure, M-7337.

NOVO okvirjanje slik in gobelinov

Dušan ZEMLJIČ Št. Kuzmiča 11 a MURSKA SOBOTA (blizu čistilnice)

FORD ESCORD 1300, I. 1973, komplet ali po delih, prodaj. Tel.: 75-459 od 18. do 20. ure, M-7337.

ZENSKO KOLO, nemško, s 3 prestavami, malo voženo, krzveno jarko, št. 44, prodaj. Prekmurske brigade 16, M. Sobota, ali tel.: 26-738, M-7338.

R 12, letnik 1974, ohranjen, ugodno prodaj. Tel.: 24-263, M-7339.

JABOLKA RAZLIČNIH SORT, Z DREVEŠ, po 500,— din za kg, prodaj. Gornji Petrovci 89, M-7340.

JABOLKAZ dreves, 100 din za kg, prodaj. Vučja Gomila 146, M-7341.

KRAVO, 9 mesecev brejo, prodaj. Dokležovje 41 a, M-7342.

JUGO 45, letnik 1984, prodaj. Pečarovi 46, po 16. uri, M-7344.

OPEL REKORD CUPE (170 SM) in novo prikolico za živino (60 SM) prodaj. Tel.: 76-304, M-7345.

NAJVE v Motoricli, 39 arov, prodaj. Kuzma 44 ali Anton Čontala, Motovilci 26, M-7346.

BARVNI (SIEMENS) in črno-beli televizor ter štedilnik (4 + 2) ugodno prodaj. Cankarjeva 78 ali tel.: 22-286, popoldne, M-7351.

VIDEOREKORDER JVC in glasbeni stolp FISCHER prodaj. Gradšče 55 b, M-7354.

R 4 TL, prodaj za 130 SM. Dolnji Slaveči 80, M-7355.

STANOVANJSKO HIŠO s sadovnjakom, brajdami, gospodarskim poslopjem in 44 ar obdelovalne zemlje ugodno prodaj. Vse informacije: Sp. Konjšče 5, vsak dan, M-7356.

OJAČEVALC ZA KITARO EKO, 150 W, šest vhodov, in pedala ter električno kitaro z kovčkom znamke GERSON z magneti schadov. Naslov v upravi lista, M-7357.

F 126 P, karamboliran, prodaj. Stefana Kovača 20, M. Sobota (nad trgovino FERROMOTO), M-7359.

ŠPORTNI VOZIČEK TRIBUNA ugodno prodaj. Golubovič, Lendavska 10, Murska Sobota, M-7360.

KOSILNICO BCS, dizelsko, rabljeno eno sezono, jugoslovanske proizvodnje, in škroplilnico, motorno, panonija, malo rabljeno, prodaj. Smodiš, G. Petrovci 70, M-7363.

R 4, I. 1976, prodaj. Franc Verš, Gančani 115 a, M-7364.

LADO SAMARO, I. 1987, prodaj. Tel.: 069 26-714, M-7365.

OPEL ASCONO, avtomatik, prodaj ali menjaj za ZASTAVO 101. Postrak, Ciril Metodova 42, M. Sobota, M-7366.

Z 101, I. 1977, registrirano do junija 1989, prodaj. Vaupotič, Črenšovci 116, M-7367.

MOPED 14 M, star 2 leti, prodaj. Tel.: 23-072, M-7368.

Sobe

PRAKTIKANTKA V MURI išče sobo za šest mesecev. Ponudbe po telefonu: 22-326, M-7249.

Zaposlitve

ZAPOSLIM ZIDARJA, POGOJI ZELO DOBRI. Brezplačno stanovanje preskrbljeno, odličen OD. Recek. Ob Lazniškem potoku 7, 62341 Limbuš, M-MM.

Razno

PREKLICLIEM! Preključujem veljavnost zaključnega spričevala OŠ Puconci, izdanega za šolsko leto 1981/1982. Zlatka Dopina. Poznanovci 65, M-7259.

Gostilna HORVAT-LOVENJAK. Polana pri M. Soboti, vabi na

DNEVE RIBJIH JEDI

od četrčka, 13., do ponedeljka, 17

ZAHVALA

3. oktobra 1988 nas je zapustil dragi očka in dedek

Janko Stolnik

iz M. Sobote

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam ob težki izgubi stali ob strani in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala pevskega zboru in godbi na pihala ter govorniku iz KS.

Zahvaljujemo se zdravstvenemu osebju interne-ga oddelka bolnišnice v Murski Soboti, stanovalcem bloka s Titove 16 ter vsem, ki ste darovali cvetje.

Posebej se zahvaljujemo njegovim sodelavcem z Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota za organizacijo pogreba, lepe besede ob njegovem grobu in vso pomoč v teh bolečih trenutkih.

VSI NJEGOVI

Ni več trpljenja, ni več bolečine.
Življenje je trudno končalo svoj boj.

ZAHVALA

V 82. letu nas je zapustil naš najdražji

Alojz Kočar

upokojeni pismonoša
od Grada

Ob težki izgubi se zahvaljujemo vsem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na zadnjo pot.

Posebna zahvala delavcem PTT, čebelarji družini, GD Grad, društvu upokojencev, župniku, govornikom, pevcem in sosedom, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani.

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

ZAHVALA

V 83. letu nas je zapustil dragi mož, oče, dedek in pradedek

Andrej Zver

iz Turnišča

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrini in znancem, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence, cvetje in za sv. maše ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Hvala g. župniku za pogrebni obred, govornici KS Turnišče, in pevkam za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Turnišče, Lendava, Dobrovnik, Ljubljana, Švedska

Žalujoči: žena Julijana, sinovi z družinami, vnuki, pravniki in drugo sorodstvo

Že leto dni te zemlja krije,
v gomili tihi mirno spiš,
srce ljubeče več ne bje
in ti se več ne prebudiš.

V SPOMIN

20. oktobra mineva najbolj žalostno in boleče leto, odkar je prenehalo biti srce dragemu in dobremu sinu, možu, očetu, staremu očetu, stricu in svaku

Karlu Česarju

iz Čepincev

Velika je praznina za teboj in v tej tihi bolečini — skrita misel spot k tebi je hotela.

Hvala vsem, ki se ga spominjate, mu prinašate cvetje in prižigate sveče na njegovem preranem grobu.

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

ZAHVALA

V 80. letu starosti nas je tiho zapustila draga mama, tašča in stara mama

Olga Jonaš

s Hodoša

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam pomagali, izrekli sožalje, pokojnici darovali cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Zahvala g. duhovnikoma za pogrebni obred in ganljive besede, pevcem zbora KS za odpete žalostinke in slovo ter govornici KS Hodoš za govor o pokojnični življenjski poti.

Vsem skupaj še enkrat — iskrena hvala!

Hodoš, 7. oktobra 1988

Žalujoči: sin Ludvik z ženo Anico ter vnuka Ludvik in Alenka

Zakaj odšel si dragi očka,
kliče žalostno srce.
Smrt te vzela je prehitro,
a v naših srcih boš ostal.

ZAHVALA

Niso se še posušile solze ob izgubi drage mamice, ko nas je tako hitro, brez slovesa in nepričakovano v 42. letu starosti mnogo prezgodaj zapustil dobri očka, sin in brat

Franc Šeruga

iz Murske Sobote
Lendavska ulica 23 a

Ob tej boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Iskrena hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govornikom KS in IMP Blisk.

Hvala sodelavcem kolektiva IMP Blisk, ki ste lajšali našo bol, nam kakorkoli pomagali in nam v najtežjih trenutkih stali ob strani.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

M. Sobota, 24. septembra 1988

Žalujoči: sin Andrej, hčerka Alenka, mama, sestre Marija in Majda z družinami, brata Karel in Jože ter drugo sorodstvo

Bolečina da se skrili,
pa tudi solze ni težko zatajiti,
le drage mame in babice
nam nihče ne more več vrniti.

ZAHVALA

Tiho in brez slovesa nas je v 87. letu starosti zaradi prometne nesreče za vedno zapustila naša draga mama, babica, prababica in tašča

Marija Mitnjek

iz M. Sobote

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje, ter jo pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, predstavniku KS tov. Kukulju za poslovilne besede.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!
M. Sobota, 5. oktobra 1988

ŽALUJOČI: VSI NJENI

Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi hudega trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja.

ZAHVALA

V 65. letu starosti nas je po krajši, a hudi bolezni nepričakovano in za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedek

Jože Mencinger

s Pertoče 7

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, in prijateljem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nas bodrili in kakorkoli pomagali.

Posebna hvala družini Obal in drugim sosedom, ki ste ga spremljali na zadnji poti, darovali vence, cvetje in za sv. maše, nam pa izrekli sožalje.

Hvala g. duhovnikoma, pevcem žalostink, govornikom in godbi, dr. Peričev in dr. Periču ter osebju pljučnega oddelka.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

V 63. letu nas je po hudi bolezni zapustil

Karel Bertalanič

upokojenec iz Rakičana
Prešernova 16

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo medicinskemu in strežnemu osebju internega in pljučnega oddelka, patronažnim sestram, govorniku KS, govorniku zveze invalidov, pevcem za odpete žalostinke in g. kaplanu za opravljen obred.

Hvala sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga obiskovali in tolažili, ga v tako lepem številu pospremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali cvetje in za sv. maše.

Vsem še enkrat — najlepša hvala!

V globoki žalosti: žena Irena, sin Milan, sin Karel, snaha Brigita, vnuk Matthias, vnuki Jasmin, Haiko in Ines, sestre Micka in Irma, brata Franci in Tone z družinami, družini Pehar in Jošar ter botrini Kovač in Žilavec.

VSI NJEGOVI

ZAHVALA

Oh nenadomestljivi izgubi drage hčerke, mame, žene, sestre in babice

Štefke Žalik

roj. Pavič

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo tako številno pospremili na zadnji poti, izrazili sožalje, darovali cvetje, ter vsem, ki ste ji želeli pomagati.

Lepa hvala za poslovilne besede.

Hvala sodelavcem DSSS sisov družbenih dejavnosti SO Lendava in stanovskim tovarišem Osnovne šole M. Kranjec iz Velike Polane za skrbno pripravljeno pogrebno svečanost.

Hvala mladim pevcem in turnškemu oktetu.

Velika Polana, oktober 1988

VSI NJENI

Vlado, kjer ti spiš,
tam ni trpljenja, ni skrbi,
v naših srcih večno nas boli,
da tvoje, tako mlado, okamenelo je srce.

V SPOMIN

4. oktobra so minila štiri žalostna leta, odkar nas je tragično, v hudi prometni nesreči za vedno zapustil naš dragi sin, brat in stric

Vlado Bohar

iz Stanjevec

Boleč in nepozaben je spomin nate in velika je bolečina v naših srcih, ki ne bodo nikoli ozdravela.

Iskrena hvala vsem, ki se ga še spominjate, se ustavite pri njegovem grobu, mu prinašate rože in prižigate svečke.

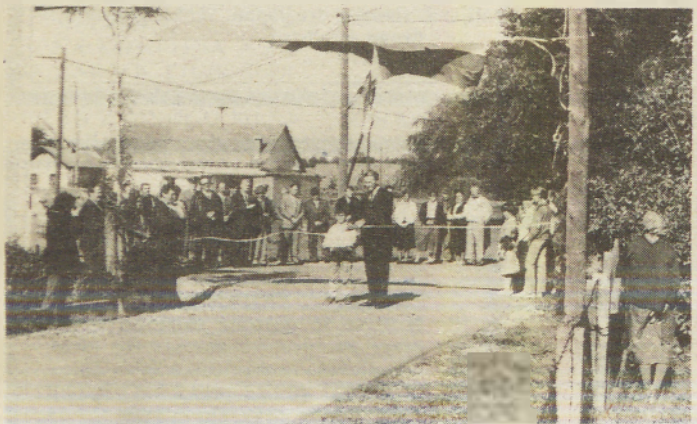
V GLOBOKI ŽALOSTI: mama, ata in brat Ludvik z družino

ŽIBERCI — PODGORJE

Asfalt in telefoni

Minulo nedeljo je bilo slovesno v dveh vaseh krajevnih skupnosti Stogovci. Dopoldne so se zbrali v Žibercih (občani, predstavniki izvajalcev DO Varaždin, občine in drugi) in s krajšo slovesnostjo odprli asfaltirano cesto. Vrednost posodobitve 1500 metrov dolge vaške ceste je 45 milijonov dinarjev. Celotna KS Stogovci je 1986. leta izglasovala 2-odstotni krajevni samoprisevek, ki je bil osnova za začetek del. Poleg tega so veliko prispe-

dau. Tudi tukaj so odprli 1400 metrov asfaltiranih cest (vključno jih je tudi 300 metrov ceste proti gramoznici v Konjšču, za katero je DO Komunala prispevala 10 milijonov dinarjev in 500 kubičkov gramoza, obljubljenih 4 odstotkov od prodanega gramoza pa še niso dobili), njena skupna vrednost pa je 85 milijonov dinarjev. Po osmih letih so končno dobili telefon in telefonsko govornico v Stogovcih. Stalo jih je 70 milijonov dinarjev, veliko liži-

Trak novo asfaltirane 1500 metrov dolge vaške ceste v Žibercih je prerezal Jože Bohnec, član vaškega odbora, ki je veliko prispeval h gradnji. bp

vali v sami vasi, denar in fizično delo. Vsak zaposlen je prispeval 50 tisoč, upokojenci 30, obrtniki 70, zaposleni v tujini 75 in lastniki zemlje po 25 tisoč dinarjev od hektarja. Na ta način so zbrali 6,4 milijona dinarjev, drugo s samoprisevkom, nekaj pa je bilo tudi sredstev za manj razvite krajevnne skupnosti. Občani so s prostovoljnim delom obnovili pet mostov in druge prepuste.

Osrednja krajevna slovesnost je bila ob 13. uri v Podgorju. V kulturnem programu so sodelovali učenec OS Stogovci in oktet Elrada, slavnostni govornik pa je bil predsednik občine Peter Fri-

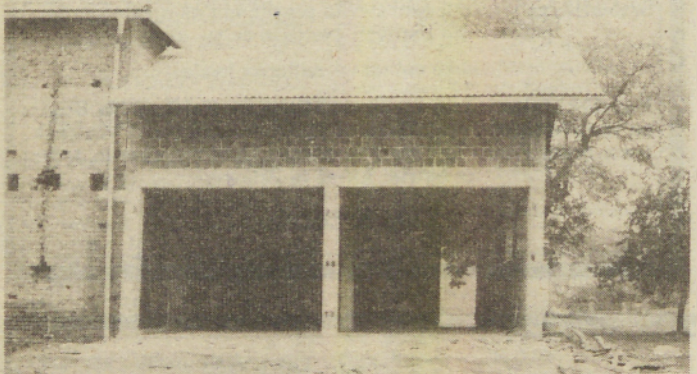
čnega dela pa so v težkih delovnih razmerah opravili pripadniki JLA. To so prvi telefoni v tej krajevni skupnosti na robu gornjeradganske občine, vendar je 46 priključkov že sedaj premalo, saj je interesov več. Zato si želijo, da bi s KS Apače čim prej dobili potrebne nove prostore, kajti le tako bi lahko potem dobili tudi novo in večjo telefonsko centralo.

Poleg tega pa je stogovska krajevna skupnost postavila avtobusno postajo Podgorje 2 in uredila prostore za krajevno skupnost (skupaj s TZO Apače) ter reševala razne komunalne probleme.

Bernarda Peček

V okviru Krajevnne skupnosti Lipovci že nekaj let dokaj uspešno deluje enota civilne zaščite, ki jo vodi Alojz Vinkovič. Člani in članice sodelujejo na vajah civilne zaščite v okviru sektorja Beltinci. Letos so na preiskusu usposobljenosti gasilsko-tehničnih ekip prve medicinske pomoči v Lipi zasedli 3. mesto. Foto: Jože Žerdin

V Lipi so začeli graditi gasilske garaže kot prizidek k vaškemu domu, ki jih investira krajevna skupnost. Garaže bodo stale okrog 20 milijonov dinarjev. Pomemben pa je tudi prispevek krajanov v lesu, navoženem gramozu ter urejanju notranjosti in okolice. Gasilsko društvo Lipa, ki razpolaga z orodnim vozilom, računa v prihodnosti tudi na gasilsko cisterno.

Foto: F. Maučec

Zaradi suše nad 35,5 milijarde dinarjev škode

Poročilo o ocenjeni škodi po suši v soboški občini, ki ga je pripravila posebna strokovna komisija, z njim pa so seznanjeni tudi na republiški ravni, kaže, da gre za večjo naravno nesrečo. Kljub obilnejšim padavinam po 20. avgustu znašajo količinski izpadi pri poljščinah in vrtinah celo do 80 odstotkov. Tako je kakovost pridelkov podpoprečna. Večji del koruze za zrnje je uporaben le kot silaža slabše kakovosti. Krompir na najbolj prizadetih območjih je kvečjemu primeren le še za industrijsko predelavo. Pridelki v trajnih nasadih, to je v sadovnjakih in vinogradih, bo manjši v povprečju za 10 do 15 odstotkov. Izpad v enoletnih nasadih (obnove vinogradov in sadovnjakov in v drevesnicah) znaša 10 do 30 odstotkov, kar je posledica izsušitve tal. S popisom so pozneje ugotovili še

škodo, ki jo je utrpelo gozdarstvo, in sicer pri obnovi nasadov, plantažnih nasadih in sadikah v drevesnicah.

Strokovna komisija soboške občine je v svojem tretjem in s tem zadnjem poročilu ugotovila, da znaša dejanska škoda zaradi poletne suše kar 35 milijard 546 milijonov 770 tisoč dinarjev. Od tega zneska odpade več kot 31,47 milijarde dinarjev škode na kmetijsko proizvodnjo KZ Panonke, KG Rakičan pa ima čez 3,88 milijarde dinarjev izpada. V gozdarstvu je škoda za blizu 181 milijonov dinarjev. Skupno ocenjena škoda pomeni kar 19,2 odstotka lanskega družbenega proizvoda soboške občine. Okrog 88,5 odstotka škode pa so utrpeli zasebni kmetovalci.

Kot kaže, akcija na republiški ravni nekoliko kasni, zato v so-

boški občini resno opozarjajo, da povrnitev škode najbolj ogroženim prebivalcem, ki jih je prizadela letošnja suša, proti koncu leta ne bo dovolj učinkovita.

Obljubljena so jim namreč nepovratna sredstva iz solidarnostnega sklada republike, hkrati pa tudi povratna sredstva — gre za nekaj milijard dinarjev — ob ugodnih obrestih. Letos poteka akcija v naši republiki prepočasi, zato so kmetovalci upravičeno nestrpni, kdaj bodo dobili povrnjen denar za ocenjeno škodo po suši. Ker pospeševalni ukrepi tečejo na različnih koncih in ni jasnega pregleda, kaj se dogaja v praksi, je toliko težje oceniti smotrnost takšnih postopkov. Vsekakor pa z omenjeno akcijo v naši republiki ne bi smeli kasniti!

Milan Jerše

V Grozdu se pripravljajo na zidavo restavracije na sejmišču

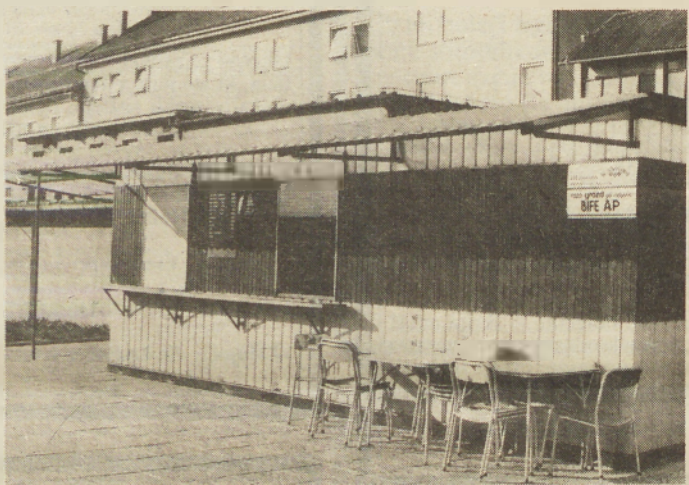
V desetih dneh deset tisoč litrov piva

Za temeljno gostinsko organizacijo Grozd v Gornji Radgoni je sodelovanje na sejmskih prireditvah velikega pomena — tako za skupno blagajno, ki si opomore v teh dneh, kakor tudi za denarnice zaposlenih, saj so vsi, ki delajo v gostinskih obratih na sejmu, plačani po prometu.

Tako toz Grozd kot toz Zvezda iz Murske Sobotice sodelujeta na sejmskih prireditvah že vrsto let. Velikega pomena je pokriti restavracijski prostor, kjer ste lahko bili prepričani, da se je stregla neoporečna hrana. Zaradi potreb med sejmom ter zaradi čedalje večjega stanovanjskega kompleksa na bližnjih Trahah so se v tozdu Grozd odločili, da bodo v bližini sedanjega gostinskega dela na sejmišču ter gornjeradganskega športnega stadiona zgradili restavracijo. Ker bi v njej kuhali tudi malice za delovni organizaciji Moda in Avtoradgona, bi imela večji skladišni prostor in kuhinjo. Hkrati bi bila to redno odprta restavracija, ki bi povečala zmogljivosti le med sejmom. Cena objekta brez infrastrukture in notranje opreme bi bila 440 milijonov dinarjev. Z realizacijo v minulih mesecih so v tozdu Grozd zadovoljni. Presenetil je le Janžev hram, saj vanj ne zahaja več toliko gostov kot prejšnja leta. Tudi med sejmom so skupine prihajale le na enodnevne izlete, si ga ogledale ter se odpravile domov. V prejšnjih letih so se mudili v Pomurju dva dni in v večini primerov rezervirali enega od obrokov na Janževem hramu. Tudi v vseh drugih lokalih Grozda v Gornji Radgoni je bil povečan obisk (23 odstotkov). Zanimivost prodaje dveh gostinskih obratov na sejmišču je, da so letos prodali več hrane in manj pijač kot prejšnja leta. Vzrok ni v višjih cenah, saj so bile cene pijač enake kot v drugih obratih zunaj sejmišča. V glavnem je to posledica padca kupne moči. Vsak, ki si je prišel ogledat sejem (večje skupine in tudi posamezniki), je moral kaj pojesti, zato pa so bolj kot prejšnja leta varčevali pri pijači. Zanimivost je tudi, da so prodali več piva kot vina. V desetih dneh avgustovskega sejma so prodali deset tisoč litrov piva, okrog 3 tisoč litrov vina (od tega kar 2800 litrov janževca), devet tisoč litrov ore, kokte in kokakole, 350 litrov stila ter toliko kot vina tudi mineralne vode. Kave so skuhal 15 kilogramov, najmanj pa so prodali žganih pijač, in sicer uvože-

nega viskija le 0,85 litra, le nekoliko več činarja in rumca. Od žganih pijač so obiskovalci sejma

predvsem vsi, ki so morali čakati na primestne avtobuse brez strehe nad glavo. Mize pa so našle

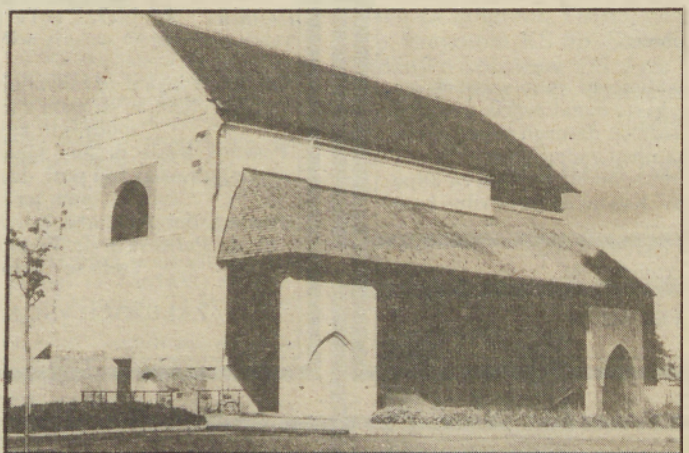
Zaradi hladnejšega vremena so mize že zložene in stoli pospravljeni, toda prej so mize krasili prti in rože.

spili največ vodke, vinjaka in domače prekmurske slivovke. V pogovoru je direktor tozda Grozd Janko Prelog dejal, da vse kaže, da bodo ljudje začeli bolj ceniti kakovost kot količino.

Grozdovci so letos poskrbeli za nekaj dodatnih miz v središču Gornje Radgone. Najprej so uredili bife na dodatni avtobusni postaji, za kar so jim hvaležni

svoj novi prostor na vrtu Radgonske kleti, zaradi česar so morali podreti in na novo zgraditi garaže. Žal so večino časa prazne — okolica kljub vsemu ni nič kaj privlačna; prav tako vsak raje opazuje dogajanje v centru kot pa gleda gole stene. Mogoče pa bo drugo leto kaj drugače?

Bernarda Peček

Letnjanjo jesen je odprlo svoja vrata gledališče v Monušinu.

Obnovitvena dela so trajala dolga leta, sedaj pa je stara enakovredna stavba končno dobila novo podobo. Uradna otvoritev je bila 21. septembra, ko se je predstavilo gledališče iz Zalaegerszega. Zofja kulturnih delavcev v Monuštru pa je, da bi vsaj enkrat mesečno videli kakšno gledališko predstavo za odrasle, pa tudi kablišno za stroko. Poleg tega pa naj bi nova dvorana, v kateri je 256 sedežev, omogočala tudi več možnosti za razvoj in širjenje kulture porabskih Slovencev.

se, foto nj

Kar niso vzele lanska toča, pozeba in suša, to lahko uničijo le še škorci, ki kar radi zobljejo grozdje v naših vinogradih. Prav tako so si nekateri omislili taka ptičja strašila, ki so na prvi pogled videti kot »obešenci«, so pa le zato, da naženejo nekaj strahu v kosti majhnim nepridipravom.

nj

Opomin odgovornim

Občinska kmečka zveza Ljutomer opozarja, da sedanja odkupna cena sladkorne pese za nas nikakor ni sprejemljiva. Realna cena v razmerju s pšenico in ob upoštevanju inflacije na dan ključila bo vsaj okrog 175 din za kilogram, to pa je mnogo več, kot so sedaj priznani 104 dinarji.

Prav tako nas zanima, kdo in kako je določal odkupne cene grozdja in zakaj tako pomembne odločitve sprejemajo brez prisotnosti zasebnih vinogradnikov. Ali so po vsem tem pogodbe, ki so jih v ekonomski stiski morali podpisati kmetje, lahko sploh še zakonite?

Kako so lahko pridelki enake kakovosti med zasebnim in družbenim sektorjem različno ovrednoteni?

Zakaj kombinati pozabljajo na realno inflacijo ob zapoznelem plačilu?

Zakaj kmetje, ki so uspeli obdržati neodvisnost, ne morejo nikjer uveljaviti pravice do nakupov brez davkov in dajatev?

Zakaj je bilo potrebno ustavno sodišče, da bi tudi zasebni vinogradniki dobili plačano odškodnino za pozebo iz leta 1984-85, zakaj še vedno niso plačane realne obresti zaradi zadrževanja denarja, ali bodo tisti, ki so si denar prisvojili, za to dejanje tudi kazensko odgovarjali.

Kje so vsi tisti, ki so trdili, da smo po vojni viničarske odnose odpravili, sedaj pa vedno znova ugotavljamo, da je to navadna laž?

V nobenem primeru ne želimo s svojim delovanjem, kot mnogi na splošno razumejo, dražiti za delovne ljudi že tako predrage hrane. Vendar, v kolikor hočemo v prihodnje še jesti domačo hrano, se bo treba kmetijski problematiki bistveno resneje posvečati. Zelo neprijetno nam bo, če se bomo morali zaradi nemogočih razmer odločiti, tudi v primeru solidarnosti z drugimi kmetijskimi panogami, npr. vinogradništvom, za metodo boja po zgledu evropskih kmetov.

Občinska kmečka zveza Ljutomer

LENDAVA

Počakati do nove zakonodaje

Na četrtkovi seji izvršnega sveta skupščine občine Lendava so med drugim obravnavali predlog za drugačno organizirano Agromerkurja Murska Sobota. Bistvo predlaganih statusnih sprememb je ukinitev tozgov, od katerih je eden tudi v Lendavi. Reorganizacija Agromerkurja naj bi tudi vplivala na zmanjševanje stroškov poslovanja in na manjše odhodke za manj razvite. V izvršnem svetu skupščine občine Lendava so menili, da s predlaganimi spremembami za zdaj ne kaže hiteti, kajti v pripravi je nova zakonodaja o samoupravnih podjetjih, predvidene pa so tudi spremembe o načinu zagotavljanja denarja za manj razvite republike in pokrajino Kosovo. Še večji vzrok za pomisleke o spremembah v Agromerkurju pa je (nova) občinska politika o kmetijstvu v občini Lendava, ki sicer še ni do popolnosti izpolnjena, že zdaj pa je rečeno, da ta panoga ne sme biti v nedogled surovinska baza za predelovalno industrijo na drugih območjih. Slutimo lahko, da težijo v Lendavi k samostojni kmetijski družbeni organizaciji.

Š. S.

VESTNIK

IN

SLOVENIJATURIST

VAM PRIPRAVLJATA PRESENEČENJE!

Tu in tam bo **Slovenijaturist** popeljal na izlet nekatere bralce **VESTNIKA**. Kdo bodo ti srečneži? Med vsemi naročniki **VESTNIKA** jih bo izbral računalnik.

DRAGI BRALCI, VAŠ TEDNIK — VESTNIK — MISLI NA VAS! IN ČE ŠE NISTE, POSTANITE NAŠI REDNI NAROČNIKI!

Ves omotičen, saj je maloprej prišel z dializnega oddelka, Ludvik Drvarič iz Bodonec, star 40 let, polaga predme uradne akte. Kdo ve, kolikokrat se je že zazrl vanje! Zal pa med njimi še vedno ni pravno veljavnega papirja, na podlagi katerega bi končno bil upravičen do invalidske pokojnine. Ludvik je namreč med služenjem vojaškega roka v Ljubljani zbolel na ledvicah.

ZBOLEL NA URJENJU

»Meseca februarja 1968. leta sem začel služiti vojaški rok v kasarni Ljubljana-Sentvid. Tja sem šel zdrav, domov pa sem se vrnil bolan. Zaradi urjenja ne glede na vremenske razmere, tudi nekajtedenskega vojaškega laboriranja, sem se hudo prehladil in omagal. Prepeljali so me v vojaško bolnico, v kateri sem ostal do decembra, nato pa so me začasno nesposobnega odpustili iz JLA. Na ponovnem pregledu leta 1972 pa so me razglasili za stalno nesposobnega. Ves čas sem bolehal in se zdravil, 1985. leta pa so mi ledvice povsem odpovedale in od tedaj me vozijo vsak drugi dan na dializo,« mi pove Ludvik. Njegova usoda me prerese! Človek v najlepših letih svojega življenja je odvisen od dializnega aparata in od krvodajalcev, katerih kri se pretaka po njegovih žilah in mu tako omogoča življenje.

Življenje? Ali je to sploh življenje, ko si bolan, ali je to sploh življenje, ko ne moreš uveljaviti svoje pravice? In zdaj, ko se je naposled zavedel svojih pravic do ustreznega materialnega nadomestila, je zašel v birokratsko kolesje.

Pred menoj je najmanj deset odločb, žal pa nobena prava. Hudo bo, če bo še zadnja razsodba vrhovnega sodišča negativna, čeprav se taka rešitev upira. Ali nekdanji vojak res nima nobene pravice?

Z odločbo sekretariata za občo upravo skupščine občine Murska Sobota, številka 59/A-119/85-2, z dne 24. oktobra 1985, je bil zavrnjen Ludvikov zahtevek za priznanje vojaškega mirnodobnega invalida, čeprav je zbolel v JLA, ker da ga ni vložil takoj po odpustu oziro-

govil dejansko stanje, kar zadeva vprašanje pravočasnosti vloženih zahtev. Da bi se ugotovilo dejansko stanje, komite predlaga, da se dopolni ugotovitveni postopek priči, ki so občinskemu upravnemu organu

zahtevo za priznanje teh pravic, ni zavaroval petletnega materialnega roka za uveljavljanje statusa mirnodobnega vojaškega invalida in je tako s potekom tega roka prekludiran (zamujen, op. p.).»

PREJ TAKO, ZDAJ DRUGAČE

Čudna utemeljitev, mar ne? Še posebej pa je nerazumljiva, če znova vzamemo v roke prvo odločbo republiškega komiteja za borce in invalide z dne 26. marca 1986 (s katero je zavrnil negativno odločbo soboškega sekretariata za občo upravo), ker »meni, da ne bi smel trpeti škode, ker prošnje ni vložil v petletnem roku, kajti pomoč je iskal že po prihodu iz JLA pri narodni obrambi v Murski Soboti, od koder pa ga niso napo-

škodo pravic, ki ji po zakonu gredo. Tudi ga je uradna oseba, kadar glede na podano dejansko stanje zve ali sodi, da ima občan podlago za uveljavitev kakšne pravice, dolžna opozoriti na to. (...) zaključek, da je tožnik zamudil z zakonom določeni rok za uveljavljanje invalidskih pravic, je preuranjen.«

Ludvik Drvarič se zoper najnovejšo odločbo ni mogel pritožiti, ker je bila v upravnem postopku dokončna in zoper njo ni bila dovoljena pritožba. Na Vrhovnem sodišču Slovenije je sprožil upravni spor. Sodišče je 14. oktobra 1987 ugodilo pritožbi in odločbo republiškega komiteja za borce in vojaške invalide, ki Francu Drvariču ni priznal statusa mirnodobnega vojaškega invalida, odpravilo. Obveljati bi torej morala odločba

1987, številka 59/A-784/87-5. Vrhovno sodišče je namreč s tem, da je dalo prav Francu Drvariču, svojo prvo odločbo utemeljilo: »Ker revizija ni bila opravljena v zakonitem roku, se šteje, da je k odločbi prve stopnje dano soglasje. Tožniku gredo torej pravice, določene z odločbo sekretariata za občo upravo občine Murska Sobota, številka 59/A-119/85, z dne 16. 3. 1987.« Znova torej nič, kajti republiški komite, ki je sprva nakazal pot, po kateri naj Franc Drvarič krene, da bo uveljavil svojo pravico, dasiravno je »zamudil« 5-letni rok, je v nadaljnjem postopku uspeval najti vse pravne prepreke, da do tega ne pride. Logičnemu razmišljanju pa se vse to toliko bolj upira, ker je ves čas postopek vodila ena oseba — pravnica Jasna Kisovec!

Medtem ko listam odločbe, se pridruži mati Gizela. Kdo ve, koliko poti je že naredila, da bi sin lahko uveljavil svojo pravico: hodila je na občino, na sodišče, k odvetniku, tudi v našem uredništvu se je oglasila... Ker je vrhovno sodišče torej sprejelo pritožbo republiškega komiteja za borce, je zaenkrat obveljala negativna odločba, vendar se je Ludvik Drvarič znova pritožil. Nekdanji vojak JLA išče svojo pravico, kot jo je iskal hlapec Jernej.

Človek se zdrzne, ko vidi, da mu je največja prepreka prav republiški komite za borce in vojaške invalide.

Ludvik Drvarič in mati Gizela.

tili na pristojni občinski upravni organ. (...) Če občinski organ za ljudsko obrambo ali drugi nepristojni upravni organ ni postopal, kot je dolžan, po določilih 3. in 4. odstavka 66. člena zakona o splošnem upravnem postopku, to ne more iti v škodo stranke. Gre za neuko in prava neveščo stranko, upravni organ, ki vodi postopek, pa mora skrbeti, da nevednost in neukost stranke v postopku nista v

Sekretariata za občo upravo skupščine občine Murska Sobota, s katero mu je bil ta status priznan in z njim tudi invalidnina ter dodatek za postrežbo in tujo pomoč. Žal pa ni bilo tako! Republiški komite za borce se je zoperstavil Vrhovnemu sodišču Slovenije in to je klonilo! Sprejelo je namreč pritožbo, oziroma njeno obrazložitev, češ da je komite pravočasno opravil revizijo odločbe z dne 10. julija

ŠTEFAN SOBOČAN

POMURSKI TISK

Založniško, grafično in embalažno podjetje
Murska Sobota n.sol.o., Lendavska 1
Telefon 069/22210, telex 35229
Telefax 069/25221

Tozd Kartonaža Tozd Tiskarna,
Tozd Pomurska založba DSSS
OB OBČINSKEM PRAZNIKU ISKRENO
ČESTITAMO!

TRADICIJA
IN
KAKOVOST

TEKSTIL

Ljubljana

Tozd PLETILSTVO PROSENJAKOVCI

- Tekstil Prosenjakovci izdeluje športno trikotažo. Predelujejo tehnične tkanine za filtre pri suhi in mokri zaščiti. Pomemben proizvod so tudi tehnični filci za avtomobilsko, konfekcijsko in pohištveno industrijo. Proizvodnja teče v Prosenjakovcih in v delovni enoti v Križevcih v Prekmurju.

Ob prazniku občine Murska Sobota
čestitamo vsem delovnim ljudem in občanom!

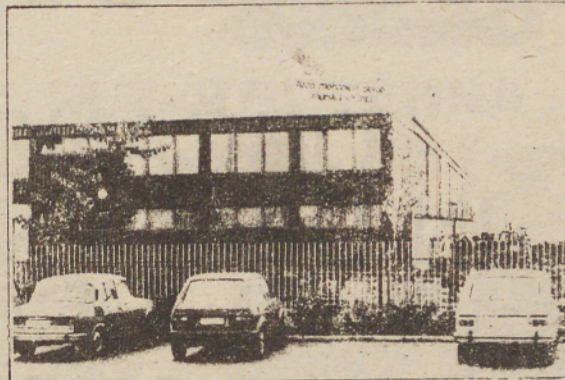

slovenija ceste tehnika — obnova

n. sol. o., ljubljana, titova 38

DELOVNA ENOTA TOZD MEHANIČNI OBRATI MURSKA SOBOTA

ČESTITAMO
OB PRAZNIKU
OBČINE
MURSKA
SOBOTA!

TOVARNA DUŠIKA RUŠE n.sol.o.

TOZD PROIZVODNJA KREMENČEVEGA
PESKA n.sol.o. PUCONCI

TELEFONI: (069) 72-520, 72-521; TELEGRAM: SEPARACIJA PUCONCI

**Občanom občine
Murska Sobota iskreno
čestitamo ob njihovem
prazniku in jim želimo veliko
delovnih uspehov!**

ČESTITKE OB PRAZNIKIH RADGONSKE IN SOBOŠKE OBČINE!

SO in IS
OK SZDL
OK ZKS
OSS
OK ZSMS
OO ZZB NOV

GORNJA RADGONA
MURSKA SOBOTA

Radenska

OBČANOM
 IN DELOVNIM
 LJUDEM
 RADGONSKE
 IN
 SOBOŠKE
 OBČINE
 ČESTITAMO
 OB PRAZNIKU!

TOZDI: Mineralna voda,
 Tovarna polnilne opreme, Grozd,
 Naravno zdravilišče,
 Jeruzalem, Diana, Zvezda,
 Moravske Toplice in DSSS.

ARCEOMURKA

MESNA INDUSTRIJA n.sol.o.
 MURSKA SOBOTA

KAR KUPIM,
MORA IMET IME;
KAR JEM,
MORA IMETI OKUS!

**Ob praznikih občin iskreno
 čestitamo!**

ARCEOMURKA

TOVARNA MLEČNEGA PRAHU p. o.

MURSKA SOBOTA

PRIPOROČAMO SE S SVOJIMI IZDELKI:

- mleko v prahu
- posneto mleko v prahu
- maslo
- fermentirani izdelki
- evaporirano mleko
- kondenzirano mleko
- instant domači čaj
- instant kava
- instant napitek gibko

TMP je največji izdelovalec masla v Jugoslaviji, proizvodnja teče brez prestanka.

Tovarna mlečnega prahu čestita ob prazniku soboške občine!

TOVARNA OBLAČIL IN PERILA
MURSKA SOBOTA

TOZD Perilo

TOZD Oblačila

TOZD Ženska oblačila

TOZD Ženski plašči

TOZD Oblačila Ljutomer

TOZD Moda-konfekcija

**ISKRENO ČESTITAMO
OB PRAZNIKIH
SOBOŠKE IN RADGONSKE
OBČINE!**

ARCEOMURKA

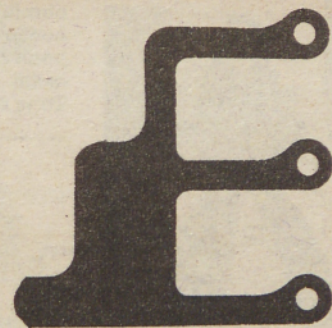
SOZD kmetijstva, živilske industrije,
trgovine, turizma in gostinstva o. sol. o.

69 000 MURSKA SOBOTA
Lendavska c. 9.
telefon: (069) 21-580
teleks: 35-219

**Ob občinskem
prazniku
Murska Sobota
čestitamo vsem
občanom, še posebej
pa delavcem in kmetom,
ki sodelujejo z nami
pri doseganju cilja
čim večje proizvodnje
hrane**

Obiščite naše
prodajalne,
kjer vam
ponujamo:

**TEHNIČNE
POMOČKE
ZA VAŠ DOM**

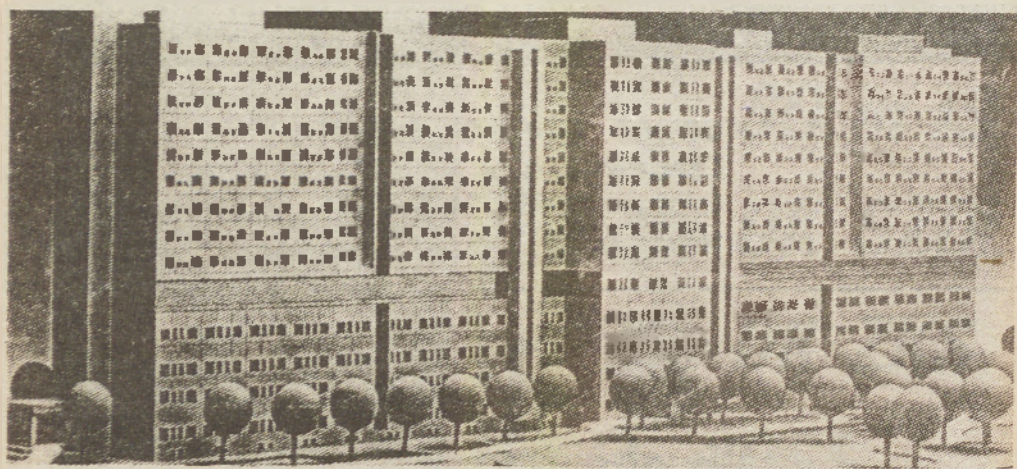
ELEKTROTEHNA

Vsem delovnim ljudem soboške in
radgonske občine iskrene čestitke
ob njihovem prazniku!

ELEKTROTEHNA

Bolnišnica na koncu sveta

Polet do Moskve traja štiri ure, od Moskve do Norilsk daleč v Sibiriji še štiri ure in pol. Tako pridemo v najbolj severno veliko mesto, v katerem živi 300.000 ljudi in kjer je temperatura 40 stopinj pod ničlo nekaj običajnega. Tam bomo Jugoslovani gradili najsevernejšo bolnišnico na svetu.

Dvajset jugoslovanskih strokovnjakov je že odpotovalo v Norilsk, kraj, kamor je Stalin pred petdesetimi leti poslal prvih 10 tisoč političnih kaznjencev, da bi v surovi naravi, blizu smrti kot življenju, začeli graditi naselje. Čemu naselje celih 332 kilometrov daleč za polarnim krogom? Ker so kraji prav neverjetno bogati z rudninami, saj je tam najti skoraj polovico prvih iz sistema kemičnih elementov. Predvsem pa vabljivo veliko niklja, bakra in kobalta, pa tudi zlata in srebra. Zdaj živi v tem dokaj velikem mestu, kjer zraste temperatura na 29 stopinj Celzija komaj za nekaj dni na leto, dobre tri mesece pa traja polarna noč, 150 tisoč rudarjev z družinami. Jeseni se jim bo pridružil 800 Jugoslovancev, da bi zgradili bolnišnico s tisoč posteljami in najsoodobnejšo opremo. Pogajanja so trajala dobri dve leti, končno pa je jugoslovanska ponudba vendarle premagala japonsko, finsko, švedsko in francosko.

»To je velik izziv že zaradi gradnje v sibirskih

razmerah, v krajih, kjer živo srebro zdrkne tudi na 60 stopinj pod ničlo,« pravi direktor zagrebske delovne organizacije Monter inž. Milan Mandić. Monter tako zajetnega posla seveda ne bo mogel opraviti sam, povezal se je z gradbinci Tehnike iz Zagreba in Lavčevića iz Splita, notranjost bo v lesu opremiljo zagrebško Exportdvo, projektiranje arhitektonike in medicinske tehnologije pa so zaupali ljubljanskemu projektantu, Biroju 71. Večina tehnične opreme bo Siemensove, nekaj pa tudi Iskrine, Končarjeve in El iz Niša. Vsa reč bo stala nič manj kot 86 milijonov dolarjev, in, kot pravijo, bomo prvi v zgodovini našega sodelovanja s SZ dobili plačilo v konvertibilni valuti. Kako pa do nje? Dogovorili so se, da bodo prodali 20.000 ton tako imenovanega feinstaina, to je dobro zmlete zmesi s koncentratom nikljeve, bakrove in kobaltove rude, kar bi moralo vreti 110 milijonov dolarjev.

V kraj, kamor je bil nekoč pregan tudi znani pisatelj Karlo Stajner (7000 dni v Sibiriji), ne bo ravno lahko oditi za tri leta in pol, kolikor naj bi trajala dela — pa tudi ta termin, čeprav se prvi trenutek zdi dolg, je za gradnjo v sibirskih podnebnih razmerah prav rekorden. Jugoslovanski delavci bodo dobili dvosobna stanovanja, imeli bodo svojega kuharja, za bivanje in delo v sibirskem podnebnju pa jim bodo izdelali posebne obleke.

Rodil se je laserski deček

Zlatija Bogdanović, grafična delavka iz Beograda, ni imela nobenega upanja več, da bo postala mati. Že pred devetimi leti so ji odstranili desni jajčnik in desni jajcevod in dve tretjini levega jajčnika. Levi jajcevod je ostal popolnoma neprebraten in napolnjen z vodo, poleg tega pa se je tudi neprestano povečeval. Bil je že kot moška pest velik in z nobeno klasično metodo ga niso mogli narediti prehodnega.

Zlatija pa ni izgubila upanja, da bo nekega dne postala mati. Skrbno je zasledovala znanstvene novice s tega področja in sklenila, da bo poskusila vse, preden se bo odločila za izvenmaternično oploditev. Tako je prišla do asistenta na medicinski fakulteti v Beogradu in specialistu za sterilnost, dr. Ratomirja Ganočevića. Tudi on je bil pogumen, zato sta se odločila, da bosta skušala doseči nemogoče. Dogovorila sta se za lasersko operacijo zamašenega jajceveda. Prepričanje jajceveda se je posrečilo in nekaj mesecev pozneje je Zlatija zanosila. V strokovni literaturi ni znan noben primer ženske s takimi anatomskimi in fiziološkimi napakami, ki bi normalno zanosila in rodila.

Konec nosečnosti pa je bil negotov. Zlatija je namreč RH negativna, njen mož pa RH pozitiven. Že v drugem mesecu nosečnosti so opazili antitelesa, ki povzročajo spontane splave ali rojevanje mrtvih otrok. Vendar se je celotni skupini specialistov za zdravljenje sterilnosti nekako posrečilo, da je ohranila plod. S carskim rezom je na svet prišel zdrav in močan deček, ki je tehtal tri kilograme.

Od 200 žensk, ki so jih na tej kliniki operirali z laserjem, jih je 40 zanosilo. Bistvo take operacije je v tem, da ne pride do stika med nožem in tkivom, zato ni možna infekcija, na jajcevodu pa ni nobene brazgotine. To je zelo pomembno, kajti premer jajceveda je manjši od milimetra.

dveh metrov dolžine in deluje precej grozljivo, čeprav je povsem neškodljiv. Zato ga tudi pogosto uporabljajo v cirkuskih predstavah.

Lov na kače in odkup nista organizirana, vse je prepuščeno zasebni iniciativi. Lov prinaša dober zaslužek. Vsak malce bolj spreten lovec lahko ulovi do deset kač na dan in ni težko izračunati, koliko deviz dobi zanje. Kače lovijo na dva načina. Nestrupene z roko, strupene pa s posebnimi lesenimi kleščami. Z ulovom pa je treba ravnati kar se da nežno, ker tujci ne marajo poškodovanih kač. Hranijo jih v lesenih zabojih, plastičnih posodah, polivinilastih vrečkah ali steklenicah, kjer čakajo kupce.

Tako torej v tem revnem kraju cveti nenavadna dejavnost, od katere se sicer ne da živeti, ki pa lahko čisto dobro izboljša hišni proračun. Kljub velikemu številu strupenjač tudi najstarejši prebivalci ne pomnijo, da bi kdo zaradi kačjega pika umrl. Seveda pa je marsikdo potreboval protistrup in zdravniško pomoč.

ŽIVA ZAKOPANA

Veronique Le Guen, francoska jamarka, poskuša premagati svetovni rekord v bivanju v zemeljskih globinah. »Mojih sto dni pod zemljo sicer ne bo podobnih počitnic na Maldivih, toda držala bom. Veliko volne za pletenje pa knjig imam s seboj,« je rekla 10. avgusta, ko je zadnjič pogledala v sonce. Zdaj živi že dober mesec dni 65 metrov globoko v prostoru, ki meri 4 x 3 metre. Njena postelja je lesen splav na sloju blata, hrani se pretežno s tabletami in kavo. Zdravniki sicer stalno spremljajo njeno zdravje in jo opazujejo skozi telekamo, vendar jih ona ne more videti. Tudi njen trener in človek, ki jo je spodbudil, naj se loti tega nenavadnega podviga, Michel Siffre, se dvakrat na dan pogovarja z Veronique po radiu. To pa je vse. Daleč spodaj v osrčju gora v francoski pokrajini Languedoc preskuša Veronique človeško zdržljivost in strah pred popolno samoto v temi. »Najhujših je prvih 24 ur,« pravi Siffre, ki je vodil jamarske priprave na podvig. Živeti je morala v gozdu in se dolgo hraniti samo s koreninami.

»Karajan je moj oče«

Ze od 8. januarja 1987 leži na salzburškem sodišču akt — dosje z naslovom Očetovstvo dr. Herberta von Karajana, ki je nastel že na 300 strani. Obtožba se glasi: »Podpisana Erika Hubner iz Vzhodnega Berlina, stara 69 let, sem imela od marca do maja 1943 razmerje z gospodom Herbertom von Karajanom in v tem času nobenih seksualnih stikov z drugimi moškimi. Bil je navaden vojak. Moja hči Ute de Doncker, rojena 15. januarja 1944 v Treuenbrietzen, je otrok iz tega razmerja.«

Ute je našla svojo mater, od katere jo je ločila zmeda ob koncu vojne, šele po 28 letih. Od julija 1986 si želi ta ženska, po poklicu koncertna pevkica, poročena z nekim belgijskim menedžerjem, »pogovor s svojim očetom«. To je Herbert von Karajan, ki ima le dve priznani hčerki: igralko Isabello, staro 27 let, in fotografino Arabello, staro 23 let. Za Ute noče slišati, čeprav hčerka zatrjuje, da ji ni prav nič za denar, ampak da bi samo rada spoznala svojega pravega očeta.

Von Karajanov advokat pripominja, da najbrž ni čisto tako. Von Karajan ima svoje premoženje (cenijo ga na 100 milijonov mark) naloženo v Švici in po švicarski zakonodaji bi se tudi delila njegova dediščina. Po zakonih te države pa so nezakonski otroci

v vsem izenačeni z zakonskimi in tako bi Ute de Doncker pospravila čeden delež milijonov, če bi jo von Karajan priznal za nezakonsko hči.

V zvezi z izjavami Erike Hubner znameniti dirigent izjavlja: »Nikoli nisem bil navaden vojak in v času, ki ga navaja ženska, nikoli nisem bil v bližini Treuenbrietzena, kjer naj bi se stvari dogajale.« Treuenbrietzen leži kakih 65 kilometrov jugozahodno od Berlina v današnji NDR.

Iz vzhodnonemških arhivov bi bilo mogoče izvedeti, kje je bil von Karajan spomladi 1943. Zaprošil je za podatke, a jih ni dobil. Anita Gütermann, ki je bila od 1942 do 1958 njegova druga žena, je izjavila: »Herbert von Karajan ni bil v času, ko naj bi se družil z Eriko Hubner, nikoli dalj časa iz Berlina. Ne morem pa zagotoviti, da ni bil nikoli v Treuenbrietzen.«

Erika Hubner je bolj natančna: »Gospod von Karajan in jaz sva se srečala leta 1943 v restavraciji Krone. Na steni je visela kitara in Herbert von Karajan jo je vzel v roke in ob njeni spremljavi zapel pesem. Tako se je začela ljubezen.«

Sodnica dr. Grassbergerjeva je mnenja, da ji ne bo preostalo drugega, kakor da bo poslala von Karajana na preiskavo krvi zaradi očetovstva.

Najdaljši lasje na svetu

Diane Witt iz Worcestra v ameriški zvezni državi Massachusetts je na prvem zborovanju vseh rekorderjev, ki so se zapisali v Guinnessovo knjigo svetovnih rekordov, v New Yorku razpletla svoje razkošne, dobre tri metre dolge kostanjeve kite. Pranje in spletnje kit vzame štiri ure, pri tem pa ji pomaga njen mož Bob.

NAJBOGATEJŠI NA SVETU

Nikoli se ne smeji. »Smejanje je izguba časa.« Nikoli ne gre na dopust. »Dopusta si ne morem privoščiti.« Samo dva kosčka toaletnega papirja porabi. »Razmetavanje sovražim.« Če je treba, zalepi svoje čevlje sam. »Z njimi sem zadovoljen.« Tako pravi Japonec Yoshikaki Tsutsumi, ki ga je ameriška gospodarska revija Forbes razglasila za najbogatejšega človeka na svetu. Takoj jim je pisal protestno pismo. »Nimam 37,8 milijarde dolarjev, ampak samo 34 milijard.« Kljub temu popravku ostaja najbogatejši človek na našem planetu. Precej premoženja je podedoval, v svojih 45 letih pa ga je znal tako obrniti, da ima danes draga zemljišča v Tokiu, železniško linijo, 56 hotelov, 27 igrišč za golf, svoje hokejsko in baseballsko moštvo. Je poročen in ima tri otroke. Pri njem dobijo službo samo povprečno pametni. »Zelo pametni so predragi. Sicer pa sem dovolj pameten sam. To je čisto dovolj!«

Kače prinašajo devize

Dalmatinska Krupa je postala znana po nenavadnem poklicu svojih prebivalcev, lovu na kače, kar je vsekakor nevaren, zato pa donosen posel. Z njim so se začeli ukvarjati pred približno petnajstimi leti, ko so kače začeli kupovati podjetja in posamezniki. Lovijo jih v glavnem pastirji, ki pasejo koze, in celo šolarji. Do zdaj so jih polovili približno 15.000 in zaslužili lepe denarce. Prav gotovo tega ne bi počeli, če se jim lov ne bi splačal, saj so nekatere kače zelo nevarne. Ne varne namreč modras, ki je, kot je znano, najbolj strupena kača v Evropi.

Nekoč je strupenjače odkupovala zagrebška Pliva, zdaj pa prihajajo ljudje iz Švice, Avstrije in Zvezne republike Nemčije. Zanimivo je, da več plačajo za nestrupene kače. Modrase in gade kupujejo po osmih do deset mark, kar je odvisno od velikosti, »zdravstvenega stanja« itd. Za nestrupene kače, na primer za navadnega goža, plačujejo od 40 do 50 mark.

Seveda ima vsaka medalja dve strani. Goža je dandanes zelo težko uloviti, ker so že tako redki, da jim grozi uničenje. Gož je velika kača, ki zraste tudi do

Za zlato medaljo dosmrtna renta

Dežela jutranjega miru, v kateri so 17. septembra z močno slavnostjo prižgali

olimpijski ogenj, sodeluje na teh veličastnih športnih igrah z eno najmočnejših ekip: 481 športnikov, ki so jih leto dni trenirali po skoraj vojaškem režimu v posebnem taboru na severu dežele, se bo potegovalo za medalje. Koliko pa je južnim Korejcem do teh medalj, kaže že to, kaj so svojim predstavnikom obljubili za nagrado.

Južnokorejski športniki, ki bi si priborili zlato medaljo (morda v enem od tekov), bi dobili 140 tisoč dolarjev. Zmagovalca v kateri drugih športnih disciplin čaka nič manj kot 100 tisoč dolarjev. Sicer pa bi zlata olimpijska medalja svojemu dobitniku prinesla popolno denarno varnost: obljubljenih ima 830 dolarjev mesečne pokojnine, dokler bo živ.

Tan, ge se industrijska cesta v de Soboti priključuje na Fendaosko ulico, parkiral na den takša gužva grata, kakš bi bile rampe na streki dol puščene. Pa je neč tak, liki samo en avto, šteri z goščokoga kraja pusti Soboti gela, šče na levo ravinouti pa nemre, zavolo tišti ka pusti gela, ovi za njim, šteri bi radi o soboto gela pa nemrejo mimo njega zato, ka nega koga, ka bi tretji nas na cesti nagrado. Zela je pravo, ka un pcela pet prikolici soudra, ka te nas keoj mavovi, če ovi pristojni činitelji šče par lejt toga ne zmorejo. In za varnost o prometu. Džokeji.

Poletje je minilo, koža je dobro zagorela.

Otroške bolezni niso nedolžne

Ljudje pogosto mislijo, da je prav, če otrok preboli otroške bolezni; da si s tem krepí imunski sistem, pravijo. Še nekateri zdravniki trdijo, da so otroške bolezni — ošpice, mumps in rdečke — nevarne. Resnica je malo drugačna. Na srečo velika večina otrok ošpice, mumps in rdečke preboli brez posledic, medtem ko nekaterim zapustijo hude komplikacije, ki marsikateriga otroka stanejo življenje.

Od tisoč otrok, ki se nalezijo razmeroma nedolžne otroške bolezni — ošpice, eden zboli za nevarnim vnetjem možganov. Pozneje se pokažejo posledice tega za-

pleta — pogosto gre za spremembo osebnosti ali duševno prizadetost. Pri vsakem petem otroku se vnetje možganov konča s smrtjo. Tudi mumps ne smemo podcenjevati — pri vsakem desetem otroku, ki zboli za mumpsom, moramo pričakovati zaplet — virusno vnetje možganske opne. Če se otrok okuži z mumpsom šele v času pubertete, doleti poleg tega vsakega petega fanta vnetje mod, pri petih odstotkih deklic pa pride do vnetja jajčnika. Posledica obolenja se utegne pokazati pri odraslih, par ostane brez otrok. Rdečke niso nevarne otroku samemu in ne odraslim. Pogubne pa so včasih

za nerojenega otroka, če se z rdečkami okuži noseča ženska. Posledice so lahko slepota, gluhost, srčna napaka ali možganske okvare. Proti vsem tem trem boleznim je na voljo ustrezno cepivo. Starši in zdravniki morajo poskrbeti za to, da je otrok pravočasno cepljen in zavarovan pred poznejšimi obolenji.

Oglašujte v Vestniku in prodajte, kar imate odveč, in kupite, kar potrebujete.

Oglas v Vestniku — uspeh!

Kako dolgo naj otrok spi?

Skrbni starši se bojijo, da otrok pre malo spi. Koliko spanja potrebuje otrok, ki hodi v osnovno šolo?

Zdravniki, specialisti za spanje, pravijo takole: »Vsak človek potrebuje svojo količino spanja in pri otrocih ni nič drugače. Nekaterim otrokom zadostuje samo osem ur spanja, pa so kljub temu zdravi, se lepo razvijajo in tudi v šoli uspešni. Toda pravilo je, da naj šestletni do devetletni otroci spijo najmanj deset ur, desetletni morda kakih dvajset minut manj.

Koliko spanja potrebuje otrok, bomo najlažje ugotovili, če bomo pozorni, kako dolgo otrok spi, kadar ga nihče ne prebudi. Ne drži nasvet, češ otrok naj spi čim več, pa bo zdrav. Otrok ne potrebuje veliko spanja, potrebuje ga dovolj. Dovolj spanja pa bodo otroci imeli, če jih bomo vsak dan spravljali spat ob isti uri in čim bolj enakomerno. Umirjeno in sproščeno razpoloženje pred spanjem je izredno pomembno.

Kdaj brez plenice

Starši so v skrbeh, če dveletni malček še zmerom lula in kaka v plenice. Preveč so verjeli starejšim sorodnikom in znancem, ki so jim zatrjevali, da mora biti »suh« žele ali leto in pol star otrok, in so tako postali negotovi. Po nepotrebnem! Že zdavnaj so medicinci dokazali, da zavestno lahko kontrolira mišico zapiralko v mehuru ali črevesu šele dve do dve leti in pol star malček. Tudi ni koristno, če otroka vzgajamo k snažnosti, saj se tega o pravem času nauči bolj ali manj vsak sam.

Najnovejša dokaza ponuja obširna raziskava, ki so jo izpeljali

na Novi Zelandiji. 1265 otrok so od rojstva do osmega leta preiskovali vsako leto. Po drugem letu so zdravniki spraševali starše, kdaj je otrok ponoči nehal močiti plenice. Deklice so nehale lulari s 3,27 leta, dečki pa malo pozneje, ko so imeli 3,95 let.

Treba je vedeti, da je večina ma populnoma normalno, če otrok neha lulari že prej in, se razume, tudi pozneje. Pri vzgoji k snagi se je še zmerom najbolj obneslo, če otroka prav nič niso priganjali. Otrok namreč zleze iz plenice, ko doume, da je sam »velik« brez plenice, veliki pa bi bili radi vsi.

Poznate pehtran?

V srednjem veku so vračeverni ljudje nosili pri sebi vejico pehtrana, da bi jih ta dišavna zel obvarovala pred zmaji in kačami. Danes je pehtran cenjena dišavnica. V Franciji, kjer ga največ uporabljajo, dišavijo z njim kis (v kis namočijo vejico pehtrana in počakajo, da se navzame zlahne arome). S pehtranom dišavijo svetle omake, ki jih ponudijo k ribam, piščančjemu mesu, ki je potem neverjetno okusno. Dodajo ga k jajčnim jedem in testeninam. Potice pehtranke, ki so slovenska specialiteta, pa francoska kuhinja ne omenja.

Pehtran je močnega okusa, zato ga dodajamo jedem prav previdno. Svež pehtran dodamo jedem šele na koncu, če ga predolgo kuhamo, ni več aromatičen. Pozimi dišavimo jedi s suhim pehtranom, lahko pa ga za zimo tudi sesekljamo in zamrzemo.

SAM POSKRBI ZA SVOJE ZDRAVJE

Krčne žile

Ljudje, ki veliko stojijo, čutijo včasih močne bolečine v nogah. Zpomniti si je treba nekaj pravil, ki bodo precej olajšala vaše težave.

Če veliko stojite (ali sedite), se od časa do časa za trenutek usedite in dvignite noge čim višje, da bo prekrvavljenost boljša. Priporočljivo je, da vsaj takrat, ko imate čas, pešačite, najboljše je hitra hoja. Medtem ko stojite (ali sedite), skrite in potem stegnite stopala, saj ti gibi izboljšujejo prekrvavljenost v nogah. Med spanjem — če utegnete, pa tudi podnevi — dvignite noge najmanj 15 cm nad raven srca.

Izogibajte se preveliki toploti, torej pretopljeni kopelimi nog, predolgemu sončenju nog, pač pa si vsak dan vsaj nekaj sekund prhajate noge s hladno vodo: začnite pri stopalih in nato prho počasi usmerjajte navgor po nogah do kolkov. Najprej si oprhajte noge na zunanji strani, nato še na notranji. Priporočljivo je tudi skrb za zmerno telesno težo, zato pazite, kaj in koliko jeste.

RADIO MURSKA SOBOTA

21 232 — za stare rockerje

1. Rolling Stones — Satisfaction
2. Johnny Hallyday — Mal
3. Korn grupa — Bube u glavi
4. Grupa 220 — Gle, prolazi jesen
5. The Equals — Baby come back
6. Manfred Mann — Mighty Queen
7. Small Faces — My Girl
8. Mladi Levi — Ljubimo soul
9. Amen Corner — Half as nice
10. Bee Gees — Kitty Can
11. Deep Purple — Speed King
12. The Animals — The house of the rising sun
13. Faraoni — Figo list
14. CCR — Hey tonight
15. Santana — Samba paty
16. Amanda Lear — Pretty boys
17. The Kinks — Sunny Afternoon
18. The Who — Pictures of Lily
19. Grupa 220 — Povratek
20. Barry Ryan — Eloise
21. Beach Boys — Barbara Ann
22. The Beatles — Penny Lane
23. Whichwhat — In the year 2525
24. Eclipse — Za one, što na licu nose bore
25. Three dog night — One man band

Oddaja bo na sporedu v petek, 14. oktobra 1988, ob 18.00 na Radiu Murska Sobota, UKV 87,6 MHz ali SV 648 kHz.

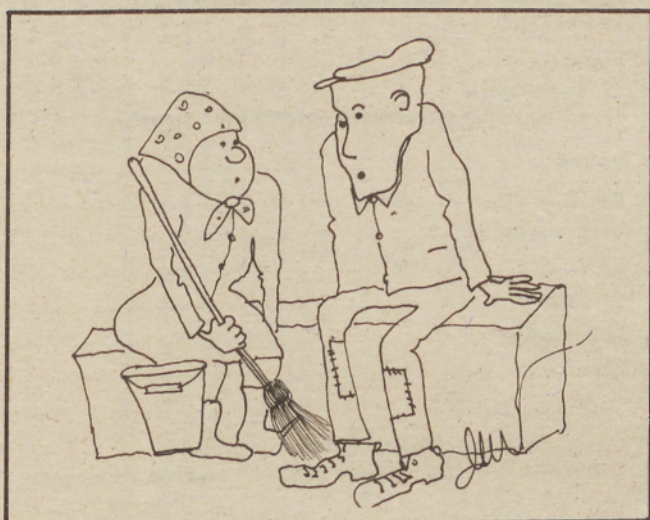
Iz kuharske delavnice

Grahova ponev

V težki ponvi segrejemo žličko olja in popečemo 100 g na kolesca narezane kranske klobase. Dodamo na kolesca narezano mlado čebulo, 250 g izluščenega mladega graha, premešamo in prepražimo. Zalijemo z 2 žlicama belega vina in dušimo v plitvi ponvi na majhnem plamenu 10 minut. Primešamo šopek sesekljane peteršilja. V ponev ubijemo dve jajci in pustimo, da zakrkneta. Solimo, popramo in potresemo s ščepecem ostre paprike. Ponudimo s svežim belim kruhom.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Podpise pod našnjo risbo pošljite do četrta, 20. oktobra 1988, na naslov VESTNIK, Titova 29/1, 69000 Murska Sobota. Objavljene podpise honoriramo.

— Tovariši, imamo samo dve vrsti kruha. Eden je predrag, drug pa je že zmanjkal. (JAZ)

— Če lahko moj sosed, ki je direktor, je socialni kruh, zakaj ga ne bi jedel tudi jaz. (Kramberger)

Dajte mi pet kil »socialnega«. Po eno kilo se mi z mercedesom ne spleča voziti. (Janež)

Luknjice v ušesu

Za lepoto je treba trpeti, so si že v antiki dajale poguma gospe, ko so si luknjale ušesne mečice. V luknjice so si obešale nakit vseh vrst in velikosti. Dosti se ta stvar do danes ni spremenila, uhani so še zmeraj v modi. Le da imamo včasih zaradi njih pomisleke. Bojimo se alergij, vnetja in celo gnojenja, bojimo se med luknjanjem zadeti v akupunkturno točko, bojimo se kovin in zlitin, ki bi lahko škodovala.

Uho naj preluknja strokovnjak, drugače se ranica lahko okuži. Če je vse normalno, se pri luknjanju niti ne pocedi dosti krvi.

Toda dokler se ranica ne zace- li, moramo paziti, da ne zaidejo vanjo bakterije. Ne smemo se kopati in nekaj dni ne prati las. Ranico moramo večkrat razkužiti. Celi se dva do šest tednov, kakor pri kom. Ko je ranica zace-

ljena, tudi nevarnosti za vnetje ni več. Kljub temu je še naprej potrebno paziti na snago in od časa do časa očistiti ušane. Mnoge ženske dobijo izpuščaj šele pozneje. Vzrok so v glavnem kovine in zlitine, ki jih koža ne prenaša. Za mnoge ljudi je koščljivo nošenje modnega nakita, ker je v cenemem nakitu največkrat nikelj. Nanj telo kdove zakaj reagira alergično. Zanesljivo nam ne bo škodovalo čisto zlato; tu pa nas holi — cena.

AGROSERVIS, p. o.

Murska Sobota

Pripravite svoje vozilo za hladnejše dni. Potrebovali boste hladilno tekočino. In pravočasno si zaščitite vozilo pred rjo. Priporočamo vam zaščito dinitrol.

Iskrene čestitke ob praznikih soboške in radgonske občine!

zaščita Dinitrol zaščita anti-explo

SESTAVIL MARKO NAPAST?	ZDRAVILNA TRAVNIŠKA RASTLINA	ŠTUDENT EKONOMIJE	VISOK DRŽAVNI URADNIK	KRADLIJ-VEC	MIRNO ŽIVLJENJE V NARAVI	KRAJ PRI ZIGANEM MOSTU	VELIKO ALŽIRSKO PRISTANIŠČE
PRIPOMOČEK ZA RISANJE KROGOV							
DRŽAVA V JUŽNI AMERIKI							
NAUK O MIŠLJENJU IN SPOZNAVANJU							
TRINITROTOLUOL				INDUSTRIJSKA RASTLINA ŠVICARSKI PISATELJ			
PRIPADNICA STAROGRŠKEGA RODU						METODA RAZISKOVANJA SPOJITEV	VRSTA UGANKE PREMETANKA
NEKDANJI UGANDSKI DIKTATOR (IDI)					SARAJEVO		
RUSKI SLIKAR (IVAN MAK-SIMOVIC)					TORINO		
ŠUMNIK IN SIČNIK			UTEŽNA ENOTA DERIVAT AMONIAKA				
LETNI POSEK GOZDA					TITOGRAĐ	TEŽKO OROŽJE	
RIMSKA PETICA		DOLŽNOSTNA MERA	SELEN				
LESNI SLADKOR							
STAROGRŠKI POTJUČI PEVEC				AMERIŠKA TENIŠKA IGRALKA SHRIVER			

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: diploma, okrask, teme, Br, ora, Rad, Jurij, Asinara, N, jezik, SK, Samo, trs, Ne, vernost, oktavan.

This technical drawing illustrates a mechanical assembly in two parts. The upper part shows an exploded view of five components: a top plate with a central hole, a block with a matching hole, a block with a semi-circular cutout, a block with a semi-circular protrusion, and a base plate. The lower part shows the assembly with a cross-section line A-A, revealing the internal structure and the fit of the components.

LESNINA Murska Sobota, Maribor, SLO-
VENIJALES Hoče, ABC Pomurka --
oskrbni center Ljutomer, Klas Razkrižje,
Klas Križevci pri Ljutomeru.

Informacije in nasveti: **Montažno industrijsko podjetje, Opekarska 13, Ljubljana**
tel.: 061/212-011, 218-347
telex: 31 420 YUKIP

OBRTNO ZDRUŽENJE MURSKA SOBOTA

20 let

**OBČAŇOM SOBOŠKE OBČINE ISKRE-
NO ČESTITAMO OB OBČINSKEM
PRAZNIKU!**

OBRTNO ZDRUŽENJE MURSKA SOBOTA

ZLATA STROPNIK, BOGDAN TRATNIK, GABRIJEL SELJAK

NAŠE GOBJE BOGASTVO

**DOMAČE ZNANJE ZA SLOVENSKE RAZMERE ● 541
VRST GOB NA BARVNIH FOTOGRAFIJAH ● PRI VSAKI
GOBI OPIS KLOBUKA, TROSOVNICE, BETA, MESA, ČASA
RASTI, RASTIŠČA, UPORABNOSTI IN MOŽNOSTI
ZAMENJAV ● OBSEŽEN UVOD O RASTI GOB,
NABIRANJU, SPOZNAVANJU, STRUPENOSTI IN POMOČI
PRI ZASTRUPITVAH ● ABECEDNO KAZALO
SLOVENSКИH IN LATINSKIH IMEN ● SKRATKA: KNJIGA
ZA ZAČETNIKA IN POZNAVALCA, ZAPRISEŽENEGA
GOBARJA IN NEDELJSKEGA IZLETNIKA!**

Nabirate gobe? Jurčke in lisičke? Pa marele? Golobice? Štorovke? Turke in brezovčke? Še kaj? Ne? Škoda!

V naših gozdnih raste vsaj 300 vrst dobrih užitnih gob in le kakšen ducat zares nevarnih: nekaj mušnic, razcepljenk, obrobljena kučmica, pomladni hrček in še kakšen dežniček.

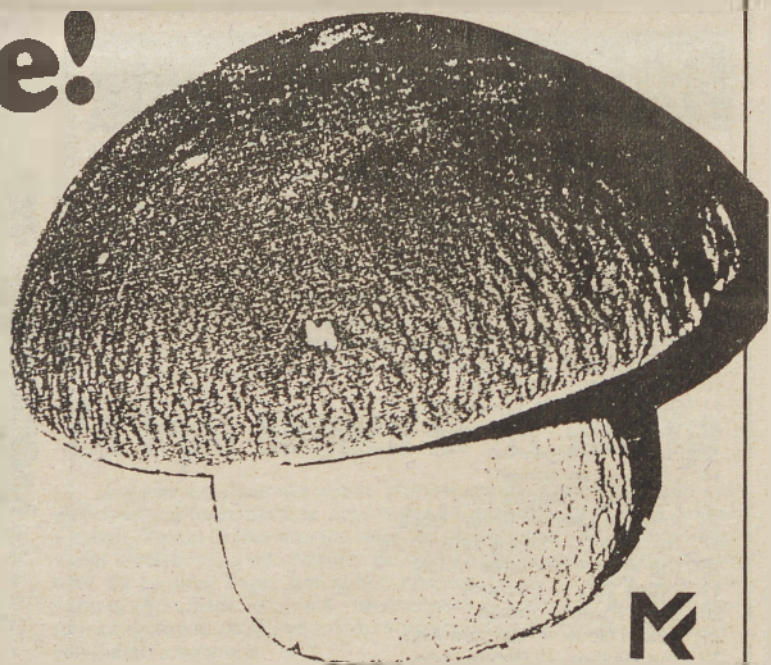
Možnosti za polno košarico slastnih gobjih sadežev so torej vedno odprte – če boste le pridno prebrali tudi najnovejši priročnik NASE GOBJE BOGASTVO. Seveda vam ni treba kar takoj zahrepeneti po vseh 300 vrstah užitnih gob. Toda že, če jih boste spoznali vsaj kakšnih trideset ali štirideset, zraven pa še tistih deset smrtnih sovražnic vsakega gobarja, boste varno in zadovoljno nabirali gobe po travnikih in gozdovih od marca do pozne jeseni. Spomladi seveda le marčnice, mavrahe in zgodnje borovnike, potem pa vsak mesec več, dokler ne boste gobarjenja zamenjali s smučanjem.

Sodobna fotografska tehnika je omogočila avtorjem fotografij, da nam v knjigi predstavijo gobe v naravnem okolju in v naravnih barvah, kar veliko prispeva k razpoznavanju. Predhodnica zdajšnje obsežne izdaje te knjige z naslovom Gobe naših krajev je prav tako izšla pri Mladinski knjigi leta 1984. V njej je bilo zbranih 253 različnih vrst gob z opisi, torej za dobro polovico manj kot v knjigi **NAŠE GOBJE BOGASTVO**.

Če že imate skromnejšo izdajo, naj vas to ne zavre pri vašem gobarskem napredku. Podarite jo začetniku ali šolarju, vi pa si razširite obzorje, z dvakrat obsežnejšim priročnikom!

Priročnik NAŠE GOBJE BOGASTVO lahko naročite oziroma kupite pod istimi pogoji v vseh knjižarnah, pri naših založniških poverjenikih in seveda z izpolnjeno naročilnico, če jo pošljete na naslov: ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA, Titova 3, 61000 Ljubljana, Prodaja po pošti.

609 strani,
barvne fotografije,
črtne risbe,
trde kartonske platnice,
cena 64.000 din

NAROČILNICA □ □ □ □ □ □ □ □ 5403 2440

				00	00
			00	02	03

DA.

**želim prejeti priročnik NAŠE GOBJE BOGASTVO
za 64.000 din**

Plačal bom:
☐ po povzetju,
☐ v 3 zaporednih mesečnih obrokih brez obresti.

Priimek:

Ime:

Ulica (ali vas), št.:

[illegible]

Leto rojstva:

Zaposlen(a) pri:

Ta naročilnica zavezuje založbo in naročnika.
Vse morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Ljubljani.

Datum: _____ Podpis: _____

VESTNIK

DELEGATSKI

**Delegatsko glasilo
občine Murska Sobota
Številka: 6
Leto VIII
13. oktobra 1988**

VSEBINA 6. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota sklicujejo seje za dne 27. oktober 1988
- poročilo o stanju, razvoju in problematiki osnovnega šolstva v občini M. Sobota (1980—1988)

PREDSEDNIKI ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA SKLICUJEJO

28. sejo ZBORA ZDRUŽENEGA DELA

28. sejo ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI in

28. sejo DRUŽBENOPOLITIČNE- GA ZBORA

SEJE BODO

V ČETRTEK, DNE 27. OKTOBRA 1988, OB 8. URI V VELIKI SEJ-
NI DVORANI SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA.

Predsednika Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji

POROČILO O STANJU, RAZVOJU IN PROBLEMATIKI OSNOVNEGA ŠOLSTVA V OBČINI MURSKA SOBOTA (1980—1988)

Poročilo prikazuje kratek pregled stanja, razvoja in problematiko osnovnega šolstva v občini M. Sobota za obdobje 1980—1988.

Namen gradiva je, da delegati v razpravi oblikujejo stališča in izhodišča za nadaljnje delo.

Z uvajanjem novega programa življenja in dela osnovne šole je prišlo do večjega odpiranja in povezovanja z okoljem, večji poudarek je dan na svobodnih aktivnostih in izvajanju dejavnosti kot pomembne vzgojne sestavine, kar vse vpliva na povečanje kvalitete dela osnovne šole.

Iz letnih poročil Zavoda SRS za šolstvo, OE M. Sobota je razvidno, da so osnovne šole pristopile k izvajanju novega programa življenja in dela osnovne šole in pri tem ugotovile, da kvalitetna izvedba pouka zahteva znatno več sredstev. Ugotovljeno je, da predmetnik nima več ur kot prejšnji, da pa nastajajo bistvene razlike pri izvedbi, kar ima za posledico višje stroške. V tem obdobju je občinska izobraževalna skupnost M. Sobota veliko storila za obnovo osnovnošolskega prostora, pa tudi za posodobitev opreme.

Program OIS M. Sobota se je izvajal v skladu s sprejetim Planom razvoja vzgoje in izobraževanja za obdobje 1981—1985 in 1986—1990.

Največ pozornosti je bilo posvečeno krepitevi vzgojne vloge šole, strokovnosti vzgojnoizobraževalnega dela, podružničnemu osnovni šoli Markovci in osnovni šoli 17. oktober Beltinci, to je 13,6 % oddelkov osnovne šole v občini M. Sobota s celodnevno obliko dela.

Spremljanje uresničevanja programa življenja in dela osnovne šole je pokazalo premike v rasti strokovnosti v načrtovanju in organizaciji vzgojnoizobraževalnega dela v sodelovanju zunanjih sodelavcev, kakor tudi v aktivnosti in usvarjalnosti učencev.

V skladu s samoupravnim sporazumom o temeljih plana OIS za obdobje 1981—1985 je bil s pričetkom šolskega leta 1981/82 izvršen prehod na celodnevno osnovno šolo na predmetni stopnji osnovne šole 17. oktober Beltinci. Tako imamo od leta 1981 do danes celodnevne oblike dela na naslednjih osnovnih šolah: Gornji Petrovci, podružnični osnovni šoli Markovci in osnovni šoli 17. oktober Beltinci, to je 13,6 % oddelkov osnovne šole v občini M. Sobota s celodnevno obliko dela.

Leta 1981 je bilo podaljšano bivanje organizirano na 10 osnovnih šolah v letu 1988 pa na 11 osnovnih šolah v občini M. Sobota.

Potrebno je izpostaviti, da je zagotovljenemu programu bila dana prioriteta.

DNEVNI RED:

1. izvolitev in poročila verifikacijskih komisij,
2. potrditev zapisa skupnega zasedanja zborov občinske skupščine, z dne 22. septembra 1988,
3. poročilo o stanju, razvoju in problematiki osnovnega šolstva v občini M. Sobota (1980—1988),
4. predlog odloka o sprejetju zazidalnega načrta za posamezna območja v naselju Rakičan,
5. predlog odloka o sprejetju ureditvenega načrta za melioracijsko območje Mala Krka—Domanjševci,
6. delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja,
7. predlogi, sklepi, mnenja in obvestila.

DELEGATI DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA BODO OBRAVNAVALI 2., 3., 6. in 7. točko zgoraj predlaganega dnevnega reda.

Gradivo za obravnavo 3. točke dnevnega reda je objavljeno v današnji številki Delegatskega vestnika. Ugotovitve in stališča Izvršnega sveta k tej točki bodo posredovana vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Gradivo za obravnavo 2., 4. in 5. točke dnevnega reda bo posredovano vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Informacija k 6. točki bo podana na seji.

ta in se je izvajal enotno za vse učence v SRS v skladu s predpisanim predmetnikom in učnim načrtom osnovne šole.

Enota vzgojnoizobraževalne storitve je bila oddelek in to iz razloga, ker je oddelek opredeljen tako po vsebini (s predmetnikom in učnimi načrti) kot po organizaciji — normativi o številu učencev v oddelku.

Cene vzgojnoizobraževalnih storitev in vrednotenje programov vzgojnoizobraževalnih organizacij so bile oblikovane z merili, ki so vplivala na vrednost programov.

MERILA ZA VREDNOTENJE PROGRAMA STORITEV

Za področje osnovnega izobraževanja so enotna le merila za izračun vrednosti zagotovljenega programa, ki je eno od meril za obveznosti in pravice do solidarnosti. Ta merila so bila za obdobje 1981—1985 zelo restriktivna, za srednjeročno obdobje 1986—1990 pa so bolj prilagojena realnim vrednostim programov.

Hiba meril je, da ceno storitve opredeljujejo zgolj na količinskih kazalnikih oprtih na standarde in normative. Manjkajo pa kazalniki kakovosti opravljenih storitev, ti so še v fazi priprave strokovnih podlag.

To vprašanje bo toliko bolj aktualno, ko bo mogoče ugotavljati tudi kvaliteto opravljenih programov storitev.

Delavska univerza M. Sobota je v skladu z interesi odraslih, ki niso imeli zaključene osnovnošolskega izobraževanja, organizirala oddelke osnovne šole za odrasle.

DOPOLNILNI PROGRAM

Na področju dopolnilnega programa so se izvajale naslednje naloge:

Iz dopolnilnega programa so se zagotavljala sredstva za izvajanje šole v naravi, prevoznih stroškov učencev, stroškov sektorskih tekmovanj, dejanski stroški udeležbe na republiških in zveznih tekmovanjih, šolske ekskurzije.

Financiranje šolske svetovalne službe in knjižničarske dejavnosti.

Zagotavljanje sredstev za osebne dohodke delavcev v glasbeni šoli in Delavski univerzi M. Sobota.

Sofinanciranje vzgojnoizobraževalnega dela za otroke, ki so bili na zdravljenju v bolnišnici M. Sobota.

Zagotavljanje sredstev za kadrovske štipendije.

Vsi učenci so bili deležni toplih obrokov hrane. OIS M. Sobota je sofinancirala malice in kosila COŠ in v odd. podaljšane bivanja.

Otroci Romov so bili deležni namenskih sredstev Izobraževalne skupnosti Slovenije za malico in kosilo ter za učbenike in šolske potrebščine.

— Občinska izobraževalna skupnost M. Sobota je sofinancirala dejavnost društev in organizacij, ki so del programov izvajali na področju osnovnega šolstva, in sicer:

- Zveza organizacij za tehnično kulturo,
- Zveza tabornikov občine M. Sobota,

— Zveza društev prijateljev mladine,

- Slavistično društvo Pomurja,
- Društvo bibliotekarjev,
- Občinski odbor RK M. Sobota,
- Društvo zgodovinarjev.

TABELARNI PREGLED ŠTEVILA UČENCEV, ODDELKOV IN UČENEGA USPEHA NA PODROČJU OSNOVNIH ŠOL V OBČINI MURSKA SOBOTA ZA OBDOBJE 1980-1988

Zap. št.	ŠOLA	Števililo učencev									Števililo oddelkov									Dosežen učni uspeh v %								
		80	81	82	83	84	85	86	87	88	80	81	82	83	84	85	86	87	88	80	81	82	83	84	85	86	87	88
1.	BAKOVOCI	355	345	341	333	324	321	316	314	315	16	16	16	16	16	16	16	16	16	98,9	98	98,2	98,2	98,2	98,1	98,13	97,8	97,8
2.	BOGOJINA	240	242	259	277	283	278	277	277	278	11	11	11	11	12	12	13	13	13	99,6	99,1	98	98,1	99,6	98,5	98,5	98,9	99,6
3.	HELITINCI (COŠ)	955	938	955	932	953	940	920	893	863	32	32	33	32	34	36	33	33	31	98,50	98,96	99,48	99,10	98,60	47,70	98,70	98,80	-
4.	CANKOVA	346	320	314	301	308	308	300	311	302	16	16	14	14	14	15	16	15	15	96,5	95,97	93,03	94,02	92,9	95,14	95,46	93,66	97,6
5.	GRAD	443	454	449	446	436	437	436	427	419	20	20	20	20	20	20	20	20	20	99,3	99,3	97,8	97,8	97,3	97,9	94,7	98,6	97,9
6.	POKOVOCI	184	180	165	170	167	142	147	155	154	9	9	8	8	8	8	8	8	8	96,7	95,5	97,6	98,2	98,1	99,3	98,0	93,7	97,4
7.	OŠ I. M.SOBOTA	776	817	897	912	941	956	989	997	992	25	27	29	30	31	32	33	34	34	96,6	98,5	98,1	98,7	96,7	97,9	98,2	98,1	
8.	OŠ II. M.SOBOTA	574	568	562	555	547	541	535	545	539	20	20	20	20	20	20	20	20	20	96,2	96,7	96,7	96,3	94,5	96,0	98,5	96,7	96,7
9.	OŠ III. M.SOBOTA	839	881	890	904	887	883	890	904	905	29	30	31	32	32	32	32	32	32	98,8	99,1	98,5	99,1	98,8	97,9	98,4	98,9	98,9
10.	OŠ IV. M.SOBOTA	120	115	109	104	106	106	109	110	100	12	11	11	11	11	11	11	12	13	80	78,26	82,57	75,96	82,08	63	81,60	77,2	80
11.	PUCOVCI	407	407	384	377	380	394	394	399	635	20	20	17	23	24	23	23	25	26	95,6	98,8	97,4	96,5	96,5	94,8	94,8	96,0	94,5
12.	PETROVCI (COŠ)	278	271	271	274	278	280	275	258	265	12	11	12	12	13	13	13	12	12	98,6	98,3	97,8	98,4	98,2	98,3	98,7	97,8	-
13.	PROSENIJAROVCI		134	141	153	164	166	155	153	147	-	9	9	11	12	13	11	11	11	-	-	96,1	98,6	97,9	95,3	98,9	99,1	-
14.	ROGAŠOVCI	442	440	413	404	400	392	381	354	373	22	20	20	20	20	20	20	20	20	96	97	93,3	97	95,4	96	93,8	96	-
15.	TIŠINA	517	504	514	493	490	479	463	459	452	20	20	20	18	19	19	19	20	20	92,2	99,4	97,9	98,2	94,6	97	97,2	98,1	96
16.	ŠALOVOCI	245	233	222	221	202	187	171	157	150	13	13	12	11	11	10	10	10	10	97,5	97,8	98	98,2	97,9	98	98,5	98,7	97,5
17.	KUZMA	216	226	230	232	230	219	225	220	199	9	10	10	9	8	9	9	10	10	97,22	95,4	97,4	97,1	92,8	91,8	92,5	97,3	98,5
SKUPAJ:		6.937	7.085	7.116	7.288	7.286	7.229	7.193	7.128	7.078	286	295	293	298	305	309	307	311	311									

Pri primerjanju podatkov o številu učencev v osnovni šoli za obdobje 1980—1988 lahko ugotovimo, da je število osnovnošolskih otrok od leta 1985 dalje v upadanju.

Upadanje števila otrok je posebej evidentno na vseh šolah v občini M. Sobota, razen na osnovnih šolah v M. Soboti in na osnovni šoli Bogojina.

Število oddelkov ni v upadanju zaradi spremembe normativa o številu učencev v enem oddelku, ki se je znižal s 36 učencev na 32 učencev na oddenek.

Ta sprememba je bila uvedena s šolskim letom 1984/85.

Nizanje odstotka splošnega učnega uspeha je odraz postopnega zaostrovanja ocenjevalnih kriterijev in s tem odmak od 100 % učnega uspeha, ki so ga šole umetno dosegle pred leti skladno z načelom, naj vsak osnovnošolec uspešno konča osnovno šolo v osmih letih.

Če primerjamo doseženi učni uspeh celodnevnišol z doseženimi učnimi uspehi poldnevnišol osnovnih šol, lahko ugotovimo, da ni bistvenih razlik.

TABELARNI PREGLED ŠTEVILA PEDAGOŠKIH, ADMINISTRATIVNIH IN TEHNIČNIH DELAVCEV V OSNOVNIH ŠOLAH V OBČINI MURSKA SOBOTA ZA OBDOBJE 1980-1988

Zap. št.	ŠOLA	Štev. pedagoških delavcev									Štev. administrativnih delavcev									Štev. tehničnih delavcev								
		80	81	82	83	84	85	86	87	88	80	81	82	83	84	85	86	87	88	80	81	82	83	84	85	86	87	88
1.	BAKOVOCI	23	23	23	22	22	22	22	22	22	1	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	6	6	6	6	6	6	6	6	6
2.	BOGOJINA	14	14	14	14	15	15	17	17	16	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	6	6	6	6	6	6	6	6	6
3.	HELITINCI	48	48	57	58	56	56	55	55	55	3	3	3	3	3	3	3	3	3	18	18	22	22	22	21	21	20	20
4.	CANKOVA	20	20	19	20	18	19	20	20	20	2	2	2	2	2	2	2	2	2	6	6	6	6	6	6	6	6	6
5.	GRAD	23	23	25	25	25	25	25	25	25	2	2	2	2	2	2	2	2	2	7	7	7	7	7	7	7	7	7
6.	POKOVOCI	12	12	10	10	10	10	10	10	10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
7.	OŠ I. M.SOBOTA	37	38	40	43	43	46	46	47	48	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14	14	14	14	14	14	14	14	14
8.	OŠ II. M.SOBOTA	31	30	31	32	32	30	30	29	29	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9	9	9	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
9.	OŠ III. M.SOBOTA	40	43	43	43	44	44	46	46	46	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	12	13	13	13	13	13	13	16
10.	OŠ IV. M.SOBOTA	17	18	18	18	18	18	18	19	19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
11.	PUCOVCI	21	21	21	27	27	29	32	31	35	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5	5	5	8	9	11	11	11	11
12.	PETROVCI	21	21	21	21	21	21	21	21	21	1	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	9	9	10	10	10	10	10	10	10
13.	PROSENIJAROVCI	11	11	13	14	16	15	15	15	15	1	1	1	1	1	1	1	1,5	1,5	5,5	5,5	5,5	6	6	6	6	6	6
14.	ROGAŠOVCI	29	29	29	28	28	29	29	27	27	2	2	2	2	2	2	2	2	2	8	8	8	8	8	7	7	7	7
15.	TIŠINA	29	30	30	31	32	33	33	33	34	2	2	2	2	2	2	2	2	2	8	8	8	8	8	8	8	8	9
16.	ŠALOVOCI	15	15	15	14	14	14	14	14	15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	7	7	6	6	6	6	6	6
17.	KUZMA	11	11	12	12	12	13	13	13	13	-	-	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3
SKUPAJ:		402	407	421	432	433	439	446	444	448	23,5	24,75	25,75	25,75	25,75	25,75	25,75	26,25	26,25	127,5	127,5	134	137	138	138	138	138	142

PROSTORSKA PROBLEMATIKA OSNOVNIH ŠOL V OBČINI MURSKA SOBOTA

Zap. št.	Šola	
1.	BAKOVCI	Obstoječe zgradbe so v razpadajočem stanju. Šolsko kuhinjo je sanitarna inšpekcija že večkrat nameravala zapreti. Na podružnični šoli Dokležovje je potrebno sanirati šolsko kuhinjo ter pridobiti še eno učilnico.
2.	BOGOJINA	Obstoječa šolska zgradba je nefunkcionalna. Za uspešno učnovzgojno delo šola potrebuje 4 učilnice, večnamenski prostor, kuhinjo, telovadnico in nekaj manjših prostorov.
3.	BELTINCI	Šolska kuhinja je premajhna in ni v skladu s sanitarno inšpekcijskimi zahtevami, ni primerne jedilnice in upravnih prostorov.
4.	CANKOVA	OŠ Grad manjkajo naslednji prostori: telovadnica, učilnica za gospodinjstvo, učilnica za računalništvo in jedilnica.
5.	GRAD	V matični zgradbi so 3 klasične učilnice in učilnica za telesno vzgojo, ki ne omogočajo niti pouka v 2 izmenah. Zato je bila izvršena improvizacija dveh učilnic v pritlični zgradbi na dvorišču. Pionirska knjižnica gostuje v združenem domu. V združenem domu se tudi vrši priprava otrok na šolo. Ob pomanjkanju učilnic je še bolj akutno pomanjkanje naslednjih prostorov: učilnica za tehnično vzgojo, jedilnica in sanitarije.
6.	FOKOVCI	OŠ Kuzma deluje v neprimernih prostorih. Skupna površina za učence znaša 1,45 m ² . Po merilih ISS, bi morala znašati 7,6 m ² . Glede na število učencev šola potrebuje veliko telovadnico, učilnico za računalništvo in jedilnico.
7.	KUZMA	Šola deluje v utesnjenih prostorih, manjka jedilnica, večnamenski prostor, garderoba, telovadnica, knjižnica in nekaj učilnic. Neto površina na učence znaša le 2,5 m ² .
8.	OŠ I. M. SOBOTA	Za nemoteno izvajanje programa šola potrebuje ustrezno jedilnico, knjižnico in učiteljsko zbornico.
9.	OŠ II. M. SOBOTA	—
10.	OŠ III. M. SOBOTA	—
11.	OŠ IV. M. SOBOTA	—
12.	PUCONCI	—
13.	PETROVCI	—
14.	PROSENJAKOVCI	—
15.	ROGAŠOVCI	Za izvajanje programa male šole in cicibanove šole ni primernega prostora in opreme. Tudi izvajanje interesnih dejavnosti je ovirano zaradi prostorske stiske. Pomanjkanje prostorov vpliva na težavno izvajanje dopolnilnega in dodatnega pouka. Podružnična OŠ Šerdica je potrebna nujne sanacije.
16.	TIŠINA	Šolska kuhinja deluje v prostorsko utesnjenih pogojih. Po odločbah inšpekcijskih organov so prostori neprimerni. Tehnična delavnica je v neprimernih kletnih prostorih, kjer ni dovolj svetlobe in v prostoru ni tekoče vode. Šoli primanjkuje naslednjih prostorov: pet učilnic, trije kabineti in večnamenski prostor.
17.	ŠALOVCI	OŠ Šalovci nima upravnih prostorov, telovadnice, jedilnice ter primerne kuhinje. Nujno je načrtovati dozidavo manjkajočih prostorov.

PREGLED ADAPTACIJSKO — VZDRŽEVALNIH DEL, KI SO BILA OPRAVLJENA V OBDOBJU 1960—1988

Zap. št.	Šola	Letnica izgradnje šole	
1.	Bakovci	več stavb 1872, 1921, 1958 podruž. Dokležovje	— vsakoletno tekoče vzdrževanje, večjih vzdrževalnih del niso izvajali zaradi dotrajanosti zgradb. na podružnični OŠ Dokležovje so zamenjali ostrešje, popravilo in pleskanje oken, zamenjava podov, preureditev stanovanja v šolsko kuhinjo.
2.	Bogojina	1961 podruž. Tešanovci 1905	— prekritje strehe tesnenje in pleskanje oken. — ureditev kabinetnih

3.	Beltinci	1978	— preureditev notranjih prostorov za potrebe OŠ in sanacija strehe.
4.	Cankova	1938	— ureditev telovadnice v združenem domu, preureditev treh učilnic.
5.	Grad	1971 podruž. Bodonci 1980	— popravila in pleskanje oken
6.	Fokovci	1872	— ureditev stopnišča in hodnikov, adaptacija kuhinje in jedilnice
7.	OŠ I. M. Sobota	1948	— popravilo parketov v učilnicah in dimnikov.
8.	OŠ II. M. Sobota	1915 podruž. Krog 1937	— popravilo in adaptacija strehe
9.	OŠ III. M. Sobota	1964 prizidek 1977 šport, dvorana 1988	— adaptacija učilnice za bi—ke
10.	OŠ IV. M. Sobota	1986	— zamenjava oken, obnova fasade in prekrivanje strehe
11.	Puconci	1982 podruž. Mačkovci 1945	— predelava hišnikovega stanovanja v učilnico
12.	Petrovci	1962	— asfaltna preobleka na rokometnem igrišču
13.	Prosenjakovci	1981	— posodobitev sanitarij, priklop na mestni vodovod, sanacija strehe
14.	Rogašovci	1972, nadzidava 1954, podruž. Pertoča 1964 podruž. Šerdica 1923	— ureditev učilnice za gospodinjstvo
15.	Tišina	1966 podruž. Gederovci 1897	— adaptacija starega dela šole, in sicer: razna obrtniška dela
16.	Šalovci	1914, 1964 podruž. Markovci 1914 podruž. Dolenci 1984	— sanacija sanitarij in garderobe na podružnični OŠ Brezovci
17.	Kuzma	1874, 1963	— preureditev kletne etaže za potrebe učilnic

Podružnica Gederovci:

- adaptacija celotne zgradbe in preureditev vseh prostorov
- izgradnja centralne kurjave na trdo gorivo
- sanacija stavbe na centralni šoli (preureditev tehnične delavnice, kuhinje, zamenjava peči, gradnja dimnika
- Markovci, ureditev podov v dveh učilnicah, ureditev prostora za telesno vzgojo
- celotno opremljanje

učilnic za kemijo — biologijo — gospodinjstvo; matematiko — fiziko; tehnično vzgojo — celotna adaptacija podružnične šole s prizidkom garderobe in sanitarij.

- šolske kuhinje, izgradnja plinske postaje
- ureditev kritine in fasade na starejši zgradbi
- asfaltiranje dvorišča in postavitev kolesarnice

Na podlagi izvedene analize o starosti šolskih zgradb lahko ugotovimo naslednje:

1. Na področju občine M. Sobota še vedno imamo veliko osnovnošolskih zgradb starejšega datuma, in sicer: OŠ Bakovci — 1872; podružnična OŠ Doležljivec — 1901; podružnična osnovna šola Tešanovci — 1905; OŠ Fokovci — 1872; OŠ K. D. Kajuh M. Sobota — 1915; OŠ Rogašovci — 1872; podružnična OŠ Serdica — 1922; podružnična OŠ Gederovci — 1897; OŠ Šalovci — 1914; podružnična OŠ Markovci — 1914; OŠ Kuzma — 1874.

2. Učni prostori na omenjenih šolah niso v skladu s prostorskimi normativi za izvajanje učnovzgojnega programa, so zelo nefunkcionalni.

3. Za tekoče vzdrževanje je potrebno veliko finančnih sredstev, kar je v zadnjem času velik problem.

4. V takih učnih prostorih je zelo oteženo izvajanje novega programa življenja in dela osnovne šole.

5. Večina navedenih osnovnošolskih stavb nima ustrezne izolacije proti vlagi.

6. Ugotavljamo, da so tudi nove šolske zgradbe bile potrebne sanacije, in sicer: OŠ Beltinci — 1978 (sanacija strehe), OŠ Prosenjakovci 1981 (zamenjava parketa in keramičnih ploščic).

Zaradi sprotnejšega vzdrževanja oz. sanacije osnovnošolskih prostorov so osnovne šole v občini M. Sobota združevale amortizacijo od nepremičnin pri Občinski izobraževalni skupnosti M. Sobota. S tako zbranimi sredstvi so osnovne šole hitreje izvajale adaptacijsko — vzdrževalna dela, opremljale učilnice za pouk tehnične vzgoje, gospodinjstva in za pouk naravoslovnih predmetov.

Šolski prostor je po obsegu in opremljenosti v povprečju zadosten. Ob uresničevanju novega predmetnika in učnega načrta so se znašle v slabšem položaju osnovne šole z dvoizmensko organizacijo pouka. Značilno je, da še vedno zmanjkje prostora zlasti za telesno vzgojo, interesne dejavnosti, dopolnilni in dodatni pouk, prostor za knjižnično vzgojo, aktivnosti društev ter za prehranjevanje učencev.

STANJE UČNE TEHNOLOGIJE NA OSNOVNIH ŠOLAH V OBČINI MURSKA SOBOTA

Zap. Osnovna šola št.

1.	Bakovci	Za izvajanje vzgojnoizobraževalnega dela šola nima dovolj učne tehnologije, obstoječa pa je močno izrabljena — dotrajana. Občutno pomanjkanje je na naravoslovnomatematičnem in proizvodno-tehničnem področju. Skromna sredstva amortizacije premičnin šoli onemogočajo sprotno obnavljanje zastarele učne tehnologije.
2.	Bogojina	Stanje učne tehnologije je slabo. Obstoječa učna tehnologija je dotrajana.
3.	Beltinci	Primerno.
4.	Cankova	Stanje učne tehnologije ni zadovoljivo. Posodabljanje učne tehnologije predstavlja poseben problem za šolo, ki so prostorskega in materialnega značaja.
5.	Grad	V skladu z materialnimi možnostmi šola sledi le najnujnejšim potrebam po učni tehnologiji. Neprimerni prostori močno ovirajo kvaliteto dela. Šola je dobro opremljena z učno tehnologijo.
6.	Fokovci	Šola je sorazmerno dobro opremljena z učno tehnologijo.
7.	OŠ I. M. Sobota	Z učno tehnologijo je šola dobro opremljena.
8.	OŠ II. M. Sobota	Stanje učne tehnologije na šoli ni zadovoljivo. Obstoječa tehnologija ni povsem izkoriščena zaradi prostorske stiske.
9.	OŠ III. M. Sobota	Šola je z učno tehnologijo opremljena.
10.	OŠ IV. M. Sobota	Stanje učne tehnologije na šoli je zadovoljivo.
11.	Puconci	Primerno.
12.	Petrovci	Zadovoljivo.
13.	Prosenjakovci	Primerno.
14.	Rogašovci	Stanje učne tehnologije na šoli ni zadovoljivo.
15.	Tišina	Stanje učne tehnologije ni zadovoljivo.
16.	Kuzma	Stanje učne tehnologije ni zadovoljivo.
17.	Šalovci	Stanje učne tehnologije ni zadovoljivo.

% VLAGANJA V UČNO TEHNOLOGIJO OD DOHODKA ŠOLE ZA OBDOBJE 1980—1988

Zap. št.	Šola	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
1.	OŠ Bakovci	1,16	1,05	1,40	1,12	1,20	3,14	0,98	0,77	0,98
2.	OŠ Bogojina	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3.	OŠ Beltinci	0,03	13	6,25	6,34	12,10	3,95	14	12	2,7
4.	OŠ Cankova	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01
5.	OŠ Grad	1,9	1,7	2,9	1,6	1,9	2,3	2,9	2,2	1
6.	OŠ Fokovci	0,96	1,71	1,84	0,62	1,09	1,95	2,07	1,42	1,65
7.	OŠ I. M. Sobota	2	2	2	2	2	2	1	2	—
8.	OŠ II. M. Sobota	2	1	2	2	2	2	1	2	—
9.	OŠ III. M. Sobota	2	3	2	3	2	2	2	2	2
10.	OŠ IV. M. Sobota	3	2	2	2	3	2	2	3	—
11.	OŠ Puconci	0,84	0,62	0,91	1,02	1,11	0,94	1,21	0,89	0,67
12.	OŠ Petrovci	12	11	9	7	8	9	6	3	—
13.	OŠ Prosenjakovci	—	7	5	4	3,5	3	3,5	3	3
14.	OŠ Rogašovci	0,99	0,51	0,23	0,73	0,17	1,49	0,32	0,35	—
15.	OŠ Tišina	6	6	4	4	6	3	2	2	6
16.	OŠ Šalovci									
17.	OŠ Kuzma									

neznatno vlaganje
neznatno vlaganje

Večina osnovnih šol ugotavlja, da je večina obstoječih učilnic za sodobno učno tehnologijo nefunkcionalna zaradi večnamembnosti prostorov. Šolski prostor je po opremljenosti v povprečju zadosten.

Posebej je potrebno izpostaviti, da osnovne šole niso zadovoljne z izkoristkom računalnikov zaradi naslednjih vzrokov: pomanjkanje disketnih enot, računalniških programov in uporabnost računalnika pri učnovzgojnem programu.

Nekaterim osnovnim šolam primanjkujejo grafoskopi, videokasete, video-rekorderi...

Novejši didaktični kompleti so za posamezne učne predmete zelo dragi. Veliko problemov imajo osnovne šole s servisiranjem učne tehnologije, ki v slovenskem merilu ni urejeno.

OCENA STANJA IN DOSEŽKOV

V minulem osemletnem obdobju na področju osnovnega šolstva v občini M. Sobota je bilo največ pozornosti namenjeno krepitvi vzgojne vloge šole, strokovnosti vzgojnoizobraževalnega dela, podružbljanju vzgoje in izobraževanja, krepitvi politehnične in delovne vzgoje ter poklicnemu usmerjanju učencev.

Evidentni so napor osnovnih šol za kvalitetno in podružbljeno izvajanje naravoslovnih in kulturnih dni ter dni akcij, proizvodnega in drugega družbeno potrebnega dela.

Delovna in politehnična vzgoja sta napredovali. Hitrejše opremljanje šol z orodji in stroji omejujejo razpoložljiva materialna sredstva in nefunkcionalni prostori na nekaterih osnovnih šolah.

Posebej je potrebno izpostaviti uspešno izvedeno akcijo združenega dela občine M. Sobota v zvezi z nakupom računalnikov za vse osnovne šole v občini M. Sobota. Žal ugotavljamo, da z izkoristkom računalnikov ne moremo biti zadovoljni zaradi naslednjih vzrokov: nefunkcionalnost nekaterih šolskih prostorov, pomanjkanje ustreznih računalniških programov, disketnih enot...

Nekatere šole kljub navedenim pomanjkljivostim uspešno uporabljajo računalnike pri vzgojnoizobraževalnem delu in dosegajo primerne rezultate po zaslugi lastnega entuzijazma in odgovornosti do drage učne tehnologije.

Kljub zaostrenemu materialnemu položaju v OZD so v preteklih letih osnovne šole uresničile program življenja in dela šole v skladu s programom, ki je bil prilagojen gospodarskim razmeram.

V skladu z materialnimi možnostmi gospodarstva v občini M. Sobota so bile izvajane akcije in napore za skladno rast OD in za zmanjševanje razlik na pram OD v gospodarstvu.

Za trajno rešitev stanja OD je treba sistemsko razrešiti skladno rast osebnih dohodkov prosvetnih delavcev in delavcev v gospodarstvu.

Povezovanje osnovnih šol z združenim delom je še vedno na ravni patronatstva. Bolj uspešne so vsebinske povezave s kmetijsko drugo oz. TZO.

Prostorska problematika osnovnih šol v občini M. Sobota se izraža v pomanjkanju učnih prostorov in nefunkcionalnosti.

S pomočjo referendumskega programa v obdobju 1980—1988 so bile realizirane naslednje investicije:

1980 — podružnična osnovna šola Bodonci

1981 — osnovna šola Prosenjakovci

1982 — osnovna šola Puconci

1984 — podružnična osnovna šola Dolenci

1985 — podružnična osnovna šola Mačkovci

1986 — osnovna šola Prekmurske brigade M. Sobota

1987 — večnamenska telovadnica pri OŠ E. Kardelj M. Sobota.

Zaradi skrbno načrtovane kadrovske politike se OIS M. Sobota ne srečuje s kadrovsko problematiko.

Z združevanjem amortizacije osnovnih šol od nepremičnin in premičnin pri OIS M. Sobota so osnovne šole v skladu s programom potrebnosti izvajale sanacijsko—adaptacijska dela ter nakupe učne opreme.

V sodelovanju z ORS M. Sobota se izvaja nagrajevanje učencev in mentorjev za dosežke na področju naravoslovja na republiških in zveznih tekmovanjih.

STALIŠČA IN UGOTOVITVE

1. Ena od prioriteten nalog Občinske izobraževalne skupnosti M. Sobota bo zagotavljanje finančnih sredstev za izvajanje zagotovljenega programa za področje osnovnega šolstva, ki je kot prioriteta opredeljena s SaS za srednjeročno obdobje 1986—1990.

2. Obseg dodatnega programa bo temeljil na materialnih možnostih gospodarstva v občini M. Sobota in na neposredni menjavi, ob upoštevanju veljavnih kriterijev socialne politike.

3. Nadalje krepiti vzgojno vlogo šole, strokovnosti vzgojno—izobraževalnega dela, podružbljanju vzgoje in izobraževanja ter poklicnem usmerjanju učencev.

4. Proučiti obstoječo mrežo osnovnih šol in strukturo šolskih okolišev in pri tem zagotoviti racionalno oblikovanje oddelkov.

5. Nadaljevati z združevanjem sredstev amortizacije osnovnih šol od nepremičnin in premičnin pri OIS M. Sobota in tako omogočiti hitrejše investicijsko vzdrževanje šol in nakup opreme za pouk tehnične vzgoje, gospodinjstva in naravoslovnih predmetov.

6. Pristopiti k načrtnemu reševanju prostorske problematike na področju osnovnega šolstva.

7. Voditi aktivnosti za usklajeno gibanje osebnih dohodkov delavcev v osnovnih šolah z gibanji osebnih dohodkov delavcev v gospodarstvu in občini.

8. Več pozornosti posvetiti uporabljanju in nabavi učne tehnologije.

9. COŠ je znana po razvijanju vzgojnoizobraževalnega dela pri različnih sestavinah kot so: pouk, samostojno učenje, organizirana rekreacija in organiziran prosti čas učencev, prehrana učencev in druge aktivnosti.

Med problemi, ki v tem trenutku najbolj pestijo COŠ, so problemi finančne narave.

10. Nadaljevati s permanentno kadrovsko politiko za področje osnovnega šolstva

— kadrovske štipendije.

11. Pristopiti k različnim oblikam racionalizacije na področju vzgojnoizobraževalne dejavnosti.